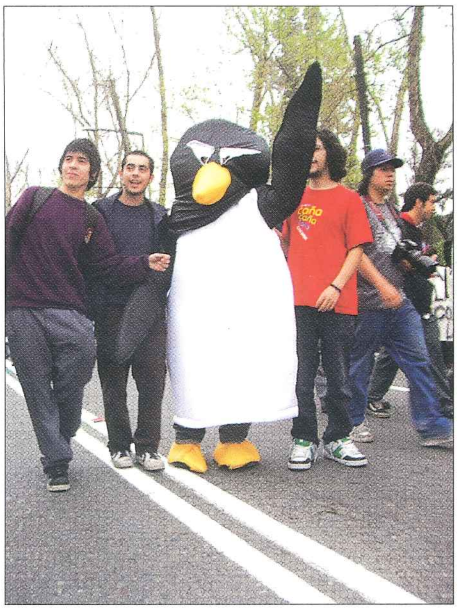
03
Νοέμβριος 2006 • 3€

αλάνα

...στις Αμερικές των κινημάτων

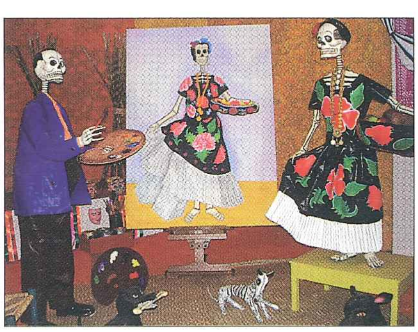
«ΣΟΥ ΧΑΡΙΖΩ ΜΙΑ ΑΓΚΑΛΙΑ» Οαχάκα

Διορθώσεις και επιμέλεια κειμένων:
Ευγενία Μιχαλοπούλου,
Ηλίας Τζουράς,
Κώστας Παπαθωμόπουλος

Λογότυπο:
Ιωάννα Βίτσου,
Παναγιώτης
Βωβός-Τουμπάνης

Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Εύη Κώτσου,
Αλέκος Λύτρας,
Μυρτώ Μπολώτα,
Ηλίας Τζουράς

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

αλάνα

Το περιοδικό αυτό αποτελεί το προϊόν μιας συλλογικότητας που ερευνά και συζητά τις εξελίξεις στις Αμερικές.

Σε αυτή την «αλάνα» συναντήθηκαν οι:

Μιχάλης Αντιτσάκης, Ιωάννα Βίτσου, Κωνσταντίνα Γαβαλά, Στέλιος Γαβριηλίδης, Βάσια Εξάρχου, Κρίτων Ηλιόπουλος, Κώστας Κατσούδας, Νίκος Καρακώστας, Νίκος Κοκκάλας, Μπετίνα Κέπκε, Αντζερού Κωσταρή, Εύη Κώτσου, Ελένη Μαλλιαρού, Ευγενία Μιχαλοπούλου, Λεωνόρα Μορελεόν, Λευτέρης Μπέκος, Λεονάρντο Μπερτουλάτσι, Μυρτώ Μπολώτα, Ελπίδα Νίκου, Βάσω Νικολάου, Ματούλα Παπαδημητρίου, Κώστας Παπαθωμόπουλος, Κρίστη Πετροπούλου, Δήμητρα Σούλιου, Σταύρος Σταυρίδης, Χρήστος Στεφάνου, Ηλίας Τζουράς, Μαριώ Χαϊδοπούλου-Βρυχέα, Τασούλα Χεπάκη, Χρίστος Χρυσανθακόπουλος

Στέκι Μεταναστών
Τσαμαδού 13, Εξάρχεια
τηλ.: 210-33.04.679
e-mail: e.alana@gmail.com

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

ΑΘΗΝΑ: Κεντρική διάθεση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ** 210-38.13.928, **«ΑΜΟΝΙ»** (Πλ. Μερκούρη, Α. Πετράλωνα),**«ΒΑΒΕΛ»** (Λόντου 1 & Ζ. Πηγής), **«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»** (Θεμιστοκλέους 37), **«ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ»**, (Μπενάκη 53), **«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ»**, (Βαλτετσίου 53), **«ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ»** (Γραβιάς 1), **«ΠΟΛΙΤΕΙΑ»** (Ασκληπιού 22), **«SOLARIS»** (Μπόταση 6), **«ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ»** (Ρ. Φερραίου 25, Ηλιούπολη), **ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ για το ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ και ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΟ ΕΜΠΟΡΙΟ «ο Σπόρος»** (Σπ. Τρικούπη 21), **«ΛΕΣΧΗ»** (Δερβενίων 50 και Μπενάκη), **«NOSOTROS Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος»** (Θεμιστοκλέους 66), **Αριστερό Σχήμα Νίκαιας** (Ηλιουπόλεως 36) και στα περίπτερα της πλατείας Εξαρχείων και Κάνιγγος.

ΑΓΡΙΝΙΟ: **«ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»** (Καζαντζή 12), **καφέ «ΑΛΒΕΔΟΝ»** (Πλ. Παναγοπούλου) • **ΒΕΡΟΙΑ - ΚΟΖΑΝΗ:** βιβλιοπωλείο **«ΣΥΝ-είδηση»** & Κρίστη Πετροπούλου, τηλ. 23310-25875 • **ΓΙΑΝΝΕΝΑ:** καφέ **«Θυμωμένο Πορτραίτο»** (Καποδιστρίου 20) • **ΔΡΑΜΑ:** Νουσλίδης Αγγελος 25210-21795 • **ΖΑΚΥΝΘΟΣ:** βιβλιοπωλείο **«ΘΕΩΡΙΑ»** (Τερτσέτη 32) • **ΗΡΑΚΛΕΙΟ:** **«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ»** (Αναλήψεως 19, 2810-341060), Αριστείδης Παπαδάκης, τηλ. 2810-242451 • **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ** (Φιλίππου 51), • **ΚΑΛΑΜΑΤΑ:** Θεοδωρόπουλος Σωτήρης, 6976-856885 • **ΝΑΥΠΛΙΟ:** βιβλιοπωλείο **«ΑΡΤΙΟΝ»** • **ΠΑΤΡΑ:** **ουζερί «ΧΑΣΟΜΕΡΙ»** (απέναντι από το Κάστρο), Γιάννης Αδαλόπουλος 2610-273547 • **ΡΕΘΥΜΝΟ:** **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ** • **ΣΠΑΡΤΗ:** **«ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ»** (Δωριέων 45, 27310-82203) • **ΤΡΙΠΟΛΗ:** Κατερίνα Ρέβελα, 6972-155463 • **ΧΑΝΙΑ:** **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ** (Χατζημιχάλη Νταλιάνη 67), βιβλιοπωλεία: **«ΣΧΗΜΑ»** (Δημοκρατίας 38), **«ΠΟΛΥΕΔΡΟ»** (Μπονιαλή 26) • **ΧΙΟΣ:** καφέ **«Αλκυόνη»**

Συνδρομή: 16 ευρώ για 4 τεύχη
Αρ. Λογαριασμού: Αγροτική Τράπεζα, 003 01 011287 45

ΟΑΧΑΚΑ: η πόλη είναι δική μας

Από τον λόφο της Οαχάκα, μπορείς να δεις ένα μεγάλο μέρος της πόλης και, κυρίως, μπορείς να την ακούσεις. Ακούς τους γείτονες που συζητούν, τα παιδιά που φωνάζουν, τα αυτοκίνητα που περνάνε. Τις τελευταίες μέρες βλέπεις και ακούς τα στρατιωτικά ελικόπτερα.

Την ημέρα της επίθεσης, στις 29 Οκτωβρίου, φαίνονταν οι φλόγες από τα οδοφράγματα κοντά στη γέφυρα, όταν η αστυνομία σκότωνε έναν από τους συντρόφους. Φαινόταν και ένα σύννεφο καπνού και δακρυγόνων που κάλυπτε σιγά σιγά την πόλη.

Μια μέρα μετά την κατάληψη του **Σόκαλο,** της κεντρικής πλατείας, από την ομοσπονδιακή αστυνομία, το λαϊκό κίνημα της Οαχάκα αποφάσισε να καταλάβει μια άλλη, τρία τετράγωνα πιο πέρα. Και δεν είναι το μόνο μέρος που κατέχει. Η αστυνομία κατέλαβε το **Σόκαλο αλλά δεν κατέλαβε την πόλη**. Η πόλη παραμένει στα χέρια μας, οι φωνές που ακούγονται είναι οι δικές μας. Εκεί συγκεντρώνεται τώρα ο λαός της Οαχάκα, απαιτώντας να φύγει ο Ουλίσες Ρουίς αλλά και η αστυνομία από την πόλη.

Οι νοικοκυρές, οι εργάτριες, οι δασκάλες, στήνουν πάλι τον καταυλισμό τους, οργανώνονται ξανά, γιατί αυτή η φάση του αγώνα μόλις τώρα ξεκίνησε. Συνεχίζουν να διαμαρτύρονται με αξιοπρέπεια και δημιουργικότητα, με μόνα όπλα σε περίπτωση καταστολής ξύλα, πέτρες, σφεντόνες και αυτοσχέδιες φωτοβολίδες. Ούτε τα ελικόπτερα, ούτε οι σφαίρες, ούτε οι επιθέσεις στα οδοφράγματα έκαναν τον λαό να σωπάσει. Το αντίθετο. Ο λαός της Οαχάκα δεν σωπαίνει, συνεχίζει αποφασισμένος, η οργή ξεπερνά τον φόβο και κάθε μέρα βγαίνουν χιλιάδες στους δρόμους πεπεισμένοι ότι ο Ουλίσες θα φύγει.

Υπάρχουν πλέον δύο στρατοί στην Οαχάκα. Ο ένας, των λίγων, εκτελεί τις διαταγές των από πάνω, καταλαμβάνει χώρους που δεν του ανήκουν, καταστρέφει, συλλαμβάνει, φυλακίζει και, αν χρειαστεί, δολοφονεί... Ο άλλος, ο δικός μας, είναι των πολλών, αυτών που αντιστέκονται με σφεντόνες, αυτών που δεν ενδιαφέρονται για την εξουσία και το χρήμα, αυτών που βγαίνουν στους δρόμους διεκδικώντας τα δικαιώματά τους, απαιτώντας αυτό που τους ανήκει: τους δρόμους, τις πλατείες, τις δουλειές με δικαιοσύνη και ελευθερία. Και υπάρχει κάτι στον αέρα που μας δίνει σιγουριά. Ναι, τώρα πια έχουμε κερδίσει.

Πηγή: http://chiapas.indymedia.org/display.php3?article_id=137686

με τη φωνή των από εκεί

ανοιχτή επιστολή στην κόρη μου που συμμετέχει στις καταλήψεις

Με την ψυχή σε μια κλωστή, σου γράφω αυτά τα λόγια. Εσύ, με τη σχολική σου ποδιά, βρίσκεσαι στους δρόμους απεργώντας. Είσαι στις διαδηλώσεις, στις καταλήψεις. Και αγωνίζεσαι γι' αυτό που ούτε εγώ ούτε η γενιά μου καταφέραμε να πετύχουμε: μια ποιοτική παιδεία ...

Σου γράφω και αισθάνομαι αξιοθρήνητος καθώς πατώ τα πλήκτρα του υπολογιστή. Σα να ήταν ένα πιάνο χωρίς χορδές που πια δεν έχουν αντήχηση ούτε το απαραίτητο ειδικό βάρος για να βάλουν τάξη σε αυτόν τον κόσμο. Γιατί είναι στις σχολικές αίθουσες που θα έπρεπε να βρίσκεσαι, παίζοντας με τις φίλες σου, φλερτάροντας γλυκά με τους φίλους σου, ανακαλύπτοντας τα πρώτα πέταλα του έρωτα...

Αλλά καταλαβαίνω, δεν ξέρεις πόσο καταλαβαίνω αυτό που κάνεις μαζί με δεκάδες χιλιάδες υπέροχους αυτοοργανωμένους πιγκουίνους. Με το πρόσωπο ακάλυπτο, αντιμετωπίζετε έναν πολύ καλά σχεδιασμένο μηχανισμό, που τον λαδώνουν εκείνοι που από τη σκιά ασκούν την εξουσία, εκείνοι που προωθούν την αποδιοργάνωση και την έλλειψη αλληλεγγύης ως στρατηγικές της αναπαραγωγής της κυριαρχίας.*

Και είναι οι ίδιοι που συντονισμένα επιζητούν να παραμείνει η πλειοψηφία από εσάς, που είσαστε το μέλλον των ζωών μας, το βέλος που θα χαράξει νέα πορεία για την ανθρωπότητα, να παραμείνετε αδαείς, κολλημένοι σε μια ταυτότητα καταναλωτών, απομονωμένοι, ένα μπουλούκι, στερημένοι από το πραγματικό δυναμικό που φιλοξενείτε στις ψυχές και στα σώματά σας, για να γίνετε διακεκριμένοι επαγγελματίες, καλλιτέχνες, κατασκευαστές, εξειδικευμένοι εργάτες...

Όχι, κόρη μου, μη σε κοροϊδεύουν, δεν ήταν γι' αυτή την τάξη των πραγμάτων που σκοτώσαμε δευτερόλεπτο προς δευτερόλεπτο τα παιδικά μας χρόνια στη δικτατορία και που φτιάξαμε ένα μέτωπο, όταν, όπως κι εσύ τώρα, ήμασταν δεκατεσσάρων, σπάζοντας τον φόβο, δημιουργώντας συνείδηση, κάνοντάς την οργάνωση, επανακτώντας την εμπιστοσύνη στη συλλογικότητα, για να απαιτήσουμε ψωμί, εργασία, δικαιοσύνη και ελευθερία.

Ο παππούς σου δεν υπέφερε με σφιγμένα τα δόντια τα ηλεκτροσόκ για να υπάρχουν μαθητές πρώτης, δεύτερης, τρίτης και τέταρτης κατηγορίας σε καιρούς δημοκρατίας. Ο προπάππος σου, που έμαθε αυτοδίδακτος ανάγνωση και γραφή και οργανώθηκε στο συνδικάτο της FECH στις αρχές του 20ού αιώνα, δεν το έκανε για να παραμείνει και τον επόμενο αιώνα η διάκριση της τάξης, του ονόματος, της φυλετικής και εθνοτικής καταγωγής, ο βασικός διαχωριστικός πυλώνας στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας στη χώρα.

Ούτε ο προ-προπάππος σου, ο Μανουέλ Χεσούς, κομμάτιασε τα γόνατά του σαν στρατευμένος τσαγκάρης στο τέλος του 19ου αιώνα για να υπάρχουν στον 21ο αιώνα παιδιά που πρέπει να δουλεύουν για να σπουδάσουν και να συντηρούν τις οικογένειές τους...

Πολλά προχώρησαν μπροστά, αλλά είναι πολλά περισσότερα αυτά που μένουν για να γίνουν. Και μην σου λένε παραμύθια για να κάνεις πίσω στον αγώνα σου. Εσείς παλεύετε για το δίκαιο, για το σωστό, γι' αυτό που ως λαός, γενιά τη γενιά, αγωνιστήκαμε για την πατρίδα μας και την ανθρωπότητα.

Ούτε εγώ ούτε ο παππούς σου, ο προπάππος σου και ο προ-προπάππος σου είχαμε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάθεσή μας. Η δεξιά, με πλάγιο ή ευθύ τρόπο, πάντοτε βρίσκει τον τρόπο να διοχετεύει παραπλανητικά μηνύματα για να διαιρέσει και να τσακίσει τα κοινωνικά κινήματα. Το κέντρο, από τη μεριά του, πάντα θα σε καταδιώκει, για να μη ζημιωθούν τα θολά και επωφελή συμφέροντά του. Η αριστερά, τέλος, παραδοσιακά, καταλαμβάνει τους χώρους που ανοίγουν οι μάζες που αυτοοργανώνονται, για να πιέσει τις κυβερνήσεις να ακολουθήσουν το εκλογικό της πρόγραμμα, αλλά χωρίς να υποτάσσεται στην αρχηγία, την καθοδήγηση και τους ρυθμούς των συνειδητοποιημένων μαζών. Θα το γνωρίσεις κόρη μου, μακάρι αυτή τη φορά να 'ναι διαφορετικά....

*Έτσι συνέβη με το κίνημα για την ισότητα τον 19ο αιώνα, με τους εργάτες και τους φοιτητές στις αρχές του 20ού αιώνα, με τους αγρότες το δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα, με τους πομπλαδόρες** στη δικτατορία...*

Είμαστε υπερήφανοι για σένα κόρη μου, για τον Μαρία Χεσούς και για όλους τους συντρόφους και τις συντρόφισσές σου στα εκατοντάδες κατειλημμένα λύκεια

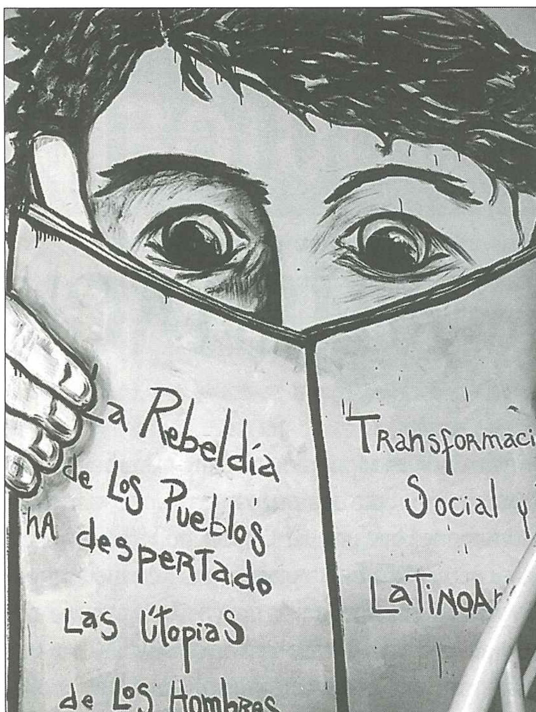

και κολέγια σε όλη τη Χιλή. Συνεχίστε να ακολουθείτε την υπεύθυνη διαίσθησή σας, βαδίστε με την εγγύηση που σας παρέχουν οι ίδιες σας οι δυνάμεις. Κάντε δική σας τη μνήμη, τη γνώση, τη φαντασία και τη συλλογική θέληση που με πολλαπλούς τρόπους άνοιξαν δρόμους για μεγαλύτερη κοινωνική δικαιοσύνη, δημοκρατία και αλληλεγγύη στη Χιλή. Δεν χρειάζεται να είστε διαρκώς σε κινητοποίηση, μπορείτε να ξεκουραστείτε, να γιορτάσετε, να στοχαστείτε, να αποτιμήσετε, να μάθετε, και κατόπιν να επιστρέψετε στη δράση. Θυμήσου ότι ούτε η Ρώμη ούτε τίποτα στέρεο δεν χτίστηκε σε μια μέρα. Και δεν χρειαζόμαστε άλλους μάρτυρες, σας θέλουμε ζωντανούς και υγιείς.

Εσείς τα καταφέρατε καλύτερα από όλους εμάς. Εσείς μας καθοδηγείτε εμάς τους ενήλικες, μας χαρίσατε πάλι την ελπίδα και την εμπιστοσύνη ότι ακόμα και οι πιο ιδεαλιστικοί στόχοι μπορεί να κατακτηθούν με τα πιο συγκεκριμένα και ρεαλιστικά μέσα, αν υπάρχει θέληση, ανεκτικότητα και οργάνωση. Μας δώσατε ξανά την ατομική και συλλογική πίστη, που αναγνωρίζει την υποχρέωση του αγώνα για δικαιοσύνη στον κόσμο. Βλέπουμε πώς εσείς, που τώρα γίνεστε άντρες και γυναίκες, αφιερώνετε τις ζωές σας στην υπηρεσία των άλλων, πάνω απ' όλα σ' εκείνους που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, τους φτωχούς και τους αποκλεισμένους, και πόσο αυτό ανησυχεί τους βολεμένους προνομιούχους. Τι ωραία αρχή!

«Οικοδομούμε το μέλλον»

«Η εξέγερση των λαών έχει αφυπνίσει τις ουτοπίες των ανθρώπων»

«Ο χαλκός στα ύψη και η παιδεία στο χώμα», «Τώρα ήρθε η ώρα...» Ω, κόρη μου, ευχαριστώ για όλα αυτά. Με την ψυχή σε μια κλωστή και με ταπεινό θαυμασμό για όλα όσα καταφέρατε με τους αγώνες σας, είμαι βέβαιος ότι είμαστε πολλοί και πολλές από όλες τις ηλικίες που σήμερα ανανεώνουμε μπροστά σας τη δέσμευσή μας να κάνουμε όλα τα αναγκαία για να φτάσουμε σε μια κοινωνία με άρτια εκπαίδευση για όλους, που θα εξασφαλίζει την όσο δυνατόν πιο ολοκληρωμένη ανάπτυξη των πλευρών του κάθε ατόμου, μαζί με την ανάπτυξη μιας αίσθησης των αξιών και της δέσμευσης να υπηρετείς τους άλλους.

Δεν θα ξεκουραστώ κόρη μου, ώσπου αυτή η κοινωνία να δώσει προτεραιότητα στις ανάγκες των φτωχών, ώσπου να γεννάει κάθε φορά και πιο πολλά άτομα πρόθυμα να θυσιάσουν το ατομικό τους συμφέρον για την απονομή δικαιοσύνης. Στο υπόσχομαι.

Ο πατέρας σου, Μανουέλ Γκερέρο Αντεκέρα
Σαντιάγο της Χιλής, 5 Ιουνίου του 2006
Ο συγγραφέας είναι κοινωνιολόγος και ακαδημαϊκός

Πηγή: Grito Suburbano
μετάφραση: Μιχάλης Αντσάκης

«Απελευθέρωση»

* «Πιγκουίνοι» αποκαλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Χιλή, λόγω της στολής τους, και «εξέγερση των πιγκουίνων» αποκαλούν το κίνημά τους.

** Οι κάτοικοι των φτωχογειτονιών, των poblaciones.

στους αγώνες για την παιδεία παίζεται το μέλλον

γεωγραφίες των αντιστάσεων ... οι κόσμοι των κινημάτων

Από την άνοιξη ζούμε στη χώρα μας τους αγώνες του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας για την προάσπιση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της –πράγμα που όπως φαίνεται έχει πάψει να είναι αυτονόητο–, τους αξιοπρεπείς μισθούς των εκπαιδευτικών και τον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Επιθυμώντας να συμβάλλουμε στη συζήτηση που έχει ανοίξει, αφιερώνουμε τις επόμενες σελίδες του περιοδικού μας στην παρουσίαση των αντίστοιχων αγώνων και αντιστάσεων στις Αμερικές. Τα προβλήματα είναι κοινά και οι αντιστάσεις μεγάλες...

Αν η συζήτηση για τις «μεταρρυθμίσεις» στην εκπαίδευση έχει στόχο να εδραιώσει τον ρυθμιστικό ρόλο της αγοράς και τη λογική της ιδιωτικοποίησης, δεν μπορεί βέβαια παρά να είναι μια συζήτηση που θεωρεί την παιδεία εμπόρευμα. Και επειδή πρόκειται για εμπορεύματα και υπηρεσίες που πωλούνται, κίντρο υπέρτατο και αναμφισβήτητο αποτελεί το κέρδος. Μόνο που σε τούτη τη συζήτηση εμφανίζονται κομψοί όροι-ευφημισμοί που επιχειρούν να μετατρέψουν το νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα σε εύλογες αποφάσεις διαχείρισης. Ο «ενιαίος χώρος εκπαίδευσης», για παράδειγμα, είναι ένας ευφημισμός της ολοκλήρωσης του ελέγχου της αγοράς υπηρεσιών ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Ο «κοινός Ιβηροαμερικανικός χώρος γνώσης»[1] είναι ο ομόλογος ευφημισμός για τη Λατινική Αμερική, όπου το ισπανικό κεφάλαιο διεκδικεί καθοριστικό ρόλο.

Ακούμε και ακούσαμε για ανταγωνιστικότητα, βιωσιμότητα, αξιολόγηση, καταπολέμηση της ανεργίας, αλλά πρέπει να σκεφτόμαστε στη θέση αυτών των όρων αντίστοιχα τους νόμους της αγοράς (αλλά κι εκείνους που νομοθετούν αυτούς τους νόμους), την πιστοποίηση προϊόντων και όχι την αναγνώριση ποιοτήτων, τον δομικό, άρα απαραίτητο, ρόλο της ανεργίας στη συμπίεση των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Στην παιδεία σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη, και στη χώρα μας αλλά και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, μια κρίσιμη αναμέτρηση με τη νεοφιλελεύθερη πολιτική. Σ' αυτήν κρίνονται πολλές από τις μελλοντικές δυνατότητες της κοινωνίας να αντιστέκεται στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο και να ακυρώνει στην πράξη κάποιες κομβικές επιλογές του.

Όπως φαίνεται, και εδώ και εκεί, τα συλλογικά υποκείμενα που εμπλέκονται στις διαδικασίες της εκπαίδευσης είναι αυτά που

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Στέλιος Γαβριηλίδης, Κρίτων Ηλιόπουλος, Ματούλα Παπαδημητρίου, Χρίστος Χρυσανθακόπουλος

μπορούν να καταλάβουν άμεσα τι διακυβεύεται. Και είναι στην καθημερινότητά τους, στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, που ζουν τις συνέπειες της έμμεσης ή άμεσης ιδιωτικοποίησης καθώς και τη διεύρυνση των διακρίσεων που γεννά.

Η υπεράσπιση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των εκπαιδευτικών στη δημόσια παιδεία είναι κρίσιμη συνιστώσα οποιου αγώνα θέλει να ακυρώσει την νεοφιλελεύθερη μεταρρύθμιση. Μας το υποδεικνύουν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές εδώ, στη Γαλλία, το Μεξικό.... Οι δάσκαλοι της Οαχάκα, τούτη την εμπειρία τους έφτασαν να την κάνουν καταλύτη σε μια ευρύτερη κοινωνική αφύπνιση. Ο αγώνας τους γέννησε μια συλλογική ανυποταξία, μια κοινωνική εξέγερση.

Είναι τούτη η δύναμη των κινημάτων και των αγώνων στην εκπαίδευση: καθώς αναφέρονται σε εμπειρίες που απλώνονται στο σύνολο σχεδόν της κοινωνίας, δεν είναι εύκολο να απομονωθούν ως κινήσεις ομάδων με εντοπισμένα συμφέροντα και στοχοθεσίες. Δεν είναι το ίδιο εύκολο οι κυβερνήσεις να απομονώσουν και να σπιλώσουν τους εκπαιδευτικούς όπως άλλους εργαζόμενους.

Εκείνοι που σπουδάζουν, οι νέοι και οι νέες στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, διαχέουν τις εμπειρίες και τις αγωνίες που διαπερνούν την καθημερινότητα της εκπαίδευσης στα διαφορετικά στρώματα της κοινωνίας από τα οποία προέρχονται. Και όταν τούτοι οι νέοι ξεσηκώνονται, ούτε η άμεση καταστολή ούτε οι συκοφαντίες περί υποκίνησης μπορούν εύκολα να ανακόψουν τον ενθουσιασμό τους. Στους δικούς τους αγώνες αμφισβητείται έμπρακτα το μοντέλο της παιδείας που χειραγωγεί, κατατάσσει και διακρίνει, της παιδείας που πουλιέται και αγοράζεται και έτσι χειραγωγεί, κατατάσσει και διακρίνει αποτελεσματικότερα.

Όταν εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτικοί θέτουν με τους αγώνες τους στο κέντρο του ενδιαφέροντος της κοινωνίας τον κοινωνικό ρόλο της εκπαίδευσης, τότε μπορεί να γεννιούνται στην κοινωνία μορφές συνειδητοποίησης και αντιστάσεις που να διεκδικούν ένα αλλιώτικο μέλλον. Όταν σε σχολεία και πανεπιστήμια γεννιούνται χώροι ελευθερίας και κριτικής συνείδησης της κοινωνίας, τότε είναι που μπορεί να φανερώνεται πως ο νεοφιλελευθερισμός δεν είναι ανίκητος. Τότε είναι που μπορεί να φανερώνεται πως οι αξίες και οι ευφημισμοί του σύγχρονου καπιταλισμού δεν αποτελούν τον αναμφισβήτητο ορίζοντα της καθημερινής αγωγής των νέων, μέσα και έξω από τους χώρους της εκπαίδευσης.

Μέσα σε μια περίεργη ειρωνεία της ιστορίας, αυτοί που απεργάζονται την κατεδάφιση της δημόσιας παιδείας, με τη συνεπαγόμενη ακύρωση των δικαιωμάτων εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων, εμφανίζονται ως «εκσυγχρονιστές», ως αυτοί που μιλούν για το μέλλον. Οι άλλοι που αντιδρούν είναι οπισθοδρομικοί και αγωνίζονται για την διατήρηση κεκτημένων. Παλιότερα, η αριστερά αναφερόταν στους προοδευτικούς ανθρώπους, εκείνους που ζητούν να πάνε τα πράγματα μπροστά, όχι πίσω. Ήταν η αριστερά τότε που μιλούσε για το μέλλον. Σήμερα, κάποιοι, μεταφέροντας στο προφίλ του εκσυγχρονιστή την πρόσθετη αίγλη του προοδευτικού, παριστάνουν τους κοινωνικούς μεταρρυθμιστές ενώ δεν είναι παρά απολογητές της νεοφιλελεύθερης επίθεσης στην παιδεία. Στην παιδεία, όμως, κάθε προσπάθεια να ξεκοπούν οι αγώνες και ο προβληματισμός από τον κοινωνικό ρόλο και τις συνθήκες της εκπαίδευσης, στερεί την προοπτική να νομιμοποιηθεί η κοινωνική αμφισβήτηση από τα οράματα και τις αξίες όσων αγωνίζονται. Οι δάσκαλοι της Οαχάκα εμβληματοποιούν τούτη την προοπτική. Οι δικοί τους αγώνες για την κοινωνική αξιοπρέπεια και την υπεράσπιση της παιδείας έγιναν κινητήρια δύναμη ενός αγώνα που αγκάλιασε ολόκληρη την πόλη. Στην παιδεία σήμερα, όπως ίσως πάντα, διακυβεύεται το μέλλον. Στην παιδεία, στην κρίση προσανατολισμού που δημιουργεί ο νεοφιλελευθερισμός και τους αγώνες που προκαλεί, αναδύονται οι δυνατότητες να σκεφτούμε και να παλέψουμε για ένα αλλιώτικο μέλλον. Για ένα μέλλον όπου η εκπαίδευση θα αποτελεί συνθήκη ελευθερίας, αξιοπρέπειας και αλληλοκατανόησης, συνθήκη δημιουργίας διαφορετικών πολιτισμών που κοινό τους τόπο θα έχουν τον σεβασμό, την ισότητα και την αλληλεγγύη. Τον δρόμο προς μια τέτοια εκπαίδευση ανιχνεύουν και οι εξεγερμένοι Ζαπατίστας στο Μεξικό[2], οι δάσκαλοι στο Πανεπιστήμιο των Μανάδων[3] της Πλατείας του Μάη και οι αγωνιστές του νομαδικού Πανεπιστημίου Τρασουμάντε[4] στην Αργεντινή...

Σε τούτο τον δρόμο, άλλωστε, βαδίζουν καθημερινά άτομα και ομάδες παντού σε όλο τον κόσμο που προσπαθούν να μεταπλάσουν την απασχόλησή τους στην εκπαίδευση σε δύναμη για έρευνα, κριτική, διάλογο και οραματισμό μέσα και έξω από τις αίθουσες διδασκαλίας.

Σταύρος Σταυρίδης

Πηγές

1. Βλ. «Σήματα Καπνού», τ. 14, Νοέμβριος 2002
2. ό.π., τ. 14
3. ό.π., τ. 14
4. ό.π., τ. 14

η εκπαιδευτική ανεξαρτησία της Λατινικής Αμερικής στο έλεος των αναπτυγμένων χωρών

του Έκτωρ Ρόχο Λετόν
από την εφημερίδα Diagonal

Στο πλαίσιο του παγκόσμιου οικονομικού φιλελευθερισμού η εκπαίδευση υφίσταται σημαντικές αλλαγές που σχετίζονται με τις μετατροπές που προωθούν οι λατινοαμερικανικές χώρες στο κρατικό μοντέλο εκπαίδευσης.

Το επίπεδο εκπαίδευσης συνδέεται με το επίπεδο πλούτου, ανάπτυξης και αστικοποίησης των χωρών, αυτά όμως δεν καθορίζουν πλήρως το τι μπορεί να επιτύχει μια χώρα. Τα κινήματα λαϊκής εκπαίδευσης της Ουρουγουάης την εποχή του Χοσέ Πέδρο Βαρέλα, της σαντινίστικης Νικαράγουας, της μεξικανικής επανάστασης ή της «αγωγής του καταπιεσμένου» στη Βραζιλία, είναι παραδείγματα που διαιωνίζουν την ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του καθενός από τους λαούς που αποτελούν την ήπειρο.

Ωστόσο, η πολιτική αστάθεια της Λατινικής Αμερικής και η διαδικασία οικονομικής φιλελευθεροποίησης που υφίσταται από τη δεκαετία του '80, έχουν σημαδέψει την εκπαιδευτική της πορεία. Η εκπαίδευση απαιτεί πόρους οι οποίοι, όμως, κατευθύνονται στο μεγάλο εξωτερικό χρέος. Έτσι, όπως είπε η Ρόσα Μαρία Τόρρες, σύμβουλος της ΟΥΝΕΣΚΟ, «η εκπαίδευση αντιμετωπίζεται με προτάσεις από οικονομολόγους και με βάση την οικονομική λογική και ανάλυση», γι' αυτό «η σχέση κόστους - οφέλους και το ποσοστό απόδοσης αποτελούν τα κεντρικά σημεία βάσει των οποίων καθορίζεται το τι πρέπει να γίνει στην εκπαίδευση».

Αυτή η παγκόσμια διαδικασία απορύθμισης και ιδιωτικοποίησης συνάντησε μεγάλες αντιστάσεις σε μια ήπειρο που χαρακτηρίζεται από επαναστάσεις και αντεπαναστάσεις, όπως αυτή που σημειώθηκε στο πανεπιστήμιο UNAM του Μεξικού το 1999-2000 για την υπεράσπιση του δωρεάν χαρακτήρα και του εκδημοκρατισμού της ανώτατης εκπαίδευσης. Σήμερα βρισκόμαστε σε μια κορύφωση των διεκδικήσεων που επεκτείνονται σε πολλά κράτη, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα τον αγώνα των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Χιλής για να καταργηθεί ο οργανικός νόμος εκπαίδευσης, ο τελευταίος που υπογράφτηκε από τον Πινοτσέτ.

Ενώ οι χώρες της Λατινικής Αμερικής σπρώχνουν στο περιθώριο δημόσια εκπαιδευτικά συστήματα βασισμένα στις αρχές της οικουμενικότητας, της δωρεάν παροχής και της ισότητας και ενώ η προσφυγή στην ιδιωτική πρωτοβουλία εμφανίζεται σαν πανάκεια, η κατάσταση στην εκπαίδευση αρχίζει να ανησυχεί διεθνείς οργανισμούς αλλά επίσης την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ. Το 16ο Ιβηροαμερικανικό Συνέδριο Εκπαίδευσης του Μοντεβιδέο, που έγινε στις 12 και 13 Ιουλίου, συνέταξε το Ιβηροαμερικανικό Σχέδιο Αλφαβητισμού 2015, το οποίο θα πρέπει να εγκριθεί μαζί με έναν οικονομικό προϋπολογισμό (το κλειδί για την εφαρμογή του) στην προσεχή Ιβηροαμερικανική Σύνοδο κορυφής αρχηγών κρατών, τον Οκτώβριο του 2006, στο Μοντεβιδέο.

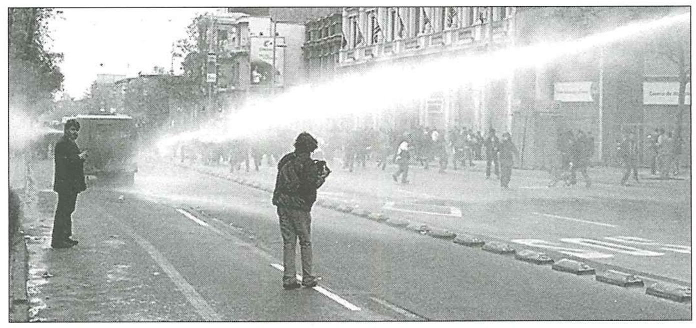
Το συνέδριο αυτό υιοθέτησε την πρόταση να οικοδομηθεί ένας Ιβηροαμερικανικός Χώρος Γνώσης (EIC), παρόμοιος με αυτόν που εγκρίθηκε στην Μπολόνια για την Ευρώπη. Ο Χουάν Βάσκες, πρόεδρος του συνεδρίου πρυτάνεων των ισπανικών πανεπιστημίων καθώς επίσης και του Ιβηροαμερικανικού Πανεπιστημιακού Συμβουλίου, διαβεβαίωσε: «δεν οφείλουμε μόνο να βλέπουμε την πραγματικότητα της δικής μας, ευρωπαϊκής, συγκυρίας, αλλά και τις άλλες συγκυρίες έξω από την περιοχή μας, για να θέσουμε τον στόχο να αναπτύξουμε έναν κοινό ιβηροαμερικανικό χώρο γνώσης». Είναι μια διαδικασία συνδεμένη με την ιδιωτική πρωτοβουλία, όπως φαίνεται από τη συμφωνία που υπογράφτηκε στις 18 Απριλίου από τους Ισπανούς πρυτάνεις, το Ιβηροαμερικανικό Πανεπιστημιακό Συμβούλιο και τον τραπεζικό όμιλο Σαντιντέρ για την οικοδόμηση του EIC. Λίγες μέρες μετά η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Μιγκέλ ντε Θερβάντες, που ανήκει στον όμιλο Σαντιντέρ και έχει πρόεδρο τον συγγραφέα Μάριο Βάργκας Γιόσα, υποστήριξε μια παρόμοια δήλωση. Το πρόγραμμα «ανταλλαγής χρέους για την εκπαίδευση» έχει εξαπλωθεί τα τελευταία χρόνια καθώς μειώνει το χρέος των χωρών και αυξάνει τις δαπάνες για την παιδεία. Το ισπανικό κράτος είναι ο μεγάλος προωθητής αυτής της πρωτοβουλίας. Το υπουργείο Οικονομικών της Ισπανίας ακύρωσε χρέος στο Εκουαδόρ (50 εκ. δολάρια), Ονδούρα (138 εκ. δολ.), Νικαράγουα (39), Σαλβαδόρ (10) και Ουρουγουάη (10), ενώ γίνεται διαπραγμάτευση επίσης με το Περού (22), Βολιβία (62) και τη Γουατεμάλα (10). Αυτή όμως η ανταλλαγή επιβάλλει στους οφειλέτες μια νέα εξάρτηση από μεγάλους χρηματοπιστωτικούς ομίλους που αποσπούν επικερδή συμβόλαια (όπως οι ισπανικές πολυεθνικές SCH και PRISA). Ένας ακόμη κίνδυνος είναι η πραγματική χρήση των χρημάτων αυτής της ανταλλαγής. Σε συμφωνία με το Εκουαδόρ, για παράδειγμα, τα 20 εκατ. δολ. θα κατευθυνθούν για ένα υδροηλεκτρικό έργο.

μετάφραση: Στέλιος Γαβριηλίδης

το λάφυρο της εκπαίδευσης στη Λατινική Αμερική

της Λάουρα Κορκουέρα
από την εφημερίδα Diagonal

Αν και υπάρχει μια τυπική αναγνώριση της εκπαίδευσης ως οικουμενικού δικαιώματος, οι διάφορες διεθνείς συμφωνίες και αναφορές ξεχνούν αυτή τη θεμελιακή αρχή. Οι σημερινές εκπαιδευτικές πολιτικές στη Λατινική Αμερική στηρίζονται στη διεθνή στρατηγική που ακολουθείται στον τομέα της εκπαίδευσης. Ο Γύρος της Ουρουγουάης (1986-1994) υπήρξε η μεγαλύτερη εμπορική διαπραγμάτευση στην ιστορία και αποτέλεσε την αφετηρία για τη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση του παγκόσμιου συστήματος εμπορίου από τον καιρό της GATT (Γενική Συμφωνία για την Εμπορευματοποίηση των Υπηρεσιών) το 1947. Το 1995, η GATT αντικαταστάθηκε από τον ΠΟΕ (Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου), που ανέλαβε να εφαρμόσει τα συμφωνημένα (στα οποία ήδη περιλαμβανόταν η εκπαίδευση) μέσα από τη Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο και τις Υπηρεσίες (AGCS).

Η AGCS περιλαμβάνει 12 τομείς, μεταξύ των οποίων και τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τις προτάσεις της, είναι αδύνατον να διαχωριστούν οι «ιδιωτικοί παροχείς» εκπαίδευσης, χωρίς να επηρεαστούν άλλοι τομείς του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι νέοι ειδικοί στην εκπαίδευση είναι τώρα οικονομολόγοι, όπως ο Χάσλεϋ Ρότζερς, βασικός τεχνοκράτης της Παγκόσμιας Τράπεζας που συμμετέχει στην ομάδα έρευνας για την ανάπτυξη.

Από τις δεκάδες διεθνείς μελέτες που έχουν δημοσιευτεί, λίγες αναφέρονται στις πραγματικές συνέπειες στην ποιότητα, την πρόσβαση και την ισοτιμία στην εκπαίδευση στην περίπτωση που οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες περιληφθούν στην AGCS. Η Ζουκάρα Ντούτρα, πρόεδρος της βραζιλιάνικης Εθνικής Συνομοσπονδίας των Εργαζομένων στην Εκπαίδευση και αναλύτρια, το λέει πολύ ξεκάθαρα: «η ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης είναι μια από τις κύριες συνέπειες αυτού του τύπου πολιτικής που προέρχεται από τον ΠΟΕ και επιβάλλει στην εκπαίδευση όρους του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος». Η Ντούτρα τονίζει την αποτελεσματική προπαρασκευαστική δραστηριότητα των χρηματοπιστωτικών οργανισμών μεταξύ 1995 και 1999 για να αποδιαρθρώσουν τις δημόσιες εκπαιδευτικές δομές. «Η ανώτατη και επαγγελματική εκπαίδευση είναι αυτές που εθίγησαν πιο άμεσα γιατί είναι οι πιο αποδοτικές».

Έτσι, ο διεθνής ανταγωνισμός στην ανώτατη παιδεία υπάρχει σήμερα με τρεις μορφές: οι συνεργασίες μεταξύ λατινοαμερικάνικων και ξένων πανεπιστημίων, οι προσφορές μαθημάτων εξ αποστάσεως και η εκπαίδευση φοιτητών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σε πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Αν και δεν διαθέτουν ειδικά κεφάλαια για την εκπαίδευση, οι Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου που οι ΗΠΑ έχουν υπογράψει (ή πρόκειται σύντομα να υπογράψουν) με διάφορες λατινοαμερικάνικες χώρες, επίσης υποτάσσουν

τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες στα σκαμπανεβάσματα της προσφοράς και της ζήτησης. Για τα λατινοαμερικάνικα φοιτητικά κινήματα οι Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου δεν έχουν τίποτα το ελεύθερο. Με αφετηρία μια υποτιθέμενη ενότητα συνθηκών μεταξύ όλων των χωρών, απαιτούν την εκπαίδευση να τη διαχειρίζονται ξένοι ιδιωτικοί θεσμοί, κάτοχοι μεγάλων κεφαλαίων που διαθέτουν μεγάλη κινητικότητα, οι οποίοι να εγκαθίστανται στα εκπαιδευτικά προγράμματα (κυρίως προπτυχιακά, μεταπτυχιακά ή εξ αποστάσεως) για να ανταγωνίζονται στην αγορά αυτή τα κρατικά ιδρύματα.

Οι αποφάσεις των κυβερνήσεων, όσον αφορά στον προϋπολογισμό για την εκπαίδευση, λαμβάνονται σύμφωνα με το κριτήριο του «εξορθολογισμού των εκπαιδευτικών υπηρεσιών»: μια διατύπωση που κρύβει την απατηλή φύση της σημερινής εκπαιδευτικής πολιτικής, καθώς δίνει έμφαση στην εξοικονόμηση πόρων και όχι στην ικανοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση.

Ξένες επενδύσεις: όργανο ανάπτυξης;

Οι επενδύσεις, για παράδειγμα, από ισπανικές εταιρίες στη Λατινική Αμερική, από τα μέσα της δεκαετίας του '90, δεν ανταποκρίνονται σε πραγματικούς στόχους για την ικανοποίηση αναγκών, αλλά στη λογική των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Στον επαναπροσδιορισμό των παραγωγικών πεδίων, η εκπαιδευτική αγορά πήρε το έπαθλο. Οι διαδικασίες ιδιωτικοποίησης και απορρύθμισης άνοιξαν διάπλατα την πόρτα στο ξένο κεφάλαιο: «είναι ένας δρόμος χωρίς επιστροφή αφού ό,τι ιδιωτικοποιείται δεν μπορεί να ξαναγίνει δημόσιο» λέει ο καθηγητής οικονομίας Χουάν Μανουέλ Ραμίρες.

Φοβούμενες τη φυγή των επενδυτών πολλές λατινοαμερικάνικες χώρες δέχονται τις απαιτήσεις των πολυεθνικών.

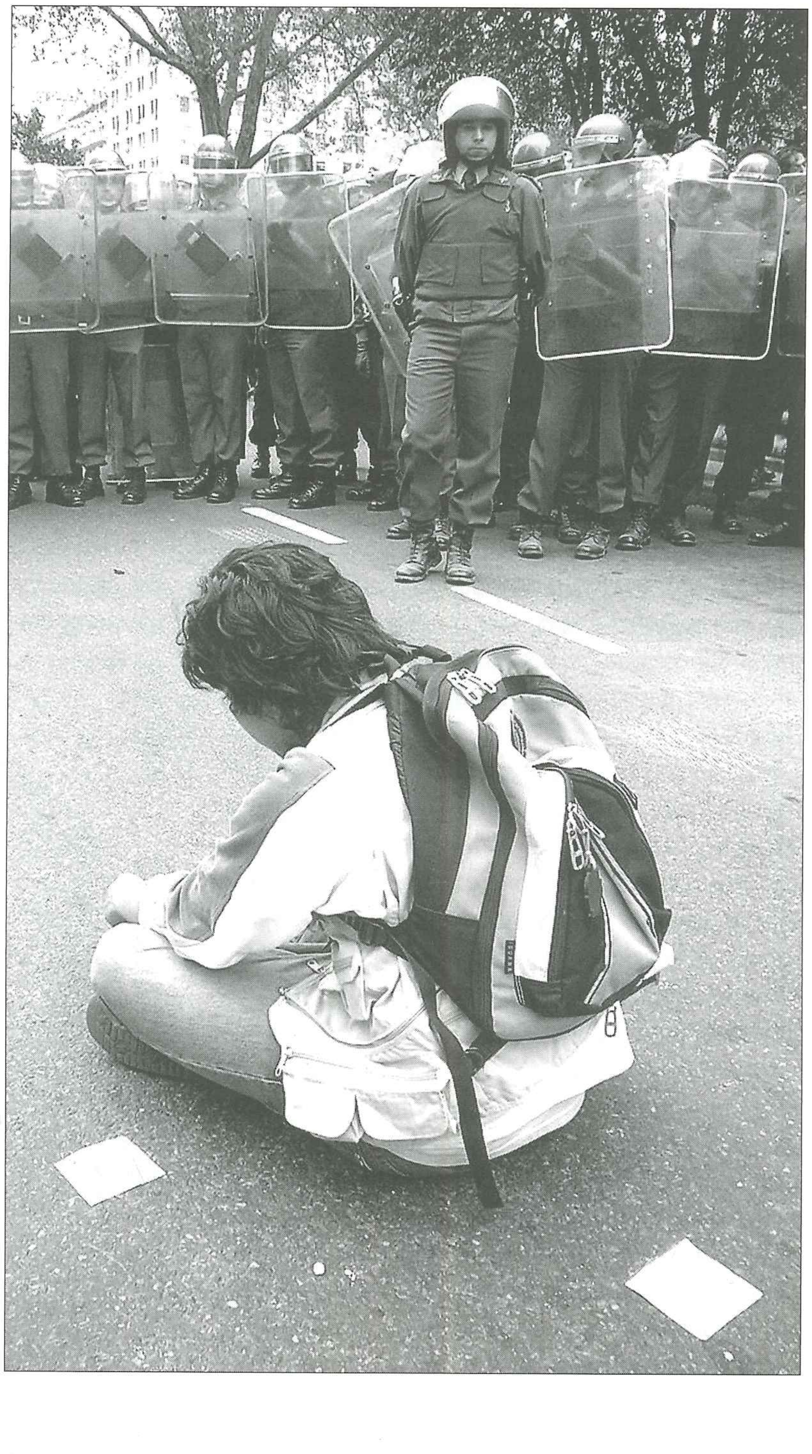
Η UNIVERSIA, το μορφωτικό ίδρυμα της τράπεζας Σαντάντερ, διαθέτει σήμερα μετοχικό μερίδιο σε χίλια περίπου πανεπιστήμια σε 11 χώρες (Ισπανία, Πορτογαλία και 9 λατινοαμερικάνικες χώρες), πράγμα που σημαίνει πως 8 εκατομμύρια πανεπιστημιακών συνδέονται με το δίκτυο. Μια μορφή ιδιωτικοποίησης μασκαρεμένη σε συμμετοχή.

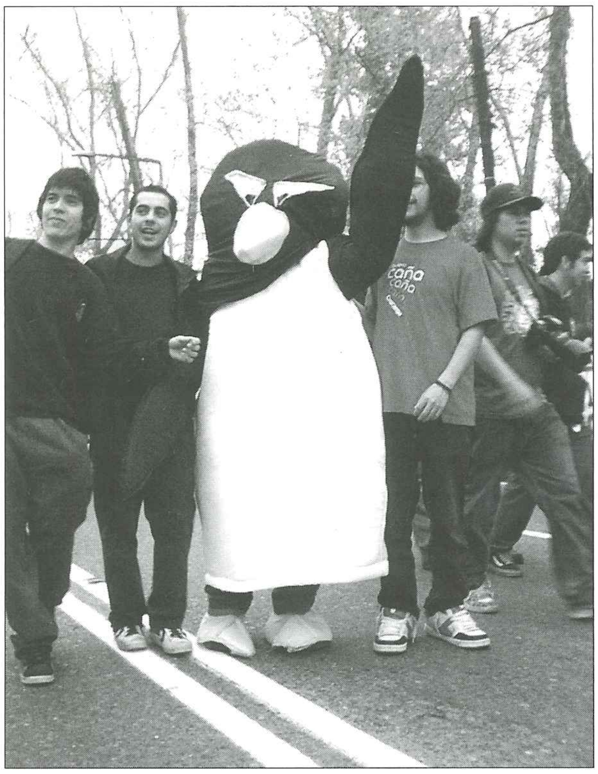
Τον περασμένο Ιούλιο η Οργάνωση Ιβηροαμερικανικών Κρατών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό, υπέγραψε μια σύμβαση με την ισπανική Telefónica. Το πρόγραμμα Pronino, που το διαχειρίζεται η ισπανική πολυεθνική μαζί με παραρτήματα εταιρειών κινητής τηλεφωνίας στη Λατινική Αμερική, θα συνεχίσει να δραστηριοποιείται στην εισαγωγή τεχνολογιών επικοινωνίας σε Αργεντινή, Χιλή, Κολομβία, Εκουαδόρ, Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Νικαράγουα, Παναμά, Μεξικό, Περού, Ουρουγουάη και Βενεζουέλα.

Στις 6 Σεπτεμβρίου το περιοδικό Botin πήρε συνέντευξη από τον πρόεδρο της Βραζιλίας Λούλα ντα Σίλβα και την επόμενη μέρα δημοσιοποιήθηκε η συμφωνία ανάμεσα στην κυβέρνηση της Βραζιλίας και την τράπεζα Σανταντέρ για την εκπαίδευση 45.000 Βραζιλιάνων καθηγητών που θα κάνουν μαθήματα ισπανικών σε 5 εκατομμύρια παιδιά. Το Ινστιτούτο Θερβάντες έχει αναλάβει να σχεδιάσει το περιεχόμενο της διδασκαλίας.

Το 2005, το Εθνικό Κέντρο Εκτίμησης για την Ανώτατη Παιδεία (CENEVAL) ήδη προειδοποιούσε για τον κίνδυνο να μετατραπεί η δημόσια εκπαίδευση σε μια εμπορική υπηρεσία και να περιληφθεί στις διεθνείς συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου, «γιατί η δημόσια εκπαίδευση αντιπροσωπεύει τη δυνατότητα της κάθε χώρας να επιτύχει την ανάπτυξή της, παρότι η παγκόσμια αγορά ιδιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης γεννά κάθε χρόνο 30 δις δολάρια» (3% του παγκόσμιου εμπορίου υπηρεσιών). Σήμερα, το CENEVAL επιμένει ότι η εκπαίδευση «είναι το κλειδί της εξαιρετικά πολύπλοκης κατάστασης που καταγράφεται διεθνώς και που επιτρέπει να διαμορφώνονται δύο μεγάλες κατηγορίες εργαζομένων: εκείνοι που είναι ικανοί να προσαρμόζονται στις συνθήκες που επιβάλλει η τεχνολογική καινοτομία και η πληροφορική και εκείνοι που αναλαμβάνουν εργασίες χαμηλής προσθετικής αξίας.

μετάφραση: Στέλιος Γαβριηλίδης

ΧΙΛΗ
η εξέγερση των πιγκουίνων

Το 2006 χαρακτηρίστηκε από δυναμικές κινητοποιήσεις της νεολαίας. Στην Ευρώπη, ιδιαίτερη αίσθηση έκανε η εξέγερση των νέων των υποβαθμισμένων προαστίων στη Γαλλία και ο αγώνας για την κατάργηση του νόμου για τη δοκιμαστική περίοδο των δύο χρόνων στη δουλειά. Στην Ελλάδα ξεπετάχτηκε ένα δυναμικό νέο φοιτητικό κίνημα με καταλήψεις σε όλη την επικράτεια και δυναμικές πορείες. Στην «άλλη άκρη του κόσμου», όπως αποκαλούν τη χώρα τους οι ίδιοι οι Χιλιάνοι, η έκπληξη είναι ακόμη μεγαλύτερη. Τις δυναμικές κινητοποιήσεις τις ξεκινούν οι «σεκουντάριος», δηλαδή οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των Λυκείων και των Γυμνασίων. Και επειδή η σχολική τους ενδυμασία είναι ποδιά σε βαθύ μπλε χρώμα με ένα άσπρο γιακά για τα κορίτσια και κουστούμι του ίδιου χρώματος με άσπρο πουκάμισο για τα αγόρια, τους αποκαλούν πιγκουίνους. Έτσι η μαθητική κινητοποίηση του 2006 στη Χιλή ονομάστηκε «η εξέγερση των πιγκουίνων».

Η παιδεία στη Χιλή: ένα φιλελεύθερο χουντικό μόρφωμα

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Η εκπαίδευση στη σημερινή Χιλή στηρίζεται στις αρχές που έθεσε η δικτατορία του Πινοτσέτ με το χουντικό Σύνταγμα του 1980, το οποίο δεν έχει καταργηθεί μέχρι σήμερα. Δύο βασικά άρθρα για την Παιδεία στο Σύνταγμα αυτό, είναι το 10 και το 11. Το άρθρο 10 αναφέρει ότι οι γονείς έχουν το απόλυτο δικαίωμα στη μόρφωση των παιδιών τους. Και το κράτος υπερασπίζεται με ειδικές διατάξεις την άσκηση αυτού του δικαιώματος. Το ενδέκατο άρθρο υπερασπίζεται την ελευθερία οποιουδήποτε ιδιωτικού φορέα στην οργάνωση και λειτουργία εκπαιδευτικών μονάδων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Το κράτος απλώς εγκρίνει τη λειτουργία αυτών των μονάδων.

Το συνταγματικό αυτό έκτρωμα ήρθε να συμπληρώσει το 1981 ο περιβόητος «νεοφιλελεύθερος εκπαιδευτικός μετασχηματισμός» που μειώνει τα κρατικά κονδύλια για την παιδεία, μειώνει τους μισθούς των εκπαιδευτικών, αίρει τη μονιμότητά τους και εκχωρεί την κυριότητα των σχολικών μονάδων στους Δήμους.

Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να ανθίσουν χιλιάδες ιδιωτικά σχολεία και πανεπιστήμια, να υποβαθμιστεί το δημόσιο σχολείο και να υπάρχουν σήμερα ελάχιστα κρατικά πανεπιστήμια. Η εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική και οι γονείς αν θέλουν -και αν έχουν τη δυνατότητα φυσικά- στέλνουν τα παιδιά τους στα υποβαθμισμένα δημόσια σχολεία ή, ανάλογα με το βαλάντιο, σε μέσα ή ακριβά ιδιωτικά. Τα δημόσια έχουν φοβερές ελλείψεις σε εκπαιδευτικό προσωπικό, με αποτέλεσμα να κυκλοφορούν στο Σαντιάγο και στις άλλες πόλεις χιλιάδες μαθητές την ώρα των μαθημάτων. Στις πιο φτωχές γειτονιές τα σχολικά κτίρια είναι κυριολεκτικά παράγκες σε ανθυγιεινούς χώρους και ο μόνος λόγος που οι γονείς στέλνουν τα παιδιά στο σχολείο είναι για το μεσημεριανό συσσίτιο που οι ίδιοι δεν μπορούν να τους παρέχουν. Η πρόσβαση στην ανώτατη δημόσια εκπαίδευση μόνο ως κοροϊδία μπορεί να χαρακτηριστεί, λόγω των ελάχιστων θέσεων που υπάρχουν και των δυσκολότατων εισαγωγικών εξετάσεων. Να αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι για τα Μαθηματικά και τις Φυσικές Επιστήμες καλούνται να απαντήσουν σε χρόνο 2 ωρών και 15 λεπτών σε 75 θέματα διαλέγοντας από 5 απαντήσεις τη σωστή για το κάθε ένα. Το κάθε θέμα πρέπει να το λύσει ο μαθητής για να βρει τη σωστή απάντηση γιατί είναι όλα ασκήσεις. Για την προετοιμασία των εξετάσεων υπάρχουν πολλά ιδιωτικά φροντιστήρια σε κάθε γειτονιά με 300 ως 500 μαθητές το καθένα. Για την πλειοψηφία που αποτυγχάνει υπάρχουν φροντιστήρια αποφοίτων ή τα ιδιωτικά πανεπιστήμια με τσουχτερά δίδακτρα και υποβαθμισμένο επίπεδο σπουδών. Και στις δύο περιπτώσεις το τίμημα είναι η ανεργία.

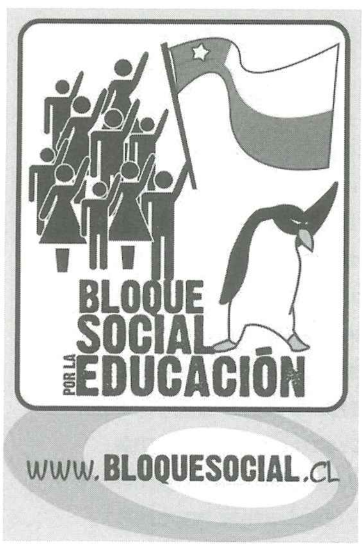
Ένα άλλο ζήτημα είναι τα εισιτήρια που πληρώνουν οι μαθητές για να πάνε στο σχολείο. Οι συγκοινωνίες στη Χιλή είναι ιδιωτικές και τα εισιτήρια αρκετά ακριβά.

Επιπλέον, δεν υπάρχουν μηνιαίες ή εβδομαδιαίες κάρτες ούτε εισιτήρια πολλαπλών διαδρομών. Το σχολικό πάσο είναι ένα ανικανοποίητο αίτημα χρόνων. Κάθε λεωφορείο έχει χωριστό εισιτήριο και αν ένας μαθητής χρειάζεται 2 ή τρία λεωφορεία για να πάει στο σχολείο του πληρώνει τρία συν τρία εισιτήρια κάθε μέρα. Ό,τι συμβαίνει στη Χιλή διέπεται από τις αξίες του πιο ακραίου νεοφιλελευθερισμού...

Οι δημοκρατικές κυβερνήσεις μετά την πτώση της δικτατορίας δεν έχουν δείξει καμιά διάθεση να αλλάξουν τίποτα, γιατί δεν επιθυμούν να βλάψουν το ιδιωτικό κατά πρώτο και το δικό τους συμφέρον κατά δεύτερο λόγο. Μόνο μερικές ψευδο-μεταρρυθμίσεις για τα μάτια...

Το ξέσπασμα: οι πιγκουίνοι δεν βρίσκονται μόνο στις ακτές

Όλα τα παραπάνω ήταν η αιτία για το θερμό φθινόπωρο (στο νότιο ημισφαίριο οι μήνες Μάρτης, Απρίλης, Μάης αποτελούν το φθινόπωρο) του 2006. Οι μαθητές ξεσηκώθηκαν για μια δημοκρατική δωρεάν δημόσια παιδεία, για περισσότερα δημόσια πανεπιστήμια, για δωρεάν εισιτήρια στις συγκοινωνίες και για ελεύθερη πρόσβαση στις βιβλιοθήκες. Απαιτούν αύξηση των δαπανών για την παιδεία στα επίπεδα της εποχής της Λαϊκής Ενότητας του Σαλβαδόρ Αγιέντε.

Οι κινητοποιήσεις άρχισαν τέλη Απριλίου με πορείες και αποχή από τα μαθήματα και κορυφώθηκαν τον Μάιο με καταλήψεις Λυκείων και Γυμνασίων στο Σαντιάγο και ολόκληρη τη Χιλή, από το Ικίκε στον βορρά μέχρι την Πούντα Αρένας στον νότο. Να σημειώσουμε ότι καταλήψεις έγιναν και σε πολλά ιδιωτικά σχολεία γνωστά για τη διαφήμισή τους «σε μας δεν χάνεται ούτε ώρα μαθήματος και οι μαθητές μας δεν κυκλοφορούν στους δρόμους την ώρα του σχολείου». Παράλληλα, τον Μάιο διοργανώθηκαν μεγάλες διαδηλώσεις στην πρωτεύουσα και τις μεγάλες πόλεις της Χιλής όπου εκτός των «πιγκουίνων» συμμετείχαν και οι φοιτητές. Κορύφωση των κινητοποιήσεων ήταν η 30ή Μαΐου με εκατοντάδες χιλιάδες μαθητές και φοιτητές να διαδηλώνουν σε όλη τη Χιλή.

Η κυβέρνηση της Μπατσελέτ αναγκάστηκε να προχωρήσει σε διάλογο με τους μαθητές αλλά, πιστή στο δόγμα του νεοφιλελευθερισμού, αρνήθηκε να επιλύσει τα αιτήματά τους. Για να ηρεμήσει την κοινή γνώμη καθιέρωσε τη δωρεάν μετάβαση και αποχώρηση των μαθητών από το σχολείο και υποσχέθηκε να κάνει το ίδιο στα μουσεία και τις βιβλιοθήκες. Οι ιδιοκτήτες των λεωφορείων ζητούν να δοθεί στους μαθητές πάσο ελεύθερης 24ωρης πρόσβασης στις συγκοινωνίες, αρκεί να δώσει ένα μικρό κονδύλι το υπουργείο Οικονομικών.

Άνοιξη στη Χιλή: το λιώσιμο των πάγων

Στα μέσα του Ιουνίου, με την έλευση του χειμώνα, οι κινητοποιήσεις σταματούν αλλά οι «πιγκουίνοι» βρίσκονται απλά σε χειμερία νάρκη. Μια νάρκη η οποία σταματάει με την έναρξη της άνοιξης τον Σεπτέμβριο.

Εδώ βοηθάει και η θλιβερή επέτειος του πραξικοπήματος στις 11 Σεπτεμβρίου του 1973, που στη Χιλή το «θυμούνται» με πορείες, συναυλίες διαμαρτυρίας και δυναμικές διαδηλώσεις. Από τις αρχές του μήνα, λοιπόν, ξανά κινητοποιήσεις, διαδηλώσεις και συγκρούσεις στους δρόμους, συλλήψεις, πέτρες και μολότοφ είναι η πρώτη είδηση στα μέσα της Χιλής. Αυτή τη φορά δίπλα στους μαθητές και τους φοιτητές βρίσκονται και οι καθηγητές, που αγωνίζονται για αξιοπρεπή δημόσια σχολεία και αξιοπρεπείς μισθούς. Σε αγωνιστικές κινητοποιήσεις βρίσκονται επίσης και οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας, οι οποίοι αγωνίζονται για διεύρυνση της δωρεάν δημόσιας υγείας (και αυτήν την έχει σαρώσει η λαίλαπα του νεοφιλελευθερισμού).

Έτσι, φθάνουμε στις 26 Σεπτεμβρίου, με γενική διαδήλωση και παράλληλη απεργία σε σχολεία και νοσοκομεία. Η συμμετοχή είναι μαζική και η εξουσία, που έχει αρχίσει πλέον να φοβάται τους «από κάτω», προχωρά σε 150 συλλήψεις. Η άνοιξη έχει αρχίσει με «υψηλές» θερμοκρασίες στο Σαντιάγο. Και, καθώς λιώνουν τα χιόνια των Άνδεων δίνοντας στον ποταμό Μαπότσο* τη γνωστή του μεγάλη ορμή, ίσως, τη φορά αυτή να ξεβράσει στον Ειρηνικό Ωκεανό το πτώμα του νεοφιλελευθερισμού... **Μιχάλης Αντσάκης**

* Ποτάμι φοβερά ορμητικό που διασχίζει το Σαντιάγο. Κατά τη διάρκεια της χούντας ρίχνονταν σε αυτό τα πτώματα δολοφονημένων αγωνιστών.

ΧΙΛΗ. Τελευταίες εξελίξεις

Μετά από τις υποσχέσεις της κυβέρνησης Μπατσελέτ για διάλογο για την Παιδεία, το κίνημα των πιγκουίνων υπέστειλε τις σημαίες του κατά τη διάρκεια του χειμώνα (από Ιούνιο ως Αύγουστο). Με την αρχή της άνοιξης και αφού η μόνη παροχή ήταν το μειωμένο εισιτήριο στα λεωφορεία, άρχισαν ξανά οι καταλήψεις. Ο Οκτώβριος βρήκε αρκετά γυμνάσια και λύκεια σε κατάληψη, αρχικά στο Σαντιάγο και στη συνέχεια στη Βαλβίδια και άλλες πόλεις.

Το κράτος άρχισε να δείχνει το πραγματικό του πρόσωπο τη Δευτέρα 16 Οκτωβρίου, όταν ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις εισέβαλαν σε σχολεία που ήταν σε κατάληψη, έσπασαν λουκέτα, έκοψαν αλυσίδες, χτύπησαν και συνέλαβαν μαθητές και μαθήτριες.

Στο «Λύκειο των Εφαρμογών», στο κέντρο του Σαντιάγο, συνέλαβαν 65, στο «Εθνικό Ινστιτούτο» 30, στο «Λύκειο Λαστάρρια» 44, τους οποίους και απέβαλε διά παντός από το σχολείο ο δήμαρχος Κριστιάν Λαμπέ, απόστρατος στρατηγός και γνωστός βασανιστής στο καθεστώς Πινοτσέτ. Την ίδια επίθεση δέχτηκε και το κολέγιο θηλέων «Χαβιέρα Καρρέρα», στο οποίο σπούδασε η Μπατσελέτ.

Η απάντηση των πιγκουίνων ήταν μια μαζική διαδήλωση στις μεγάλες πόλεις την Τετάρτη 18 Οκτωβρίου. Η συμμετοχή ήταν μεγάλη, με αξιοσημείωτη τη διαδήλωση 8.000 μαθητών στη Βαλβίδια. Η κυβέρνηση απαντά με βία και συλλήψεις (συνολικά 114 σε όλη τη χώρα). Οι επόμενες μέρες κυλούν με οδοφράγματα, διαδηλώσεις και καταλήψεις... Και έπεται συνέχεια.

Β Ο Λ Ι Β Ι Α

οι αγροτικοί δάσκαλοι

Συνέντευξη με τον Χιλ Μοντεσίνος

Τη συνέντευξη πήρε για την «αλάνα» ο Κρίτων Ηλιόπουλος

Ο Χιλ Μοντεσίνος, είναι Εκτελεστικός Γραμματέας του Συνδικάτου των Αγροτικών Δασκάλων της περιφέρειας Τσουκισάκα στη Σούκρε της Βολιβίας. Στη χώρα υπάρχουν δύο μεγάλες συνδικαλιστικές οργανώσεις δασκάλων που συσπειρώνουν τους εκπαιδευτικούς της πόλης και αυτούς των χωριών αντίστοιχα.

Η συνέντευξη πάρθηκε τον Μάιο του 2006

φωτο: Εύη Κώτσου

Μπορείς να μας περιγράψεις με δυο λόγια την οργάνωσή σας;

Πρόκειται για μια νόμιμη συνδικαλιστική οργάνωση, με ανώτατο όργανο το Συνέδριο το οποίο γίνεται κάθε δύο χρόνια. Σε εθνικό επίπεδο συμμετέχουμε στη συνομοσπονδία COMRS.

Πόσα μέλη έχετε;

Εδώ, στη Σούκρε, μέλη του συνδικάτου είναι 2.300 δάσκαλοι. Υπάρχουν κι άλλες δύο τοπικές οργανώσεις με λιγότερα μέλη. Αυτή την εποχή έχουμε εκλογές για το 22μελές συμβούλιό μας. Κατεβαίνουν δύο ψηφοδέλτια, της URE και της LIDER. Στα ψηφοδέλτια εμφανίζονται πολλοί νέοι άνθρωποι και έτσι θα υπάρξει σοβαρή ανανέωση προσώπων στην ηγεσία του συνδικάτου.

Μπορείς να μας πεις ποιες πολιτικές τάσεις εκπροσωπούνται; Ποια είναι η κυρίαρχη;

Πάντα η οργάνωσή μας θεωρούσε ότι ανήκει στην αριστερά, με την έννοια ότι οι πολιτικές διεκδικήσεις μας είναι με τους «μη κατέχοντες», με τους εργαζόμενους ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό. Βέβαια, το συνδικάτο δεν αποκλείει κανέναν. Υπάρχει και η άλλη τάση, αυτοί που θα λέγαμε «δεξιοί». Αλλά δεν θέλω να διακινδυνεύσω χαρακτηρισμούς.

Ποιες είναι οι βασικές διεκδικήσεις του συνδικάτου σας και ποια η κατάσταση της παιδείας στα χωριά;

Πρόσφατα καταλήξαμε σε μια συμφωνία με την κυβέρνηση Μοράλες πάνω σε μισθολογικά, κοινωνικά και τεχνικά-παιδαγωγικά ζητήματα. Παρά τις δυσκολίες, υπάρχει καλός συντονισμός με τη νέα κυβέρνηση. Αναγκαστήκαμε να κατέβουμε σε 48ωρη απεργία, αλλά τελικά πετύχαμε μια συμφωνία που τη θεωρούμε θετική.

Μας αναγνώρισε 100 ώρες εργασίας το μήνα, ενώ μέχρι τώρα ήταν 96, κι αυτό σημαίνει μια κάποια μισθολογική αύξηση. Ωστόσο, διεκδικούμε να μας αναγνωριστεί εργασία 120 ωρών μηνιαίως. Ο δάσκαλος στο χωριό δουλεύει 15 ώρες το μήνα περισσότερο από τον δάσκαλο της πόλης. Κι αυτό χωρίς να υπολογίσουμε τις διαδρομές, μια και συχνά υποχρεώνεται να διανύσει τεράστιες αποστάσεις ανάμεσα σε χωριά σκόρπια και απομακρυσμένα. Στην πόλη το σχολείο δουλεύει από τις 9 μέχρι τις 12, γίνεται διακοπή για φαγητό, και συνεχίζει από τις 13:30 έως τις 15:30. Στο χωριό είναι διαφορετικά. Οι μαθητές

έρχονται με τα πόδια στο σχολείο και συχνά, αργούν να φτάσουν. Πάρε υπόψη, ότι τα παιδιά έχουν μία έως και δύο ώρες περπάτημα για να έρθουν στο σχολείο και να γυρίσουν στα σπίτια τους. Ο δάσκαλος δεν κάνει μόνο μάθημα. Βοηθάει στο πρόγευμα και στη συνέχεια σερβίρει το μεσημεριανό φαγητό. ΄Ολα αυτά η κυβέρνηση δεν τα αναγνωρίζει ως εργάσιμες ώρες. ΄Ενας δάσκαλος στο χωριό δεν σχολάει πριν από τις 4 το απόγευμα.

Ποιος είναι ο μισθός του νεοδιορισμένου δασκάλου;

Ο πρώτος μισθός είναι 600-700 βολιβιάνικα πέσος (60-70 ευρώ). Υπάρχουν πέντε μισθολογικές κατηγορίες τις οποίες ανεβαίνεις με τα χρόνια. Στο πέμπτο κλιμάκιο φτάνεις μετά από 25 χρόνια εργασίας. Επιπλέον, για να περάσεις από το ένα κλιμάκιο στο άλλο δίνεις εξετάσεις που δεν τις περνάς εύκολα.

Τελευταία μάς είχαν κόψει και πολλά επιδόματα. Η νέα κυβέρνηση υποσχέθηκε να μας τα δώσει από κονδύλια που θα εξοικονομηθούν από την εθνικοποίηση των υδρογονανθράκων.

Η βασική μας απαίτηση, όμως, είναι να διεξαχθεί ένα Συνέδριο της Εκπαίδευσης, το οποίο και να αποφασίσει το θεσμικό καθεστώς στην παιδεία. Σήμερα υπάρχουν δύο αντιφατικοί μεταξύ τους νόμοι, που ισχύουν και οι δυο. Είναι ο Κώδικας Εκπαίδευσης και η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση. ΄Ετσι, υπάρχουν δάσκαλοι που υπάγονται στον έναν και άλλοι στον άλλον, ένα κανονικό κομφούζιο.

Τέλος, απαιτούμε την κατάργηση του νόμου για τις συντάξεις, που ανεβάζει το όριο συνταξιοδότησης στα 65. Όπως καταλαβαίνεις, στη Βολιβία ελάχιστοι φτάνουμε σε αυτή την ηλικία. Φαντάζεσαι έναν άνθρωπο 65 ετών να δουλεύει δάσκαλος στο σχολείο; Το αίτημά μας είναι σύνταξη στα 50 για τις γυναίκες και 55 για τους άντρες (όπως ήταν παλιότερα), με σύνταξη που θα προσδιορίζεται από τους 12 τελευταίους μισθούς.

Για τον αναλφαβητισμό τι λέτε;

Οι δάσκαλοι δεν ασχολούνται με την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού των ενηλίκων. Υπάρχει άλλο καθεστώς. Μέχρι πρόσφατα υπήρχαν διάφορες οργανώσεις, με βασική την UNISEP.

Τι ακριβώς είναι η UNISEP;

Είναι μια οργάνωση από τις ΗΠΑ, η οποία χρηματοδοτούσε και οργάνωνε μαθήματα γραφής και ανάγνωσης για μεγάλους. Δεν είδαμε σοβαρά αποτελέσματα. Τώρα έφυγαν αυτοί κι έχουν έρθει οι Κουβανοί. Ακόμα, όμως, είναι νωρίς για να εκτιμήσουμε τα αποτελέσματα.

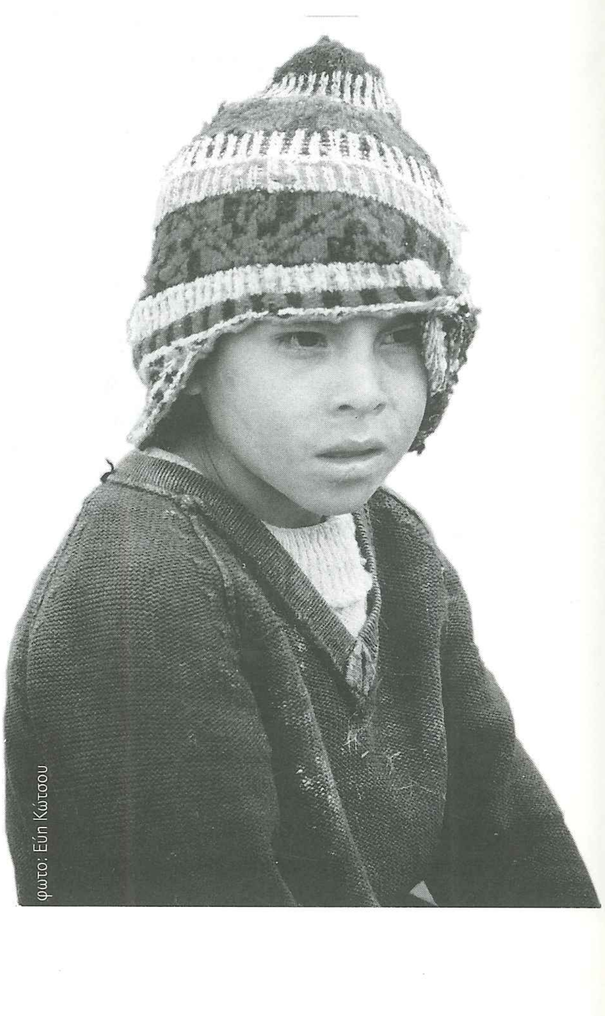
Ήρθαν πολλοί Κουβανοί;

Ναι, πάρα πολλοί. Κάνουν μαθήματα και είναι αυτοί που σήμερα έχουν αναλάβει το πρόγραμμα καταπολέμησης του αναλφαβητισμού. Έχουν διαφορετική άποψη και διαφορετική μέθοδο που δίνει γρήγορα αποτελέσματα, όπως υποστηρίζουν. Λένε ότι μέσα σε ένα-δυο μήνες μπορεί ο ενήλικος να μάθει. Θα δούμε.

ΒΟΛΙΒΙΑ, Οκτώβριος 2006. Στη χώρα βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη «η μάχη της εκπαίδευσης», στην οποία αντανακλάται η σημερινή πολυπλοκότητα της πολιτικής κατάστασης στη Βολιβία. Η νέα κυβέρνηση, προκειμένου να αντικαταστήσει τον νόμο που είχε ψηφίσει η προηγούμενη, με υπόδειξη της Παγκόσμιας Τράπεζας, συγκάλεσε ένα Συνέδριο για την Παιδεία, στο οποίο όμως συμμετείχαν παράγοντες προσκείμενοι στο MAS, το κόμμα του Μοράλες. Το νέο νομοσχέδιο που προκρίθηκε είχε σαφή «ιθαγενίστικο» χαρακτήρα, καθώς εγγυάται τα πιστεύω και την πολιτισμική ιδιαιτερότητα των 36 διαφορετικών φυλών που συγκατοικούν στη Βολιβία. Αποδέχεται ως υποχρεωτική τη θρησκευτική εκπαίδευση, το περιεχόμενο της οποίας καθορίζεται ανάλογα με τα πιστεύω των κατοίκων κάθε περιοχής, ενώ αποδέχεται και την ύπαρξη ιδιωτικών σχολείων. Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση ανέλαβε την υποχρέωση να κατασκευάσει «κοινωνικές κατοικίες» που προορίζονται να στεγάσουν εκπαιδευτικούς, το 1% του μισθού να κατευθύνεται στα ταμεία των συνδικάτων των εκπαιδευτικών, να υπάρξει παραγωγικός προσανατολισμός στην εκπαίδευση.

Το νομοσχέδιο αμφισβητήθηκε έντονα από πανεπιστημιακούς, την COB (Γενική Συνομοσπονδία Εργατών) και ιδιαίτερα από τη CETUB (Συνομοσπονδία Εργαζομένων Εκπαίδευσης στις Πόλεις). Η CETUB (με σημαντική τροτσκιστική επιρροή), μάλιστα, αντιπρότεινε ένα δικό της σχέδιο νόμου, απελευθερωτικό νόμο, όπως τον αποκαλεί, με τον τίτλο «Για να ανακτήσουμε την πατρίδα». Σ' αυτό καλείται η κυβέρνηση να προωθήσει το ενιαίο, δημόσιο, δωρεάν, κριτικό σχολείο. Να καταργηθούν τα ιδιωτικά σχολεία και τα σχολεία που βρίσκονται υπό την αιγίδα της εκκλησίας. Προσάπτουν στην κυβέρνηση πως το δικό της νομοσχέδιο βασίζεται σε μια ιθαγενίστικη φιλοσοφική βάση, που δεν ανταποκρίνεται στη σημερινή πραγματικότητα των πόλεων αλλά ούτε και των αγροτικών περιοχών, ενώ απορρίπτουν και την αποκέντρωση της εκπαίδευσης. Σε αντίθεση, η ομοσπονδία των δασκάλων των αγροτικών περιοχών (πρόσκειται στο MAS) αποδέχεται το κυβερνητικό νομοσχέδιο και στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και πολλές οργανώσεις γονέων.

Οι εκπαιδευτικοί της Λα Πας και των άλλων πόλεων προχώρησαν σε απεργιακές κινητοποιήσεις τον Αύγουστο, με αιτήματα την ανάκληση του κυβερνητικού νομοσχεδίου και την παραίτηση του Φέλιξ Πάτσι, υπουργού Παιδείας. Στα μέσα Σεπτεμβρίου η κυβέρνηση ανήγγειλε νέα Συνάντηση για την Παιδεία, αυτή τη φορά με τη συμμετοχή της CETUB και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων που δεν συμμετείχαν στην προηγούμενη. Ύστερα από αυτή την εξέλιξη, οι εκπαιδευτικοί των πόλεων κήρυξαν ανακωχή ενός μήνα. Όλα πια βρίσκονται στο τραπέζι των συζητήσεων. **Σ.Γ.**

φωτο: Εύη Κώτσου

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

τα μολύβια γράφουν ακόμα

«Μπορεί να κόψουν όλα τα λουλούδια αλλά δεν θα αιχμαλωτίσουν την άνοιξη»
Τσε

Τη νύχτα της 16ης Σεπτεμβρίου του 1976, οκτώ μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην πόλη Λα Πλάτα απήχθησαν και προστέθηκαν στον μακρύ κατάλογο των εξαφανισμένων της Αργεντινής. Η πιο σκληρή δικτατορία στην ιστορία της Αργεντινής είχε επιβληθεί λίγους μήνες νωρίτερα. Καθώς οι έντονοι πολιτικοί αγώνες είχαν πολιτικοποιήσει μεγάλο κομμάτι της νεολαίας της Αργεντινής, η δικτατορία έπεσε πάνω της με ιδιαίτερη σκληρότητα. Είναι ενδεικτικό πως μια σφυγμομέτρηση της εποχής ανάμεσα στους μαθητές έδινε τον Τσε Γκεβάρα με ποσοστό 67% ως τον πιο δημοφιλή πολιτικό και ακολουθούσε ο Περόν με 66%, ο Αγιέντε με 19%, ο Φιντέλ με 19% και ο Μάο με 16%. Μεταξύ των 30.000 εξαφανισμένων υπήρξαν 250 ανήλικοι, ηλικίας 13-17 ετών. Η επιχείρηση στη Λα Πλάτα υλοποιήθηκε από το απόσπασμα 601 των υπηρεσιών ασφαλείας του στρατού και η επιχείρηση έμεινε γνωστή ως **«η νύχτα των μολυβιών»**.

Τον περασμένο Σεπτέμβριο, 30 χρόνια μετά, έγιναν εκδηλώσεις σε πολλά γυμνάσια της Αργεντινής, για να τιμηθούν οι εξαφανισμένοι μαθητές. Οι εκδηλώσεις αυτές έγιναν μέσα σ' ένα διπλό πλαίσιο: από τη μια να ζωντανέψουν την ιστορική μνήμη και από την άλλη να τονίσουν τις σημερινές διεκδικήσεις για δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση.

Σήμερα, στο Μπουένος Άιρες κινητοποιούνται δύο μεγάλες μαθητικές συσπειρώσεις. Το Συντονιστικό Μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (CES) και το Συντονιστικό για το Μαθητικό Εισιτήριο. Πέρα από αυτά υπάρχουν μαθητικά κέντρα που αναπτύσσουν αυτόνομη δουλειά.

Η Συνάντηση των Μαθητών, που έγινε πριν λίγους μήνες, κατέδειξε την κοινότητα των αιτημάτων. Κτιριακό, δωρεάν εισιτήριο, υποτροφίες. Έτσι κατέληξαν σε κινητοποιήσεις, όπως καταλήψεις σχολείων και μπλόκα στους δρόμους. Ωστόσο, πολύ σύντομα διαφάνηκαν οι αντιθέσεις ανάμεσα στους κινητοποιημένους μαθητές. Από τη μια τα γυμνάσια, στα οποία η επιρροή των αριστερών οργανώσεων ήταν καθοριστική και που τα συνθήματά τους περιλάμβαναν και θέματα γενικότερου πολιτικού ενδιαφέροντος. Από την άλλη, οι μαθητές που κινούνταν σε μία αυτόνομη κατεύθυνση και στέκονταν στα καθαρά μαθητικά αιτήματα.

Όταν οι φοιτητές διάφορων πανεπιστημιακών σχολών πήραν την πρωτοβουλία να σχηματίσουν ένα όργανο κινητοποίησης για να διεκδικήσουν το δωρεάν εισιτήριο, οι αυτόνομοι μαθητές εντάχθηκαν σ' αυτή. Στις 15 Σεπτεμβρίου έγινε η πρώτη συντονισμένη κινητοποίηση φοιτητών - μαθητών με μπλοκάρισμα δρόμων της πρωτεύουσας και αίτημα τη χορήγηση δωρεάν ενιαίου εκπαιδευτικού εισιτηρίου. Η απόπειρα της κυβέρνησης να περάσει έναν καινούριο εκπαιδευτικό νόμο έδωσε το έναυσμα για σειρά κινητοποιήσεων.

Ανεξάρτητα από τις διαφορές που εμφανίζονται, η αφύπνιση των μαθητών είναι γεγονός. Τριάντα χρόνια μετά «τα μολύβια γράφουν ακόμα», όπως λένε οι ίδιοι.

Η. Τζ.

ΠΕΡΟΥ

Οκτώβριος 2006. Οι εκπαιδευτικοί της περιφέρειας του Αγιακούτσο, ύστερα από πολυάριθμες συνελεύσεις βάσης που αγνόησαν τα επίσημα συνδικάτα, αποφάσισαν να ξεκινήσουν απεργιακές κινητοποιήσεις. Ο αγώνας τους γίνεται για «την υπεράσπιση της δημόσιας και δωρεάν παιδείας και μέσα σ' αυτό το πλαίσιο βρίσκεται και η υπεράσπιση των δικαιωμάτων του εκπαιδευτικού. Η κυβέρνηση αποδέχεται τις υποδείξεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας, που προτείνει να μη σπαταλιούνται χρήματα που προορίζονται για την πληρωμή του εξωτερικού χρέους σε κοινωνικές παροχές. Γι' αυτό προσπαθεί να μεταφέρει την εκπαίδευση στα χέρια δημοτικών αρχών και ιδιωτών, πράγμα που απορρίπτουμε».

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

Σεπτέμβριος 2006. Η απόπειρα της κυβέρνησης να περάσει **νομοσχέδιο το οποίο αποσκοπούσε στην ουσιαστική κατάργηση των δημόσιων σχολείων** προκάλεσε την αντίδραση της εκπαιδευτικής κοινότητας. Διαδηλώσεις και καταλήψεις εκπαιδευτικών ιδρυμάτων υποχρέωσαν την κυβέρνηση να αποσύρει το νομοσχέδιο και να παρουσιάσει καινούργιο, το οποίο όμως κινείται στην ίδια κατεύθυνση με το προηγούμενο, παρά τη ρητορική αποδοχή των αιτημάτων των διαμαρτυρομένων, από την Κάρμεν Ασένια, υπουργό Παιδείας. Η αποδοχή του νέου κυβερνητικού σχεδίου από μια μερίδα της συνδικαλιστικής ηγεσίας των καθηγητών, προκάλεσε τη σκληρή αντίσταση των φοιτητών και των μαθητών, που καταφέρθηκαν ενάντια στον διεφθαρμένο συνδικαλισμό των καθηγητών. Ακολούθησαν και νέες κυβερνητικές υποχωρήσεις. Ταυτόχρονα, όμως, κινητοποιήθηκε και ο αστυνομικός μηχανισμός, που με συστηματικούς ξυλοδαρμούς, παρενοχλήσεις και απειλές προσπαθεί να κάμψει την αγωνιστικότητα των σπουδαστών. «Σε μια χώρα όπου το 86% του πληθυσμού βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας και με αναλφαβητισμό που φτάνει στο 36%, η υπεράσπιση και η πρόσβαση στην δημόσια και ποιοτική εκπαίδευση δεν είναι διαπραγματεύσιμη, είναι δικαίωμα», αναφέρουν στη διακήρυξη προς τον λαό που κυκλοφόρησαν οι φοιτητές του Εθνικού Πανεπιστημίου της Γουατεμάλας.

ΟΝΔΟΥΡΑ

Αύγουστος 2006. Διαδηλώσεις και συγκρούσεις φοιτητών με την αστυνομία στους δρόμους της πρωτεύουσας Τεγουσικάλπα. Αφορμή η **μη καταβολή του επιδόματος μετακίνησης, που παρέχεται από το κράτος στους φοιτητές** και ανέρχεται στο ποσό των 22 δολαρίων. Το ποσό καταβάλλεται εφάπαξ. Υπολογίζεται ότι στην Ονδούρα το 70% του πληθυσμού ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας. Στη συνέχεια άρχισαν απεργία οι 60.000 εκπαιδευτικοί ζητώντας αυξήσεις. Τα τελευταία πέντε χρόνια, εξαιτίας των κινητοποιήσεων των εκπαιδευτικών η σχολική χρονιά δεν ξεπερνά, κατά μέσο όρο, τις 93 εργάσιμες μέρες.

ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ

Ιούλιος 2006. Οι **αυξήσεις στα εισιτήρια των μέσων μεταφοράς** πυροδότησαν τις μεγαλύτερες συγκρούσεις ανάμεσα στους φοιτητές, τους μαθητές και την αστυνομία, μετά τις συμφωνίες με τους αντάρτες του Φαραμπούντο Μαρτί, το 1992. Από τις συγκρούσεις μπροστά στο Πανεπιστήμιο του Ελ Σαλβαδόρ σκοτώθηκαν τρεις φοιτητές και δύο αστυνομικοί, ενώ υπήρξαν και πολλοί τραυματίες. Η αστυνομία είχε αναπτύξει ελεύθερους σκοπευτές στις ταράτσες των γειτονικών κτιρίων απ' όπου πυροβολούσαν τους διαδηλωτές, καθώς και από ελικόπτερα που πετούσαν πάνω από το Πανεπιστήμιο. Οι φοιτητές απάντησαν με όπλα ΑΚ-47 χτυπώντας μάλιστα κι ένα ελικόπτερο. Η κυβέρνηση έριξε τις ευθύνες στο αντιπολιτευόμενο κόμμα του Μετώπου Φαραμπούντο Μαρτί. Οι φοιτητές ζητούν μισό εισιτήριο για μαθητές, φοιτητές, αναπήρους και υπερήλικες, πράγμα που η κυβέρνηση αρνείται να παραχωρήσει. Παραδοσιακά, η αύξηση των εισιτηρίων στις συγκοινωνίες δίνει το έναυσμα για φοιτητικές κινητοποιήσεις στις χώρες της Κεντρικής Αμερικής.

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Μάιος 2006. Η κυβέρνηση κήρυξε τις πανεπιστημιακές περιοχές «επικίνδυνες ζώνες» και κάλεσε τον κόσμο να αποφεύγει να κινείται έξω από τα πανεπιστήμια, ύστερα από τις αλλεπάλληλες συγκρούσεις που σημειώθηκαν μεταξύ φοιτητών και αστυνομίας. Οι φοιτητικές κινητοποιήσεις ξεκίνησαν ύστερα από την εξαγγελθείσα **αύξηση κατά 20% στα εισιτήρια των συγκοινωνιών.** Υπήρξαν πολλοί τραυματίες και από τις δύο πλευρές ενώ καταστράφηκαν λεωφορεία και κυβερνητικά αυτοκίνητα. Οι φοιτητές ήταν εξοπλισμένοι με «morteros caseros», αυτοσχέδιους εκτοξευτές «όλμων», που είχαν επινοήσει οι Σαντινίστας στη διάρκεια του ένοπλου αγώνα κατά του Σομόζα.

«Αν οι φοιτητές πιστεύουν πως ο μόνος τρόπος για να διεκδικούν είναι η βία, τότε πρέπει να μάθουμε να ζούμε μέσα σε τέτοιες συνθήκες», είπε ο υπουργός Προεδρίας της κυβέρνησης. Από τη μεριά του, ο αρχηγός της αστυνομίας κάλεσε την κυβέρνηση να προβεί άμεσα σε αγορά χημικών αερίων, εν όψει μάλιστα των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου, γιατί έχουν εξαντληθεί τα αποθέματα....

ΠΑΝΑΜΑΣ

Ιούλιος 2006. Μεγάλη αναταραχή επικρατεί στην εκπαίδευση καθώς **οι εκπαιδευτικοί κινητοποιούνται για αυξήσεις.** Τα τεράστια έσοδα που εισρέουν από τη λειτουργία της διώρυγας κατευθύνονται στους λογαριασμούς συγκεκριμένων εταιρειών και προσώπων, ενώ το 40% του πληθυσμού ζει σε συνθήκες φτώχειας και το 18% σε ακραία φτώχεια. Παρά τα δομικά προβλήματα που υπάρχουν στον χώρο της παιδείας (έλλειψη κτιρίων, μονοτάξια σχολεία, μεγάλο ποσοστό των μαθητών αναγκάζεται να δουλέψει κ.λπ.), η κυβέρνηση προσπαθεί να μεταθέσει το πρόβλημα στην πλευρά των διδασκόντων, επιχειρώντας να επιβάλλει «την πιστοποίηση του εκπαιδευτή». Επίσης, επιχειρεί να αναθέσει την ευθύνη για τα σχολεία στους δήμους, αλλά, όπως σημειώνουν οι εκπαιδευτικοί, σε όποια χώρα της Λατινικής Αμερικής έχει συμβεί αυτό έχει οδηγήσει στο κλείσιμο πολλών σχολείων, στην ιδιωτικοποίηση σχολικών υπηρεσιών και στην ανάπτυξη πελατειακής σχέσης με τις δημοτικές αρχές.

Οι κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών συνεχίζονται έως και σήμερα (Οκτώβριος 2006), αλλά για να συμβεί αυτό έπρεπε πρώτα να απαλλαγούν από τη συμβιβασμένη συνδικαλιστική γραφειοκρατία. Δημιούργησαν έναν ανεξάρτητο φορέα, το Μέτωπο Εκπαιδευτικής Δράσης (FAM), στο οποίο συσπειρώνονται οι 26.000 από τους 35.000 δάσκαλους και καθηγητές της χώρας. Το FAM συμμετέχει επίσης και στις μεγάλες λαϊκές κινητοποιήσεις που γίνονται αυτό το διάστημα στη χώρα, για να μην γίνει η μεγάλη διαπλάτυνση της διώρυγας που επιδιώκουν η κυβέρνηση και μεγάλες κατασκευαστικές και ναυτιλιακές εταιρίες.

ΜΕΞΙΚΟ

Αυτόνομο Εθνικό Πανεπιστήμιο του Μεξικού

Στις 6 Φεβρουαρίου του 2000 η ομοσπονδιακή αστυνομία του Μεξικού (PFP) εισέβαλε στην Πανεπιστημιούπολη της Πόλης του Μεξικού, βάζοντας τέλος στην εννιάμηνη απεργία των φοιτητών του UNAM (Αυτόνομο Εθνικό Πανεπιστήμιο του Μεξικού), του μεγαλύτερου ανωτάτου ιδρύματος του Μεξικού. Οδηγήθηκαν στις φυλακές περισσότεροι από 1.000 φοιτητές, η απεργία τερματίστηκε και η τάξη αποκαταστάθηκε. Ο πρύτανης Χουάν Ραμόν ντε λα Φουέντε, ο επονομαζόμενος και «δεσμοφύλακας» από τους φοιτητές, προσκείμενος στο κυβερνών τότε κόμμα PRI, είχε επιτελέσει τον σκοπό για τον οποίο αντικατέστησε τον προηγούμενο πρύτανη Μπαρνές, το σπάσιμο δηλαδή της απεργίας. Οι φοιτητές του UNAM είχαν δώσει τον αγώνα τους υπερασπιζόμενοι **τον δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης** και ουσιαστικά, παρά τη βίαιη λήξη της απεργίας, είχαν καταφέρει να αποτρέψουν τα κυβερνητικά σχέδια.

Οργανωτικά, ωστόσο, το φοιτητικό κίνημα είχε δεχτεί αποφασιστικό χτύπημα: η ενιαία εκπροσώπησή του δεν υπήρχε πια. ΄Αρχισαν λοιπόν να αναδύονται επιμέρους αυτόνομες ομάδες, που προχώρησαν σε κατάληψη ορισμένων αμφιθεάτρων και χώρων των σχολών, όπου αναζητούσαν την έκφρασή τους, τον χώρο ελευθερίας τους. `Ετσι δημιουργήθηκαν τα auditorios, στα οποία έδωσαν σημειολογικά φορτισμένες ονομασίες: Τσε Γκεβάρα, Χο Τσι Μινχ, Ρικάρντο Φλόρες Μαγόν κ.ά.

`Οταν τον Ιούλιο του 2005 ανακοινώθηκε η πρωτοβουλία των Ζαπατίστας να προωθήσουν την «`Αλλη Καμπάνια», στην οποία καλούσαν κινηματικές συλλογικότητες για να συμμετάσχουν, πολλές φοιτητικές συλλογικότητες εντάχθηκαν σ' αυτή την προσπάθεια. Μία από αυτές ήταν και το auditorio Χο Τσι Μινχ, της Οικονομικής Σχολής του UNAM, στους οποίους ανήκει και το κείμενο που ακολουθεί.

«Τώρα με την `Αλλη Καμπάνια συνεχίζουμε να δημιουργούμε το άλλο πανεπιστήμιο»

Ο αγώνας κατά της ιδιωτικοποίησης αντιπροσωπεύει ουσιαστικά τον αγώνα ανάμεσα σε δύο σχεδιασμούς του πανεπιστημίου. Από τη μια πλευρά, εκ μέρους της κυβέρνησης και του πανεπιστημιακού διοικητικού μηχανισμού επιδιώκεται να υιοθετηθεί το πανεπιστημιακό μοντέλο ως εμπόρευμα, ελιτίστικο, στην υπηρεσία των ιδιοκτητών του χρήματος. Εμείς, από την άλλη πλευρά, διεκδικούμε δημόσιο πανεπιστήμιο, στην υπηρεσία του λαού που το συντηρεί.

Αυτή η διαπάλη, ανάμεσα στο πανεπιστήμιο για το κεφάλαιο και το πανεπιστήμιο για τους από κάτω, έφτασε σε ένα από τα πιο σημαντικά της σημεία με την απεργία του 1999-2000. Με τον αγώνα των φοιτητών και ολόκληρου του λαού που τους υποστήριξε, παρέμεινε σ' αυτή τη χώρα ένας άγραφος νόμος: Το UNAM είναι δημόσιο και δωρεάν. Η πιο σκληρή προσπάθεια για να ιδιωτικοποιηθεί το UNAM αναχαιτίστηκε από τον αποφασιστικό αγώνα και την οργάνωση των φοιτητών, μέσα από το Γενικό Απεργιακό Συμβούλιο. Η απεργία θριάμβευσε παρά το ότι το κράτος χρησιμοποίησε όλους τους μηχανισμούς του για να τη συντρίψει: διοίκηση, εκκλησία, όλα τα πολιτικά κόμματα, τον Τύπο που διεξήγαγε εκστρατεία συκοφάντησης και την ομοσπονδιακή αστυνομία.

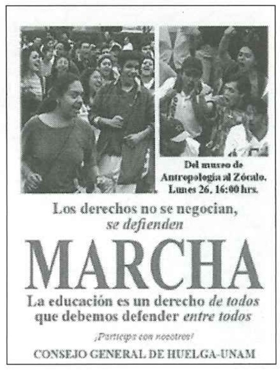
Υπό την πίεση της απεργίας ο πρύτανης Μπαρνές υποχρεώθηκε σε παραίτηση και αντικαταστάτης του ήρθε ο Χουάν Ραμόν ντε λα Φουέντε, με μοναδικό σκοπό να κάμψει την αντίσταση των φοιτητών. Αφού εγκατέλειψε τον διάλογο, ενορχήστρωσε μια εκστρατεία στα ΜΜΕ για να προωθήσει τη στρατιωτική κατάληψη του UNAM. Στις 6 Φεβρουαρίου του 2000, ο ντε λα Φουέντε διέταξε την είσοδο της αστυνομίας στους χώρους του πανεπιστημίου, οδηγώντας στις φυλακές περισσότερους από χίλιους φοιτητές.

Στη συνέχεια, ο ντε λα Φουέντε παραχώρησε χώρους του πανεπιστημίου προς εκμετάλλευση σε ιδιωτικές εταιρείες, με το πρόσχημα πως εισπράττει χρήματα για τις ανάγκες του πανεπιστημίου. Ένα παράδειγμα είναι η έκταση 50 στρεμμάτων από την περιοχή των οικολογικών καλλιεργειών του UNAM, που μετατράπηκε σε συγκρότημα αθλητικών εγκαταστάσεων, έδρα των Κόκκινων Διαβόλων, ομάδας μπέιζμπολ. Επίσης, οι παράνομες χρεώσεις από την πρυτανεία για υπηρεσίες, σεμινάρια, πτυχία, εργαστήρια, μαθήματα, έκτακτες εξεταστικές περιόδους κ.λπ. είναι μέρος της διαδικασίας της συγκαλυμμένης ιδιωτικοποίησης του πανεπιστημίου. Η μεγάλη διασπορά στη χορήγηση πόρων ανάμεσα στην έρευνα και τη διδασκαλία επιτρέπει σε έναν μικρό πυρήνα προνομιούχων να διαχειρίζεται μεγάλα χρηματικά ποσά και να εμπλέκεται σε προγράμματα με την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Όταν το PRI έχασε την κυβέρνηση, ο ντε λα Φουέντε αναζήτησε νέα στηρίγματα, δημιουργώντας συμμαχίες με αυτούς που παραδοσιακά είχαν αποκλειστεί από τη διοίκηση, αλλά που σιγά σιγά εξελίχθηκαν σε μία επιπλέον μαφία: πρόκειται για το πανεπιστημιακό PRD (Επαναστατικό Δημοκρατικό Κόμμα, το κόμμα του Λόπες Ομπραδόρ). Ο ντε λα Φουέντε μοιράστηκε διάφορα κρίσιμα πόστα με ανθρώπους του PRD. Η σύμπραξη των δύο πλευρών προχώρησε τόσο πολύ, που ο Λόπες Ομπραδόρ ανακοίνωσε ότι υπουργός Εσωτερικών στην κυβέρνησή του θα ήταν ο πρύτανης δεσμοφύλακας, ο ντε λα Φουέντε!!! Ο πρύτανης, επικεφαλής του υπουργείου Εσωτερικών δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά τη συνεχή παρενόχληση και καταπίεση απέναντι στα κοινωνικά κινήματα, όπως συνέβη με τους φοιτητές.

Αλλά δεν φτάνει να συνεχίσουμε την αντίσταση απέναντι στους κυρίους του χρήματος. Πρέπει να κάνουμε πραγματικότητα ένα πανεπιστήμιο στην υπηρεσία του λαού. Σε διάφορους χώρους του UNAM οργανώνονται και εκτελούνται διάφορα εγχειρήματα που επιζητούν να εγγυηθούν την είσοδο και την παραμονή των πιο φτωχών φοιτητών σ' αυτό το πανεπιστήμιο. Παραδείγματα είναι η δημιουργία από τους ίδιους τους φοιτητές των φοιτητικών συσσιτίων, η διάθεση σε μορφή CD των συγγραμμάτων, η παροχή δωρεάν φροντιστηριακών μαθημάτων. Ακόμη, φοιτητές του UNAM, με δική τους πρωτοβουλία, επεξεργάζονται θέματα που δεν περιλαμβάνονται στο επίσημο διδακτικό πρόγραμμα, όπως συμβαίνει στη Φιλοσοφική και στη σχολή Πολιτικών Επιστημών, όπου γίνονται ανεξάρτητα σεμινάρια για τη Λατινική Αμερική και την εκπαίδευση, ή οι συζητήσεις που διοργανώνονται σε διάφορες σχολές από την πρωτοβουλία «εκπαίδευση για όλους». Παίρνονται ακόμη πρωτοβουλίες ώστε η γνώση να επιστρέψει στον λαό του Μεξικού, όπως τα εκπαιδευτικά προγράμματα που γίνονται στο Ατένκο και στις λαϊκές γειτονιές, καθώς και η μπριγάδα εθελοντικής εργασίας στις ζαπατιστικές περιοχές.

Αναφέρουμε εδώ μόνο κάποια παραδείγματα από τα πολλά προγράμματα που προωθούνται, με ανεξάρτητο τρόπο, από διάφορους τομείς της πανεπιστημιακής κοινότητας για να καταστεί πραγματικότητα αυτό το "πανεπιστήμιο για τον λαό".

Πρέπει να δημιουργήσουμε το **άλλο πανεπιστήμιο,** των από κάτω, της εξέγερσης, δημόσιο και δωρεάν, που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του λαού του Μεξικού, να επιδιώκουμε προγράμματα που να στοχεύουν σ' αυτή την κατεύθυνση.

Το UNAM δεν μπορεί να απουσιάζει από τις εξελίξεις. Αυτή η χρονιά είναι χρονιά εκλογική κατά την οποία τα κόμματα θα διεξάγουν τις κλασικές τους εκστρατείες γεμάτες από υποσχέσεις και άδειες από περιεχόμενο. Αυτή τη χρονιά ξεκίνησε και η πρωτοβουλία της Άλλης Καμπάνιας, στην οποία εντασσόμαστε για να κάνουμε πραγματικότητα το όραμα του άλλου πανεπιστημίου.

Το κάλεσμά μας στοχεύει στην προώθηση όλων εκείνων των πρωτοβουλιών που συνεργούν στη δημιουργία ενός Άλλου Πανεπιστημίου. Να οργανώσουμε, για παράδειγμα, σε διάφορες περιοχές, συντονισμένοι με φοιτητές από άλλα πανεπιστήμια και με τους δημοκρατικούς δασκάλους, προγράμματα αλφαβητισμού, να εκλαϊκεύσουμε τις επιστήμες, να προσφέρουμε νομική, ιατρική, τεχνική βοήθεια και όλα αυτά που μπορούν να συνδέσουν το πανεπιστήμιο με τον λαό, υποστηρίζοντας τους αγώνες του και μαθαίνοντας από αυτούς.

Το κάλεσμα της Άλλης Καμπάνιας αποσκοπεί επίσης στο να δημιουργήσουμε οργάνωση και να δώσουμε λύσεις μακριά από τον θεσμικό δρόμο, χωρίς προϋπολογισμό, χωρίς θέσεις εξουσίας, χωρίς θεσμοποιημένα κόμματα, χωρίς ιεραρχίες. Οι φοιτητές πρέπει να πάρουμε στα χέρια μας αυτές τις ανάγκες και να τις επιλύσουμε με τις ανεξάρτητες φοιτητικές οργανώσεις.

Η Άλλη Καμπάνια επιδιώκει να ενώσει τους αγώνες που αναπτύσσονται σε ολόκληρη τη χώρα, για να αντιμετωπίσουμε μαζί τον καπιταλισμό, που είναι ο κοινός εχθρός. Στο πανεπιστήμιο πρέπει να κάνουμε το ίδιο. Να καταδείξουμε πώς το καπιταλιστικό σύστημα επιδιώκει να μας πάρει το UNAM, για να το πολεμήσουμε από κοινού, οικοδομώντας όλοι μαζί το άλλο πανεπιστήμιο».

Η κατάληψη του auditorio Τσε Γκεβάρα

Το Auditorio Τσε Γκεβάρα καταλήφθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου του 2000. Έκτοτε αποτελεί ένα φόρουμ ανοικτό στην ελευθεριακή έκφραση, τη μουσική, τον κινηματογράφο, το θέατρο, τη ζωγραφική, τη λογοτεχνία. Είναι ένας χώρος όπου διεξάγονται συνελεύσεις και συζητήσεις ανάμεσα σε φοιτητές, καθηγητές, εργαζόμενους του UNAM, εργάτες και αγρότες από όλο το Μεξικό. Επίσης λειτουργούμε ένα φτηνό εστιατόριο, μια καφετέρια, τον ραδιοσταθμό «Κατάληψη», καθώς και διάφορα επαγγελματικά και καλλιτεχνικά εργαστήρια. Το auditorio Τσε Γκεβάρα είναι ένας χώρος συλλογικής δημιουργίας που επιχειρεί να διαδώσει με ντοκουμέντα, εικόνες και ειδήσεις την παγκόσμια ελευθεριακή πρακτική.

http://espora.org/okupache/

ΟΑΧΑΚΑ, ΜΕΞΙΚΟ

το κίνημα των δασκάλων

Νότια της πρωτεύουσας, ταξιδεύοντας προς το πιο στενό σημείο της χώρας, το γυμνό τοπίο του βορρά αλλάζει. Λόφοι με πυκνά δάση, υπαίθριες αγορές με χειροτεχνίες και υφάσματα, γιορτές με ζωντανούς χορούς και μουσικές, αρχαία μνημεία και αποικιακή αρχιτεκτονική, τροπικές παραλίες στον Ειρηνικό, άρωμα σοκολάτας και καφέ, προσελκύουν στην πολιτεία Οαχάκα τους περισσότερους τουρίστες του Μεξικού. Το περασμένο καλοκαίρι, όμως, κάτι είχε αλλάξει. Η κυβέρνηση πλήρωνε τη βενζίνη όσων επισκέπτονταν την πολιτεία και οι επιχειρηματίες της πόλης, με ολοσέλιδες καταχωρήσεις σε μεγάλες εφημερίδες, καλούσαν αυτούς που έχουν «απαγάγει» την πόλη να την επιστρέψουν αμέσως!

Στις 14 Ιουνίου, όταν η κυβέρνηση κατέστειλε με βροχή δακρυγόνων και σφαιρών τους δασκάλους που είχαν κατασκηνώσει στο ιστορικό κέντρο της πόλης προσπαθώντας να τους απομακρύνει, χιλιάδες άτομα ενώθηκαν μαζί τους. Η Οαχάκα είναι μία από τις δύο πιο φτωχές πολιτείες της χώρας, στην πλειοψηφία της ιθαγενική (16 λαοί και γλώσσες) και αγροτική. Το 80% του πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε ηλεκτρισμό, πόσιμο νερό και υπηρεσίες υγείας. Εδώ και περίπου 80 χρόνια, η αυταρχική και διεφθαρμένη διακυβέρνηση του Θεσμικού Επαναστατικού Κόμματος (PRI) εγγυάται την περιθωριοποίηση των κατοίκων της πολιτείας και στέλνει στη φυλακή ή στα νεκροταφεία όποιον αντιμιλάει. Κοινωνικές και αγροτικές οργανώσεις, ιθαγενικές κοινότητες και συνδικάτα οργανώνονται αυτόνομα και αντιστέκονται στις περίτεχνες στρατηγικές χειραγώγησης και διαίρεσης που ακολουθεί η κυβέρνηση, ενώ υφίστανται συνεχή, στυγνή και ατιμώρητη καταστολή.

Εδώ και τέσσερις μήνες, χιλιάδες πολίτες έχουν καταλάβει την πόλη και τα περίχωρα: τα οδοφράγματα από πέτρες, σίδερα, τσίγκους, σαμπρέλες, σακιά, «απαλλοτριωμένα» λεωφορεία, έφτασαν τα δύο χιλιάδες. Έχουν γεμίσει το ιστορικό κέντρο και τους γύρω δρόμους με σκηνές, αυτοσχέδιες κατασκευές και πανό, ενώ δεν υπάρχει τοίχος χωρίς κάποιο σύνθημα κατά του κυβερνήτη. Έχουν κατασκηνώσει κάτω από πλαστικές στέγες, τη μέρα κάνουν συνελεύσεις και τη νύχτα περιπολίες με παλούκια, σίδερα, βεγγαλικά. Έχουν καταλάβει τα περισσότερα δημόσια και κυβερνητικά κτίρια της πολιτείας, καθώς και ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς. Χαρακτηριστική είναι η κατάληψη της δημόσιας τηλεόρασης από εκατοντάδες γυναίκες, που μετέδιδαν δικά τους προγράμματα ώσπου η αστυνομία πυροβόλησε τις κεραίες (ως απάντηση την επόμενη μέρα καταλήφθηκαν 12 ραδιοφωνικοί σταθμοί).

Ο λαός της Οαχάκα όποτε θέλει μπλοκάρει αεροδρόμιο, εθνικές οδούς, πολυτελή ξενοδοχεία, τράπεζες, εμπορικά κέντρα και πιάνει αιχμαλώτους αστυνομικούς για να τους ανταλλάξει αργότερα με δικούς του συλληφθέντες. Οι τέσσερις πορείες, που αναφέρονται στη συνέντευξη που ακολουθεί, έχουν γίνει πέντε, ενώ μια πορεία 3.000 δασκάλων διένυσε 500 χιλιόμετρα μέχρι την πρωτεύουσα. Τα συνδικάτα και οι πολιτικές, κοινωνικές, ιθαγενικές, αγροτικές, φοιτητικές, οικολογικές κ.ά. οργανώσεις και ομάδες, που αποτελούν τη Λαϊκή Συνέλευση των Λαών της Οαχάκα (APPO), έχουν φτάσει πλέον τις 350. Κύριο αίτημά τους είναι, πάντα, η παραίτηση του κυβερνήτη Ουλίσες Ρουίς, εκλεγμένου με νοθεία και εκφραστή του παραδοσιακού κυρίαρχου μοντέλου, αλλά έχουν και ολοκληρωμένες προτάσεις για οριζόντια δομή, πρόγραμμα αγώνα και διακυβέρνηση με βάση την εμπειρία της αυτόνομης οργάνωσης των ιθαγενικών κοινοτήτων. Κυρίως, όμως, ο λαός της Οαχάκα αντέχει τον φόβο.

Τις τελευταίες τρεις εβδομάδες έχει κηρύξει δώδεκα φορές κόκκινο συναγερμό. Πολιτειακοί και ομοσπονδιακοί αστυνομικοί, παραστρατιωτικοί, παρακρατικοί, στρατιώτες και αστυνομικοί με πολιτικά πυροβολούν από αυτοκίνητα χωρίς πινακίδες (κραυγάζοντας, μάλιστα, «Ζήτω ο κυβερνήτης!»), πετούν βόμβες μολότοφ σε σπίτια μελών οργανώσεων και εναλλακτικά μέσα ενημέρωσης, φυλακίζουν χωρίς εντάλματα σύλληψης σε παράνομα κέντρα κράτησης ή φυλακές υψίστης ασφαλείας, απαγάγουν και βασανίζουν, σπέρνουν τον φόβο μέρα νύχτα. Έχουν δολοφονήσει μέχρι στιγμής 15 άτομα, σε κα-

θεστώς υποδειγματικής ατιμωρησίας. Ένα νέο επεισόδιο **βρόμικου πολέμου** στη μεξικανική ιστορία. Στρατιωτικά αεροπλάνα και ελικόπτερα πραγματοποιούν αναγνωριστικές και εκφοβιστικές πτήσεις πάνω από την πόλη, ενώ ολοκληρώθηκε εσπευσμένα η ανακαίνιση γειτονικής φυλακής και διπλασιάστηκε η χωρητικότητά της. Συνολικά πάνω από 20.000 στρατιώτες και αστυνομικοί έχουν αποβιβαστεί από γη, αέρα και θάλασσα στην πολιτεία (τέτοια κινητοποίηση έχει να γίνει από την εξέγερση των Ζαπατίστας το 1994). Τελευταία στιγμή ακυρώθηκε στρατιωτική επέμβαση με στόχο την ανακατάληψη της πόλης και μαζικές συλλήψεις, επειδή «διέρρευσε» και τα μέσα ενημέρωσης είχαν καταφθάσει στην πόλη.

Στις 19 Οκτωβρίου, η Γερουσία απέρριψε το αίτημα της APPO για την αντικατάσταση του κυβερνήτη (είναι ενδεικτικό ότι δικαστική και νομοθετική εξουσία λειτουργούν σε σπίτια ιδιωτών και η κυβέρνηση συνεδριάζει σε δωμάτιο ξενοδοχείου στην Πόλη του Μεξικού) και ο Ρουίς προειδοποίησε ότι η διάσωση της πόλης δεν μπορεί να περιμένει πάνω από μια βδομάδα. Η επιχείρηση «αποκατάστασης της τάξης» μπορεί να γίνει οποιαδήποτε στιγμή, δηλώνει η κυβέρνηση, και ταυτόχρονα ο πρόεδρος Φοξ εγγυάται ότι θα έχει λύσει, με «διάλογο, όπως πάντα άλλωστε», το ζήτημα πριν την 1η Δεκεμβρίου που λήγει η θητεία του (είχε δηλώσει ότι θα λύσει και το ζαπατιστικό σε 15 λεπτά, για να μην ξεχνιόμαστε).

Κόκκινος συναγερμός στην «κομούνα της Οαχάκα», όπως έχει ονομαστεί, «καλώς ήλθες αστυνομία» σε τοίχους, δρόμους και ταράτσες. Ή, αλλιώς, η Οαχάκα είναι μια επείγουσα ανάγκη, αλλά και παράδειγμα προς μίμηση, όπως είπε ο υποδιοικητής Μάρκος.

Ματούλα Παπαδημητρίου

Για τις εξελίξεις στην Οαχάκα μπορείτε να ενημερώνεστε στις διευθύνσεις: www.jornada.unam.mx και www.narconews.com. Η ιστοσελίδα των δασκάλων της Οαχάκα είναι: www.seccion22snte.org.mx

«Αυτή τη φορά, ήταν η σειρά μας να νικήσουμε»

Συνέντευξη της «αλάνας» με τον Ομάρ Ολιβέρα Εσπινόσα, μέλος του συνδικάτου των δασκάλων και της Λαϊκής Συνέλευσης των Λαών της Οαχάκα, στα τέλη Ιουλίου, στο στούντιο του Radio Plantón. Ο Ομάρ και άλλα μέλη του κινήματος βρίσκονται από τις 16 Οκτωβρίου σε απεργία πείνας έξω από τη Γερουσία στην Πόλη του Μεξικού.

Τη συνέντευξη πήραν οι: Ηλίας Ζιώγας, Ματούλα Παπαδημητρίου, Κώστας Παπαθωμόπουλος

Ποια είναι, σε γενικές γραμμές, η πορεία του κινήματος των δασκάλων στο Μεξικό;

Η ιστορία ξεκινά ουσιαστικά στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, όταν δημιουργήθηκαν τα συνδικάτα των δασκάλων. Εκείνη την εποχή το διδασκαλικό σώμα ήταν πολύ περιορισμένο. Την εποχή της Ανεξαρτησίας του Μεξικού, δάσκαλοι θεωρούνταν εκείνοι που απλώς ήξεραν να γράφουν και να διαβάζουν και μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα δεν υπήρχε καμιά παιδαγωγική σχολή. Με το ξεκίνημα του 20^{ού} αιώνα, υπάρχουν πια δάσκαλοι που ενδιαφέρονται να καθορίσουν μια εκπαιδευτική αντίληψη και συμμετέχουν στους κοινωνικούς αγώνες. Πράγματι, οι επαναστατικοί στρατοί των αρχών του 20^{ού} αιώνα έχουν στις τάξεις τους δασκάλους και ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Μεξικανικής Επανάστασης είναι το άρθρο 3 του Συντάγματος, το οποίο εγγυάται λαϊκή, δωρεάν, δημόσια και υποχρεωτική εκπαίδευση.

Στις αρχές της δεκαετίας του '20 άρχισαν να δημιουργούνται μικρές οργανωμένες ομάδες δασκάλων που αποτέλεσαν τους προγόνους των μελλοντικών συνδικάτων. Όμως, το κράτος έλεγχε όλα τα συνδικάτα. Το 1943, οι δάσκαλοι συνενώθηκαν στο Εθνικό Συνδικάτο Εργαζομένων στην Εκπαίδευση, που είναι τώρα το μεγαλύτερο συνδικάτο της Λατινικής Αμερικής, αφού συγκεντρώνει 1,7 εκατομ. εργαζόμενους και το οποίο διαιρείται σε τομείς. Εμείς ανήκουμε στον 22^{ο} τομέα.

Το Εθνικό Συνδικάτο είναι πλήρως χειραγωγούμενο από το κράτος, παράρτημα και ζωτικό του όργανο. Πολλοί δάσκαλοι αντέδρασαν και διεκδίκησαν ανεξάρτητο συνδικάτο. Το 1958 εκδηλώθηκε ένα σημαντικό κίνημα στην Πόλη του Μεξικού με αιτήματα αρκετά προωθημένα, όπως συνδικαλιστική ανεξαρτησία και αυτονομία, δίκαιους μισθούς για τους δασκάλους, απελευθέρωση των δασκάλων πολιτικών κρατούμενων. Η καταστολή απέναντί του ήταν σκληρή. Όμως, αποτέλεσε την αφετηρία του συνδικαλιστικού κινήματος των δασκάλων στο Μεξικό.

Το 1968 ξεσπά το φοιτητικό κίνημα, που ενώθηκε με τους διαφωνούντες δάσκαλους. Στην Οαχάκα, από το 1943 υπήρχαν οι εργατοπατέρες, που έμοιαζαν με βασιλείς του Μεσαίωνα. Η ηγεσία των συνδικάτων οριζόταν από τον κυβερνήτη της πολιτείας ή το Εθνικό Συνδικάτο και όχι από τη βάση. Τη δεκαετία του '70, αμφισβητήθηκε αυτή η πρακτική και οι δάσκαλοι άρχισαν να απαιτούν συνδικαλιστική αυτονομία. Το 1980 κινητοποιήθηκαν οι δάσκαλοι στην Οαχάκα και στην υπόλοιπη χώρα και έτσι ιδρύθηκε το **Εθνικό Συντονιστικό των Εργαζόμενων στην Εκπαίδευση,** το οποίο λειτουργεί παράλληλα με το Εθνικό Συνδικάτο.

Το Συντονιστικό συγκάλεσε συνέλευση, που έθεσε τρεις στόχους: εκδημοκρατισμό της χώρας, της εκπαίδευσης και του Εθνι-

κού Συνδικάτου. ΄Ετσι, άρχισε να συνενώνει περισσότερα κομμάτια που παλιότερα ανήκαν στο Εθνικό Συνδικάτο.

Στην Οαχάκα, τη δεκαετία του '80 οι δάσκαλοι δεν πληρώνονταν ή αμείβονταν με πολύ χαμηλούς μισθούς. ΄Ηρθαν, λοιπόν, κατ' αρχήν, σε συμφωνία για τα οικονομικά ζητήματα, αργότερα όμως, συνειδητοποιώντας τη δύναμη κινητοποίησης που είχαν αποκτήσει, έθεσαν πολιτικά αιτήματα, όπως συνδικαλιστική δημοκρατία, αναγνώριση των τοπικών συνδικαλιστικών διευθύνσεων κ.λπ. Από το 1980 ως το 1989, έγιναν αγώνες, απεργίες πείνας, πορείες μέχρι την Πόλη του Μεξικού, δίμηνες απεργίες. Διεκδικούσαμε από το Εθνικό Συνδικάτο τη σύγκληση συνέλευσης ώστε να μπορέσουμε να εκλέξουμε ελεύθερα οι ίδιοι τους εκπροσώπους μας. Το καταφέραμε το 1989.

Εκείνα τα χρόνια, το κίνημα των δασκάλων δούλεψε και θεσμικά αλλά και εξωθεσμικά. Από τη μία αγωνιστήκαμε για τη νομική αναγνώρισή μας και, από την άλλη, δουλέψαμε στο οργανωτικό επίπεδο. Τη δεκαετία του '80, στην Οαχάκα υπήρχαν 25.000 συνάδελφοι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση, ενώ τώρα είμαστε 73.000.

Η οργανωτική δομή του συνδικάτου είναι κάθετη. Θέλουμε κάποτε να γίνει οριζόντια. Όμως, είναι σημαντικό ότι διαθέτουμε οργανωτική δομή, γιατί οι δάσκαλοι φτάνουν πιο μακριά και από την εκκλησία ή την κυβέρνηση.

Το συνδικάτο μας αναγνωρίστηκε το 1989. Τότε, με τη δύναμη που είχαμε αποκτήσει, δημιουργήσαμε ένα κέντρο σπουδών εναλλακτικής εκπαίδευσης για δασκάλους, διαφορετικό απ' όσα προέρχονταν από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και σχεδιάσαμε εμείς οι ίδιοι ένα εναλλακτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αντινεοφιλελεύθερο, με βάση τις ιθαγενείς κοινότητες. Επίσης, δημιουργήσαμε τα κέντρα πολιτικών σπουδών. Το επόμενο βήμα έγινε φέτος, δεδομένου ότι από το 1989 μέχρι το 2001-02 έπρεπε να ασχοληθούμε άμεσα με δομικά, οργανωτικά και γραφειοκρατικά θέματα και αφήσαμε τα μεγάλα ζητήματα για αργότερα.

Ποια είναι η σημασία του Ράδιο Πλαντόν, του ραδιοφωνικού σταθμού σας;

Πριν πέντε περίπου χρόνια, αρχίσαμε να χρησιμοποιούμε τα μέσα επικοινωνίας. Παλιότερα, τυπώναμε τα κείμενά μας με υποτυπώδεις τρόπους. Όμως, έπρεπε πλέον να χρησιμοποιήσουμε άλλα μέσα για τις ανάγκες του κινήματος. Μετά από συζήτηση στις συνελεύσεις, καταλήξαμε σε έναν ραδιοφωνικό σταθμό των δασκάλων, ο οποίος λειτούργησε πέρσι. Βρήκαμε αναμεταδότη και τον θέσαμε σε λειτουργία. Δεν ζητήσαμε την άδεια κανενός. Αρχίσαμε, έτσι, να ερχόμαστε σε επαφή με τον κόσμο μέσα από το ραδιόφωνο, να κοινωνούμε τα αιτήματά μας αλλά να μεταφέρουμε και λίγη ελπίδα, ότι το κίνημα των δασκάλων είναι ένα δημοκρατικό κίνημα με το βλέμμα στραμμένο στην κοινωνική αλλαγή. Όταν μας ρωτούσαν: «Και τι προσδοκάτε με το ραδιόφωνο;», τότε απαντούσαμε: «Μα, ν' αλλάξουμε τον κόσμο!»

«Αυτό δεν είναι κίνημα ηγετών αλλά από τα κάτω. Με τον λαό μέχρι το τέλος για την πτώση του Ουλίσες Ρουίς»

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πολλά θέματα: ομοφυλόφιλοι, παιδιά, γυναίκες, περιβάλλον, πολιτικά και συνδικαλιστικά ζητήματα, οργανώσεις, η Άλλη Καμπάνια κ.λπ. Ο κόσμος έχει αρχίσει πλέον να μας ακούει. Αλληλέγγυα απέναντί μας στάθηκαν κοινοτικά ραδιόφωνα, τα οποία στην αρχή μας δάνεισαν τον εξοπλισμό ώστε να μπορέσουμε να βγούμε στον αέρα. Αργότερα, συνεργαστήκαμε με ελεύθερα ραδιόφωνα από τις ΗΠΑ, και συμφωνήσαμε να αγοράσουμε εμείς τα μηχανήματα και να τα εγκαταστήσουν εκείνοι. Έτσι, λοιπόν, αρχίσαμε να εκπέμπουμε με τον δικό μας εξοπλισμό. Μέχρι τις 14 Ιουνίου το σήμα έφτανε σε μια ακτίνα 30 χιλιομέτρων, περιοχή όπου κατοικούν περίπου 1,5 εκατομμύριο άνθρωποι.

Πώς φτάσαμε στις σημερινές κινητοποιήσεις;

Η Οαχάκα είναι μια από τις πολιτείες όπου ακόμα διατηρείται ζωντανός ο ηγεμονικός ρόλος του PRI (του Θεσμικού Επαναστατικού Κόμματος): διαθέτει ολόκληρο τον μηχανισμό ελέγχου, όλες οι αρχές πρόσκεινται στο κόμμα, η εκτελεστική εξουσία, οι βουλευτές, οι δικαστές. Στην εξουσία βρίσκεται ένας Λουδοβίκος ΙΔ΄, που λέει ότι «το κράτος είμαι εγώ». Κάθε έξι χρόνια αυτή η εξουσία μεταβιβάζεται στον νέο κυβερνήτη και τότε «το κράτος είναι αυτός». Μετά την εμφάνιση του Ζαπατιστικού Στρατού (EZLN), το '94, και του Λαϊκού Επαναστατικού Στρατού (EPR), το '96, η καταστολή οξύνθηκε. Το 1997-98, ο στρατός εισέβαλε σε περιοχή ιθαγενών, στον νότο της πολιτείας, καταστρέφοντας όλη την κοινοτική δομή.

Όταν ανέλαβε η τελευταία κυβέρνηση, του Ουλίσες Ρουίς, μέσα σε 50 μέρες φυλακίστηκαν 100 σύντροφοι από κοινωνικές οργανώσεις. Η κυβέρνηση κατάσχεσε το τυπογραφείο της εφημερίδας Noticias, κατάσχεσε κοινοτικά ραδιόφωνα, ενώ αυξήθηκαν οι αστυνομικές επιχειρήσεις στις κοινότητες. Στην Οαχάκα, τα ανθρώπινα δικαιώματα ακούγονται σαν ανέκδοτο.

Η σημερινή κυβέρνηση είναι αποτέλεσμα νοθείας. Ο άλλος υποψήφιος κυβερνήτης ήταν μέλος του Δημοκρατικού Επαναστατικού Κόμματος (PRD), αλλά ουσιαστικά προέρχεται από την ίδια πολιτική ομάδα, αφού στην Οαχάκα το PRD αποτελεί κάτι σαν φέουδο του PRI, δεν υπάρχει καμιά διαφορά μεταξύ τους.

Τα τελευταία 26 χρόνια, από το 1980 μέχρι σήμερα, κάθε Μάιο οι δάσκαλοι συγκεντρώνονται στο κέντρο της πόλης, διεκδικώντας κλαδικά και κοινωνικά αιτήματα. Στις 22 Μαΐου στήσαμε έναν καταυλισμό στο κέντρο της πόλης, ο κυβερνήτης απέρριψε τα αιτήματά μας και στις 14 Ιουνίου μας επιτέθηκε η αστυνομία για να μας διώξει, αλλά κυρίως για να καταστρέψει το Ράδιο Πλαντόν. Η αστυνομία εισέβαλε με όπλα και δακρυγόνα, συνέλαβε αρκετούς, κατέστρεψε όλα τα μηχανήματα, όμως δεν μπόρεσε να διαλύσει τον καταυλισμό. Στην άμεση σύγκρουση πάντα χάναμε, αυτή τη φορά όμως όχι, ήταν η σειρά μας να νικήσουμε. Η κυβέρνηση θέλησε να μας διώξει, αλλά εμείς αντισταθήκαμε, συγκεντρωθήκαμε ξανά και επιστρέψαμε. Πήραμε στο κυνήγι την αστυνομία, συλλάβαμε οχτώ από αυτούς, εκείνοι εφτά δικούς μας και έγινε ανταλλαγή.

Πώς ακριβώς εκτυλίχθηκαν τα γεγονότα;

Στις 14 Ιουνίου, στις 4 το πρωί, στη διάρκεια της μετάδοσης μάθαμε ότι έρχονται. Επικοινωνήσαμε με την ομάδα ασφάλειας του κινήματος και μας το επιβεβαίωσε. Η αστυνομία άρχισε να ρίχνει δακρυγόνα ενώ πυροβολούσαν στον αέρα από ελικόπτερο. Μετά από λίγο, ανέβηκαν με τα όπλα στον σταθμό, κατέστρεψαν τα πάντα, πήραν τους συντρόφους μας. Στις 6 το πρωί, ο ραδιοφωνικός

σταθμός του πανεπιστημίου, που μετέδιδε τα γεγονότα, ανέβαλε μετά από εντολή του διευθυντή τη μετάδοση και άρχισε να παίζει μουσικούλα. Τότε μια ομάδα φοιτητών τον κατέλαβε. Συγκεντρωθήκαμε ξανά και περάσαμε στην επίθεση. Τα τελευταία 26 χρόνια ερχόμαστε εδώ, στην κεντρική πλατεία, κάθε χρόνο. Κανείς δεν γνωρίζει αυτό το μέρος καλύτερα από μας, πολλά παιδιά δασκάλων γεννήθηκαν εδώ. Θέσαμε ως στόχο την ανακατάληψη της πλατείας. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι κοινωνικές οργανώσεις, ήρθαν και οι φοιτητές, και όλοι μαζί απωθήσαμε την αστυνομία και καταλάβαμε πάλι το ιστορικό κέντρο· το ονομάσαμε «απελευθερωμένη περιοχή».

Μέχρι στιγμής (Ιούλιος 2006), δεν έχουν καταγραφεί νεκροί, δεν υπάρχουν εξαφανισμένοι, έχουν εντοπιστεί όλοι οι σύντροφοι. Όμως, υπήρξαν τραυματίες, μια συντρόφισσα απέβαλε, δυο άλλες βιάστηκαν. Αυτά έγιναν εκείνη την ημέρα. Στις 2 το μεσημέρι είχαμε ανακτήσει το κέντρο της πόλης.

Ποια είναι τα αιτήματα των δασκάλων;

Στις 22 Μαΐου, διεκδικούσαμε καλύτερους μισθούς· οι δάσκαλοι στην Οαχάκα κερδίζουν τα λιγότερα σε όλη τη χώρα. Επίσης, κοινοτικά μαγειρεία για τη διατροφή των παιδιών στα σχολεία, ρούχα και παπούτσια για τα παιδιά, σχολικό υλικό, υποτροφίες, στήριξη των επιτροπών γονέων. Εκτός από τη διεκδίκηση δίκαιων μισθών, υπήρχαν 16 ακόμα κοινωνικά αιτήματα.

Όμως, στις 14 Ιουνίου, τα πράγματα άλλαξαν. Όπως και στις αρχές της δεκαετίας του '80, τα οικονομικά αιτήματα μετατράπηκαν σε πολιτική διαμαρτυρία, απαιτώντας την αποπομπή του καταπιεστή κυβερνήτη για τον μακρύ κατάλογο των δεινών που έχει προκαλέσει.

Έχουν γίνει τέσσερις πορείες: στην πρώτη συμμετείχαν 100.000 άνθρωποι, στη δεύτερη 250.000, στην τρίτη 500.000 και στην τέταρτη 800.000. Συγκαλέστηκαν από το Ράδιο Πλαντόν, ενώ η τελευταία από τον ραδιοφωνικό σταθμό του πανεπιστημίου. Σε μια πόλη 900.000 κατοίκων, να έχεις 800.000 στους δρόμους!... Προφανώς, πολύς κόσμος είχε έρθει και από τα χωριά.

Μερικές μέρες αργότερα, συγκροτήθηκε η Λαϊκή Συνέλευση των Λαών της Οαχάκα (APPO) με τη συμμετοχή 268 ομάδων και οργανώσεων. Η APPO έχει την ευθύνη οργάνωσης του κινήματος και καλεί σε συνεχείς συνελεύσεις, στις οποίες κάθε οργάνωση έχει τους αντιπροσώπους της. Σε θεσμικό επίπεδο ζητά από τη Γερουσία την αντικατάσταση του κυβερνήτη ενώ σε εξωθεσμικό οργανώνει τη λαϊκή κινητοποίηση και τις καταλήψεις. Το κυβερνητικό μέγαρο είναι κατειλημμένο, με αποτέλεσμα οι βουλευτές και η κυβέρνηση να συνεδριάζουν σε ξενοδοχείο!

Η Οαχάκα έχει 570 δήμους και περισσότερες από 10.000 κοινότητες. Από τους 570 δήμους, οι 418 διοικούνται σύμφωνα με τον ιθαγενικό τρόπο οργάνωσης, δηλαδή με κοινοτική συνέλευση, με εκλογές κ.λπ. Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι επικρατεί ηρεμία στην Οαχάκα. Αυτό όμως συμβαίνει επειδή οι κοινότητες, εδώ και αιώνες, έχουν αποκτήσει τη δική τους δυναμική και επιβώνουν χάρη στους δικούς τους παραδοσιακούς τρόπους οργάνωσης. Είναι η δυναμική των ίδιων των κοινοτήτων που εγγυάται τη σταθερότητα της κοινοτικής ζωής και όχι η κυβέρνηση. Η APPO έχει καταλάβει 26 δημαρχεία του PRI, από αυτά δηλαδή που δεν διοικούνται από τις κοινότητες.

Και γιατί δεν παραιτείται ο κυβερνήτης;

Επειδή υπάρχουν πολύ ισχυρά συμφέροντα. Έχουμε φτιάξει έναν χάρτη της πολιτείας, στον οποίο σημειώσαμε πού υπάρχει αποκλεισμός, στρατιωτικοποίηση, μετανάστευση, συγκρούσεις μεταξύ κοινοτήτων και φυσικοί πόροι. Ενώσαμε όλα τα σημεία

μεταξύ τους και η γραμμή συμπίπτει.

Τον νεοφιλελευθερισμό δεν τον ενδιαφέρουν οι άνθρωποι της Οαχάκα, γι' αυτό και τους διώχνει. Τον ενδιαφέρουν, όμως, οι φυσικοί πόροι, τα ορυκτά και τα μέταλλα. Έρευνες μέσω δορυφόρου έχουν δείξει ότι η Οαχάκα διαθέτει ουράνιο, κοιτάσματα σιδήρου, κυρίως όμως ορυκτά χρήσιμα στην αεροναυπηγική και στην κυβερνητική. Από την άλλη, δεν έχουν γίνει μελέτες βιοπροστασίας και ανθεί η βιοπειρατεία.

Ο Ισθμός του Τεουαντεπέκ είναι η πιο στενή λωρίδα γης στο Μεξικό και βρίσκεται στην Οαχάκα. Οι ΗΠΑ χρησιμοποιούσαν το κανάλι του Παναμά. Τώρα όμως, με την Κολομβία και τον Τσάβες δίπλα στο κανάλι, υπάρχει πρόβλημα. Σχεδιάζουν, λοιπόν, τη δημιουργία σιδηροδρομικών γραμμών και αυτοκινητοδρόμων στον Ισθμό, ώστε τα εμπορεύματα να φτάνουν στο Λος Άντζελες και από κει στην Ασία. Όλα αυτά όμως, θα έχουν πολιτισμικές, πολιτικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές συνέπειες στις κοινότητες. Υπάρχει κι άλλο ένα κομμάτι στο παζλ της γεωπολιτικής: στις ΗΠΑ ένας εργάτης πληρώνεται 6 δολάρια την ώρα, στις μακιλαδόρες στα σύνορα του Μεξικού με τις ΗΠΑ 1,5 δολάριο, ενώ στην Κίνα 0,5 δολάριο την ώρα. Οι ιθαγενικές κοινότητες στον Ισθμό μπορούν να εξασφαλίσουν εργατικά χέρια με 0,7 δολάριο την ώρα. Τι συνεπάγεται όμως η μακιλαδόρα; Απουσία εργασιακών εγγυήσεων, άθλιες συνθήκες εργασίας, υπερεκμετάλλευση, μόλυνση, ναρκωτικές ουσίες που χρειάζεται ο εργάτης για να παράγει. Γι' αυτό λέμε όχι στη μακιλαδόρα και όχι σ' αυτό το μοντέλο «ανάπτυξης».

Ο κυβερνήτης, με λίγα λόγια, εκφράζει τα συμφέροντα του κεφαλαίου στην Οαχάκα. Τον στηρίζει επίσης μια τοπική ολιγαρχία από επιχειρηματίες στον τομέα του τουρισμού, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η τουριστική ανάπτυξη θα βγάλει την πολιτεία από τη φτώχεια! Ο τουρισμός, όμως, έχει συνέπειες. Σ' ένα τουριστικό μέρος το κόστος ζωής είναι πολύ υψηλό, ενώ οι μισθοί παραμένουν οι ίδιοι. Στην Οαχάκα μιλιούνται 16 διαφορετικές γλώσσες, είναι ένα μωσαϊκό πολιτισμών. Μας βλέπουν ως φολκλόρ: χορεύουμε ωραία, έχουμε ωραία μουσική και φαγητό, αρχαιολογικά μνημεία (εμείς τα λέμε τελετουργικούς ναούς). Γι' αυτό πρέπει να υπάρχει ηρεμία και τάξη, όχι πορείες και καταυλισμοί, παρκόμετρα και κάμερες ασφαλείας για να επιτηρούν το κέντρο. Βγάλαμε λοιπόν τα παρκόμετρά τους, βγάλαμε τις κάμερες, και οι πορείες και οι καταυλισμοί είναι ακόμη εδώ.

Τι θα γίνει αν πέσει ο κυβερνήτης;

Αυτή τη στιγμή επεξεργαζόμαστε όλοι μαζί ένα πρόγραμμα για την εκπαίδευση, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ενημέρωση, την απονομή δικαιοσύνης. Όποιος έρθει ως κυβερνήτης θα πρέπει να το αποδεχτεί.

Μετάφραση: Νίκος Κοκκάλας, Ματούλα Παπαδημητρίου.

Η . Π . Α .

τα σχολεία που ξέμειναν πίσω...

No Child LEFT BEHIND

του Τζέσυ Μουλντούν*

Το Νομοθετικό Διάταγμα **«Κανένα παιδί να μην μείνει πίσω»** (No Child Left Behind Act, NCLB) αποτελεί τη βαθιά ελαττωματική νομοθεσία της κυβέρνησης Μπους, που ισχυρίζεται ότι είναι η λύση στα πολλά προβλήματα της δημόσιας εκπαίδευσης. Υπογράφτηκε τον Ιανουάριο του 2002 και κέρδισε διακομματική υποστήριξη.

Το NCLB υποσχόταν να γεφυρώσει το επιτευγματικό χάσμα μεταξύ των μαθητών των μεσοαστικών προαστίων και εκείνων των υποχρηματοδοτούμενων αστικών ή αγροτικών σχολείων. Ο Μπους και άλλοι μίλησαν για υπευθυνότητα και ισότητα, αλλά οι επικριτές του NCLB διέκριναν πίσω από τη ρητορεία τι ακριβώς ήταν ο νόμος -μια απόπειρα να ιδιωτικοποιηθεί η εκπαίδευση και να μετακυλhθεί η ευθύνη και το κόστος της εκπαίδευσης των παιδιών από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση σε μεμονωμένα και συχνά φτωχά σχολικά συμβούλια.

Το NCLB βασίζεται στη χρήση **τυποποιημένων εξετάσεων** -με την υπόσχεση ότι το εξεταστικό χάσμα θα έχει εξαφανιστεί ως το 2014. Η πρόοδος προς αυτό τον στόχο θα αποτιμάται από τις βαθμολογίες Μέσης Ετήσιας Προόδου (Average Yearly Progress, AYP), ενώ **ποινές** θα επιβάλλονται στα σχολεία που δεν επιτυγχάνουν τους ετήσιους στόχους.

Ο νόμος υπόσχεται στους γονείς ότι τα παιδιά τους θα διδάσκονται από «άψογα καταρτισμένους» δασκάλους και τους επιτρέπει να ζητούν μετάθεση σε κάποιο διαφορετικό σχολείο. Ο νόμος ανοίγει την πόρτα σε εγγυητές και μισθωμένα σχολεία (charter schools), απειλεί να ιδιωτικοποιήσει υπηρεσίες που, για την ώρα, παρέχονται από συνδικαλισμένους σχολικούς υπαλλήλους και καλωσορίζει την παρεμβολή θρησκευτικών ομάδων στα σχολικά προγράμματα. Όμως ο πραγματικός ακρογωνιαίος λίθος του NCLB είναι οι τυποποιημένες εξετάσεις.

Η Εθνική Εκπαιδευτική Ένωση (National Education Association, NEA) -το μεγαλύτερο διδασκαλικό σωματείο της χώρας- άσκησε μήνυση εναντίον του NCLB, κατηγορώντας ότι εξαιτίας της υποχρηματοδότησης, ο νόμος αναγκάζει τις πολιτείες και τα σχολικά συμβούλια να συμμορφώνονται με αδύνατες αξιώσεις. Από τα σχολικά συμβούλια απαιτείται να καθορίζουν τη διδακτέα ύλη, να δομούν και αναδομούν τα προγράμματα, να προσλαμβάνουν ή να απολύουν προσωπικό.

Από το 2002 μέχρι σήμερα, το έλλειμμα στην ομοσπονδιακή δαπάνη για το NCLB υπολογίζεται στα 27 δις δολάρια. Πρόσφατα, οι πολιτειακές κυβερνήσεις κάλυψαν τη διαφορά, μειώνοντας περαιτέρω τους προϋπολογισμούς τους. Αυτό το βάρος προκάλεσε μια σιωπηρή εξέγερση εναντίον του νόμου. Οι πολιτείες του Μίσιγκαν, Τέξας και Βερμόντ διαμαρτύρονται εναντίον του νόμου και συμμετέχουν στη μήνυση.

Ωστόσο, οι δάσκαλοι έχουν ένα ανέκδοτο για το ζήτημα: «Οι Ρεπουμπλικάνοι δεν χρηματοδοτούν το NCLB και οι Δημοκρατικοί λένε πως θα το κάνουν. Δεν ξέρουμε τι είναι χειρότερο». Η ουσία είναι ότι δεν υπάρχει λόγος να πιστεύουμε ότι το NCLB, ακόμη κι αν χρηματοδοτηθεί πλήρως, θα βελτιώσει πραγματικά το εκπαιδευτικό σύστημα.

Κατ' αρχάς, η υπερβολική έμφαση στις εξετάσεις υποχρεώνει τους δασκάλους να «διδάσκουν το τεστ» εστιάζοντας κυρίως σε ενότητες που καλύπτονται στις τυποποιημένες εξετάσεις. Αυτή τη στιγμή, τα μαθηματικά και η γλώσσα είναι τα περισσότερο εξεταζόμενα αντικείμενα, οπότε οι κοινωνικές και φυσικές επιστήμες και, ακόμη περισσότερο, η τέχνη και η μουσική παραμερίζονται.

Οι περισσότεροι ειδικοί στην εκπαίδευση πιστεύουν ότι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να είναι ισορροπημένο. Η περικοπή των τεχνών ή της ιστορίας, ώστε να ανοίξει χώρος για την εξεταστική προπαρασκευή, ή η κατάργηση των βιβλιοθηκών προκειμένου να αγοραστούν βοηθήματα για τις εξετάσεις, θα βελτιώσουν μάλλον τους βαθμούς του μαθητή. Όμως θα προσφέρει ελάχιστα στους σπουδαστές εκτός από να τους βοηθήσει να «παπαγαλίσουν» τις απαντήσεις.

Τι μας λένε αλήθεια οι εξετάσεις; Χονδρικά, δείχνουν πόσο καλά ένας μαθητής αντεπεξέρχεται σε ένα τεστ και πόσο καλά ο δάσκαλος προετοίμασε την τάξη για την εξέταση.

Στην πραγματικότητα, οι εξετάσεις είναι μια μεγάλη επιχείρηση. Οι εταιρείες εξετάσεων -ειδικά εκείνες που εκδίδουν επίσης σχολικά εγχειρίδια- βγάζουν τεράστια κέρδη από τα τεστ και το πρόσθετο υλικό που τα σχολεία συχνά υποχρεώνονται να αγοράσουν. Οι δύο μεγαλύτερες εταιρείες εξετάσεων, η Harcourt και η McGraw-Hill, είναι δισεκατομμυριούχοι γίγαντες.

Ένα ακόμα επικερδές στοιχείο της βιομηχανίας εξετάσεων είναι η βαθμολόγηση. Η έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου για το NCLB εκτιμά ότι η βαθμολόγηση ενός διαγωνίσματος με ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης στοιχίζει κατά προσέγγιση 7 δολάρια σε σύγκριση με το 1 δολάριο των διαγωνισμάτων πολλαπλών επιλογών (multiple choice). Δεν προκαλεί έκπληξη, συνεπώς, ότι οι υποχρηματοδοτούμενες σχολικές περιφέρειες επιλέ-

γουν τα φθηνότερα, μα επουσιώδη, διαγωνίσματα πολλαπλών επιλογών.

Τι συμβαίνει όταν ένα σχολείο «αποτυγχάνει»; Εάν η επίδοση ενός σχολείου είναι χαμηλότερη από τους στόχους του ΑΥΡ επί δύο συνεχή χρόνια, τότε μετατρέπεται σε ένα σχολείο **«Προγραμματικής Βελτίωσης».** Τα σχολεία «Προγραμματικής Βελτίωσης» υπόκεινται σε ένα περίπλοκο χρονοδιάγραμμα υψηλής έντασης, στο οποίο προγραμματίζεται κατ' ουσία η εκ νέου αποτυχία τους. Σύμφωνα με τον νόμο, αν αυτά τα σχολεία δεν επιδείξουν ικανοποιητική πρόοδο -όπως καταμετράται από το NCLB- στο τέλος μιας τετραετίας, τότε αντιμετωπίζουν ριζική αναδιοργάνωση. Τα σχολεία «Προγραμματικής Βελτίωσης» υποτίθεται ότι δικαιούνται επιπρόσθετους πόρους για να ορθοποδήσουν. Σπάνια λαμβάνουν αυτούς τους πόρους, επισπεύδοντας έτσι την αναδιοργάνωση του σχολείου.

Μια λίγο γνωστή διάταξη του NCLB προβλέπει ότι τα γυμνάσια θα παραδίδουν τα ονόματα, τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις των μαθητών, ειδάλλως διακινδυνεύουν να απολέσουν τη χρηματοδότηση. Καθώς οι ένοπλες δυνάμεις αντιμετωπίζουν πρόβλημα στελέχωσης, αυτή η διάταξη αποκτά πρόσθετη σημασία για την κυβέρνηση Μπους. Οι γονείς έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν και πολλά σχολικά συμβούλια οργανώθηκαν για να ενημερώσουν τους μαθητές και τις οικογένειές τους για τα δικαιώματά τους. Το κίνημα εκδίωξης των στρατολόγων από τις σχολικές αυλές είναι φυσικός σύμμαχος των διδασκαλικών σωματείων και των συλλόγων γονέων που αντιτίθενται στο NCLB.

Στο Όκλαντ της Καλιφόρνια, τον Δεκέμβριο του 2004, η περιφέρεια είχε παγώσει από τον φόβο της αναδόμησης υπό το NCLB. Εν μέσω διαπραγματεύσεων με το διδασκαλικό σωματείο για τη συλλογική σύμβαση των εκπαιδευτικών, ο διορισμένος από το κράτος διευθυντής της περιφέρειας, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα του NCLB, ανακοίνωσε ότι 13 σχολεία που εξάντλησαν την τετραετία «Προγραμματικής Βελτίωσης» θα μετατραπούν σε μισθωμένα σχολεία.

Η μετατροπή σε μισθωμένο σχολείο είναι μία εκ των επιλογών του NCLB για τα σχολεία «Τέταρτου Έτους», μαζί με την ανασύσταση, όπου ολόκληρο το προσωπικό μετατίθεται και διορίζονται νέοι υπάλληλοι. Σε πολλές περιπτώσεις, τα μισθωμένα σχολεία δεν επιτρέπουν τον συνδικαλισμό και κάποιες φορές διοικούνται από κερδοσκοπικές επιχειρήσεις.

Η πιο φημισμένη επιχείρηση μίσθωσης σχολείων είναι η Edison Schools, η οποία συνδεόταν με την Gap. Η Edison διαφημίστηκε ως λύση στα προβλήματα της δημόσιας παιδείας όταν στα τέλη της δεκαετίας του '90 ανέλαβε αρκετά δημοτικά σχολεία του Σαν Φρανσίσκο. Όμως, μέσα σε λίγα χρόνια, τα σχολεία της δεν τα πήγαν καλύτερα και πολλά υπέφεραν από μαζικές παραιτήσεις δασκάλων.

Ακτιβιστές εμπόδισαν εν μέρει τα σχέδια ιδιωτικοποίησης στη σχολική περιφέρεια του Όκλαντ. Πέντε από τα αρχικά 13 σχολεία δεν θα γίνουν μισθωμένα σχολεία. Οι δάσκαλοι μπόρεσαν να αποδείξουν ότι μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις για αναδιοργάνωση, μέσω της προαιρετικής επέκτασης της σχολικής ημέρας και της μείωσης του αριθμού των μαθητών σε κάθε τάξη. Ήταν μια μικρή αλλά σημαντική νίκη.

Σε εθνικό επίπεδο, η μήνυση της ΝΕΑ επικεντρώνει το ενδιαφέρον στα ελαττώματα του NCLB. Επισημαίνει όσα τα σχολικά συμβούλια πρέπει να κόψουν -τέχνες, μουσική, μακροπρόθεσμα προγράμματα- προκειμένου να συμμορφωθούν στον νόμο. Η πάλη ενάντια σε αυτά τα σκληρότερα στοιχεία του νόμου θέτει εν αμφιβόλω ολόκληρο το NCLB.

Ορισμένοι εκπαιδευτικοί εργάζονται για να μεταρρυθμίσουν τον νόμο. Όμως, η σύνδεση χρηματοδότησης και αξιολόγησης, η τιμωρία δασκάλων και μαθητών στις πιο δύσκολες περιοχές και η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας εκπαίδευσης δεν είναι πράγματα που μπορούν να μεταρρυθμιστούν -ούτε η κυβέρνηση Μπους φαίνεται πρόθυμη να εγκαταλείψει εύκολα αυτές τις διατάξεις.

Η πίεση για μεταρρυθμίσεις ίσως στραπατσάρει το NCLB, αλλά τελικά ο νόμος πρέπει να απορριφθεί. Η πλήρης χρηματοδότηση της ποιοτικής εκπαίδευσης οφείλει να είναι πρώτη προτεραιότητα. Χρήματα πρέπει να εισρεύσουν σε κάθε σχολείο ώσπου κάθε παιδί να έχει αυτό που χρειάζεται, ώσπου κάθε δάσκαλος να διαθέτει όσους πόρους και χώρο χρειάζεται και ώσπου κάθε σχολείο να μεταβληθεί σε ένα ασφαλές περιβάλλον μάθησης.

Γιατί δεν συμβαίνει αυτό; Οι πολιτικοί λένε: «Δεν μπορείς απλά να ρίξεις λεφτά στο πρόβλημα». Αντί γι' αυτό, κατηγορούν τους δασκάλους, μετατρέπουν σε αποδιοπομπαίους τράγους μαθητές και γονείς, και εξετάσεις, εξετάσεις, εξετάσεις. Στην πραγματικότητα, οι Αμερικανοί κυβερνήτες ήταν πάντα πρόθυμοι να ρίξουν λεφτά στο Πεντάγωνο, τις επιχειρήσεις και τους πλούσιους με τη μορφή φοροαπαλλαγών. Όμως, όταν πρόκειται για την παιδεία, την υγεία και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες που έχουν αντίκτυπο στα ανθρώπινα και πολιτικά μας δικαιώματα, αρνούνται. Δεν πρέπει να το ανεχθούμε.

απόδοση: Κώστας Κατσούδας

* Ο Τζέσυ Μουλντούν είναι συνδικαλιστής δάσκαλος από το Όκλαντ. Στην αρχική του μορφή, το άρθρο δημοσιεύτηκε στο Counterpunch στις 16/5/2005.

Ε Λ   Σ Α Λ Β Α Δ Ο Ρ

όταν η ζωή είναι ιστορία

των Μπετίνα Κέπκε και Λεονάρδο Μπερτουλάτσι
για την «αλάνα»

Τον Μάρτιο του 1983 η Δέλμι μπήκε στο αντάρτικο. Ήταν 14 χρόνων. Ζούσε στο Αρκατάο, ένα χωριό χιλίων περίπου κατοίκων, χωμένο στην ορεινή περιοχή του Τσαλατενάγκο, μερικά μέτρα απ' τα σύνορα με την Ονδούρα.

Από μικρή, η ματιά της για τον κόσμο είχε τον ρυθμό της αγροτικής ζωής των δικών της ανθρώπων: σπορά και συγκομιδή του καλαμποκιού και των φασολιών, εποχή του μάνγκο και του αβοκάντο, φροντίδα των λίγων αγελάδων και των άλλων ζώων της οικογένειάς της. Σε αυτές τις εμπειρίες προστέθηκαν οι γνώσεις που απέκτησε στα τέσσερα σχολικά της χρόνια.

Μετά ο κόσμος άλλαξε. Ο μεγάλος αδερφός της σκοτώθηκε σε μια μάχη ενάντια στον στρατό της ολιγαρχίας, των 14 οικογενειών που εκμεταλλεύονταν τον πλούτο και τον λαό του Σαν Σαλβαδόρ.

Ο χρόνος ανάπτυξης της Δέλμι επιταχύνθηκε.

Από το 1981 το αντάρτικο FMLN (Μέτωπο Φαραμπούντο Μαρτί για την Εθνική Απελευθέρωση) είχε εξαπλωθεί στο γεωγραφικό διαμέρισμα του Τσαλατενάνγκο, όπως και σε άλλα διαμερίσματα της χώρας .

Πριν, σε αυτές τις περιοχές κυριαρχούσε ο τρόμος που προκαλούσαν τα τάγματα θανάτου. Έμπαιναν τη νύχτα στα σπίτια, έβγαζαν τους άνδρες που υποπτεύονταν ότι είχαν ενεργή συμμετοχή στο συνδικάτο των αγροτών, δολοφονούσαν και ακρωτηρίαζαν με θηριωδία. Σε αυτή τη μακάβρια τελετουργία που άφηνε καθημερινά δεκάδες θύματα σε όλη τη χώρα, κατά περιόδους προσθέτονταν σφαγές ολόκληρων κοινοτήτων από τα ειδικά τμήματα του στρατού, εκπαιδευμένα στη Σχολή του Παναμά από Βορειοαμερικάνους καθοδηγητές. Τα πιο θλιβερά γεγονότα είναι: η σφαγή του Σουμπούλ στο Τσαλατενάνγκο, όπου δολοφονήθηκαν το 1980 πάνω από 600 άτομα, άντρες, γυναίκες και παιδιά, η σφαγή του Μοζότε στο Μορασάν, όπου το 1981 το τάγμα του Ατλακάτλ, μερικές μόλις μέρες μετά την εκπαίδευση και επιστροφή του στη χώρα, εξαφάνισε όλη την κοινότητα δολοφονώντας πάνω από 800 αγρότες.

Έτσι απαντούσε η ολιγαρχία του Σαλβαδόρ στο αίτημα για δικαιοσύνη. Αίτημα που κυριαρχούσε στη χώρα από τη δεκαετία του '70 και συνέβαλε στην ενότητα και την οργάνωση των αγροτών, των κοινοτήτων εκκλησιαστικής βάσης -απόρροια του κινήματος της Θεολογίας της Απελευθέρωσης- και πολλών οργανώσεων της πόλης, ανάμεσα στις οποίες ξεχώριζαν για τη δράση τους αυτές των εργατών, των δασκάλων και των μαθητών.

Η άγρια καταστολή ματαίωσε τις προσπάθειες αυτού του λαϊκού κινήματος να διεκδικήσει τα δικαιώματά του με ειρηνικό τρόπο.

Ο τομέας της Δέλμι στο αντάρτικο ήταν η υγεία. Εκπαιδεύτηκε από γιατρούς του FMLN σε θέματα υγείας και πολύ νωρίς, στα 16 της χρόνια, ήταν ήδη «υπεύθυνη» ενός νοσοκομείου, δηλαδή μιας κινητής μονάδας καλά κρυμμένης στα βουνά, καθώς ήταν ιδιαίτερης στρατιωτικής σημασίας. Την αποτελούσαν 20 με 30 άτομα, υγειονομικοί και ασθενείς όπως τραυματίες από μάχες, έγκυες, ηλικιωμένοι με φυματίωση, τυφοειδή πυρετό κ.λπ. Ηταν, δηλαδή, ένα μέρος όπου αντιμετωπίζονταν καθημερινά πολλά και διαφορετικά προβλήματα υγείας.

Στην ελεγχόμενη από το FMLN ζώνη ο πληθυσμός είχε πάρει στα χέρια του την εξουσία. Κάθε κοινότητα είχε τους δικούς της υπεύθυνους ασφάλειας, αγροτικής παραγωγής, εκπαίδευσης και υγείας που ενεργούσαν σε άμεση συνεργασία με το FMLN. Ανάμεσα σε αυτή την ορ-

γάνωση λαϊκής εξουσίας και το Μέτωπο υπήρχε αλληλεξάρτηση. Ο πληθυσμός εξασφάλιζε την οικονομική στήριξη του αντάρτικου, ως επί το πλείστον τη διατροφή των ανταρτών, ενώ το FMLN του παρείχε ασφάλεια, τεχνικούς υγείας, εκπαίδευση, επικοινωνία-ραδιόφωνο και πολιτικές συζητήσεις εστιασμένες σε μια κοινή προοπτική.

Σε αυτό το περιβάλλον συνεργασίας διαμορφώθηκε η Δέλμι ως υγειονομικός, ως γυναίκα και λαϊκή ηγέτης. Η προσπάθεια εκπαίδευσης των ανταρτών και του πληθυσμού, που προωθούσε το Μέτωπο Φαραμπούντο Μαρτί, ήταν πάντα παρούσα στην επίμαχη ζώνη που είχε υπό τον έλεγχό του, αλλά δεν ήταν ποτέ ούτε συνεχής ούτε και εύκολη. Υπήρχε διαρκώς ο κίνδυνος των βομβαρδισμών, των όλμων και των επιχειρήσεων-αστραπή του ομοσπονδιακού στρατού που άφηναν πίσω τους νεκρούς, τραυματίες και μαζικές αποδράσεις του πληθυσμού στα βουνά. Στις 11 Απριλίου του 1991, η Δέλμι επέζησε, μαζί με άλλους 4 μαχητές, από μια ενέδρα του τάγματος Ατλακάτλ κοντά στο χωριό της, το Αρκατάο, στην οποία σκοτώθηκαν 14 αντάρτες, ανάμεσά τους και ο στρατηγός του FMLN Χεσούς Ρόχας. Ο σύντροφός της δεν είχε την ίδια τύχη. Σκοτώθηκε σε άλλη μάχη μια μέρα μετά τη γέννηση της κόρης τους.

Στα 12 χρόνια του πολέμου, ο στρατός της ολιγαρχίας του Σαλβαδόρ δεν κατάφερε να νικήσει το αντάρτικο ούτε και να το αποκόψει από τη λαϊκή του βάση, παρά την πολιτική της «σαρωμένης γης» (tierra arrasada), του τρόμου των ταγμάτων θανάτου και των 70.000 νεκρών. Από την πλευρά του, το FMLN δεν κατάφερε να νικήσει έναν στρατό στον οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες παρείχαν καθημερινά, ως στρατιωτική ενίσχυση, μέχρι ένα εκατομμύριο δολάρια και που από το 1980 ως το 1992 αύξησε τις στρατιωτικές του δυνάμεις από 12.000 σε 40.000 άντρες. Παρόλα αυτά, οι επιθέσεις του FMLN, που είχαν φτάσει ως το κέντρο των πιο μεγάλων πόλεων της χώρας (τον Νοέμβριο του 1989 ο αντάρτικος στρατός μπήκε στην πρωτεύουσα, στην οποία παρέμεινε πάνω από μια βδομάδα), απέδειξαν στην ολιγαρχία και τον σύμμαχό της, τις Ηνωμένες Πολιτείες, ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει στρατιωτική διέξοδος σε αυτή τη σύγκρουση.

Οι Συμφωνίες Ειρήνης του Γενάρη του 1992 ήταν απόρροια αυτού του συσχετισμού δυνάμεων καθώς επίσης και της επιθυμίας της πλειοψηφίας του λαού να ανοίξει ένα καινούργιο κεφάλαιο στην ιστορία του. Ο ομοσπονδιακός στρατός αποτραβήχτηκε στα στρατόπεδα με σκοπό τη μείωση των δυνάμεών του και τη διάλυση των ταγμάτων θανάτου. Σταδιακά μειώθηκε και ο ρόλος του όσον αφορά στον καθορισμό της εθνικής πολιτικής. Ο αντάρτικος στρατός, διατεθειμένος να παραδόσει τα όπλα, συγκεντρώθηκε σε 13 σημεία της χώρας όπου και άρχισε τις διαπραγματεύσεις για προγράμματα γης, στέγης και εργασίας για τους 8.000 μαχητές του. Τώρα δεν ήταν πια «τρομοκράτες» και, φυσικά, μπορούσαν να μπουν στην πρωτεύουσα με τις κόκκινες σημαίες του νόμιμου πολιτικού κόμματος FMLN. Επικρατούσαν η αίσθηση ότι το FMLN είχε «κερδίσει την ειρήνη» (αυτό το σύνθημα γέμισε τους τοίχους της πρωτεύουσας), γενικός αναβρασμός και έκφραση της επιθυμίας από ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού να συμμετάσχει στο έργο της ανοικοδόμησης μιας διαφορετικής χώρας, καλύτερης και δικαιότερης.

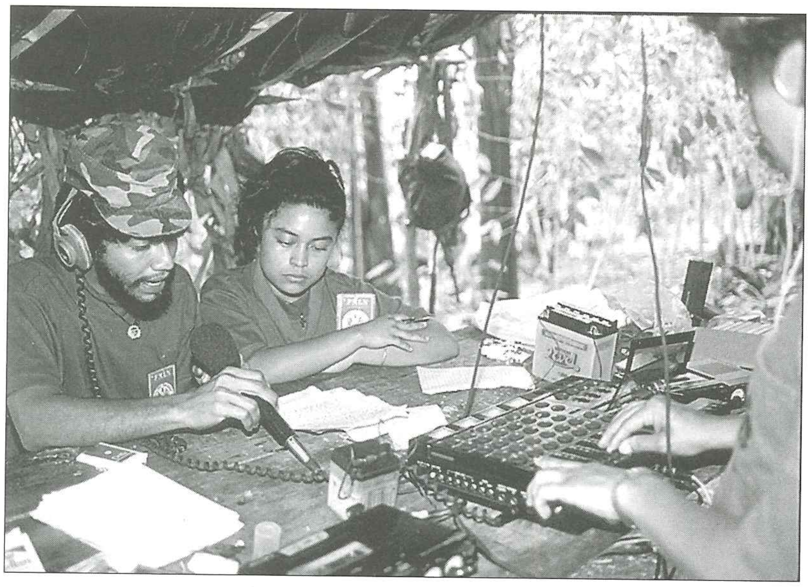
Ο επαναπροσδιορισμός του Μετώπου ως κοινοβουλευτικού κόμματος δεν ήταν μια διαδικασία εύκολη και ανώδυνη. Η ενότητα των 5 οργανώσεων που το αποτελούσαν, σημαντικό επίτευγμα κατά τη διάρκεια του επαναστατικού αγώνα αφού συνέβαλε καθοριστικά στην αντιμετώπιση των στρατιωτικών αναγκών, κλονίστηκε κατά τη διάρκεια της οικοδόμησης του πολιτικού κόμματος, καθώς οι ιδεολογικές διαφορές πήραν μεγαλύτερες διαστάσεις. Οι προκλήσεις που αντιμετώπιζε το FMLN, όπως το ότι έπρεπε να διασφαλίσει την υλοποίηση των Συμφωνιών Ειρήνης και να οργανωθεί με σκοπό τις εκλογικές αναμετρήσεις, ακόμα και σε περιοχές της χώρας όπου η παρουσία του δεν ήταν ισχυρή, οδήγησαν σε ριζική αλλαγή της πολιτικής του δράσης σε σχέση με τα χρόνια του πολέμου. Σε αυτή τη διαδικασία, οι πολιτικές θέσεις ορισμένων ηγετών, αλλά και ομάδων του κόμματος, θεωρήθηκαν από την πλειοψηφία ως απομάκρυνση από τον ιστορικά προσδιορισμένο επαναστατικό προσανατολισμό του Μετώπου. Κατά συνέπεια, προκλήθηκαν διασπάσεις και δημιουργήθηκαν μικρότερα πολιτικά κόμματα σοσιαλδημοκρατικού χαρακτήρα. Από την άλλη πλευρά, η προτεραιότητα που δόθηκε στο εκλογικό πεδίο είχε αρνητικό αντίκτυπο στις δράσεις της βάσης, ειδικά στη διατήρηση και την ανάπτυξη της κοινοτικής οργάνωσης, που είχε επιτευχθεί στις ελεγχόμενες από το Μέτωπο περιοχές. Αυτή η προβληματική προκάλεσε κριτικές και τη δημιουργία αριστερών τάσεων στο Μέτωπο.

Παρόλα αυτά, από τις Συμφωνίες Ειρήνης μέχρι σήμερα, η ικανότητα της επανεξέτασης των λαθών και της αναπροσαρμογής του FMLN ήταν καθοριστικής σημασίας και αυτό αντανακλάται σε μεγάλο βαθμό στη λαϊκή στήριξη που είχε πάντοτε. Το 1997, στις δημοτικές εκλογές, το Μέτωπο επικράτησε στον δήμο της πρωτεύουσας Σαν Σαλβαδόρ, όπως και στις τελευταίες εκλογές του 2006. Το ίδιο συνέβη και στους μεγαλύτερους δήμους της χώρας.

Στις προεδρικές εκλογές, παρά το υψηλό ποσοστό των ψήφων, δεν ηττήθηκε το μέτωπο της δεξιάς. Στις εκλογές αυτές ιδιαίτερο ρόλο έπαιξαν οι απειλές των ΗΠΑ ότι σε περίπτωση νίκης του FMLN θα εκδιώκονταν όλοι οι παράνομοι μετανάστες από το Σαλβαδόρ, δηλαδή η πλειοψηφία των μεταναστών που προέρχονται απ' αυτή τη χώρα και, ως εκ τούτου, θα σταματούσαν τα «εμβάσματα» στις οικογένειές τους, τα οποία αποτελούσαν και αποτελούν μέχρι σήμερα σημαντική πηγή εσόδων για τη χώρα.

Μετά τις Συμφωνίες Ειρήνης η Δέλμι ανέλαβε υπεύθυνη του τομέα υγεί-

ας της CCR (Συντονιστικό των Κοινοτήτων και Εποικισμών του Τσαλατενάνγκο), πραγματικού λαϊκού κινήματος που συντονίζει τις κοινότητες της περιοχής όπου γεννήθηκε και έζησε τα χρόνια του πολέμου. Δυο χρόνια μετά, εκλέχθηκε από τις κοινότητες πρόεδρος του Συντονιστικού και σ' αυτή την περίοδο κατάφερε να τελειώσει το Λύκειο. Το 1997 μπήκε στην Ιατρική σχολή του Εθνικού Πανεπιστημίου του Σαλβαδόρ. Κατά τη διάρκεια των σπουδών της, η Δέλμι δεν έχασε ποτέ την επαφή με τις κοινότητες όπου γεννήθηκε και αγωνίστηκε. Έκανε την πρακτική της ως γιατρός στην κοινοτική κλινική της Γκουαρχίλα.

Η κλινική, χτισμένη το 1990, αποτελούσε κέντρο αναφοράς των κοινοτήτων της βορειοδυτικής περιοχής του Τσαλατενάνγκο. Δημιουργήθηκε και λειτουργούσε στο πλαίσιο της κοινοτικής δομής, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά τη διάρκεια της ένοπλης σύγκρουσης. Σε κάθε κοινότητα υπήρχε μια επιτροπή υγείας, αποτελούμενη από λειτουργούς υγείας εκλεγμένους από την κοινότητα. Ο υπεύθυνος κάθε επιτροπής ήταν μέλος του κοινοτικού συμβουλίου, το οποίο διαχειριζόταν κατά τη διάρκεια του πολέμου όλα τα θέματα της κοινότητας. Σε μια χώρα που κάθε χρόνο πεθαίνουν 40 από τα 1.000 παιδιά που γεννιούνται, στη Γκουαρχίλα η παιδική θνησιμότητα είναι ανύπαρκτη.

Πάνω από όλα, όμως, η εμπειρία της ομάδας της Γκουαρχίλα ξεχωρίζει ως πετυχημένο παράδειγμα γιατί κατάφερε να παραμείνει ένα ολοκληρωμένο και αυτοδιαχειριζόμενο εγχείρημα υγείας από και για την κοινότητα.

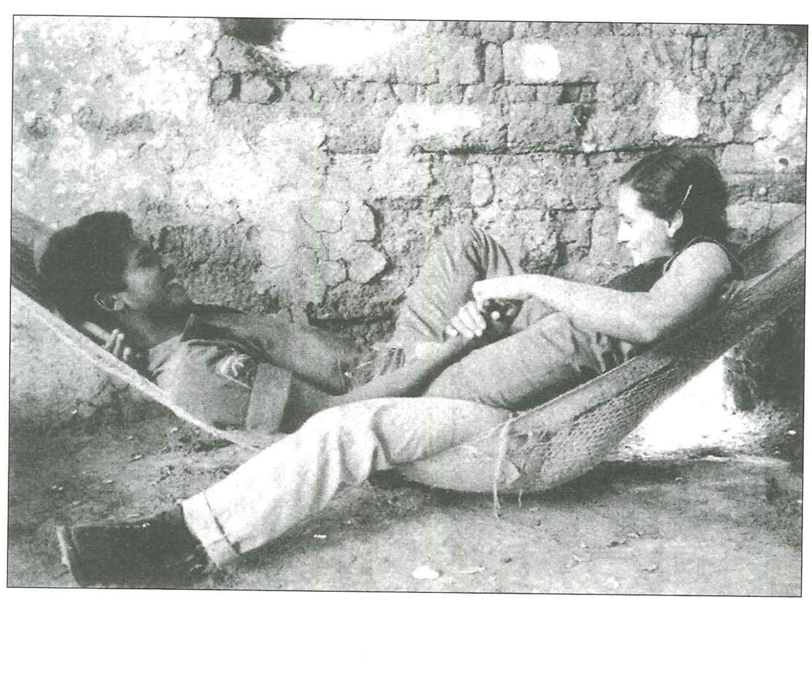
Στις 7 Απριλίου του 2006, στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Μέρας για την Υγεία, η Παναμερικανική Οργάνωση Υγείας, σε επίσημη εκδήλωση στο Σαν Σαλβαδόρ, αναγνώρισε στο προσωπικό της κλινικής Άννα Μαγκανάρο δε Γκουαρχίλα την ακούραστη προσφορά και την αφιέρωσή τους στην υγεία του λαού. Ο Εδουάρδο Εσπινόζα, υπεύθυνος οικονομικών κατά τη διάρκεια του πολέμου και σήμερα υπεύθυνος διεθνών σχέσεων του Εθνικού Πανεπιστημίου Σαν Σαλβαδόρ, ανακοίνωσε την είδηση λέγοντας: ξέρουμε ότι η αναγνώριση δεν αντανακλά τις πραγματικές διαστάσεις του αίματος που χύθηκε, τις θυσίες και τα επιτεύγματα της ομάδας και της κοινότητας, αλλά συμβάλλει αναμφισβήτητα στο να αναδείξει την εμπειρία και να την κάνει γνωστή πολύ πιο μακριά από τον χώρο που εκτυλίσσεται.

Τον ίδιο μήνα, η Δέλμι αποφοίτησε ως γιατρός από το Εθνικό Πανεπιστήμιο. Τη μέρα της αποφοίτησης ήταν παρούσα και η Βιολέτα Μενχιβάρ, που στις εκλογές του Μαρτίου εκλέχθηκε πρώτη γυναίκα δήμαρχος του Σαν Σαλβαδόρ, καταγόμενη από την ίδια περιοχή όπου η Δέλμι έζησε τα φοβερά χρόνια του πολέμου και της χειραφέτησης. Η αφήγηση της προσωπικής της διαδρομής θα μπορούσε να είναι επίσης μια ακόμα ευκαιρία να διηγηθεί κανείς την πρόσφατη ιστορία του λαού του Σαλβαδόρ και τους αγώνες του για ελευθερία και δικαιοσύνη. Όπως θα συνέβαινε, αν θα μπορούσε κάποιος να διηγηθεί τη ζωή όλων αυτών των αντρών και γυναικών που θυσιάστηκαν στο όραμα μιας αξιοπρεπούς ζωής γι' αυτούς και τους λαούς τους. Ένα συλλογικό αίσθημα τόσο υπαρκτό και οδυνηρό, που οδήγησε την έφηβη αγρότισσα, αντάρτισσα και γιατρό Δέλμι να αφιερώσει τη μέρα της αποφοίτησής της σε όλους αυτούς που χάθηκαν.

μετάφραση: Τασούλα Χεπάκη

Η γιατρός Μπετίνα Κέπκε έζησε και δούλεψε στο Σαλβαδόρ από το 185 ως το 2001. Ο Λεονάρδο Μπερτουλάτσι είναι γραφίστας και δούλεψε στο Σαλβαδόρ σε πρόγραμμα κοινοτικής υγείας από το 1992 ως το 2001. Σήμερα ζουν και οι δύο στην Αργεντινή

η αυλή των θαυμάτων... **επειδή σημαντικά εναλλακτικά εγχειρήματα δεν γίνονται μόνο στην άλλη πλευρά του ωκεανού, στην «αυλή των θαυμάτων» επιθυμούμε να παρουσιάσουμε και να προβάλλουμε εκείνες τις μικρές ή μεγάλες πρωτοβουλίες που κάνουν τη διαφορά...**

τα «πίσω θρανία»

πρωτοβουλία για εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις

Τα **Πίσω Θρανία** είμαστε μια ομάδα εκπαιδευτικών, και όχι μόνο, που στο πλαίσιο δράσης του Δικτύου Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών κάνουμε μαθήματα της ελληνικής γλώσσας σε ενήλικες μετανάστες και πρόσφυγες.

Η καθημερινή μας δράση είναι κυρίως η δουλειά μας στα σχολεία, όπου ερχόμαστε σε επαφή με τα παιδιά των μεταναστών, που είναι μαθητές μας, και βέβαια με τους γονείς τους. Σ' αυτή την καθημερινότητα βιώνουμε σταθερά μια συνεχή αδιαφορία και έναν συνεχή πόλεμο από το εκπαιδευτικό σύστημα για καθετί «άλλο», διαφορετικό, αλλιώτικο, είτε αυτό είναι η γλώσσα, είτε η θρησκεία, το χρώμα ή το παράξενο όνομα. Παλεύουμε να φέρουμε τους γονείς των παιδιών στο σχολείο να συζητήσουμε και δίνουμε αγώνα για να δημιουργήσουμε ατμόσφαιρα σεβασμού και ισοτιμίας μεταξύ μας.

Θεωρούμε απαράδεκτη την αδιαφορία των κυρίαρχων κοινωνικών δυνάμεων απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών. Αυτό που βλέπουμε είναι η συστηματική προσπάθεια αφομοίωσης των «άλλων» στα ελληνικά «ιδεώδη», η εξάλειψη κάθε προσωπικής ταυτότητας, η εξαφάνιση της κουλτούρας τους. Είναι η προσπάθεια δημιουργίας ανθρώπων που μέσα από τον φόβο, την απόρριψη, την απομόνωση θα γίνουν άβουλα όργανα του κοινωνικού συστήματος

Τα νομοθετικά μέτρα που κατά καιρούς λαμβάνονται για τη διευκόλυνση της φοίτησης όλων των παιδιών των μεταναστών στα ελληνικά σχολεία, υπακούοντας στις Διεθνείς Συνθήκες για την ισότιμη πρόσβαση όλων στην εκπαίδευση, διευθετούν το γράμμα του νόμου -που μοιάζει να προωθεί την ισοτιμία και τον εκδημοκρατισμό- όχι όμως την ουσιαστική προσβασιμότητα.

Αγωνιζόμαστε για την εγγραφή αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία, ανεξάρτητα αν έχουν ή όχι κάρτα παραμονής.

Ζητάμε να ανοίξουν ξανά οι τάξεις υποδοχής για να έχουν στήριξη οι μετανάστες μαθητές μας.

Δεν ξεχνάμε, και παλεύουμε γι' αυτό, ότι η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας είναι απαραίτητη για τους μαθητές μας.

Ως εκπαιδευτικοί είμαστε αντίθετοι στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές που περιθωριοποιούν όχι μόνο τα παιδιά της εργατικής τάξης και των μεταναστών αλλά και οποιονδήποτε δεν εντάσσεται «ομαλά» στις υπάρχουσες δομές του συστήματος. Κι αυτό το σύστημα έχει μια πλούσια, κάθετη και οριζόντια οργάνωση, που σε κυκλώνει και σε πολιορκεί: ασφυκτικοί έλεγχοι, προγράμματα σπουδών, βαθμολογίες, εξετάσεις, διευθυντές, προϊστάμενοι, εκκλησία, νομικά πλαίσια που νομιμοποιούν τις αυθαιρεσίες τους. Όλα συνθέτουν τον αντιδημοκρατικό χαρακτήρα του σχολείου, που υπηρετεί τους στόχους της πολιτικής εξουσίας.

Η κοινή μας αντίληψη για όλα αυτά μας έκαναν να συναντηθούμε στα **Πίσω Θρανία.** Εκπαιδευτικοί που αισθανόμαστε ότι είμαστε των «πίσω θρανίων» της τάξης, της γαλαρίας του πούλμαν, ταραξίες της γωνίας, συναντηθήκαμε γιατί πιστεύουμε σε μια εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις. Γιατί στην εκπαίδευση χωράνε όλοι, από όποιο σημείο της γης κι αν έρχονται. Γιατί είναι το εκπαιδευτικό σύστημα και οι κοινωνικές δομές που διαχωρίζουν. Οι γλώσσες, οι διαφορετικοί πολιτισμοί, η «διαφορά», είναι τόποι συνάντησης της γνώσης και των ανθρώπων και όχι παράγοντες διαχωρισμού τους. Πιστεύουμε στη διαφορά, δεν αδιαφορούμε στη διαφορά παλεύοντας ταυτόχρονα ενάντια στις κοινωνικές ανισότητες. Η πραγματική ισοτιμία μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο μέσα από την αποδοχή και τον απόλυτο σεβασμό της διαφοράς, μέσα από τον αγώνα για ουσιαστική δημοκρατία σε κάθε χώρο, μέσα από την πίστη στη θέση ότι δεν υπάρχουν ανώτεροι και κατώτεροι πολιτισμοί και την υπεράσπιση της θέ-

σης αυτής στην πράξη. Μπορεί να εξασφαλιστεί με τη διαμόρφωση πολιτών που θα πιστεύουν στην ομορφιά και την αξία της διαφοράς και θα είναι περήφανοι για το κομμάτι πολιτισμού που κουβαλούν, για τον αγώνα τους για τη ζωή, για τ' όνομά τους.

Η ομάδα μας αποτελείται από 20 εθελοντές εκπαιδευτικούς, οι οποίοι έχουν την ευθύνη της οργάνωσης των μαθημάτων, τη διερεύνηση θεμάτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών και τη σύνδεση των μαθητών-μεταναστών με τις δράσεις του Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μετανστών.

Στόχος των **Πίσω Θρανίων** δεν είναι απλά να κατακτήσουν οι μετανάστες που φτάνουν στο στέκι για μαθήματα την ελληνική γλώσσα, αλλά να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης που είναι απαραίτητο τόσο για την

εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας όσο και για την ένταξη των μεταναστών.

Τα μαθήματα της ελληνικής γλώσσας είναι δωρεάν και γίνονται από εθελοντές δασκάλους. Γίνονται για κάθε ομάδα μια φορά τη βδομάδα, την ίδια πάντα ημέρα και ώρα.

Το υλικό για τα μαθήματα (φωτοτυπίες) μοιράζεται από τους δασκάλους.

Σε κάθε ομάδα είναι είκοσι (20) μαθητές.

Τα μαθήματα αρχίζουν τον Οκτώβριο, τελειώνουν τον Ιούνιο και αρχίζουν πάλι τον επόμενο Οκτώβριο.

Εκτός από τα μαθήματα, στα χρόνια της λειτουργίας της η ομάδα **Πίσω Θρανία** με τους μαθητές της είχε συμμετοχή στα αντιρατσιστικά φεστιβάλ, συμμετείχε σε ημερίδες, συναντήσεις και εκδηλώσεις εκπαιδευτικών και άλλων φορέων σχετικά με τη μεταναστευτική πολιτική, αλλά και στις πορείες και στα συλλαλητήρια που έγιναν τα τελευταία χρόνια για τα νομοσχέδια σχετικά με τους μετανάστες.

Παλεύουμε για μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις, με πολίτες που θα απολαμβάνουν τα ατομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα όποια γλώσσα κι αν μιλούν, όποιο χρώμα και αν έχουν. Θέλουμε έναν κόσμο ανοιχτό, που να εμπνέει σεβασμό και ισοτιμία. Θέλουμε έναν κόσμο που να μη βλέπει τον «άλλο» σαν «ξένο».

Κι αυτός ο κόσμος πιστεύουμε ότι είναι εφικτός.

Γι' αυτόν παλεύουμε!

Βάσω Νικολάου για τα «Πίσω Θρανία»

Τα μαθήματα των Πίσω Θρανίων γίνονται κάθε απόγευμα, στο Στέκι Μεταναστών, Τσαμαδού 13, τηλ. 210-38.13.928

«Αυτό που θέλουμε δεν γνωρίζει σύνορα»

*Η Σπρέσα Τρεμπίτσκα από την Αλβανία γράφει έναν μικρό απολογισμό για τα μαθήματα ελληνικής γλώσσας που παρακολούθησε στα **Πίσω Θρανία.***

Ένα βήμα πριν το τέλος ή κάθε βήμα και προς το τέλος. Ωραία να γνωρίζεις ανθρώπους με τους οποίους μας δένει η ίδια ιστορία.

Φεύγουμε με όνειρα, τίποτα άλλο δεν μετρά. Αυτό που θέλουμε δεν γνωρίζει σύνορα και όταν φτάνουμε εκεί που νομίζουμε ότι τα όνειρα θα γίνουν πραγματικότητα η αλήθεια μάς πονάει. Κάπου μας πληγώνουν. Κάπου βρίσκουμε υποστήριξη και εκεί μαζευτήκαμε όλοι. Κάποιος ήξερε μόνο δύο λέξεις στα ελληνικά, κάποιος άλλος καθόλου και όμως βρήκαμε τον τρόπο να καταλάβουμε ο ένας τον άλλον. Η γλώσσα της ανάγκης μιλάει ίδια για όλους. Υπάρχουν παντού καλοί άνθρωποι. Άνθρωποι με μεγάλη καρδιά που δεν ξέρουν να ξεχωρίζουν τους ανθρώπους.

Αυτοί οι άνθρωποι λοιπόν, μια ελπίδα για μας για να κάνουμε το πρώτο μας όνειρο πραγματικότητα. Έτσι γνωριστήκαμε μεταξύ μας. Μάθαμε για τις άλλες χώρες, για τις κουλτούρες τους και, το πιο σημαντικό, μάθαμε να μην είμαστε ρατσιστές. Ένιωθα σαν να ήμουν πάλι στα παιδικά μου χρόνια. Περιττά τα λόγια.

Ένα βήμα πριν το τέλος και ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ για τις δασκάλες μας, για την προσπάθειά τους, για τον χρόνο τους και για όλα αυτά που μας μάθανε. Η ζωή φεύγει παιδιά. Είναι ωραία, είναι μικρή. Τρέξτε να προλάβετε. Όλοι μαζί κάναμε μια μικρή στάση σε αυτό το σχολείο.

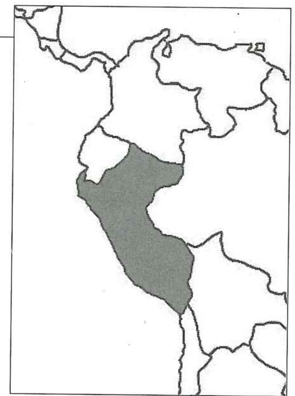
Μάθαμε ό,τι μπορούσαμε. Κι αν δεν είναι αρκετό είναι πολύ. Τίποτε δεν τελειώνει εδώ, κάτι άλλο θα αρχίσει. Αυτά που πάντα θα θέλω να θυμάμαι από αυτό τον χρόνο είναι ότι ένιωσα ότι κάπου μας σέβονται. Κάπου καταλαβαίνουν τον πόνο μας. Δεν ντράπηκα ποτέ για αυτό που ήμουν. Ένιωθα περήφανη για την πατρίδα μου και για τα πάντα μου.

Εύχομαι για κάθε έναν από σας να πραγματοποιήσει τα όνειρά του. Να μην ντρέπεται να πει το αληθινό του όνομα.

Το αστεράκι μου έπεσε και εγώ ευχήθηκα για όλους. Κάντε και εσείς ή όλος ο κόσμος μαζί από μια μικρή ευχή. Δείτε τον άλλο με πιο πολύ αγάπη. Θα νιώθουμε όλοι καλύτερα.

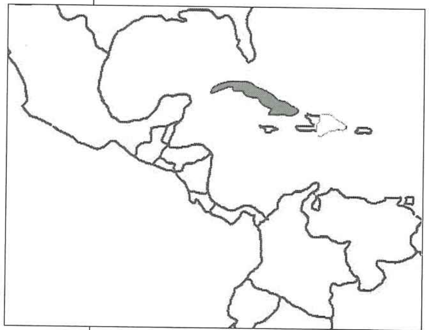
Καλή τύχη.

Σπρέσα Τρεμπίτσκα

ΠΕΡΟΥ ΜΕΤΑΞΥ 1990 ΚΑΙ 2001 οι κυβερνήσεις του Αλμπέρτο Φουχιμόρι προώθησαν ένα πρόγραμμα στείρωσης σε γυναίκες, με στόχο να μειώσουν τους ρυθμούς γεννήσεων στις πιο φτωχές περιοχές του Περού, που ήταν λίκνα της αντίστασης απέναντι στο καθεστώς. Το πρόγραμμα ονομάστηκε Εθελοντική Χειρουργική Αντισύλληψη. Ομάδες γιατρών έφτασαν σε κάθε γωνιά της χώρας με ιδιαίτερη προτίμηση στις ιθαγενικές κοινότητες των Κέτσουα και των Αϊμάρα. Για κάθε χειρουργική επέμβαση οι γιατροί έπαιρναν χρηματικό πριμ και οι κοινότητες έπαιρναν ποσότητες τροφίμων ανάλογα με τον αριθμό των εγχειριζόμενων γυναικών. Την ασφάλεια των ιατρικών συνεργείων είχε αναλάβει ο στρατός διαθέτοντας ομάδες προστασίας τους. Μόλις έφταναν σε μια κοινότητα, τα συνεργεία οργάνωναν τα «φεστιβάλ υγείας» που περιλάμβαναν από αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες μέχρι ομιλίες και, στο τέλος, χειρουργικές επεμβάσεις. Μέσα σε μια ημέρα ένα συνεργείο μπορούσε να πραγματοποιήσει μέχρι και 90 επεμβάσεις. Με αυτόν τον τρόπο στειρώθηκαν 363.000 γυναίκες. Εξαιτίας των επεμβάσεων προκλήθηκαν δεκάδες θάνατοι γυναικών, ενώ σε ένα μεγάλο αριθμό παρουσιάστηκαν επώδυνες επιπλοκές.
Στην κοινότητα Ογιακότσα, στην περιφέρεια του Κούσκο, όπου κυριαρχεί το ιθαγενικό στοιχείο, έξι γυναίκες που είχαν υποβληθεί σε στείρωση παρουσίασαν τρομερούς πόνους. Μία γυναίκα της κοινότητας, η Ιλάρια Σούπα Ουαμάν, ανέλαβε να συγκεντρώσει τις μαρτυρίες γυναικών για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι επεμβάσεις και για τις συνέπειές τους. `Οσο ο κύκλος της έρευνας διευρυνόταν, τόσο γινόταν πιο καθαρό πως οι στειρώσεις πραγματοποιούνταν κάτω από απειλές ή ψεύτικες υποσχέσεις. Ακόμη και ορισμένοι γιατροί παραδέχτηκαν πως ενεργούσαν κάτω από τον φόβο για ενδεχόμενες συνέπειες σε βάρος τους. Η Χιλάρια Σούπα έγινε γραμματέας της Ομοσπονδίας Γυναικών της περιοχής της, η οποία ξεκίνησε αγώνα ενάντια στις στειρώσεις. `Οταν, το 2001, ο Φουχιμόρι εγκατέλειψε τη χώρα και το πρόγραμμα της «Εθελοντικής Χειρουργικής Αντισύλληψης» σταμάτησε, ξεκίνησε αγώνας για την αποκάλυψη των πραγματικών διαστάσεων και των συνθηκών υπό τις οποίες πραγματοποιούνταν οι στειρώσεις καθώς και για την τιμωρία των ενόχων. `Ενας από τους κύριους προωθητές του προγράμματος υπήρξε ο Αλεχάντρο Αγινάγα, υπουργός υγείας του Φουχιμόρι. Η Ιλάρια Σούπα τον είχε επισκεφθεί πολλές φορές όταν ήταν υπουργός για να διαμαρτυρηθεί. Εκείνος, από τη μεριά του, υποστήριζε πως «το πρόγραμμα ήταν ένα δώρο, μια ευλογία για τους φτωχούς». Σήμερα, ο Αγουινάγα, που έχει εκλεγεί βουλευτής με το κόμμα των υποστηρικτών του Φουχιμόρι «Συμμαχία για την Πρόοδο», διατείνεται πως «δεν θα συνεχίσω να ασχολούμαι με το θέμα αυτό. Εκείνο που έχει ανάγκη το Περού είναι αναπτυξιακές πολιτικές». Βουλευτής όμως σήμερα είναι και η Χιλάρια Σούπα Ουαμάν, εκλεγμένη με το κόμμα «`Ενωση για το Περού», του Ογιάντα Ουμάλα. Η Χιλάρια, που το 2005 ήταν υποψήφια για το Νόμπελ Ειρήνης, δηλώνει: «Για το χωριό μου, για τα παιδιά μου, για την κοινότητά μου δεν πρόκειται να σταματήσω μέχρι να τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι. Η βίαιη στείρωση δεν θα μείνει ατιμώρητη».
Δύο διαφορετικοί κόσμοι αντιμέτωποι. Μέσα στο Περού όπως και παντού στον κόσμο.

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Μιχάλης Αντσάκης, Κώστας Κατσούδας

ΚΟΥΒΑ Η ΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ Στις 4 του Σεπτέμβρη, σε μια γειτονιά του Καράκας δολοφονήθηκε η Ρακέλ Πέρες, Κουβανή γιατρός, που εργαζόταν στη Βενεζουέλα. Σήμερα βρίσκονται στη Βενεζουέλα 14.000 Κουβανοί γιατροί ενταγμένοι στο σύστημα υγείας που η κυβέρνηση του Τσάβες έχει δημιουργήσει σε συνεργασία με την Κούβα.

Η Κούβα απέστειλε την πρώτη ιατρική μπριγάδα σε διεθνιστική αποστολή το 1963. Η Αλγερία, που μόλις είχε αποκτήσει την ανεξαρτησία της, δέχτηκε τους πρώτους 58 Κουβανούς γιατρούς. Από τότε μέχρι σήμερα περισσότεροι από 100.000 Κουβανοί γιατροί και νοσοκόμοι έχουν προσφέρει τις υπηρεσίες τους σε 97 χώρες, κυρίως της Λατινικής Αμερικής και της Αφρικής. Τον Μάρτιο του 2006, 25.000 Κουβανοί νοσηλευτές εργάζονταν σε 68 χώρες. Πολλοί περισσότεροι απ' όσους κινητοποιούνται μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Είναι ακόμη ενδεικτικό πως το νοσηλευτικό προσωπικό που είχε συμμετάσχει το 2004 σε αποστολές των Γιατρών χωρίς Σύνορα ανερχόταν σε 2.290 άτομα.

Τις αποστολές των Κουβανών νοσηλευτών χρηματοδοτεί η κυβέρνηση και συνήθως προορισμός τους είναι περιοχές όπου οι ντόπιοι γιατροί αρνούνται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εξαιτίας της φτώχειας, των κινδύνων ή των δυσκολιών της αποστολής.

Από το 1998 η Κούβα άρχισε να δημιουργεί την υποδομή, τόσο σε ανθρώπινο, όσο και σε υγειονομικό υλικό, ούτως ώστε να πραγματοποιούνται αποστολές σε περιοχές με φτωχούς πληθυσμούς που πλήττονται από φυσικές καταστροφές. Ύστερα από τις καταστροφικές συνέπειες των τυφώνων Τζωρτζ και Μιτς σε πολλές χώρες της Κεντρικής Αμερικής και της Καραϊβικής, αποστολές προωθήθηκαν στη Δομινικανή Δημοκρατία, την Αϊτή, το Μπελίσε, τη Γουατεμάλα, την Ονδούρα και τη Νικαράγουα.

Όταν, το 2005, σημειώθηκε καταστρεπτικός σεισμός στο Κασμίρ του Πακιστάν, με τρομακτικές συνέπειες για τους φτωχούς πληθυσμούς της περιοχής, έφθασαν στην περιοχή 200 Κουβανοί γιατροί με τον απαραίτητο εξοπλισμό. Δημιουργήθηκαν 30 νοσοκομεία, τα περισσότερα σε δύσβατες περιοχές που οι κάτοικοί τους δεν είχαν δεχτεί ποτέ την επίσκεψη γιατρού. Μέσα σε 6 μήνες είχαν νοσηλευθεί 1,5 εκατομμύριο άτομα, κυρίως γυναίκες. Ακόμη, χειρουργήθηκαν 13.000 άτομα, ενώ ορισμένοι που η κατάστασή τους ήταν πολύ σοβαρή μεταφέρθηκαν στην Αβάνα για νοσηλεία.

Στην Αβάνα είχε μεταφερθεί για νοσηλεία και η μικρή Κιμ, από το Βιετνάμ, που είχε υποστεί σοβαρά εγκαύματα από τους βομβαρδισμούς των Βορειοαμερικάνων. Ακόμη, νοσηλεύτηκαν εκεί, 19.000 παιδιά και ενήλικες, θύματα του πυρηνικού ατυχήματος του Τσέρνομπιλ.

ΙΡΑΚ: ΛΑΤΙΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΜΙΣΘΟΦΟΡΟΙ ΣΤΟ ΙΡΑΚ Σήμερα στο Ιράκ, η δεύτερη σε μέγεθος στρατιωτική δύναμη κατοχής, μετά τις ΗΠΑ, είναι οι μισθοφόροι. Ο αριθμός τους υπολογίζεται σε 25.000 και ξεπερνούν ακόμη και τη βρετανική δύναμη. Αυτούς τους υπολογισμούς έχει κάνει μια ομάδα εργασίας που δημιούργησε το 2005 η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ. Σημαντικό ποσοστό των μισθοφόρων προέρχεται από χώρες της Λατινικής Αμερικής, κυρίως από την Ονδούρα, την Κολομβία, το Περού και τη Χιλή. Στην πλειοψηφία τους είναι πρώην στρατιωτικοί και αστυνομικοί, οι οποίοι συνάπτουν συμβόλαια με ιδιωτικές εταιρίες στρατιωτικών υπηρεσιών και σεκιούριτι. Από το 2003 οι ΗΠΑ έχουν υπογράψει συμβόλαια συνεργασίας με ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας, ύψους 766 εκατ. δολαρίων. Οι μισθοφόροι που προέρχονται από αναπτυγμένες χώρες αμείβονται με 9-12.000 δολάρια μηνιαίως, ενώ οι περουβιάνοι π.χ. με 1.000. Ακόμη όμως και αυτή η αμοιβή είναι εξαιρετικά ελκυστική για την προσέλκυση λατινοαμερικάνων μισθοφόρων, δεδομένων των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στις χώρες της περιοχής. Επιπλέον, οι μισθοφόροι παίρνουν σειρά προτεραιότητας στις λίστες μετανάστευσης.

Η Επιτροπή του ΟΗΕ κατάφερε να προσδιορίσει πως, μόνο από την Ονδούρα και στο διάστημα Αυγούστου-Οκτωβρίου 2005, αναχώρησαν για το Ιράκ 218 Ονδουριανοί, 105 Χιλιανοί και 18 Νικαραγουανοί. Η έρευνα έχει δείξει πως στο Ιράκ έχουν σκοτωθεί 428 μισθοφόροι και άλλοι 4.000 περίπου έχουν τραυματισθεί. Ορισμένοι από τους μισθοφόρους που επέστρεψαν από το Ιράκ και μίλησαν στην Επιτροπή, ανέφεραν πως αρκετές φορές τα συμβόλαια αθετούνται εκ μέρους των εταιρειών, οι συνθήκες δουλειάς τους είναι εξαιρετικά αντίξοες, αυτοί που ξεκινάνε ως προσωπικό ασφαλείας καταλήγουν σε πολεμιστές γραμμής και, το σημαντικότερο, πως οι μισθοφόροι καλούνται να κάνουν όλη τη βρόμικη δουλειά. Όπως λέει και η Αμάντα Μπεναβίδες, μέλος της Επιτροπής του ΟΗΕ: «Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν αυτούς τους συμβασιούχους σε δραστηριότητες που πριν έκανε ο στρατός. Εδώ υπάρχει διεθνές νομικό κενό γιατί τα κράτη και οι εθνικοί στρατοί παρακολουθούνται και ελέγχονται στο θέμα των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γεγονός που δεν ισχύει όμως για τις ιδιωτικές εταιρείες που χρησιμοποιούν οι κυβερνήσεις. Έτσι, έχουν αναφερθεί σοβαρότατες παραβιάσεις των κωδίκων συμπεριφοράς που διέπουν μια πολεμική σύγκρουση».

ΚΟΥΒΑ **«Επιχείρηση Θαύμα» (Operación Milagro)** Εκτός από τη συμμετοχή των Κουβανών γιατρών στο σύστημα υγείας που προωθείται στη Βενεζουέλα, κυρίως στις φτωχογειτονιές των πόλεων και στις αγροτικές περιοχές, οι δύο χώρες από το 2005 προωθούν και το πρόγραμμα «θαύμα», το οποίο στοχεύει στην αποκατάσταση της όρασης σε χιλιάδες φτωχούς Βενεζολάνους που υποφέρουν από ιάσιμες αρρώστιες των ματιών. Η Βενεζουέλα χρηματοδοτεί το κόστος της αποκατάστασης και η Κούβα προσφέρει το ιατρικό και το χειρουργικό υλικό που απαιτείται. Τους πρώτους 10 μήνες του 2005, χειρουργήθηκαν 80 χιλιάδες βενεζολάνοι. Αμέσως μετά την ανάληψη της προεδρίας από τον Έβο Μοράλες, στην «Επιχείρηση Θαύμα» προσχώρησε και η Βολιβία. Η Κούβα ανέλαβε τον εξοπλισμό του οφθαλμολογικού κέντρου της Λα Πας, ενώ θα δημιουργηθούν ανάλογα κέντρα και σε άλλες πόλεις της Βολιβίας. Η Βενεζουέλα έχει ήδη 8 τέτοια κέντρα. Μέχρι σήμερα έχουν χειρουργηθεί 375.619 άτομα, όχι μόνο από τις δύο προαναφερθείσες χώρες αλλά και από το Περού, το Εκουαδόρ, τη Νικαράγουα, τη Χιλή κ.λπ.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ **ΒΑΘΑΙΝΕΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΚΙΝΑΣ - ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ** Στις 4 του Σεπτέμβρη ολοκληρώθηκε η εξαήμερη επίσημη επίσκεψη στη Βραζιλία του Βου Μπανγκ Γκούο, προέδρου της Λαϊκής Εθνοσυνέλευσης της Κίνας. Ο ΄Αλντο Ρεμπέλο, πρόεδρος της Βουλής της Βραζιλίας, κατά τη διάρκεια της επίσημης τελετής υποδοχής του Κινέζου επισήμου, τόνισε πως η Κίνα και η Βραζιλία μπορούν να κάνουν πολλά για τους λαούς τους, αλλά μαζί μπορούν να κάνουν πολύ περισσότερα για την ανθρωπότητα και τάχθηκε υπέρ της ενίσχυσης της συνεργασίας τους σε όλα τα επίπεδα, και της εξουσίας και της οργανωμένης κοινωνίας.

Ο Βου Μπανγκ Γκούο ανέφερε πως οι δύο χώρες έχουν την ευθύνη να υπερασπίσουν από κοινού τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών, τον εκδημοκρατισμό των διεθνών σχέσεων και τη δημιουργία ενός πολυκεντρικού κόσμου, με σεβασμό στην πολιτισμική διαφορετικότητα. Μάλιστα, σε κοινή διακήρυξη με τον πρόεδρο της Γερουσίας της Βραζιλίας, εξήραν τη συνεργασία που έχουν σε διεθνή θέματα και εκδήλωσαν την πρόθεση να εμβαθύνει η στρατηγική συμμαχία ανάμεσα στις δύο χώρες.

Στη συνάντηση με τον πρόεδρο Λούλα, υπήρξαν σημαντικότατες συμφωνίες, όπως η αγορά από την Κίνα 100 αεροπλάνων αξίας 2,7 δις δολαρίων, η συνεργασία ανάμεσα σε αεροπορικές και τηλεφωνικές εταιρείες των δύο χωρών και η συνεργασία στους τομείς του εμπορίου, της τεχνολογίας και του πολιτισμού.

Τα αποτελέσματα της επίσκεψης του Κινέζου επισήμου ήρθαν να επιβεβαιώσουν τον ολοένα και σημαντικότερο ρόλο που διαδραματίζει η μεγάλη ασιατική δύναμη στα οικονομικά δρώμενα της Λατινικής Αμερικής. Δεν είναι, άλλωστε, καθόλου τυχαία η απόφαση του Λατινοαμερικάνικου Κοινοβουλίου, στο οποίο προεδρεύει ο Βραζιλιάνος Νέι Λόπες, να δοθεί στη Λαϊκή Εθνοσυνέλευση της Κίνας το στάτους του παρατηρητή. Από το Λατινοαμερικάνικο Κοινοβούλιο έχει επίσης διακηρυχθεί η υποστήριξη στην πολιτική του Πεκίνου για «Μία Κίνα» και δεν αναγνωρίζεται η ανεξαρτησία της Ταϊβάν.

ΚΟΥΒΑ **Λατινοαμερικάνικη Σχολή Ιατρικής** Το 1998 δημιουργήθηκε η Λατινοαμερικάνικη Σχολή Ιατρικής (ELAM), που εδρεύει σε έναν πρώην ναύσταθμο, στα περίχωρα της Αβάνας. Εδώ φοιτούν δωρεάν όχι μόνο Κουβανοί, αλλά και παιδιά φτωχών οικογενειών από πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής, ακόμη και από τις ΗΠΑ. Τελευταία φοιτούν και εκατοντάδες νέοι Αφρικανοί, ΄Αραβες, Ασιάτες που θα επιστρέψουν για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στις χώρες καταγωγής τους. Τον Ιούλιο του 2005 αποφοίτησαν οι πρώτοι 1.610 νέοι γιατροί. Φέτος πλησίασαν τους 2.000. Είναι η βάση εκπαίδευσης για την εξαγωγή της περίθαλψης.

Καθώς γράφω για τους Κουβανούς γιατρούς που συμμετέχουν στις εθελοντικές αποστολές και σκορπίζονται στις άκρες της γης προσφέροντας υπηρεσίες, γυρίζω στην εικόνα της έγχρωμης Κουβανής δασκάλας που συνάντησα σε ένα απομακρυσμένο χωριό της Νικαράγουας, όπου είχαμε πάει για να βοηθήσουμε στην κατασκευή του σχολείου τους. Ήταν δεν ήταν 30 χρόνων, παντρεμένη με 2 μικρά παιδιά. Είχε 2 χρόνια να τα δει... Εγώ, ως πονηρός δυτικοευρωπαίος κι ακόμη περισσότερο πονηρός ΄Ελληνας, τη ρώτησα ποια θα είναι τα ανταλλάγματα που θα της αποδώσει αυτή η αποστολή στη Νικαράγουα. Με κοίταξε με ένα ύφος που έκοβε κάθε παραπέρα επικοινωνία και μου είπε: «τίποτα». **Σ.Γ.**

Μεξικό

μια πυριτιδαποθήκη έτοιμη να εκραγεί

Μια χώρα που τη συγκλονίζει μια βαθιά πολιτική και κοινωνική κρίση. Μια χώρα που οι εκλογές της 2ας Ιουλίου του 2006, την άφησαν κυριολεκτικά διαιρεμένη σε στρατόπεδα και βάθυναν την ήδη υπάρχουσα κοινωνική κρίση.

Στην ήδη βαθιά κοινωνική δυσαρέσκεια που έγινε ορατή και μέσα από την πορεία της 'Άλλης Καμπάνιας'[1], στην ήδη εκρηκτική κατάσταση που προκάλεσε η άγρια καταστολή στο Ατένκο, η βίαιη καταστολή του κινήματος των δασκάλων στην Οαχάκα[2] και ο θάνατος των μεταλλωρύχων στο Μιτσοακάν, ήρθε να προστεθεί και η οργή εκατομμυρίων Μεξικανών για την πιθανολογούμενη εκτεταμένη νοθεία στις εκλογές.

Η νοθεία

Τα εκλογικά αποτελέσματα που ανακοινώθηκαν επίσημα, μετά από καθυστέρηση αρκετών ημερών, φέρουν ως νικητή των εκλογών της 2ας Ιουλίου για την Προεδρία, τον ακροδεξιό Φελίπε Καλντερόν του PAN (Κόμμα Εθνικής Δράσης). Με διαφορά μόλις 250.000 ψήφων (σε σύνολο 40.000.000 ψηφοφόρων, η αποχή κινήθηκε στο 40,1%) από τον υποψήφιο του σοσιαλδημοκρατικού PRD (Δημοκρατικό Επαναστατικό Κόμμα), Λόπες Ομπραδόρ.

Από την πρώτη στιγμή τα αποτελέσματα αμφισβητήθηκαν από ευρύ κοινωνικό φάσμα και καταγγέλθηκαν ως αποτέλεσμα εκτεταμένης νοθείας, πριν και κατά τη διάρκεια της εκλογικής αναμέτρησης. Η γενικευμένη εντύπωση είναι ότι η νυν ομοσπονδιακή κυβέρνηση του Μεξικού, υπό τον Βισέντε Φοξ, μια ολιγαρχία επιχειρηματιών, το ολιγοπώλιο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η ιεραρχία της καθολικής εκκλησίας συμμάχησαν για να επιβάλλουν τον ακροδεξιό υποψήφιο του PAN που εγγυάται την ατιμωρησία των νυν κυβερνούντων και τη συνέχιση μιας πολιτικής που θα παραδώσει τη χώρα στα συμφέροντα των πολυεθνικών.

Η κατάσταση τέσσερις μήνες μετά από τις εκλογές παραμένει εκρηκτική.

Μετά και την απόφαση του Ανώτατου Εκλογικού Δικαστηρίου που, αν και διαπίστωσε περιπτώσεις αλλοίωσης των αποτελεσμάτων σε μια σειρά από εκλογικά τμήματα, δεν έκανε δεκτή την απαίτηση του PRD για συνολική επανακαταμέτρηση των ψήφων, ο Λόπες Ομπραδόρ και το PRD καλούν τον λαό σε αντίσταση. Εκατομμύρια κόσμου (οι εκτιμήσεις μιλάνε και για τρία εκατομμύρια, σε μια από τις αλλεπάλληλες συγκεντρώσεις που οργανώθηκαν ενάντια στη νοθεία στην Πόλη του Μεξικού) ανταποκρίνονται στο κάλεσμα.

Η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση (CDN)

Στις 16 Σεπτεμβρίου σε συγκέντρωση 1.000.000 ανθρώπων στην κεντρική πλατεία της Πόλης του Μεξικού, ιδρύεται η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση που ανακηρρύσει «νόμιμο» πρόεδρο του Μεξικού τον Λόπες Ομπραδόρ. Στην ίδια ιδρυτική συγκέντρωση τής CDN αποφασίζεται να γίνει η τελετή ορκωμοσίας του Λόπες Ομπραδόρ (και της παράλληλης κυβέρνησης αντίστασης που θα σχηματίσει) στις 20 Νοεμβρίου καθώς και να εμποδιστεί η τελετή ανάληψης της προεδρίας από τον Φελίπε Καλντερόν, την 1η Δεκεμβρίου.

Σχεδόν 4 μήνες μετά τις εκλογές το κίνημα ενάντια στη νοθεία διατηρεί εντυπωσιακή ενεργητικότητα. Πρόκειται για ένα κίνημα που το χαρακτηρίζουν πολλές αντιφάσεις. Ο τρόπος σύγκλισης της CDN, ο τρόπος που παίρνονται οι αποφάσεις, ο τρόπος που επιβλήθηκε ως αναμφισβήτητος ηγέτης ο Ομπραδόρ, το γεγονός ότι δεν αμφισβητεί τους θεσμούς τους οποίους υποτίθεται ότι αντιμάχεται, το γεγονός ότι στα ηγετικά της κλιμάκια (μία αντίφαση παραπάνω από προφανής: να μιλάς για ηγετικά κλιμάκια σε ένα κίνημα που φιλοδοξεί να είναι και αυτοπροσδιορίζεται ως αμεσοδημοκρατικό) υπάρχουν άνθρωποι που ανήκουν στον εκλογικό μηχανισμό του Ομπραδόρ και στον κομματικό μηχανισμό του PRD και οι οποίοι προέρχονται από το περιβάλλον του Κάρλος Σαλίνας[3] και εμπλέκονται σε σειρά σκανδάλων, όλα, συνηγορούν στο ότι το PRD και ο Ομπραδόρ χρησιμοποιώντας μια αριστερή ρητορική και επωφελούμενοι από την κοινωνική δυσαρέσκεια και τη δίκαιη οργή εκατομμυρίων Μεξικανών για τη νοθεία, «έστησαν» μέσω της CDN έναν μηχανισμό που θα εξυπηρετήσει τα σχέδια τους: να μείνουν μέσα στο παιχνίδι της εξουσίας.

Ωστόσο, παρά τις αντιφάσεις του, το

κίνημα ενάντια στη νοθεία, μήνες τώρα, επιδεικνύει μια δυναμική και μια επινοητικότητα που μπορεί πράγματι να το οδηγήσουν μακριά από το σφιχταγκάλιασμα του Ομπραδόρ και του PRD. Τα εκατομμύρια των Μεξικανών που ψήφισαν τον Ομπραδόρ, ψήφισαν ενάντια στον Καλντερόν και τη συνέχιση μιας πολιτικής που θα την καθορίζουν τα παλιά και τα νέα συμφέροντα και οι οικονομικο-πολιτικές μαφίες του μεγάλου κεφαλαίου, ψήφισαν για ένα Μεξικό με ελευθερία, δικαιοσύνη και δημοκρατία. Αυτήν την ψήφο τους και αυτήν την ελπίδα υπερασπίζονται τώρα. Μέχρι στιγμής, η «αυθεντία» του Ομπραδόρ, η βαρύτητα της πολιτικής κατάστασης και η ανάγκη να υπάρξει γρήγορη απάντηση στη νοθεία και στην επιβολή του Καλντερόν, έχουν αφήσει σε δεύτερο πλάνο τις αντιφάσεις αυτού του κινήματος. Ωστόσο, αργά ή γρήγορα, εάν αυτό το κίνημα θέλει να μετασχηματιστεί σε μια μεταρρυθμιστική δύναμη, όπως διατείνεται, θα πρέπει να λύσει τις αντιφάσεις του. Εάν δεν το κάνει και επιτρέψει να κυριαρχήσουν στο εσωτερικό του οι πρακτικές και τα πολιτικά ελαττώματα που έκαναν το PRD καρικατούρα αυτού που θέλησε κάποτε να είναι, τότε θα εξαντληθεί. Ωστόσο, σε ένα Μεξικό που συγκλονίζεται από εξεγέρσεις, στο Μεξικό των από κάτω, στο Μεξικό των Ζαπατίστας και της Άλλης Καμπάνιας, στο Μεξικό της Οαχάκα και του Ατένκο, στο «δικό μας» Μεξικό, εμείς ελπίζουμε πως η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση θα γίνει ένα ακόμα κομμάτι του αγώνα για έναν κόσμο με ελευθερία, δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια.

Ευγενία Μιχαλοπούλου

1. Βλ. «αλάνα», τ. 2
2. Βλ. «αλάνα», τ. 3, σσ. 18-21
4. Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι: «Εκλέχτηκε» πρόεδρος του Μεξικού με την εκλογική νοθεία του 1988, και εφάρμοσε ένα σκληρό νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα διακυβέρνησης. Ο ίδιος και το περιβάλλον του (ορισμένοι από τους οποίους στελεχώνουν σήμερα το επιτελείο του Ομπραδόρ) ενεπλάκησαν σε μια σειρά από σκάνδαλα διαφθοράς που οδήγησαν στην οικονομική κρίση του 1994. Παραιτήθηκε το 1995, ύστερα από τη σύλληψη του αδερφού του για ξέπλυμα χρήματος.

Βραζιλία εκλογές

δεξιά, αριστερά και κεντρική τράπεζα

Όταν έναν μήνα πριν τις εκλογές κάνουν ατιμώρητα ανατιμήσεις στα τιμολόγια του ηλεκτρικού, του νερού, της αποχέτευσης και συζητούν αυξήσεις στις τιμές των αστικών συγκοινωνιών, ένα συμπέρασμα –τουλάχιστον– βγαίνει αβίαστα. Οι καθημερινές ανάγκες της τεράστιας πλειοψηφίας δεν έχουν καμία σχέση με τις εκλογές. Μάλλον θα ήταν πιο δημοκρατικό να γίνονται εκλογές για Πρόεδρο της Κεντρικής Τράπεζας, όπως είπε κι ένας γνωστός διανοούμενος.

Στις εκλογές της 1ης Οκτωβρίου, στη Βραζιλία, 125 εκατομμύρια ψηφοφόροι εκλέγουν πρόεδρο, βουλευτές, γερουσιαστές, πολιτειακούς κυβερνήτες και βουλευτές των 27 πολιτειών. Η Βραζιλία είναι ομοσπονδία και κάθε πολιτεία έχει μεγάλη ανεξαρτησία στην οικονομία, την εκπαίδευση, νομοθετεί και έχει την ευθύνη της αστυνόμευσης. Ένα πανίσχυρο Εκλογικό Δικαστήριο αποφασίζει το δικαίωμα της υποψηφιότητας και μπορεί να το αφαιρέσει οποιαδήποτε στιγμή· στην περίπτωση, για παράδειγμα, που κάποιο κόμμα κολλήσει αφίσες ή βάψει τοίχους, πράγμα που απαγορεύεται αυστηρά, όπως και πολλά άλλα. Η προεκλογική εκστρατεία γίνεται μέσω της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, με δωρεάν χρόνο, εκτός από τις πληρωμένες διαφημίσεις. Κάθε κόμμα δικαιούται ορισμένα πολύτιμα τηλεοπτικά λεπτά και την ώρα της προεκλογικής καμπάνιας **όλα** τα τηλεοπτικά κανάλια και οι ραδιοφωνικοί σταθμοί δείχνουν το ίδιο. Αδύνατο να γλιτώσεις...

Οι υποψήφιοι

Για την Προεδρία, οι σφυγμομετρήσεις ήθελαν νικητή από την πρώτη Κυριακή τον νυν πρόεδρο **Λούλα (Λουίς Ιγνάσιο Ντα Σίλβα)** από το **Εργατικό Κόμμα (PT).** Το 2002 βγήκε με μικρή πλειοψηφία και γρήγορα πρόδωσε τις ελπίδες για ουσιαστική βελτίωση της ζωής των 160 εκατομμυρίων φτωχών της Βραζιλίας. Επίσης, είναι βαριά τραυματισμένος από σωρεία «σκανδάλων». Από τους παλιούς του συμμάχους, απέμεινε μόνο το PC do B (Κομμουνιστικό Κόμμα της Βραζιλίας, ο ηγέτης του οποίου ήταν Πρόεδρος της Βουλής και διέταξε τη σύλληψη 500 εργατών γης που εισέβαλαν στο κτίριο της Βου-

λής τον Ιούνιο) και ο αντιπρόεδρος Ζοζέ Αλενκάρ (PL), μεγαλοβιομήχανος, αφεντικό 20.000 εργατών, που ανήκει στην πάμπλουτη και πανίσχυρη Οικουμενική Εκκλησία του Βασιλείου του Θεού (Ευαγγελιστές). Πρέπει να πάρουμε υπόψη ότι ο ρόλος των διαφόρων Εκκλησιών είναι μεγάλος στο εκλογικό αποτέλεσμα. Ενώ ο Λούλα (PT) έχει αρκετή υποστήριξη από μερίδα του χρηματιστηριακού κεφαλαίου, δεν υπάρχει ούτε μία μεγάλη εφημερίδα που να τον υποστηρίζει, ούτε ένα τηλεοπτικό κανάλι, ενώ ο επίσημος τηλεοπτικός του χρόνος είναι ισχνός. Το ποσοστό του βασίζεται σε μια αξιοσημείωτη «προσωπολατρεία», που είναι αισθητή κυρίως στον πάμφτωχο βορρά της Βραζιλίας (48,61%).

Κυριότερος αντίπαλος του Λούλα, ο **Ζεράρλντο Ἀλκμιν,** πρώην κυβερνήτης του Σάο Πάουλο, με το **PSDB** (το κατ' όνομα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα του άκρως νεοφιλελεύθερου πρώην προέδρου Καρντόζο), σε μια συμμαχία με όλο το φάσμα του νεοφιλελευθερισμού και τους ακροδεξιούς τού PFL, του κόμματος που πήρε πάλι την **πλειοψηφία** στη Γερουσία. Ο Ἀλκμιν εκφράζει τον συνασπισμό της δουλοκτητικής και φασιστικής δεξιάς με τους οπαδούς των «μηδενικών κοινωνικών παροχών» και της «μηδενικής ανοχής». Ἀσκησε δύο φορές **βέτο** στην απόφαση του πολιτειακού κοινοβουλίου για αύξηση των εκπαιδευτικών δαπανών και για ανώτατο όριο μαθητών τούς 35 σε κάθε τάξη. (Σήμερα είναι πάνω από 40). Πήρε 41,64%.

Η σπουδαιότερη παρουσία της αριστεράς είναι ο συνασπισμός του **PSOL,** του **PSTU** και του **PCB** με επικεφαλής την **Ελοΐζα Ελένα,** καθηγήτρια πανεπιστημίου σε πόλη του βορρά, που είχε εκλεγεί στη γερουσία με το Εργατικό Κόμμα στις προηγούμενες εκλογές.

Το **PSOL** είναι ένα κόμμα που προήλθε από διάσπαση του PT και συσπειρώνει κυρίως συνδικαλιστές στο (λευκό και ευρωπαϊκό) νότο, ορισμένους αξιόλογους διανοούμενους με ιστορία και δράση, φοιτητές και νεολαία. Το **PSTU** είναι ένα μικρό αλλά μαχητικό τροτσκιστικό κόμμα, υπολογίσιμο σε ορισμένα συνδικάτα (π.χ τραπεζικούς) και κεντρική δύναμη στη συνδικαλιστική ομοσπονδία CONLUTAS (Εθνικό Συντονιστικό Αγώνων). Το **PCB** είναι ένα κομμάτι του παλιού ΚΚ Βραζιλίας. Ο συνασπισμός αυτός με την επωνυμία **«Αριστερό Μέτωπο»** πήρε ένα σημαντικό 6,85% και έχει ισχυρή παρουσία σε όλες τις πολιτείες.

Η προεκλογική συζήτηση

Είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Μέσα στην τεράστια αδιαφορία του κόσμου, οι υποψήφιοι μοιάζουν σαν να συμμετέχουν σε διαγωνισμό ομορφιάς. Η προπαγάνδα έχει όλα τα χαρακτηριστικά των διαφημίσεων για απορρυπαντικά και οδοντόκρεμες. Σκέτο μάρκετινγκ. Ψηφίζεται όποιος είναι διάσημος. Ἐστω κι αρνητικά διάσημος. Ὀσοι κατηγορήθηκαν ότι «τα έπαιρναν» ψηφίστηκαν μαζικά. Το PT προσπαθεί να αξιοποιήσει στο έπακρο την προσωπική ακτινοβολία του Λούλα, ενώ η αντιπολίτευση και τα μεγαλύτερα μίντια βγάζουν συνεχώς ανεκδιήγητα «σκάνδαλα» εναντίον του, μέχρι και για δολάρια που έρχονται από την... Κούβα, μέσω Μαϊάμι. Κυρίαρχα συνθήματα είναι η «κάθαρση» και η «δημόσια τάξη». Ἀπαντες ομόφωνα υπόσχονται μεγαλύτερη «αστυνόμευση».

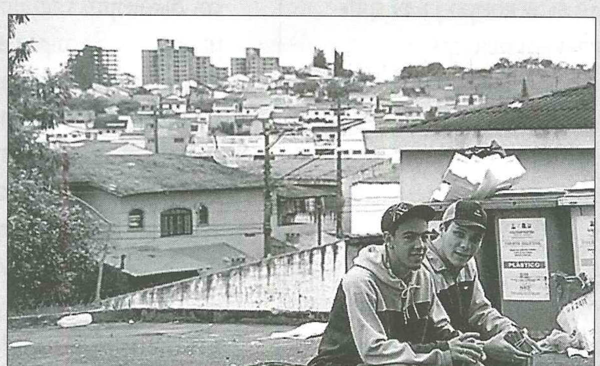
Δυστυχώς, ο πολιτικός λόγος του PSOL, της μεγαλύτερης αριστερής εκπροσώπησης, είναι απολύτως ενταγμένος σε αυτό το παιχνίδι. Χαϊδεύει τα αφτιά των ισχυρών, μιλώντας επίσης για τα «σκάνδαλα», τη «δημόσια ασφάλεια» και τα «ύποπτα δολάρια» του Λούλα. Δεν είχε την ικανότητα να αναδείξει σε κυρίαρχο θέμα τις τεράστιες ανάγκες της πλειοψηφίας, τους μισθούς, τη φασιστική καταστολή, τις ασύστολες δολοφονίες αγροτών ηγετών, τις ανάγκες στη φαβέλα, τα σχολεία, την ακρίβεια, την απίστευτη κερδοφορία του κεφάλαιου. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η «καθεστωτική» πολιτική του PSOL, ο εγκλωβισμός του σε μια «δημοσιογραφίστικη» αντιπολίτευση, οφείλεται σε πολιτική ανικανότητα κι όχι σε σκοπιμότητα που αποβλέπει σε μελλοντικά «κυβερνητικά» πόστα.

Κρίτων Ηλιόπουλος

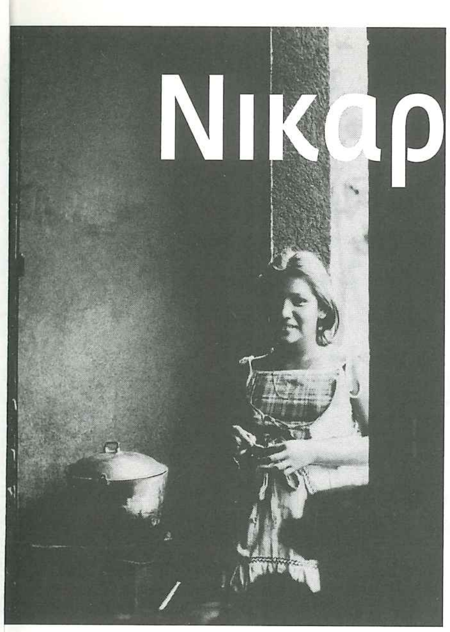
Δύο εικόνες που συμπληρώνουν το τοπίο

Ο συμπαθητικότατος υποψήφιος του **Κόμματος των Πρασίνων, Φερνάντο Γκαμπέιρα,** πρώην αντάρτης πόλεων, από τους απαγωγείς του Βορειοαμερικάνου πρέσβη την εποχή του Κάρλος Μαριγκέλα, με κατά τ' άλλα αξιόλογη και μαχητική παρουσία στο κοινοβούλιο, βγαίνει στο τηλεοπτικό του σποτ και ζητάει μια «ψήφο ελεημοσύνης» για να ξεπεράσει το πλαφόν και να μπει στη βουλή. Το μόνο που λέει είναι «λυπηθείτε με, ψηφίστε με, γιατί αλλιώς δεν θα ξαναβγώ και είναι κρίμα».

Ὀσο για τα κριτήρια της ψήφου, τα περιγράφει άψογα μια γελοιογραφία του (μακαρίτη πια) Χένφιλ, όπου ο δημοσιογράφος ρωτάει έναν υποψήφιο: «Μα δεν θα τυπώσετε προεκλογικά έντυπα;» Κι ο υποψήφιος απαντά: «Γιατί τι έχουν αυτά που τυπώνει η Τράπεζα της Βραζιλίας;»

Τελικά τι ψήφισαν οι Βραζιλιάνοι στις ηλεκτρονικές τους κάλπες; Δεξιά ή αριστερά; Αν θεωρήσουμε αριστερή ψήφο την ψήφο στο Λούλα και δεξιά στη συμμαχία κομμάτων του Ἀλκμιν, ο **Λούλα** είναι πρώτος με **48%** για την Προεδρία ενώ η **δεξιά συμμαχία** έχει σαρώσει σε **κοινοβούλιο** και **γερουσία,** καθώς και στις περισσότερες πολιτείες.

Νικαράγουα
θα επιβεβαιωθούν οι δημοσκοπήσεις;

Στις 5 Νοεμβρίου διεξάγονται προεδρικές εκλογές στη Νικαράγουα, μια ακόμη κρίσιμη εκλογική αναμέτρηση στην αλυσίδα αυτών που έγιναν ή θα γίνουν στη Λατινική Αμερική φέτος. Στη Νικαράγουα, οι Ηνωμένες Πολιτείες καταβάλλουν τις ύστατες προσπάθειες για να ενώσουν τις αντισαντινιστικές δυνάμεις σε ένα κοινό μέτωπο, όπως συνέβη και στο παρελθόν. Ωστόσο, έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές στο πολιτικό σκηνικό σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Ίσως το σημαντικότερο στοιχείο αποδεικτεί η αλλαγή του εκλογικού νόμου, αποτέλεσμα της συμφωνίας (το διαβόητο Pacto) του Ορτέγκα με τον πρώην πρόεδρο Αλεμάν. Σύμφωνα λοιπόν με τον σημερινό εκλογικό νόμο, πρόεδρος της Νικαράγουα εκλέγεται ο υποψήφιος που θα ξεπεράσει το 40% των ψήφων ή θα συγκεντρώσει ποσοστό 35-40% αλλά θα έχει διαφορά τουλάχιστον 5% από τον δεύτερο. Αλλιώς θα γίνει επαναληπτική εκλογή μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων, όπου πια νικητής θα αναδειχτεί αυτός που θα συγκεντρώσει το 50% + 1 ψήφο των έγκυρων ψηφοδελτίων (στις προηγούμενες αναμετρήσεις απαιτείτο το 50% + 1 και αν αυτό δεν προέκυπτε από την πρώτη Κυριακή τότε πηγαίναμε σε επαναληπτική εκλογή ανάμεσα στους δύο πρώτους).

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι η διάσπαση που έχει σημειωθεί τόσο στο κυβερνητικό στρατόπεδο, όσο και στο σαντινιστικό. Συνολικά ανταγωνίζονται πέντε παρατάξεις: η **Φιλελεύθερη Νικαραγουάνικη Συμμαχία (ALN)**, το **Φιλελεύθερο Συνταγματικό Κόμμα (PLC)** που έχει την υποστήριξη του πρώην προέδρου Αρνόλντο Αλεμάν, το **Σαντινιστικό Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης (FSLN),** το **Κίνημα Σαντινιστικής Ανανέωσης (MRS)** και η **Αλτερνατίβα για την Αλλαγή (AC)**. Όλες οι προσπάθειες των ΗΠΑ να ενώσουν τα αντίπαλα φιλελεύθερα στρατόπεδα έχουν αποβεί μάταιες, καθώς, προσκρούουν στις προσωπικές βεντέτες των δύο ισχυρών ανδρών των κομμάτων αυτών, του σημερινού προέδρου Ενρίκε Μπολάνιος (ALN) και του προηγούμενου προέδρου Αρνόλντο Αλεμάν (PLC), που σήμερα εκτίει ποινή 20 ετών για πράξεις διαφθοράς.

Αν ήθελε κανείς να κατατάξει σχηματικά τα δύο αντιπαρατιθέμενα στρατόπεδα, θα λέγαμε πως η ALN εκφράζει μια πιο κοσμοπολίτικη εκδοχή του νεοφιλελευθερισμού, ενώ το PLC την παραδοσιακή λαϊκίστικη δεξιά. Οι ΗΠΑ παρεμβαίνουν ανοιχτά στην εκλογική διαδικασία και εκτοξεύουν απειλές περί διακοπής κάθε είδους βοήθειας σε περίπτωση που ο λαός επιλέξει τον Ορτέγκα, υποψήφιο του FSLN. Οι απειλές αυτές επαναλαμβάνονται σε κάθε εκλογική αναμέτρηση και έχουν επηρεάσει αποφασιστικά την έκβαση των προηγούμενων.

Η πλευρά τώρα που εκφράζει τις **σαντινιστικές καταβολές, το FSLN,** ελάχιστα θυμίζει σήμερα το ζωντανό και ανήσυχο κίνημα που ανέτρεψε τη δικτατορία Σομόζα και που κρατούσε τη διακυβέρνηση της Νικαράγουα για 11 χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό πως από την εννιαμελή συλλογική ηγεσία των κομαντάντες εκείνης της εποχής, μόνο τρεις παραμένουν στο FSLN ενώ άλλοι τρεις στηρίζουν το MRS. Η επιλογή του FSLN να υιοθετήσει, ύστερα από την ήττα του στις προεδρικές εκλογές του 1990, ως κορυφαία πολιτική του έκφραση την εκλογική διαδικασία, είχε ως αποτέλεσμα να συμπιεστεί ένα εκρηκτικό κοινωνικό δυναμικό και έχει μετατρέψει το Μέτωπο σε ένα αποστεωμένο οργανισμό, αναζητητή εκλογικών συμμάχων. Έτσι, σήμερα, θέλοντας να αποστασιοποιηθεί από τα στοιχεία εκείνα που θεωρεί πως του φρέναραν το δρόμο προς την κυβέρνηση, προχώρησε στις «αναγκαίες κινήσεις»: πλησίασε την εκκλησία εγκαταλείποντας πάγιες θέσεις του, όπως στο ζήτημα της έκτρωσης, πράγμα που του εξασφάλισε μια φραστική, τουλάχιστον, ουδετερότητα από πλευράς εκκλησίας. Επέλεξε ως υποψήφιο αντιπρόεδρο εκπρόσωπο του επιχειρηματικού κόσμου προερχόμενο από τις τάξεις των Φιλελευθέρων. Συμπράττει εκλογικά με εκπροσώπους των ιθαγενών Μισκίτος, που είχαν αναπτύξει έντονη αντισαντινιστική δράση τη δεκαετία του '80. Υπογράφει συμφωνίες λήθης προς το παρελθόν με εκπροσώπους των Κόντρας. Κάνει ανοίγματα, αν και χωρίς ανταπόκριση, προς τις ΗΠΑ. Ωστόσο, στο FSLN εξακολουθούν να βρίσκονται σημαντικές λαϊκές δυνάμεις· ο Ορτέγκα εκφέρει έναν αντιιμπεριαλιστικό και φιλολαϊκό λόγο και υπάρχουν πολύ καλές σχέσεις με την Κούβα και τον Τσάβες. Μάλιστα, η Βενεζουέλα έριξε το βάρος της αποστέλλοντας φτηνό πετρέλαιο προς τον λαό της Νικαράγουας, ύστερα από συμφωνία που έκανε με Σαντινίστας δημάρχους.

Στην πλευρά του **Κινήματος Σαντινιστικής Ανανέωσης (MRS)** ενσωματώνονται τόσο σοσιαλδημοκρατικά στοιχεία όσο και δυνάμεις που βρίσκονται στα αριστερά του FSLN και αποχώρησαν πριν λίγο καιρό από αυτό. Θα έλεγε κανείς πως το συνδετικό υλικό ανάμεσα σ' αυτές τις δύο τάσεις είναι ο «αντι-ορτεγκισμός» και η επιθυμία για σεβασμό στις εσωτερικές δημοκρατικές λειτουργίες. Δεν είναι βέβαιο πως αυτά τα στοιχεία μπορούν να συντηρήσουν για πολύ την ενιαία πορεία των συνιστωσών του MRS. Ο σημερινός του προεδρικός υποψήφιος ανήκει κι αυτός στον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ η επιλογή των υποψηφίων του για τις προεδρικές εκλογές δεν θεωρείται πως έγινε κάτω από την άπλετη διαφάνεια των δημοκρατικών διαδικασιών...

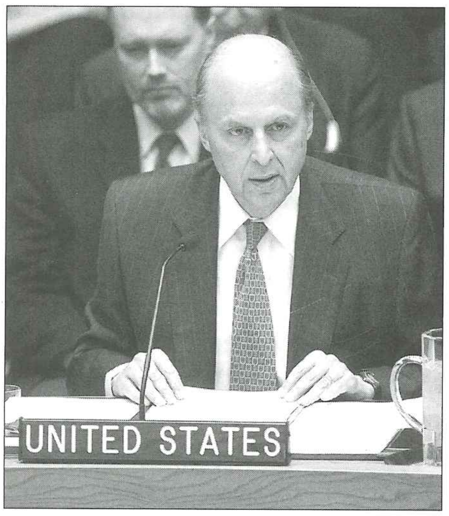
Η τελευταία μεγάλη σφυγμομέτρηση, που είδε το φως το δεύτερο δεκαήμερο του Οκτωβρίου, δίνει στον Ντανιέλ Ορτέγκα (FSLN) 37,5%, στον Χοσέ Ρίσο (PLC) 20,11%, στον Εδουάρδο Μοντεαλέγκρε (ALN) 17,31%, στον Εντμούντο Χαρκίν (MRS) 12,90% και στον Εντέν Παστόρα (AC) 1%. Αναποφάσιστοι και λευκά 11,18%. Αν επιβεβαιωθεί, τότε εκλέγεται από τον πρώτο γύρο ο Ορτέγκα.

Στέλιος Γαβριηλίδης

ουστ!!!!

Σ' αυτό το τεύχος εγκαινιάζουμε μια καινούργια στήλη, στην οποία θα παρουσιάζουμε τους «κακούς», τους πολύ κακούς, είτε είναι άτομα είτε είναι επιχειρήσεις. Τα αισθήματά μας γι' αυτούς εκφράζονται εύγλωττα στο όνομα της στήλης.

η κοινοτοπία του ιμπεριαλισμού: ο υποδειγματικός βίος του Τζον Νεγκροπόντε

Η ακόλουθη ιστορία δεν μοιάζει με τις γραφικές διηγήσεις του μέσου Ελληνοαμερικάνου που πάσχισε να «πιάσει την καλή» στην Αστόρια. Το «αμερικάνικο όνειρο» του Τζον Νεγκροπόντε είναι συνυφασμένο με την προάσπιση του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη.

Γιος Έλληνα εφοπλιστή και αδελφός του γκουρού των νέων τεχνολογιών Νίκολας, ο Τζον Νεγκροπόντε γεννήθηκε το 1939 στο Λονδίνο και στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η οικογένειά του μετανάστευσε στις ΗΠΑ. Απόφοιτος της Ακαδημίας Φίλιπς Έξετερ και του Γέιλ, πολύγλωσσος και φιλόδοξος, επέλεξε τη διπλωματική σταδιοδρομία. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 τοποθετήθηκε ως χαμηλόβαθμος αξιωματούχος στην πρεσβεία της Σαϊγκόν, όπου κέρδισε την εκτίμηση του υπουργού Εξωτερικών Χένρι Κίσινγκερ, ο οποίος τον διόρισε επικεφαλής σύνδεσμο μεταξύ της Ουάσιγκτον και της βορειοβιετναμέζικης κυβέρνησης. Το 1971 αναβαθμίστηκε σε βασικό εισηγητή επί του πολέμου στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, απ' όπου αποχώρησε το 1973 αφού πρώτα εναντιώθηκε στη διαδικασία απαγκίστρωσης από την Ινδοκίνα και τις παραχωρήσεις προς τον Χο Τσι Μινχ.

Τα επόμενα χρόνια, τα βήματα του Νεγκροπόντε καλύπτονται από μυστήριο. Μεταξύ 1973-1975 υπηρέτησε ως «οικονομικός σύμβουλος» στο Εκουαδόρ και, κατόπιν, ως γενικός πρόξενος στην Ελλάδα το 1975-1977. Η χρονολογική συγκυρία και στις δύο περιπτώσεις είναι αξιοπρόσεκτη και οι εκ των υστέρων εικασίες πολλές, ωστόσο τα διαθέσιμα στοιχεία είναι ελάχιστα. Ακολούθως, αφού πρώτα βρέθηκε στη θέση του υφυπουργού Εξωτερικών για... θέματα ωκεανών και αλιείας (πόστο που κατέλαβε ξανά τη διετία 1985-1987) και, κατόπιν, για ζητήματα νοτιοανατολικής Ασίας και Ειρηνικού, ο πρόεδρος Ρήγκαν τον διόρισε πρέσβη στην Ονδούρα στα τέλη του 1981. Η ως τις μέρες μας φήμη του οφείλεται κυρίως στα όσα συνέβησαν εκεί.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, η Κεντρική Αμερική είχε μεταβληθεί σε θερμό σημείο σύγκρουσης του Ψυχρού Πολέμου. Η νίκη των Σαντινίστας και η εκδίωξη του δικτάτορα Σομόζα στη Νικαράγουα, το 1979, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για μια από τις συναρπαστικότερες -και τραγικές συνάμα στην κατάληξή τους- απόπειρες σοσιαλιστικού κοινωνικού μετασχηματισμού. Για την Ουάσιγκτον, ωστόσο, οι Σαντινίστας αντιπροσώπευαν μια νέα εμφάνιση του «ερυθρού κινδύνου». Ο Ρήγκαν και οι σύμβουλοί του δεν φείσθηκαν ευκαιρίας να διακηρύξουν θρασύτατα ότι η μικροσκοπική Νικαράγουα αποτελούσε θανάσιμο κίνδυνο για τις Η.Π.Α. και την παγκόσμια ασφάλεια· στην πραγματικότητα, η Ουάσιγκτον επένδυσε σε ένα κολοσσιαίο σχέδιο αποσταθεροποίησης καταπατώντας βάναυσα κάθε έννοια διεθνούς δικαίου και πνίγοντας στο αίμα οποιαδήποτε δημοκρατική φωνή. Η ιδέα να μετατραπεί η Ονδούρα σε αντικομουνιστικό ανάχωμα προϋπήρχε της μετακίνησης του Νεγκροπόντε στην πρωτεύουσα Τεγουσιγκάλπα, όμως χρειαζόταν κάποιος, ψυχή τε και σώματι ταγμένος στην εφαρμογή της βορειοαμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, για να το κατορθώσει.

Σε πρώτη φάση οι Κόντρας, ο στρατός εξόριστων Νικαραγουανών μισθοφόρων, επιδίδονταν σε μεθοριακές δολιοφθορές και μικροεπιθέσεις. Από το 1982 και εξής, οι Κόντρας εξοπλίστηκαν, χρηματοδοτήθηκαν και εκπαιδεύτηκαν από τη CIA και το Πεντάγωνο και εξαπέλυσαν στη Νικαράγουα και τα γειτονικά της κράτη εκστρατεία κατατρομοκράτησης του άοπλου πληθυσμού, αποσταθεροποίησης της κυβέρνησης των Σαντινίστας και εξουδετέρωσης της κεντροαμερικανικής αριστεράς. Υπολογίζεται ότι 50.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν εξαιτίας της βορειοαμερικανικής εμμονής να κλονίσουν την κυβέρνηση της Νικαράγουας. Η άφιξη του Νεγκροπόντε στην Ονδούρα είχε διττό σκοπό: τη διεύθυνση της κλιμάκωσης της αντεπαναστατικής καμπάνιας και την απόκρυψη των προεκτάσεών της από την παγκόσμια κοινή γνώμη. Στη διάρκεια της θητείας του στην Τεγουσιγκάλπα, η βορειοαμερικανική στρατιωτική ενίσχυση αυξήθηκε κατά 19 φορές και η οικονομική βοήθεια υπερτετραπλασιάστηκε, με

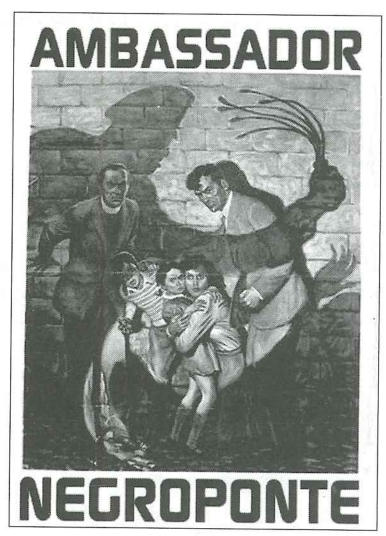
αποτέλεσμα η Ονδούρα να αναδειχθεί σε κορυφαίο στρατηγικό εταίρο των ΗΠΑ. Ο Νεγκροπόντε όχι μόνο ενεπλάκη στην παράνομη μυστική χρηματοδότηση των Κόντρας, αλλά και είναι υπεύθυνος για τη συγκάλυψη εκτεταμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε μια εποχή που διογκώνονταν οι αντιδράσεις στη ρηγκανική εξωτερική πολιτική, ο Νεγκροπόντε χρησιμοποίησε τη διπλωματική του ιδιότητα για να ενθαρρύνει και να αποσιωπήσει τα εγκλήματα των υποτακτικών της Ουάσιγκτον. Η διπλωματική του αλληλογραφία και οι δηλώσεις του στον τύπο παρουσίαζαν την Ονδούρα ως τόπο σκανδιναβικής μακαριότητας, όπου τα αποσπάσματα θανάτου, τα βασανιστήρια και οι μυστικές φυλακές ήταν άγνωστες λέξεις. Στην πραγματικότητα, η χώρα είχε μετατραπεί σε ανεξέλεγκτο πεδίο δράσης των Κόντρας και των παραστρατιωτικών, ενώ ο Νεγκροπόντε εφάρμοζε, σύμφωνα με τη δική του ορολογία, «γαστρονομική διπλωματία» συντρώγοντας με δολοφόνους όπως ο στρατηγός Γκουστάβο Άλβαρες Μαρτίνες, αρχηγός του Επιτελείου και οργανωτής του διαβόητου «Τάγματος 3-16», υπεύθυνου για σωρεία εγκλημάτων. Πληθώρα δημοσιευμάτων και μαρτυριών τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, καθώς και ο αποχαρακτηρισμός διπλωματικών εγγράφων του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, έχουν αποδείξει ότι ο Νεγκροπόντε γνώριζε επακριβώς τι συνέβαινε. Παρόλα αυτά, μέχρι τις ημέρες μας, επιμένει στην κυνική άρνηση ότι κακουργήματα τέτοιου μεγέθους έλαβαν χώρα στην Ονδούρα*.

Στη συνέχεια, ο Νεγκροπόντε διετέλεσε σύμβουλος της Προέδρου για θέματα εθνικής ασφάλειας μεταξύ 1987-1989 και έπαιξε ρόλο στην ανατροπή του στρατηγού Μανουέλ Νοριέγκα στον Παναμά, ενός άλλου φιλοαμερικανού σατράπη που κάποια στιγμή έπεσε σε δυσμένεια. Η επόμενη τετραετία τον βρήκε στην Πόλη του Μεξικού να δολοπλοκεί προκειμένου να κάμψει τις τελευταίες μεξικανικές αντιστάσεις πριν την υλοποίηση της Βορειοαμερικανικής Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου που ενοποίησε τις αγορές Η.Π.Α., Καναδά και Μεξικού· έφυγε εγκαίρως λίγο πριν εκδηλωθεί η εξέγερση των Ζαπατίστας, η πρώτη έκφανση κοινωνικού αναβρασμού για τη συντελούμενη εκποίηση του εθνικού πλούτου της χώρας. Επόμενη ειδική αποστολή του Νεγκροπόντε ήταν να διαχειριστεί τη δημοκρατική μεταπολίτευση των Φιλιππίνων κατά τρόπο ώστε να μην διαταραχθεί η βορειοαμερικανική στρατιωτική παρουσία (1994-1997). Ο σάλος που ξέσπασε έπειτα από τη σταδιακή αποκάλυψη των «ανδραγαθημάτων» του στην Κεντρική Αμερική ματαίωσε τη φημολογούμενη εκ νέου τοποθέτησή του στη βορειοαμερικανική πρεσβεία της Αθήνας. Για τα επόμενα χρόνια ο Νεγκροπόντε εργάστηκε στον χώρο των πολυεθνικών, ώσπου ο «θείος Σαμ» τον κάλεσε ξανά.

Τον Φεβρουάριο του 2001, ο βετεράνος διπλωμάτης τοποθετήθηκε μόνιμος αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στον ΟΗΕ. Όπως σχολιάστηκε, ήταν «σαν να διόριζαν τον Αλ Καπόνε διευθυντή του Ερυθρού Σταυρού»**. Εκτός από τον Νεγκροπόντε, η κυβέρνηση Μπους έβγαλε από τη ναφθαλίνη διάφορους δεινόσαυρους της ψυχροπολεμικής εποχής και των βρώμικων πολέμων της Λατινικής Αμερικής και τους εμπιστεύτηκε νευραλγικές κυβερνητικές θέσεις. Επί επτά μήνες ο διορισμός προσέκρουε στη σθεναρή αντίσταση των πολιτικών αντιπάλων των νεοσυντηρητικών και των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώσπου, χάρη στο κλίμα υστερίας της 11ης Σεπτεμβρίου, η Γερουσία επικύρωσε τον διορισμό του. Στα Ηνωμένα Έθνη ο Νεγκροπόντε ξεδίπλωσε όλο το ταλέντο του: πίεσε για την ανάκληση των ξένων πρέσβεων που αντιτάσσονταν στην αντιτρομοκρατική ατζέντα της Ουάσιγκτον, ενέκρινε τηλεφωνικές υποκλοπές σε βάρος αντιπροσώπων και, εντέλει, διαμόρφωσε συνθήκες συναίνεσης ώστε να εγκριθεί το περιβόητο ψήφισμα 1441 του Συμβουλίου Ασφαλείας που απαιτούσε τον αφοπλισμό του Ιράκ (Νοέμβριος 2002). Επιπλέον, σε κλειστή συνεδρίαση της ίδιας χρονιάς με θέμα το Παλαιστινιακό, εξήγγειλε το δόγμα που έκτοτε φέρει το όνομά του και προβλέπει την άσκηση βέτο από βορειοαμερικανικής πλευράς σε κάθε απόφαση που επικρίνει το Ισραήλ, χωρίς να πράττει το ίδιο για μια σειρά «τρομοκρατικές» οργανώσεις όπως η Χαμάς. Τον Απρίλιο του 2004, ο Νεγκροπόντε διορίστηκε πρώτος πρέσβης των ΗΠΑ στο «δημοκρατικό» Ιράκ και, φυσικά, συμπεριφέρθηκε ως αποικιακός διοικητής. Σύμφωνα με την επίσημη προπαγάνδα, έργο του ήταν η πάταξη της διοικητικής διαφθοράς και η συνέργεια στον εκδημοκρατισμό της χώρας· στην πραγματικότητα, μεθόδευσε τη μεταβίβαση πόρων από την ανοικοδόμηση στον στρατιωτικό σχεδιασμό και επόπτευσε τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις εναντίον των ντόπιων ανταρτών, που προηγήθηκαν των «αναίμακτων» εκλογών.

Όσοι ήλθαν ποτέ σε επαφή μαζί του μιλούν για έναν εργασιομανή, αποφασιστικό και αφοσιωμένο υπάλληλο της εκάστοτε εξουσίας, χωρίς θεωρητικές αξιώσεις ή ιδεολογικές δεσμεύσεις, θιασώτη του διπλωματικού «ρεαλισμού»· είναι ο άνθρωπος που φέρνει σε πέρας κάθε δουλειά χωρίς ερωτήσεις ή ενδοιασμούς. Τελικά, στις αρχές του 2005 ήλθε η απόλυτη καταξίωση, η ανταμοιβή για σχεδόν μισό αιώνα προσφοράς στο βορειοαμερικανικό ιμπεριαλισμό. Ο Νεγκροπόντε έγινε ο πρώτος «Διευθυντής Εθνικής Ασφαλείας», θέση με απεριόριστη εξουσία που δημιουργήθηκε ειδικά γι' αυτόν. Προϊστάμενος πεντακοσίων κηνσόρων της αντιτρομοκρατίας και συντονιστής όλων των μυστικών υπηρεσιών της χώρας, απευθείας υπόλογος στον Πρόεδρο τον οποίο ενημερώνει καθημερινά, ο νέος «τσάρος της αντικατασκοπίας» έχει τον πρώτο λόγο στη χάραξη κατασταλτικής πολιτικής εναντίον του εξωτερικού και εσωτερικού εχθρού. Και όλα αυτά εν κρυπτώ, όπως πάντοτε του άρεσε να εργάζεται.

Κώστας Κατσούδας

* Για τη δράση του Νεγκροπόντε στην Ονδούρα όπως αποτυπώνεται στα αποχαρακτηρισμένα επίσημα διπλωματικά έγγραφα, βλ. National Security Archives, The Negroponte Files, http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB151/index.htm και www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB151/index2.htm. Για μια αποκαλυπτική δημοσιογραφική ανασύνθεση της υπόθεσης, βλ. Stephen Kinzer, «Our Man in Honduras», The New York Times Review of Books 20/9/2001, www.nybooks.com/articles/14485.

** Lisandro Otero, «Bush nombra a un criminal de carrera», www.voltairenet.org/article121112.html.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

«Καμιά γυναίκα δεν γεννιέται πόρνη»

Από τις 4 έως τις 31 Μαΐου σε ένα από τα γνωστότερα πολιτιστικά κέντρα του Μπουένος Άιρες, το «Χόρχε Λουίς Μπόρχες», διοργανώθηκε από την αυτόνομη φεμινιστική ομάδα «Γυναίκες που Δημιουργούν» της Βολιβίας και την ομάδα ΑΜΜΑΡ[1] του Μπουένος Αιρες η έκθεση με τίτλο «Καμιά Γυναίκα δεν Γεννιέται Πόρνη». Με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, αφισών, γκράφιτις, χάπενινγκς και κυρίως με την τολμηρότητα του λόγου τους, οι διοργανώτριες της έκθεσης θέλησαν να σοκάρουν, να προκαλέσουν και να προβληματίσουν την κοινή γνώμη. Η έκθεση ήταν το αποκορύφωμα μιας σειράς εκδηλώσεων, που έγιναν με ευκαιρία την παρουσίαση του νέου βιβλίου της ομάδας «Γυναίκες που Δημιουργούν» με τίτλο «Η Παρθένα του Πόθου μας». Οι συζητήσεις που προηγήθηκαν κέντρισαν το ενδιαφέρον του κόσμου και προκάλεσαν ποικίλες αντιδράσεις και σχόλια.

Με ευκαιρία την έκθεση, συζητήσαμε με την πρόεδρο της ΑΜΜΑΡ Σόνια Σάενζ για την οργάνωση, τις εμπειρίες της, τη θέση της ΑΜΜΑΡ για την πορνεία. Ο λόγος της Σόνια –ένας λόγος κατά τη γνώμη μας πολύ ριζοσπαστικός– είναι ιδιαίτερα σημαντικός γιατί, μεταξύ άλλων, αποτελεί μέρος του διαλόγου που διεξάγεται εδώ και χρόνια από τα φεμινιστικά κινήματα σχετικά με το ζήτημα της πορνείας. Είναι, επίσης, ιδιαίτερα σημαντικός επειδή ακριβώς είναι η μαρτυρία μιας γυναίκας που βρίσκεται εκεί και βιώνει, στην πιο ακραία ίσως εκδοχή τους, τη βία, την εκμετάλλευση και την αλλοτρίωση των γυναικών στο σύστημα της πατριαρχίας.

Εκ μέρους της «αλάνας» συζήτησαν η Δήμητρα Σούλιου και η Τασούλα Χεπάκη.

έργο της Ταμάρα ντε Λεμπίτσκα

Τα πρώτα χρόνια της οργάνωσης...

Η οργάνωση δημιουργήθηκε τέλος '94 - αρχές '95 από την ιδέα δύο ανθρωπολόγων γυναικών που δούλευαν τότε στην περιοχή Κονστιτουσιόν του Μπουένος Άιρες, μια περιοχή με μεγάλο ποσοστό γυναικών και τραβεστί στην πορνεία. Στόχος τους ήταν να μας παρακινήσουν να οργανωθούμε, γιατί εκείνη την περίοδο είχαν μπει σε εφαρμογή οι αστυνομικές διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες μπορούσαμε να συλληφθούμε και να φυλακιστούμε για πάνω από 20 μέρες. Στην αρχή συναντιόμασταν σε διάφορα μπαρ και στη συνέχεια απευθυνθήκαμε στο CTA[2], το οποίο μας παραχώρησε ένα γραφείο.

Αρχικά κατεβήκαμε στους δρόμους προσπαθώντας να πείσουμε τις άλλες γυναίκες να οργανωθούμε, γιατί ήταν ο μόνος τρόπος να αντιμετωπίσουμε την αστυνομική καταστολή. Σύντομα, όμως, συνειδητοποιήσαμε ότι δεν ήμασταν παρά μια ομάδα εκδιδόμενων γυναικών και ότι το πρόβλημα δεν θα έπρεπε να παραμείνει μεταξύ μας. Θεωρήσαμε λοιπόν απαραίτητο να απευθυνθούμε και σε άλλες κυβερνητικές και μη οργανώσεις. Το 1998, καταφέραμε μαζί με πολλές άλλες συλλογικότητες να καταργήσουμε τους αστυνομικούς κανονισμούς. Αυτά τα χρόνια αισθανθήκαμε ότι κατακτήσαμε ένα κομμάτι ελευθερίας επειδή μπορούσαμε να επιστρέφουμε τα βράδια στα σπίτια μας και να στέλνουμε τα παιδιά μας στο σχολείο.

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Εύη Κώτσου, Μυρτώ Μπολώτα, Κώστας Παπαθωμόπουλος

Ήρεμες πια, αρχίσαμε να ασχολούμαστε με το θέμα της υγείας των εκδιδόμενων γυναικών. Δεχθήκαμε μεγάλη οικονομική υποστήριξη για να αντιμετωπίσουμε θέματα υγείας, όπως το έιτζ και άλλες σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες. Έτσι, καταφέραμε να ταξιδέψουμε στο εξωτερικό καθώς και να οργανώσουμε άλλες AMMAP, στην Κόρδοβα, τη Λα Πλάτα, το Ροσάριο και αλλού.

Πορνεία: εργασία ή όχι; Οι πρώτες συζητήσεις και πιέσεις...

Στα τέλη '99 με αρχές 2000, το CTA και άλλες διεθνείς οργανώσεις που μας χρηματοδοτούσαν, άρχισαν να μας πιέζουν να δεχτούμε τη θέση ότι η πορνεία είναι επάγγελμα και ότι, εφόσον είμαστε εργαζόμενες, πρέπει να οργανωθούμε και να ιδρύσουμε σωματείο. Μας μιλούσαν για πράγματα που δεν είχαμε ιδέα, όπως, για παράδειγμα, το καταστατικό, το οποίο μας παρουσίασαν ήδη διαμορφωμένο από τους δικηγόρους του CTA -όλοι άντρες- και χωρίς τη δική μας συμμετοχή. Εμείς δεν το δεχτήκαμε έτσι εύκολα και αρχίσαμε να το συζητάμε μεταξύ μας: Τι νομίζεις εσύ, αυτό που κάνουμε είναι δουλειά ή δεν είναι; Γιατί είναι; Γιατί δεν είναι;

Από την άλλη μεριά, η κρίση του 2001 εξαθλίωσε ακόμα περισσότερο τις γυναίκες στον δρόμο, οι οποίες έψαχναν οποιαδήποτε απασχόληση, γεγονός που τις έκανε να συνειδητοποιήσουν ότι αυτό που έκαναν μέχρι τότε δεν ήταν δουλειά. Είναι η εποχή που, παρά την αντίδραση του CTA, δημιουργείται η AMMAP του Μπουένος Άιρες προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα αυξανόμενα προβλήματα στην περιοχή της πρωτεύουσας.

Σε μια γενική συνέλευση, όπου συμμετέχουμε γυναίκες από οργανώσεις της επαρχίας και του Μπουένος Άιρες και με την παρουσία του Γραμματέα του CTA, φάνηκαν καθαρά οι διαφορετικές απόψεις. Εμείς επιμέναμε ότι η πορνεία δεν είναι δουλειά, γιατί αυτό λέγανε οι γυναίκες στον δρόμο. Ενώ το CTA και η AMMAP Αργεντινής υποστήριζαν ότι δεν είχε ιδιαίτερη σημασία το τι λέγανε οι γυναίκες στη βάση αλλά η άποψη του Δ.Σ. Διαφωνήσαμε και τελικά το CTA μας πέταξε έξω από τα γραφεία του. Αυτά το 2003.

Δικαιώματα: δυο οπτικές που συγκρούονται...

Το CTA προσπαθούσε να μας πείσει ότι αν ιδρύαμε σωματείο θα αποκτούσαμε τα εργασιακά δικαιώματα όλων των εργαζόμενων, σύνταξη, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση κ.λπ. Κι εμείς τους απαντούσαμε: γιατί να ιδρύσουμε σωματείο, να νομιμοποιήσουμε και να αναγνωρίσουμε κάτι που συστηματικά προσπαθούσαμε να αποκρύψουμε με το ψέμα μας; Και οι νταβατζήδες; Τι κάνεις με αυτούς; Τους νομιμοποιείς επίσης, αποποινικοποιώντας τη δράση τους; Και τι γίνεται με τις ίδιες τις γυναίκες; Τις εγκλωβίζεις σε αυτό, τις αποδυναμώνεις και τους στερείς κάθε δικαίωμα επιλογής; Τους μοιράζεις προφυλακτικά για να είναι υγιείς και να συνεχίσουν να εκδίδονται χωρίς να μολύνουν την υπόλοιπη κοινωνία; Και οι νεότερες; Μπαίνουν στο συνδικάτο και τίποτα; Δεν τους δίνεις άλλη διέξοδο; Τους λέγαμε επίσης ότι η ουσιαστική αλλαγή δεν βρίσκεται στα λόγια. Γιατί εμείς θέλαμε τα δικαιώματα που έχει κάθε πολίτης, χωρίς όμως να είμαστε οι στιγματισμένες της κοινωνίας. Μας έλεγαν ότι με το σωματείο θα διώχναμε την αστυνομία από τη ζωή μας, ενώ εμείς επιμέναμε ότι η αστυνομία δεν βγαίνει από τη ζωή της πόρνης ούτε με σωματεία ούτε με ΜΚΟ. Γιατί για την αστυνομία η πορνεία είναι ένα σημαντικό έσοδο. Και για το CTA επίσης.

Γυναίκες σε κατάσταση πορνείας ή εργαζόμενες στη βιομηχανία του σεξ;

Επιλέγουμε τον όρο γυναίκες σε κατάσταση πορνείας, γιατί είναι ακριβώς μια κατάσταση που δεν την έχουμε επιλέξει και γιατί θέλουμε να την αλλάξουμε. Είναι κάτι μεταβατικό. Μπορεί να διαρκέσει μήνες, χρόνια ή και πολλά

έργο της Ταμάρα ντε Λεμπίτσκα

χρόνια. Το σημαντικό είναι ότι θέλουμε να την αλλάξουμε. Αν τη δεχόμαστε ως επάγγελμα δεν θα ήμασταν άνεργες, πράγμα που πιστεύουμε και γι' αυτό απαιτούμε δουλειά και επαγγελματική κατάρτιση από το κράτος. Επιπλέον, θα σήμαινε ότι η πορνεία είναι επιλογή και εμείς λέμε ότι δεν είναι. Ακόμα και σε περιπτώσεις, όπως με τις λεγόμενες πόρνες πολυτελείας, πρέπει να δούμε, πέρα από τα κίνητρα της καθεμιάς, το κατά πόσο είναι πραγματικά ελεύθερες να το επιλέξουν. Αντίθετα, αν μιλάμε για γυναίκες σε κατάσταση πορνείας, μπορούμε να δουλέψουμε πολλά άλλα θέματα, όπως ζητήματα φύλου και ταυτότητας που η πορνεία τσακίζει. Η λέξη εργασία, επίσης, καθαυτή ακούγεται τόσο γλυκά γιατί σου δίνει ένα είδος αξιοπρέπειας, όμως την ίδια στιγμή σε παραπλανά και σου στήνει παγίδες. Σε εγκλωβίζει.

Για να μας πείσουν μας φέρνουν ως παράδειγμα τους καρτονέρος που κάνουν κάτι όχι και τόσο ευχάριστο, αλλά είναι δουλειά που κάνουν με το σώμα τους. Ναι, είναι μια δουλειά (είναι πραγματικά δουλειά;) και βάζουν το σώμα τους, αλλά υπάρχουν τρόποι και τρόποι να διαθέτεις το κορμί σου. Όχι, για μας είναι μια δραστηριότητα που σε βοηθάει να επιβιώσεις, αλλά από την άλλη ακρωτηριάζει εντελώς την προσωπικότητά σου. Γιατί δεν αποφασίζεις για τίποτα και ζεις μέσα στο ψέμα. Ζεις εξαρτώμενη από πολλούς και, αν είσαι στην πορνεία, θα συνεχίσεις να εξαρτάσαι από αυτούς. Ταυτόχρονα, όταν λέμε ότι η πορνεία δεν είναι δουλειά, σημαίνει ότι δεν κάνουμε τη χάρη στην κυβέρνηση να μας καταγράψει στους δείκτες απασχόλησης και να μας θεωρεί εργαζόμενες. Ούτε διεκδικούμε «κόκκινες ζώνες» για να στήσουμε συνεταιρισμούς εκδιδόμενων γυναικών. Μου φαίνεται τρομακτικό!

Η Αηδία και ο Φόβος δεν χωρούν σε κανένα σωματείο...

Όσες παρέμειναν στο CTA και ίδρυσαν σωματείο λένε ότι το να εκδίδονται δεν τους προκαλεί φόβο ούτε αηδία. Αντίθετα, εμείς λέμε ότι νιώθουμε και φόβο και αηδία. Φόβο όχι μόνο απέναντι στην αστυνομία αλλά και στους πελάτες. Γιατί μπορεί να παρουσιάζονται ως άριστοι γονείς, οικογενειάρχες και σύζυγοι αλλά, επειδή σε πληρώνουν, γίνονται κύριοι του σώματός σου. Μπορούν να σου κάνουν ό,τι τους κατέβει. Ακόμα και να σε σκοτώσουν. Και νιώθουμε αηδία γιατί κάνουμε κάτι που δεν θέλουμε και είμαστε αναγκασμένες να το κάνουμε.

Δεν είμαστε εργαζόμενες, αλλά ποιες είμαστε τελικά;

Και για μας τα ερωτήματα δεν ήταν τόσο εύκολα. Γιατί αν δεν είμαστε εργαζόμενες, τότε τι είμαστε; Ποιες είμαστε; Μέχρι τότε πολλά πράγματα μας απασχολούσαν, αλλά έπρεπε να βρούμε μια λέξη που να μας χαρακτηρίζει. Έπρεπε να γίνουμε ορατές. Αναρωτιόμασταν: είμαστε πόρνες; Και δεν μπορούσαμε να ξεστομίσουμε αυτή τη λέξη. Γιατί κάθε φορά που τη λέγαμε κλαίγαμε. Και τότε τι είμαστε; Πιστεύω ότι σε αυτές τις στιγμές, που δεν είχαμε τίποτα απολύτως, αρχίσαμε να αναγνωρίζουμε σιγά σιγά ότι είμαστε γυναίκες χωρίς να ξέρουμε καλά καλά τι σημαίνει να είσαι γυναίκα.

Θυμάμαι στην περίοδο της κρίσης, το 2001, πολύς κόσμος μαζευόταν στα σημεία που μοιράζονταν τρόφιμα. Πήγαμε λοιπόν κι εμείς εκεί να ζητήσουμε βοήθεια, αφού δεν είχαμε λεφτά ούτε για το εισιτήριο και κοιμόμασταν στον δρόμο. Για μας ήταν πολύ σημαντικό, γιατί σήμαινε επίσης πολύ λιγότερες ώρες στην πορνεία.

Αλλά εκεί μας ρωτούσαν ποιες είμαστε εμείς που ζητάμε βοήθεια και δεν ξέραμε τι να απαντήσουμε. Είμαστε γυναίκες φτωχές, άνεργες, λέγαμε. Και πώς ζείτε; Είμαστε πόρνες.

Ψάχνοντας για ταυτότητα και δουλειά...

Την ίδια εκείνη περίοδο αρχίσαμε να ψάχνουμε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης γιατί πολλές από μας θέλουμε να μάθουμε μια τέχνη, ράψιμο, κομμωτήριο κ.λπ. Έτσι, στήσαμε διάφορα εργαστήρια. Επίσης οργανώσαμε έναν χώρο που τον ονομάσαμε Χώρος Γυναικών. Αρχίσαμε με 15 συντρόφισσες και φτάσαμε να είμαστε 50. Εκεί ξεκινήσαμε να συζητάμε τις εμπειρίες μας. Φτάσαμε να συζητάμε θέματα οικογενειακής βίας και βιασμού. Οι συζητήσεις ήταν πολύ έντονες γιατί γίνονταν μεταξύ μας. Και όλη αυτή την αγωνία που κουβαλούσαμε την ξερνάγαμε εκεί. Αλλά, ταυτόχρονα, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε το πώς θα βγαίναμε από όλο αυτό, πώς η καθεμιά θα γυρνούσε στο σπίτι της καλά.

Θυμάμαι ότι σε μια συνάντηση μοιράσαμε καθρεφτάκια και προτείναμε να κοιταχτούμε για 10 λεπτά. Ήταν συγκλονιστικό. Γιατί από την αμηχανία περάσαμε στο νευρικό γέλιο και μετά στο κλάμα. Αλλά ήταν τότε που, για πρώτη φορά, είδαμε τους εαυτούς μας ως γυναίκες και ως πρόσωπα.

Νόμος της Καλής Συμβίωσης[3]: συλλήψεις και διωγμοί...

Αρχίσαμε να συζητάμε για τον νόμο από πολύ νωρίς και να παρακινούμε τις συντρόφισσές μας να αντιδράσουν. Ποτέ δεν σκεφτήκαμε ότι θα το πληρώναμε τόσο ακριβά. Έγινε αυτό που γίνεται πάντα. Ποιες συνέλαβαν; Πόρνες, τραβεστί και μικροπωλητές. Όμως, το γεγονός αυτό μας έδωσε δύναμη και μας παρακίνησε να συνεχίσουμε.

Είχαμε μεγάλη υποστήριξη από οργανώσεις πικετέρος, από την ομάδα Λαϊκής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου των Μητέρων, την ομάδα Λαβάκα, τα Κινήματα των Ανέργων, ήταν όλοι εκεί. Διαφορετικά, μόνες μας δεν θα τα καταφέρναμε. Όμως, το δυσκολότερο από όλα ήταν να μπορέσουμε να τονώσουμε το ηθικό των συντρόφων και των συντροφισσών που ήταν στη φυλακή. Πώς να τονώσεις το ηθικό της συντρόφισσάς σου, πώς να το καταφέρεις όταν εσύ γυρνάς το βράδυ στο σπίτι σου, στα παιδιά σου, ενώ αυτή είναι εκεί μέσα; Θυμάμαι όταν αποφάσισαν να αρχίσουν απεργία πείνας ήταν η πιο δύσκολη περίοδος. Τους λέγαμε όχι, μην το κάνετε. Μην την ξεκινήσετε γιατί θα είσαστε απλά και μόνο μερικές πόρνες που πεθαίνουν από πείνα και τίποτε περισσότερο. Εδώ βλέπεις παιδιά που πεθαίνουν από πείνα και η κυβέρνηση αδιαφορεί, πώς περιμένεις ότι θα ενδιαφερθεί για μια πόρνη που πεθαίνει από πείνα;

Ο ρόλος των ΜΜΕ ήταν τέτοιος που δεν άφηνε τίποτα να περάσει στην κοινωνία. Ήταν τρομερό! Οι εφημερίδες αναρωτιούνταν πώς είναι δυνατόν σε μια ιστορική γειτονιά του Μπουένος Άιρες να υπάρχουν πόρνες και τραβεστί[4]! Δεν ξέρω αν σε εκείνη τη φάση η κοινωνία κατάλαβε τι συνέβαινε. Με την έκθεση, ναι, νομίζω ότι η κοινωνία αρχίζει να αντιλαμβάνεται.

Γυναίκες που Δημιουργούν... Η ιδέα της έκθεσης

Η ιστορία ξεκίνησε τον περασμένο Ιανουάριο όταν τέσσερις γυναίκες βρεθήκαμε στη Βολιβία συζητώντας

με τις γυναίκες εκεί. Θέλαμε να μάθουμε γι' αυτές, για τους αγώνες τους και για τον τρόπο οργάνωσής τους, γιατί ό,τι ξέραμε μέχρι τότε ήταν ό,τι μας ερχόταν ως πληροφορία από άντρες και όχι από τις ίδιες τις γυναίκες. Εκεί, λοιπόν, συναντηθήκαμε με την ομάδα «Γυναίκες που Δημιουργούν», οι οποίες τότε ξεκινούσαν την καμπάνια τους «Καμιά Γυναίκα δεν Γεννιέται Πόρνη». Έμπαινε και εκεί επίσης το θέμα της ίδρυσης σωματείου εκδιδόμενων γυναικών. Έστησαν την έκθεσή τους στο σημαντικότερο πολιτιστικό κέντρο της Λα Πας, και, παρά την επιθετικότητα μιας επιτροπής γειτόνων και μιας μερίδας του κόσμου που άρχισε να σπάει και να καταστρέφει το υλικό, η έκθεση έγινε και η εμπειρία ήταν συγκλονιστική! Μετά από αυτό, μας πρότειναν να κάνουμε την έκθεση εδώ, στο Μπουένος Άιρες. Η μεγάλη δυσκολία ήταν να βρούμε μέρος, γιατί όλοι μας έλεγαν όχι, σε πόρνες όχι, όπως πάντα. Τελικά, το πολιτιστικό κέντρο Μπόρχες μας παραχώρησε μια αίθουσα για δύο εβδομάδες, αλλά επειδή ο κόσμος ήταν πολύς μας έδωσαν δύο παρατάσεις και η έκθεση κράτησε σχεδόν ένα μήνα!

Θυμάμαι την ένταση όταν στήναμε την έκθεση. Ήταν πολύ μεγάλη γιατί ήταν σαν να ξαναζείς τη ζωή σου από την αρχή. Το παρελθόν και το παρόν σου. Εκεί συνειδητοποίησα πλήρως τα ερωτήματα. Και άρχισα να αναρωτιέμαι αν αυτό που κάναμε ήταν σωστό, αν ήταν αυτό που θέλαμε να κάνουμε πραγματικά. Εκεί εγώ προσωπικά, βουτηγμένη στο άγχος και την αγωνία, είδα καθαρά τα ερωτήματα, την πρόκληση που απευθύναμε άμεσα προς την κοινωνία. Και αναρωτήθηκα για τον δικό μου ρόλο επίσης. Και είδα πως ό,τι έκανα μέχρι τότε δεν μου άρεσε. Δεν ήθελα να συνεχίσω να μοιράζω προφυλακτικά για μια ΜΚΟ και κουτιά με τρόφιμα[5], γιατί είδα τον εαυτό μου ως μεσολαβήτρια ανάμεσα στις συντρόφισσές μου και το κράτος που προάγει στην πραγματικότητα την πορνεία. Άρχισα να αισθάνομαι ενοχές. Γιατί εγώ τους μοίραζα δωρεάν προφυλακτικά και τις ενημέρωνα για θέματα υγείας αλλά η πραγματικότητά τους ήταν άλλη. Τι μπορούν να κάνουν όταν έρχεται ο πελάτης και ο νταβατζής και τους λένε «χωρίς προφυλακτικό»; Έχουν τόση ανάγκη και φόβο που το δέχονται. Με το να τους μοιράζεις προφυλακτικά και λίγα τρόφιμα δεν κάνεις τίποτα. Πρέπει να τα συνδέσεις με άλλα πράγματα. Όλοι αυτοί οι διευθυντές των προγραμμάτων ΜΚΟ που μας μοιράζουν προφυλακτικά-μαϊμούδες, δεν κάνουν τίποτα και κερδίζουν ένα σωρό λεφτά από μας. Ενώ οι γυναίκες ζουν σε άθλιες καταστάσεις, σε σπίτια ερείπια, στο κρύο και στην υγρασία ή και στους δρόμους. Αυτές σου μιλάνε για τρομερά προβλήματα κι εσύ τους δίνεις δωρεάν προφυλακτικά! Ξέρω πια πολύ καλά ότι για μας ουσιαστική βοήθεια θα ήταν να οδηγηθούμε προς τα εκεί όπου μπορούν να μας κοιτάζουν κατάματα, στα μάτια. Πρέπει να βρούμε λοιπόν άλλους τρόπους, άλλους χώρους, να αγωνιστούμε να αποκτήσουμε άλλο λόγο, που να μην είναι αυτός της πόρνης. Μας ήταν τόσο ενσωματωμένο αυτό. Πού να μιλήσουμε εμείς για γυναίκες, για την πορνεία, για την ανεργία, για δικαιώματα; Εμείς δεν ήμασταν παρά μόνο πόρνες. Άλλοι μιλούσαν για μας.

Νομίζω ότι η έκθεση μάς βοήθησε και σ' αυτό. Γιατί μας έδωσε την ευκαιρία να μιλήσουμε.

Η έκθεση... μια άλλη «επαφή» με τον κόσμο...

Ηταν πολύ δυνατή και πολύ πλούσια εμπειρία. Άρχισε με μια δημόσια συζήτηση που έγινε στο ξενοδοχείο Μπάουεν[6] και ολοκληρώθηκε στο πολιτιστικό κέντρο Μπόρχες. Πιστεύω ότι ο κόσμος αντέδρασε, ανταποκρίθηκε, επηρεάστηκε. Εμείς τη νιώσαμε σαν ένα δικό μας χώρο και τον λόγο μας ως μια έκφραση αγώνα. Ήρθαν κι άλλες γυναίκες και ξέρασαν εκεί όλη αυτή τη βία, τον θυμό, το ξύλο, τη ντροπή που έχουν ζήσει. Κάθε μέρα καθόμασταν κάτω στο πάτωμα, συζητούσαμε με τον κόσμο και νιώθαμε τον λόγο μας να υπάρχει. Ήρθαμε επίσης σε επαφή με άλλους ανθρώπους, με νέες και νέους. Φτάναμε, πολύ συχνά, να συζητάμε πάνω από 150 άτομα. Ο κόσμος δεν χώραγε να μπει μέσα. Θυμάμαι μια κοπελίτσα, γύρω στα 15, που ήρθε νωρίς το απόγευμα και έμεινε μέχρι το κλείσιμο. Κοίταζε με προσοχή το υλικό, άκουγε τη συζήτηση, έτσι μόνη της. Σκεφτόμουν: τι κάνει αυτό το κοριτσάκι εδώ; Όταν της μίλησα μου είπε ότι είναι μαθήτρια από το Κίλμες[7] και ότι θα ήθελε να πάμε στο σχολείο της και να μιλήσουμε με τους συμμαθητές της. Η μαθήτρια αυτή ξανάρθε, με τη μητέρα της αυτή τη φορά. Πολλά τέτοια περιστατικά.

Ένας άντρας μου πέταξε μια μέρα, έτσι στα καλά καθούμενα, «πόσο πάει;» Και μια γυναίκα, που είχε έρθει να δει την έκθεση, αντέδρασε τόσο που τον έκανε να το βάλει στα πόδια. Ένα σωρό περιστατικά που για μένα είναι μηνύματα για το πόσο πολύ επηρέασε τον κόσμο αυτή η έκθεση. Και τώρα που ξαναβλέπω όσα έγραψε ο κόσμος στο βιβλίο επισκεπτών, ναι, λέω ότι ήταν πολύ σημαντική. Ένας σταθμός στη ζωή μας.

απόδοση: Δήμητρα Σούλιου, Τασούλα Χεπάκη

1 Asiociación de Mujeres Argentinas por los Derechos Humanos. Είναι μια ομάδα γυναικών σε κατάσταση πορνείας, όπως οι ίδιες επιλέγουν να αυτοαποκαλούνται και οι οποίες δραστηριοποιούνται στην περιοχή της πρωτεύουσας, το Μπουένος Άιρες.

2 Central de los Trabajadores de Argentina. Η αντίστοιχη Γενική Συνομοσπονδία Εργατών της Αργεντινής.

3 Νόμος της Καλής Συμβίωσης (La Ley de la Convivencia): Ο νόμος που ψηφίστηκε αρχικά το 1998, και μετά από πολλές αναβολές, τέθηκε οριστικά σε ισχύ το 2005. Μεταξύ άλλων προβλέπει πολύμηνη προφυλάκιση και βαριές ποινές στις εκδιδόμενες γυναίκες, σε τραβεστί και σε μικροπωλητές που συχνάζουν σε ορισμένες περιοχές της πόλης, τις λεγόμενες «καλές» ή «τουριστικές». Το 2005, όταν τέθηκε σε εφαρμογή, υπήρξε έντονη αντίδραση, ενώ συνελήφθησαν και προφυλακίστηκαν 15 άτομα για 14 μήνες. Αφέθηκαν τελικά ελεύθεροι μετά από πολλές κινητοποιήσεις συμπαράστασης και στις 3 Οκτωβρίου θα περάσουν από δίκη αντιμετωπίζοντας βαριές κατηγορίες, κάποιες σε βαθμό κακουργήματος.

4 Μιλάει για την γειτονιά του Παλέρμο.

5 Η ΑΜΜΑΡ είχε αναλάβει να μοιράζει προφυλακτικά και τρόφιμα, καθώς και να ενημερώνει τις γυναίκες για θέματα υγείας.

6 Το γνωστό ξενοδοχείο, που λειτουργεί από τους ίδιους τους εργαζόμενους, έχει ανοίξει τις πόρτες του στα διάφορα κινήματα και γίνονται συχνά εκεί εκδηλώσεις, συζητήσεις, προβολές κ.λπ.

7 Εργατική γειτονιά του Μπουένος Άιρες.

Στις **4.000** ανέρχονται σήμερα οι «μακίλας» στο Μεξικό. Έχουν επεκταθεί, πέρα από τη ζώνη των συνόρων, σε ολόκληρο το Μεξικό αλλά και στην υπόλοιπη Κεντρική Αμερική. Οι «μακίλας» εμφανίστηκαν στο Μεξικό τη δεκαετία του 1970. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, το 1980 λειτουργούσαν περισσότερες από 620 εγκαταστάσεις, το 1994 ο αριθμός τους έφτανε τις 2.900, το 1997 είχαν ξεπεράσει τις 3.500.

1.500.000 εργάτριες και εργάτες απασχολούνται στη βιομηχανία των «μακίλας» και αποτελούν περίπου το 9% των επίσημα εργαζόμενων στο Μεξικό.

Σύνορα και «μακιλαδόρας»...

Καλωσήρθατε στην Τιχουάνα, Μεξικό

Στο βορρά του Μεξικού, στα σύνορα με τις Ηνωμένες Πολιτείες, βρίσκεται η Τιχουάνα, μια πόλη των 2.000.000 κατοίκων. Έτσι λένε τα επίσημα στοιχεία αν και ο πληθυσμός της μεταβάλλεται διαρκώς καθώς περίπου 15.000 άνθρωποι φτάνουν κάθε μήνα στην πόλη. Άντρες και γυναίκες από τον φτωχό νότο. Μετανάστες από ολόκληρο το Μεξικό αλλά και από ολόκληρη τη νοτιοαμερικάνικη ήπειρο ταξιδεύουν μέχρι εκεί. Προορισμός τους η δουλειά στις «μακίλας» ή το πέρασμα στη γη που λένε ότι κατοικεί το αμερικάνικο όνειρο, στις Ηνωμένες Πολιτείες.

«Καλωσήρθατε στην Τιχουάνα», γράφει σε ισπανικά και αγγλικά μια ταμπέλα στον αυτοκινητόδρομο που μπαίνει στην πόλη. Σε ολόκληρη την περιοχή υπάρχουν διάσπαρτες βιομηχανικές ζώνες, οι ζώνες των «μακίλας». Εργοστάσια με τεράστιες ταμπέλες στα κάγκελα που τα περικλείουν ζητάνε προσωπικό: Panasonic, Sanyo, Hitachi, Samsung, Nestle, Toyota, Sharp...

Λίγο πιο πέρα και μερικά λεπτά μακριά από το κέντρο της πόλης, λαϊκές, εργατικές φτωχογειτονιές, βουτηγμένες στα απόβλητα που αφήνει σαν παρακαταθήκη η λειτουργία των εργοστασίων. Σκόνη και μυρωδιές αρρωστημένες.

Ολόκληρη την πόλη, ολόκληρο τον βορρά του Μεξικού, διαπερνά ένα σιδερένιο τείχος. Είναι τα σύνορα με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στη μεριά του Ειρηνικού, ακόμα και μέσα στη θάλασσα, σιδερένια δοκάρια προειδοποιούν ότι απαγορεύεται το πέρασμα. Και δεν είναι το μόνο μέσο προειδοποίησης. Βορειοαμερικάνοι συνοριοφύλακες με όπλα, στολές, τετράτροχα παραλίας, ελικόπτερα και το βράδυ προβολείς φυλάνε το τείχος.

Στην άλλη μεριά της πόλης, στην πλευρά της ερήμου, σε ένα σημείο του τείχους υπάρχουν καρφωμένοι δεκάδες σταυροί. Σταυροί με ονόματα, ηλικίες και τόπους καταγωγής των ανθρώπων που χάθηκαν στην προσπάθειά τους να περάσουν τη γραμμή... Μερικοί σταυροί είναι ανώνυμοι, άνθρωποι που ποτέ δεν αναγνωρίστηκαν.

«Νιώθω ότι μου φέρονται σα να είμαι μηχανή»

Στις «μακίλας» δουλεύουν, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, γυναίκες ηλικίας από 16 μέχρι 35 χρόνων. Η δουλειά είναι πενθήμερη, αν και αναγκάζονται να δουλεύουν υπερωρίες χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να αρνηθούν. Ο μισθός κυμαίνεται ανάλογα με το είδος και την παραγωγή του εργοστασίου. Κατά μέσο όρο είναι στα 40 με 50 δολάρια την εβδομάδα, περίπου 200 δολάρια τον μήνα. Υπάρχουν τρεις βάρδιες εργασίας: πρωινή, απογευματινή και νυχτερινή.

Στους διάφορους τομείς εργασίας, μέσα στο εργοστάσιο, υπάρχουν κίτρινες γραμμές που περιορίζουν την κίνηση των εργατριών. Για να πάνε στην τουαλέτα ζητάνε άδεια, η οποία δίνεται με πολύ πίεση ή δεν δίνεται καθόλου. Οι εργάτριες είναι αναγκασμένες να μη σηκώνουν κεφάλι από τη δουλειά. Αν ο επόπτης τις πιάσει να κοιτάζουν αλλού, τους απαγορεύει να δουλέψουν τις επόμενες μέρες ή κόβει μέρος από τον μισθό τους.

Σε μια γιαπωνέζικων συμφερόντων «μακίλα» αναγκάζουν τις εργάτριες να φοράνε στο πέτο μια κονκάρδα με ένα χαμογελαστό ανθρωπάκι για να παρουσιάζουν το πρόσωπο που οι ιδιοκτήτες θέλουν για τις επιχειρήσεις τους: χαρά και διάθεση για δουλειά. Αν κάποια εργάτρια αργήσει έστω κι ένα λεπτό να χτυπήσει κάρτα, χάνει τη δουλειά της για τις επόμενες μέρες ή αφαιρείται μέρος από το μισθό της. Παράλληλα, δίνουν μπόνους συνέπειας και αποτελεσματικότητας στις εργάτριες που είναι πάντα στην ώρα τους στη δουλειά και που παράγουν ικανοποιητικά.

Δουλεύουν σε συνθήκες μηδενικής ασφάλειας. Το 80% των εργατών και εργατριών στη Hyundai, για παράδειγμα, έχουν τουλάχιστον ένα εργατικό ατύχημα στο ιστορικό τους. Δουλεύουν με γυμνά χέρια και απροστάτευτο πρόσωπο. Στις «μακίλας» που χρησιμοποιούν χημικά οι εργάτριες μολύνονται. Τα χημικά περνάνε από το δέρμα, την ανάσα, τα κουβαλάνε στα μαλλιά τους και τα μεταφέρουν στις οικογένειές τους.

Τις γυναίκες πριν τις προσλάβουν τις περνάνε από τέστ εγκυμοσύνης. Δεν θέλουν γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης στα εργοστάσια γιατί δεν είναι συμφέρουσες οι άδειες εγκυμοσύνης και γέννας. Σε περιπτώσεις που η γυναίκα μείνει έγκυος ενώ ήδη δουλεύει στη «μακίλα», τη μεταφέρουν σε πιο δύσκολο πόστο εργασίας, να κουβαλάει βάρη και να κάνει άλλες δύσκολες δουλειές, για να την εξαναγκάσουν σε παραίτηση και να μην πληρώσουν αποζημίωση. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης των εργατριών, ενώ άδειες και δώρα γιορτών δεν

Το **80%** των βιομηχανιών είναι βορειο-αμερικάνικων συμφερόντων.	Στην **Τιχουάνα** λειτουργούν 600 εγκαταστάσεις που απασχολούν περίπου 150.000 εργάτες και εργάτριες. Στην Πόλη Χουάρες λειτουργούν περίπου 350 εγκαταστάσεις που απασχολούν περίπου 200.000 ανθρώπους, το 1/4 των κατοίκων της πόλης.	**900** εργάτριες απολύονται κάθε χρόνο στην Τιχουάνα λόγω εγκυμοσύνης.	**Ένα** γαλόνι γάλα στο σύνορα του Μεξικού στοιχίζει 3,27 δολάρια. Ένα γαλόνι γάλα στη Νέα Υόρκη στοιχίζει 2,57 δολάρια.

περιλαμβάνονται στην κατα τα άλλα τόσο «συμφέρουσα» προσφορά εργασίας!

Κάρμεν, 34 χρόνων: *Έφυγα από την Τσιάπας όταν ήμουν 14 χρόνων. Έχω 20 χρόνια που μένω στην Τιχουάνα. Είμαι μάνα μόνη, με τρία παιδιά.*

Ξεκίνησα τη δουλειά στις «μακίλας» στα 24 μου χρόνια. Μετά από έξι χρόνια δουλειάς στη Sanyo, το εργοστάσιο μεταφέρθηκε σε άλλη περιοχή, μια ώρα μακρύτερα. Δεν μπορούσα να συνεχίσω να δουλεύω εκεί, γιατί ήταν πια πολύ μακριά από εκεί που έμενα. Οι «μακίλας» το έχουν ως τακτική. Αλλάζουν βιομηχανικές ζώνες για να μας αναγκάζουν σε παραίτηση. Έτσι έκανα μήνυση στην επιχείρηση για παραβίαση των όρων του συμβολαίου, λόγω αλλαγής της διεύθυνσης λειτουργίας της. Μετά από πολύ καιρό και πολλές πιέσεις κέρδισα τη δίκη και 2.500 δολλάρια.

Στη συνέχεια έπιασα δουλειά στην Panasonic και μετά σε άλλη και σε άλλη, για μικρά χρονικά διαστήματα στην καθεμιά. Τον τελευταίο ενάμισι χρόνο δουλεύω σε μια «μακίλα» με ηλεκτρονικά εξαρτήματα. Κανονικά πληρωνόμουν 60 δολάρια την εβδομάδα αλλά η διοίκηση λέει ότι οι δουλειές δεν πάνε καλά και δεν μας πληρώνει. Άλλες εργάτριες παραιτήθηκαν κι άλλες τις απόλυσαν. Από τα 200 άτομα προσωπικό έχουμε απομείνει 16. Και αυτό κάνει ακόμα πιο δύσκολη τη δουλειά. Επειδή η εταιρεία δεν έχει δουλειά και δεν έχει λεφτά, μας βάζουν να μαζεύουμε πρώτες ύλες από τα σκουπίδια άλλων εργοστασίων και να τα συναρμολογούμε.

Λέω στις άλλες εργάτριες να κάνουμε απεργία. Γιατί εμείς δουλεύουμε τα μηχανήματα, εμείς ξέρουμε να τα δουλεύουμε, δεν μπορούν να τα πάρουν και να φύγουν, μας χρωστάνε λεφτά.

Τέσσερις μέρες την εβδομάδα δουλεύω νυχτερινή βάρδια για να φροντίζω τα παιδιά μου την ημέρα. Μετά τη βάρδια κοιμάμαι μία με δύο ώρες την ημέρα και μερικές μέρες καθόλου. Για να τα βγάλω πέρα έχω και δεύτερη δουλειά τα σαββατοκύριακα. Δεν γίνεται να κάθεσαι, γιατί όσο κάθεσαι τρέχουν οι λογαριασμοί για το ηλεκτρικό, το γκάζι και το νερό, οι δόσεις για το σπίτι, λεφτά για το φαγητό, τα ρούχα.

Κι όμως αντιστέκονται...

Η Μάγο έφυγε από το χωριό της στην Πουέμπλα. Εκεί δούλευε στον κάμπο και δεν ήξερε τίποτα για τα δικαιώματά της. Φτάνοντας στην Τιχουάνα δούλεψε για αρκετό καιρό στις «μακίλας». Έμαθε ότι «τόσο στον ήλιο -στον κάμπο- όσο και στη σκιά -στη "μακίλα"- παραβιάζουν τα δικαιώματα των εργατριών».

Σήμερα εργάζεται στην CITTAC, ένα κέντρο ενημέρωσης που εδώ και πολλά χρόνια δουλεύει στον τομέα των δικαιωμάτων των εργατριών και εργατών στις «μακίλας». Παράλληλα συμμετέχει στην Άλλη Καμπάνια που ξεκίνησε το ζαπατιστικό κίνημα.

«Πολλές "μακίλας" κλείνουν, όμως ανοίγουν άλλες», λέει. *«Οι εταιρείες αλλάζουν το εργατικό τους δυναμικό γιατί οι εργάτριες που μένουν πολύ καιρό στην ίδια δουλειά αρχίζουν να απαιτούν τα δικαιώματά τους. Κάνουν πόλεμο στους ανθρώπους που απαιτούν. Τηλεφωνικές απειλές, απολύσεις και, πολύ συχνά, επιθέσεις και ξύλο».*

«Στα ΜΜΕ η κυβέρνηση λέει ότι πρέπει να δείχνουμε τον καλύτερό μας εαυτό για να έρθει το κεφάλαιο και οι επενδύσεις», συνεχίζει η Μάγο, *«όμως οι πολιτικοί είναι μαφία που συνεργάζεται με τους εργοδότες και είναι όλοι τους διεφθαρμένοι. Πολιτικοί, συνδικάτα και επιχειρηματίες δουλεύουνε μαζί».*

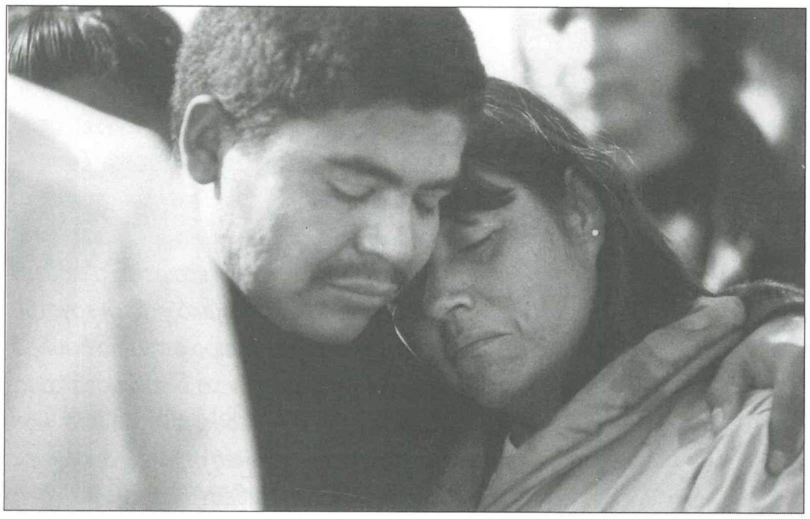
Σύμφωνα με τον μεξικάνικο νόμο, ο μισθός των εργατών πρέπει να είναι αρκετός για να καλύπτει την αξιοπρεπή τροφή, στέγη και εκπαίδευση μιας οικογένειας. Ο μισθός των εργατριών στις «μακίλας» δεν φτάνει για να καλύψει ούτε τις ανάγκες ενός ατόμου, πόσο μάλλον μιας οικογένειας με 4 και 5 παιδιά.

«Η απαίτηση εφαρμογής του νόμου είναι ένας τρόπος διεκδίκησης των δικαιωμάτων μας», λένε οι εργάτριες. *«Οι μηνύσεις έχουν κάποιο αποτέλεσμα όταν οι ίδιες οι εργάτριες μαθαίνουμε απ' αυτή τη διαδικασία, όταν μαθαίνουμε τα δικαιώματά μας κι έτσι γινόμαστε πιο δυνατές και αποκτάμε τη γνώση για να υπερασπίζουμε τους εαυτούς μας».*

«Όταν μας βλέπουν να αγωνιζόμαστε, πολλοί μας ρωτάνε αν προτιμάμε να έχουμε μια τέτοια δουλειά από το να μην έχουμε καθόλου δουλειά... Εμείς είμαστε εργάτριες, θέλουμε δουλειά, αλλά όχι σε αυτές τις συνθήκες που προσφέρει το κεφάλαιο, όχι σε βάρος της υγείας και της αξιοπρέπειάς μας. Θέλουμε να μας σέβονται και απαιτούμε τα δικαιώματά μας».

Ελπίδα Νίκου

ταινίες στη συνοριακή ζώνη ιστορίες αγνοούμενων γυναικών

Νεαρή κυρία αγνοούμενη (Señorita extraviada) της Λούρδες Πορτίγιο (Lourdes Portillo), Μεξικό, 2002

Η Χουάρες είναι μια από τις μεγαλύτερες πόλεις του Μεξικού. Βρίσκεται στα σύνορα της χώρας με τις ΗΠΑ. Οι γυναίκες που μεταναστεύουν εκεί αναζητούν δουλειά είτε στα εργοστάσια συναρμολόγησης (maquilas) των μεγάλων βορειοαμερικάνικων εταιρειών που έχουν εγκατασταθεί εκεί, είτε στον δρόμο, όπου εκδίδουν το σώμα τους. Η πόλη έχει απασχολήσει εδώ και καιρό τα μέσα ενημέρωσης, καθώς από το 1993 πάνω από 270 γυναίκες έχουν δολοφονηθεί ή αγνοούνται, χωρίς τα εγκλήματα αυτά να έχουν διαλευκανθεί μέχρι σήμερα. Η ταινία **Νεαρή κυρία αγνοούμενη** (Σενιορίτα εξτραβιάδα) αποτελεί ένα διαφορετικό ρεπορτάζ πάνω σε αυτό το θέμα.

Η Πορτίγιο χρησιμοποιεί την αφήγηση (voice off) από την αρχή της ταινίας, δείχνοντας παράλληλα εικόνες της πόλης. Η δική της αφήγηση δεν επεξηγεί αλλά βάζει ερωτήματα, προσδίδοντας έτσι στην έκθεση των εικόνων και των γεγονότων μια αίσθηση μυστηρίου.

Ήρθα στη Χουάρες για να παρασταθώ στη σιωπή και στο μυστήριο που περιβάλλει τους θανάτους εκατοντάδων γυναικών...Όταν ήρθα στη Χουάρες, λίγος κόσμος ήθελε να μου μιλήσει για τις γυναίκες. Τα τελευταία δέκα χρόνια από διακόσιες μέχρι τετρακόσιες έχουν δολοφονηθεί. Πολύ λίγα από αυτά τα εγκλήματα έχουν διαλευκανθεί. Γιατί αγνοούνται οι θάνατοι τόσων γυναικών και γιατί τα εγκλήματα συνεχίζονται;

Η αφήγηση συνοδεύεται στη συνέχεια από εικόνες των δρόμων και των κατοίκων στην εμπορική ζώνη της πόλης. Βλέπουμε βιτρίνες και νέες γυναίκες που στρέφουν το βλέμμα τους στην κάμερα. Μέσα από αυτές τις επιλογές υπονοείται μια σύνδεση του θέματος των δολοφονιών με την κουλτούρα της κατανάλωσης. Το μυστήριο των εξαφανισμένων γυναικών εντάσσεται με αυτόν τον τρόπο στο οικονομικό πλαίσιο της διασυνοριακής πόλης.

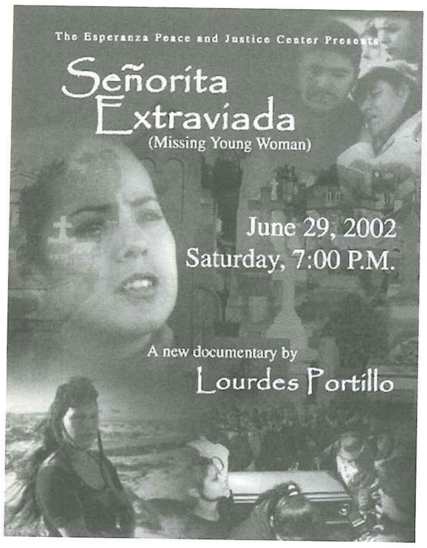
Για κάποιους Αμερικάνους η Χουάρες είναι ο τόπος όπου όλα τα απαγορευμένα είναι διαθέσιμα...η πόλη του μέλλοντος...ως μοντέλο της παγκοσμιοποίησης, η πόλη περιστρέφεται χωρίς έλεγχο.

Εμφανίζονται, ακόμα, πλάνα από εφημερίδες και τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων. Η μαζική κουλτούρα των μέσων επικοινωνίας, μέσα από την οποία η κοινότητα παρακολουθεί τη διαδραματιζόμενη τραγωδία, παρουσιάζεται ως ένα επιπλέον στοιχείο αποξένωσης. Η Πορτίγιο περιλαμβάνει συνέντευξη με τον κυβερνήτη της πολιτείας Τσιουάουα, ο οποίος μιλάει για τα εγκλήματα σα να συνέβησαν σε κάποιες πόρνες που «παρασύρθηκαν». Ως ύποπτοι, στον Τύπο και στις ειδήσεις παρουσιάζονται μια τοπική συμμορία, ένας οδηγός λεωφορείου που μετέφερε στα εργοστάσια τις εργάτριες, μια ομάδα αστυνομικών που εμπλέκονται στη διακίνηση ναρκωτικών, ένας Αιγύπτιος. Η Πορτίγιο δεν προτείνει κανέναν, αλλά παραθέτει παράλληλα εικόνες των εντοπισμένων σωμάτων των δολοφονημένων γυναικών, εικόνες από τα τηλεοπτικά δελτία που οι κάτοικοι παρακολουθούν καθημερινά στις οθόνες της τοπικής και διεθνούς τηλεόρασης.

Σιγά σιγά ενισχύεται η άποψη ότι το οικονομικο-κοινωνικό σύστημα, η συνοριακή κουλτούρα, συντηρεί ή ακόμα και εμπλέκεται στις δολοφονίες και τις εξαφανίσεις των γυναικών. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προωθούν καθημερινά την άποψη ότι οι γυναίκες αποτελούν εμπορεύσιμα αντικείμενα. Στη βιτρίνα, στην αλυσίδα παραγωγής του εργοστασίου, στο πεζοδρόμιο, οι γυναίκες «συναρμολογούν» το σώμα τους για να το πουλήσουν στην αγορά της πόλης Χουάρες.

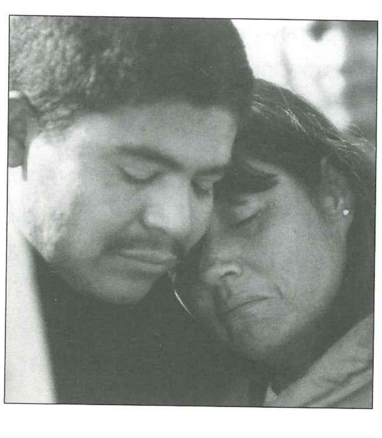
Στις εικόνες της διεφθαρμένης πόλης, παρεμβάλλονται πλάνα από φωτογραφίες των εξαφανισμένων γυναικών και των μητέρων τους που μιλάνε στην κάμερα. Οι κινήσεις της κάμερας επιβραδύνονται, ενώ χρησιμοποιείται χορωδιακή μουσική, που συνοδεύει ως ρέκβιεμ τις αφηγήσεις για τις εξαφανίσεις και τους θανάτους των γυναικών. Στην αρχή της ταινίας βλέπουμε τη μεξικάνικη σημαία σε μια κεντρική πλατεία της πόλης Χουάρες, στο τέλος η κάμερα επανέρχεται στην εικόνα της σημαίας, μόνο που αυτή τη φορά είναι κομματιασμένη.

Σε μια προηγούμενη ταινία της, με τίτλο **Corpus: A Home Movie for Selena** (**Κόρπους: Μια Οικογενειακή Ταινία για τη Σελένα**), η σκηνοθέτιδα ερευνά τον αντίκτυπο που είχε στη λατινογενή κοινότητα του Τέξας, Κόρπους Κρίστι, η δολοφονία της νέας Τεξανής τραγουδίστριας Σελένα Κιντανίγια. Και στις δύο αυτές ταινίες αντικείμενο κινηματογράφησης αποτελεί ο τρόπος ζωής των περιθωριοποιημένων πληθυσμών των συνόρων, με αφορμή τα εγκλήματα που διαπράττονται σε βάρος γυναικών. Ωστόσο, ενώ η ταινία Κόρπους εστιάζει σε μια μεμονωμένη περίπτωση, με τη **Σενιορίτα Εξτραβιάδα** η Πορτίγιο επιχειρεί μια ευρύτερη κινηματογραφική διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στη σεξουαλικότητα και τη βία που αναπτύσσεται στη συνοριακή ζώνη.

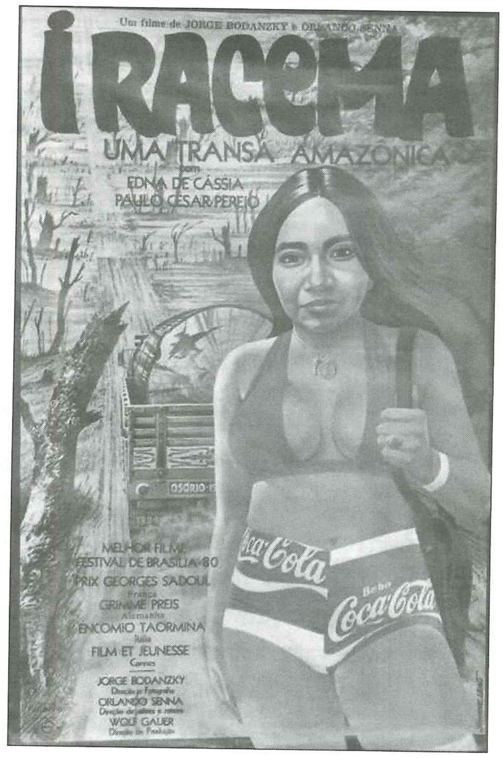
Η Λούρδες Πορτίγιο είναι ντοκιμαντερίστρια που γεννήθηκε στο Μεξικό, ζει στις ΗΠΑ και ασχολείται στα περισσότερα έργα της με την ιδέα του συνόρου, πιο συγκεκριμένα με τα γεωγραφικά και πολιτισμικά σύνορα ανάμεσα στο Μεξικό και τις ΗΠΑ. Πέρα από την υλική υπόσταση των συνόρων, τα τείχη που κατασκευάζονται με τα σύγχρονα συστήματα παρακολούθησης σε αυτή τη ζώνη, σημασία για την ίδια αποκτά η καθημερινή διάσχιση των ορίων, το σωματικό και ψυχολογικό βίωμα των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών, σεξουαλικών και βίαιων εκτοπισμών. Η ιδέα της διάσχισης των συνόρων μεταγράφεται και στο κινηματογραφικό της έργο, μέσα από την εναλλασσόμενη υιοθέτηση διαφορετικών κινηματογραφικών ειδών και διαφορετικών θέσεων όρασης.

Ιρασέμα, (Iracema, uma transa amazônica) των Χόρχε Μποντάνσκι - Ορλάντο Σένα, Βραζιλία, 1974

Από τον τίτλο υπονοείται ο αλληγορικός χαρακτήρας της ταινίας. Το όνομα της πρωταγωνίστριας αποτελεί αναγραμματισμό της Αμερικής (América) και μέσα από την προσωπική της ιστορία -όπως πολλές φορές συμβαίνει σε ταινίες του λατινοαμερικάνικου κινηματογράφου- αντανακλάται η εθνική μοίρα της Βραζιλίας.

Η ταινία διασκευάζει με ριζικό τρόπο τη νουβέλα του Ζοζέ δε Αλενκάρ (Jose de Alencar) **Ιρασέμα, θρύλος του Σεαρά** (Iracema, lenda do Ceara - 1865). Προσαρμοσμένη στην κινηματογραφική αφήγηση ήδη τέσσερις φορές στο παρελθόν (Λουίς δε Βάρρος, 1917 - Βιτόριο Καπεγιάρο, 1919 - Χόρχε Κουτσίν, 1931 - Χίνο Τάλαμο και Βιτόριο Καρδινάλι, 1949), η νουβέλα, που εξιστορεί τον έρωτα μιας Ινδιάνας πριγκίπισσας με έναν Πορτογάλο στρατιώτη, αποτελεί ένα κλασικό έργο της ιθαγενικής μυθοπλαστικής λογοτεχνίας και παρουσιάζει εξιδανικευμένα τη διασταύρωση των Ινδιάνων με τους λευκούς (mestizaje) ως ιδρυτικό μύθο της Βραζιλίας. Ωστόσο, η συγκεκριμένη ταινία ανατρέπει τα δεδομένα του μύθου. Αυτή τη φορά, η Ιρασέμα δεν είναι μια πριγκίπισσα, αλλά μια νέα ιθαγενής πόρνη που από τη Μπελέμ ανεβαίνει στο φορτηγό του Τσιάο. Αυτός την παίρνει μαζί του, μέχρι να την εγκαταλείψει στην τύχη της όταν αυτή τον έχει περισσότερο ανάγκη.

Μέσα από την ταινία γίνεται αντιληπτή η κοινωνική περιθωριοποίηση ως επακόλουθο της διαδικασίας εκμοντερνισμού της χώρας. Στα χρόνια που ακολούθησαν τη στρατιωτική δικτατορία του 1964, κατασκευάστηκε ο μεγάλος διαμαζονιακός αυτοκινητόδρομος (Ruta Transamazónica), σύμβολο του βραζιλιάνικου οικονομικού θαύματος και έμβλημα της κατάκτησης του τελευταίου συνόρου της χώρας. Η Ιρασέμα θα βρεθεί στο τέλος εγκαταλειμμένη σε ένα χαντάκι αυτού του μεγάλου δρόμου. Για την ίδια, που άφησε το χωριό της για τη μεγάλη πόλη, ο εκμοντερνισμός γίνεται ισοδύναμο του αποκλεισμού.

Η ταινία αντιμετώπισε τη λογοκρισία μέχρι το 1981. Πέρα από τον έντονα κοινωνικοπολιτικό της χαρακτήρα, εκπλήσσει για τη συγχώνευση πολλών φαινομενικά ετερόκλιτων στοιχείων. Η λογοτεχνική κατασκευή, το ντοκιμαντέρ, η ταινία δρόμου (road movie) συνδυάζονται για να αποδώσουν τη σύγχρονη εκδοχή της Ινδιάνας πριγκίπισσας.

Βάσια Εξάρχου

Βιβλιογραφία:

Cine Documental en América Latina, Paulo Antonio Paranagua, Editorial Catedra, signo e imagen, Madrid, 2003

Tierra en trance, El cine latinoamericano en 100 películas, Alberto Elena y Marina Díaz López, Cine y comunicación - Alianza Editorial, Madrid 1999

Secuencias, número 18, El documental latinoamericano - claves y variaciones, (Revista de Historia de Cine) Javier Herrera, Madrid 2003

Μια πράξη δικαιοσύνης στον άγριο πόλεμο των τάξεων στο Σάο Πάουλο της Βραζιλίας

Ο Νόμος δυτικά του Πέκος

Στις 10 Σεπτεμβρίου, βρέθηκε νεκρός με μια σφαίρα στο κεφάλι, αγκαλιά με τα δυο του πιστόλια που δεν αποχωριζόταν ποτέ, ο Χασάπης του Καραντιρού, συνταγματάρχης Ουμπιράταν Γκιμαράες (Ubiratan Guimarães), που στις 2 Οκτωβρίου του 1992 διέταξε τη σφαγή 111 κρατουμένων στις φυλακές Καραντιρού. Ο διαβόντος συνταγματάρχης ήταν εκλεγμένος ...βουλευτής και ποτέ δεν μπήκε ούτε ώρα στη φυλακή για το έγκλημά του, παρόλο που πρωτόδικα είχε καταδικαστεί σε 632 χρόνια φυλάκισης. Τον Φεβρουάριο του 2006 το Εφετείο τον απάλλαξε, παρόλες τις διαμαρτυρίες πολλών οργανώσεων υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο συνταγματάρχης, που την περίοδο της δικτατορίας, τη δεκαετία του '70, είχε πολεμήσει ενάντια στο αντάρτικο, ήταν στο κοινοβούλιο ο εκπρόσωπος της πιο σκληρής τάσης στο ζήτημα της καταστολής για τη «δημόσια ασφάλεια». Ήταν υπέρ της ελεύθερης πώλησης όπλων στο σχετικό δημοψήφισμα, υπέρ της κατάργησης του ανώτατου ορίου φυλάκισης, απαιτούσε φυλακές δίχως επισκέψεις, δίχως άδειες κ.λπ. Ανήκε στη λεγόμενη «κοινοβουλευτική ομάδα της Σφαίρας», που επιδιώκει τη δολοφονία των «εγκληματιών» δίχως δίκες και ανθρώπινα δικαιώματα. Με άλλα λόγια, υποστηρικτές των μεθόδων της δουλείας και των κάτεργων.

Ο αριθμός που είχε επιλέξει στην πολιτική του καριέρα ο ηρωικός συνταγματάρχης ήταν το 111. Όσοι και οι νεκροί του Καραντιρού για τους οποίους ένιωθε περήφανος και δήλωνε ότι η «αστυνομία δεν είναι αδερφές του ελέους» και «μόνο μια μερίδα του τύπου με θεωρεί δολοφόνο, οι περισσότεροι με θεωρούν ήρωα».

Ενώ για τη σφαγή του Καραντιρού κανένας δεν καταδικάστηκε, οι φυλακές είναι γεμάτες με μικροκλέφτες που δεν έχουν να πληρώσουν δικηγόρο, που δεν ξέρουν καν ότι έχουν δικαιώματα. Υπό φυσιολογικές συνθήκες ορισμένοι απ' αυτούς θα έβγαιναν με αναστολή ή θα καταδικάζονταν σε μερικούς μήνες φυλακή ενώ τώρα σαπίζουν για χρόνια σε απάνθρωπες συνθήκες. Περισσότερο από το 10% των κρατουμένων είναι απλά προφυλακισμένοι, χωρίς να έχουν περάσει ακόμα από δίκη.

Τον περασμένο Οκτώβριο, εκτελέστηκε με έντεκα σφαίρες στο κεφάλι ο τότε διευθυντής των φυλακών του Καραντιρού. Η δολοφονία του αποδόθηκε στην οργάνωση **PCC (Πρώτο Κομάντο της Πρωτεύουσας).** Η οργάνωση δημιουργήθηκε για να εκδικηθεί τους νεκρούς του Καραντιρού και σήμερα λέγεται ότι ελέγχει τις περισσότερες φυλακές. Έχει καταστατικό και στόχους που άνετα μπορούν να θεωρηθούν αρχές πολιτικής οργάνωσης και από τότε που λειτουργεί οι κρατούμενοι σταμάτησαν να σφάζονται μεταξύ τους, οι δεσμοφύλακες έχουν κάποια δικαιοσύνη να φοβηθούν και στις φτωχογειτονιές έχουν λιγοστέψει αισθητά οι μαζικές δολοφονίες των φτωχών από τα Τάγματα Θανάτου.

Τον Μάιο του 2006, το Πρώτο Κομάντο της Πρωτεύουσας εκτέλεσε περίπου 40 αστυνομικούς και δεσμοφύλακες. Σε αντίποινα, η αστυνομία δολοφόνησε 350 περίπου άτομα σε τέσσερις μέρες φρικιαστικής σφαγής στη φτωχή περιφέρεια του Σάο Πάουλο. Τα περισσότερα θύματα ήταν τυχαία άτομα, κυρίως διανομείς με μηχανάκια, χρώματος μαύρου σχεδόν πάντα ή με ρούχα που δεν αρέσουν στις αρχές. Το κράτος επέβαλε τρομακτικά μεσαιωνικά μέτρα στις φυλακές, έχτισε πόρτες, έκλεισε χιλιάδες άτομα σε χώρους που χωρούσαν μόνο μερικές δεκάδες, έκαναν επιθέσεις και ξυλοδαρμούς οι ειδικές δυνάμεις, ξεγύμνωμα στα κελιά, σκυλιά, άλλους τους έκλεισαν σε μαντρωμένους χώρους και τους έριχναν τροφή με... ελικόπτερο. Η κατάσταση θυμίζει Γκουαντάναμο και Αμπού Γκράιμπ. Όσοι θεωρήθηκαν ηγέτες του PCC απομονώθηκαν από τα πάντα. Απαγόρευσαν ακόμα και στους δικηγόρους τους την επαφή μαζί τους. Μάλιστα **αφαίρεσαν προσωρινά την άδεια εξάσκησης επαγγέλματος στους δύο δικηγόρους** του φερόμενου ως αρχηγού, του λεγόμενου Μαρκόλα (Μάρκος Καμάτσο). Τον Ιούλιο συνεχίστηκαν οι επιλεκτικές εκτελέσεις δεσμοφυλάκων και, παρόλο που τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σπέρνουν τον πανικό για τους «αιμοσταγείς δολοφόνους που εξαπολύουν τη βία στο Σάο Πάουλο», το PCC δεν δολοφόνησε ούτε έναν «άμαχο» πολίτη. Σκοτώνει επιλεκτικά και μόνο **ένστολους.** Αντίθετα, η αστυνομία δεν έχει κανένα πρόβλημα να σκοτώσει οποιονδήποτε θεωρήσει ύποπτο. Όπως λέγεται «πρώτα σε πυροβολούν και μετά ρωτάνε το όνομά σου». Σε έφοδο σε φτωχογειτονιά η αστυνομία εκτέλεσε 13 άτομα εν ψυχρώ σε μια μέρα. Και ο διοικητής της Στρατιωτικής Αστυνομίας του Σάο Πάουλο δηλώνει ανενδοίαστα ότι «εμείς δεν σκοτώνουμε αθώους», λες κι έχει το δικαίωμα να σκοτώνει «ενόχους». Με άλλα λόγια, ο ίδιος δικάζει, βγάζει ετυμηγορία και καταδικάζει τους «ενόχους» στην εσχάτη των ποινών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της κυβέρνησης, το 2003 η **στρατιωτική** αστυνομία του Σάο Πάουλο δολοφόνησε **913 πολίτες** αποδεδειγμένα. Μέσα σ' ένα χρόνο 913 νεκροί, επίσημα δηλωμένοι και αναγνωρισμένοι, από σφαίρες της αστυνομίας.

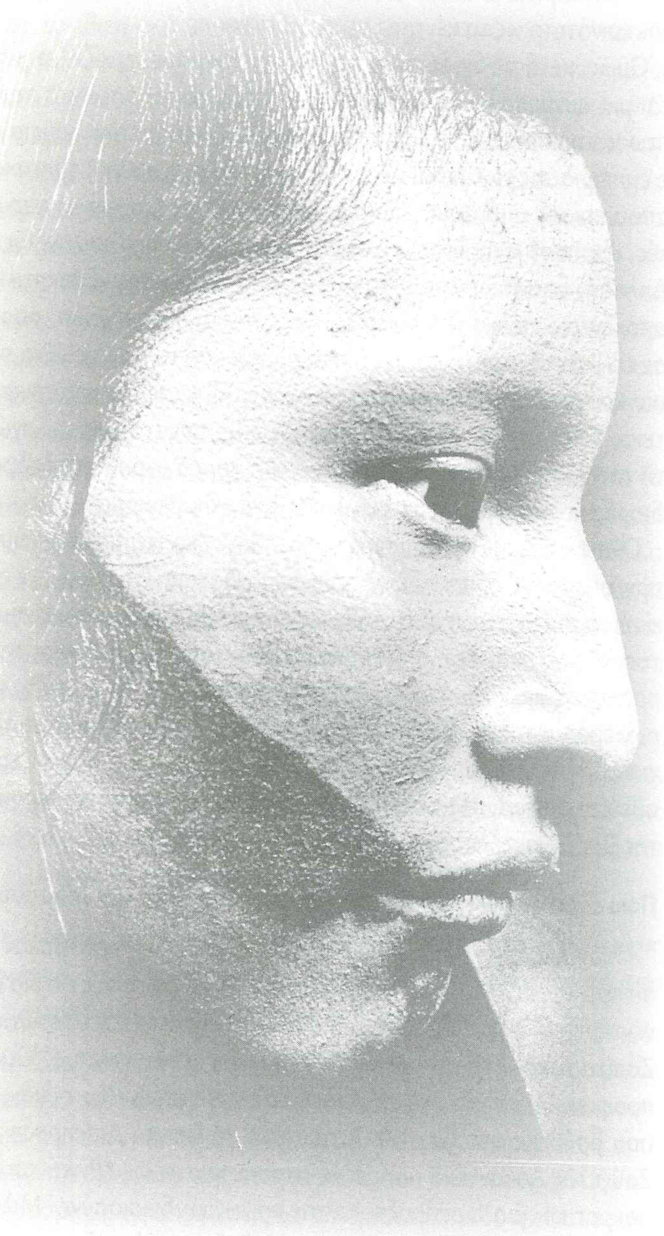
Πριν λίγο καιρό, ορισμένα κανάλια ραδιοφώνου και τηλεόρασης έπαψαν να αναφέρουν τα αρχικά PCC και λένε απλώς «γνωστή εγκληματική οργάνωση». Με μια θεαματική απαγωγή δημοσιογράφου, το PCC απαίτησε και πέτυχε να διαβαστεί από την τηλεόραση ένα ανακοινωθέν-καταγγελία για τη φρίκη των φυλακών, τα βασανιστήρια και τις δολοφονίες της αστυνομίας. Περιείχε και τη σαφή υπόδειξη προς την αστυνομία που έλεγε «μην πειράξετε τις οικογένειές μας, όπως εμείς δεν πειράξαμε τις δικές σας».

Κρίτων Ηλιόπουλος

η συνάντηση των κόσμων

Συνέντευξη με τον Χιλμπέρτο Λόπες ι Ρίβας

Τη συνέντευξη πήρε στη Μαδρίτη ο Χοσέ Λουίς Ουμάνες, για την «αλάνα» και την ηλεκτρονική σελίδα της Comisión Chiapas της CGT

ο **Μεξικανός ανθρωπολόγος** Χιλμπέρτο Λόπες ι Ρίβας διετέλεσε σύμβουλος της κυβέρνησης των Σαντινίστας στη Νικαράγουα σε θέματα αυτονομίας των ιθαγενών, καθώς και σύμβουλος των Ζαπατίστας στη διάρκεια του διαλόγου με την κυβέρνηση. Εκλέχτηκε δύο φορές βουλευτής στο Μεξικό. Επίσης, υπήρξε δήμαρχος του Τλάλπαν (ένας από τους δήμους που αποτελούν την Πόλη του Μεξικού) με το Κόμμα της Δημοκρατικής Επανάστασης (PRD), από το οποίο αποχώρησε το 2003. Σήμερα είναι μέλος της ομάδας Paz con Democracia (Ειρήνη με Δημοκρατία) και της Άλλης Καμπάνιας στο Μεξικό.

Πώς ξεκίνησε το σύγχρονο κίνημα των ιθαγενών στη Λατινική Αμερική;

Το σύγχρονο ιθαγενικό κίνημα έχει τις απαρχές του σε δύο ιστορικά γεγονότα. Από τη μια, την περίφημη επέτειο για τα 500 χρόνια από την «ανακάλυψη» της Αμερικής, που προκάλεσε αντιστάσεις, συζητήσεις, αντιπαραθέσεις. Η απόπειρα της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και των κυβερνήσεων των λατινοαμερικάνικων ολιγαρχιών να εορταστεί αυτή η επέμβαση, αυτή η γενοκτονία, αυτή η φρικαλεότητα, προκάλεσε κλίμα απόλυτης ανυπακοής των κινημάτων των ιθαγενών απέναντι σε αυτή την ιδέα. Οι οργανώσεις των ιθαγενών από διάφορες χώρες ήταν αναγκασμένες να συντονιστούν, έτσι ώστε, πριν από το 1992, να έρθουν σε συμφωνία για τις μορφές που θα έπαιρνε το κίνημα αντίστασης ενάντια στον εορτασμό για τα 500 χρόνια.

Από την άλλη, το ιθαγενικό κίνημα επηρεάστηκε από τη διαδικασία της αυτονομίας, που ξεκίνησε στη Νικαράγουα. Μια διαδικασία, η οποία το 1987 είχε ως αποτέλεσμα την εγκαθίδρυση καθεστώτος αυτονομίας στο 38% της εθνικής επικράτειας. Στη Νικαράγουα έγιναν σημαντικές παναμερικανικές συναντήσεις, οι οποίες οργανώθηκαν από τους αυτονομιστές του ιθαγενικού κινήματος της χώρας και από την κυβέρνηση των Σαντινίστας και αποτέλεσαν τόπο συνάντησης και περισυλλογής, που συνέπεσε με την εξέγερση ενάντια στον εορτασμό για τα 500 χρόνια.

Αυτές οι δύο διαδικασίες έδωσαν τα χέρια και δημιούργησαν τις συνθήκες ώστε το κίνημα των ιθαγενών να ενδυναμωθεί, να κατακτήσει χώρους και συνοχή, σε εθνικό και σε ηπειρωτικό επίπεδο.

Πώς προκλήθηκε η ένοπλη σύγκρουση ανάμεσα στους Σαντινίστας και τις εθνικές ιθαγενείς ομάδες και πώς φτάσαμε στην αυτονομία των ιθαγενών στη Νικαράγουα;

Στη Νικαράγουα, όταν θριάμβευσε η επανάσταση, στις 19 Ιουλίου 1979, στο ιστορικό πρόγραμμα του Εθνικοαπελευθερωτικού Σαντινιστικού Μετώπου δεν υπήρχε η παραμικρή αναφορά στους ιθαγενείς λαούς της Νικαράγουας. Για τους Σαντινίστας, η Ακτή του Ατλαντικού ήταν μια εδαφική περιοχή με οικονομική σημασία, χωρίς όμως να λαμβάνονται υπόψη οι κάτοικοί της. Οι Σαντινίστας είχαν μια εντελώς εθνοκεντρική και προλεταριακή οπτική για το εθνικό ζήτημα της Ακτής του Ατλαντικού. Προσπάθησαν να επιβάλλουν ορισμένα επαναστατικά προγράμματα, τα οποία δεν ευθυγραμμίζονταν ούτε με την ιδιοσυγκρασία των ιθαγενών ούτε με τις μορφές κοινοτικής οργάνωσής τους, και προκάλεσαν την αντιπαράθεση ανάμεσα στην επαναστατική κυβέρνηση και τις διάφορες πολιτικές, θρησκευτικές ή άλλες ιδιαίτερες ομάδες και

δυνάμεις των ιθαγενών λαών. Πολύ σύντομα, η αντιπαράθεση πέρασε στην ένοπλη σύγκρουση.

Η οπτική των Σαντινίστας είχε κληρονομήσει τις παλιές θέσεις του μαρξισμού, ενός ευρωκεντρικού μαρξισμού, που δεν λαμβάνει υπόψη τα εθνικά χαρακτηριστικά και μιλά για τις κοινωνικές τάξεις ως τον μοναδικό καθοριστικό παράγοντα. Δεν έπαιρναν υπόψη ότι στο ταξικό μητρώο οι τάξεις έχουν όνομα και επίθετο, έθνη, χρώμα δέρματος, φύλο, ηλικιακές ομάδες, και υιοθετούσαν θέσεις όπως, για παράδειγμα, ότι η λύση του προβλήματος των Μισκίτο βρισκόταν στην προλεταριοποίησή τους και στην παρότρυνση για μετανάστευση μιγάδων από τον Ειρηνικό προς την Ακτή του Ατλαντικού. Επακόλουθο αυτής της νοοτροπίας ήταν η αποξένωση και η αντιπαράθεση με τον ιθαγενή πληθυσμό. Όταν η αντίσταση των ιθαγενών ομάδων μετατράπηκε σε ένοπλη αντίσταση, η οποία στηριζόταν από την κυβέρνηση των ΗΠΑ μέσω των στρατιωτικών της βάσεων στην Ονδούρα, οι Μισκίτο, οι Σούμο, οι Ράμα, δηλαδή οι εθνικές ομάδες των γηγενών της Ακτής της Καραϊβικής, αποτέλεσαν το μοναδικό μέρος όπου η αντεπανάσταση διέθετε κοινωνική βάση. Από ένα λάθος, από έλλειψη κατανόησης και από την αντίληψη ότι τα επαναστατικά μηνύματα θα μπορούσαν να εφαρμοστούν δογματικά.

Με την πάροδο του χρόνου, η επαφή των πιο ευαίσθητων κομματιών των Σαντινίστας με τον πληθυσμό της περιοχής έδωσε τους πρώτους καρπούς για την κατανόηση του εθνοτικού ζητήματος. Το 1984, η Εθνική Διεύθυνση του Σαντινιστικού Μετώπου αποφάσισε να ακολουθήσει τον δρόμο της αυτονομίας. Την πρώτη χρονιά της επανάστασης, μια οργάνωση των Μισκίτο είχε προτείνει κάποια μορφή αυτονομίας στη Νικαράγουα, την οποία η κυβέρνηση των Σαντινίστας είδε ως κίνδυνο απόσχισης και ως εδαφική και πολιτική βάση της κυβέρνησης των ΗΠΑ για να εγκαθιδρύσει εκεί μια αντεπαναστατική κυβέρνηση. Υπήρχαν λόγοι για τέτοιου είδους ανησυχίες, όμως η διεύθυνση των Σαντινίστας έκανε στροφή 180 μοιρών και σήκωσε τη σημαία της αυτονομίας, προτείνοντάς την ως λύση στην ένοπλη αντιπαράθεση. Πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις στην Κολομβία και στο Μεξικό -εκεί ήμουν κι εγώ παρών ως σύμβουλος- ανάμεσα στην κυβέρνηση των Σαντινίστας και τον Μπρούκλιν Ριβέρα, έναν από τους κυριότερους ηγέτες των Μισκίτο, και συμφωνήθηκε ότι η αυτονομία ήταν ο δρόμος για την επίλυση της ένοπλης σύγκρουσης. Ξεκίνησε η ειρηνευτική διαδικασία, ακόμα και ενάντια στη θέληση των ΗΠΑ. Παρά τις εντολές που έφταναν από την Ονδούρα και την Κόστα Ρίκα για συνέχιση του πολέμου, επιτεύχθηκαν συμφωνίες ανάμεσα στους στρατιωτικούς αρχηγούς και το υπουργείο Εσωτερικών των Σαντινίστας από τη μία, και τους στρατιωτικούς αρχηγούς των Κόντρας από την άλλη, που πλέον δεν χαρακτηρίζονταν «Κόντρας» αλλά «ένοπλοι εξεγερμένοι» και στη συνέχεια «ένοπλοι εξεγερμένοι σύντροφοι», έτσι ώστε, σιγά σιγά, η αντιπαράθεση μετατράπηκε σε συνεργασία, μέχρι που δυνάμεις των «ένοπλων εξεγερμένων» εντάχτηκαν στον Σαντινιστικό Λαϊκό Στρατό.

Το παράδειγμα της Νικαράγουας, επηρεάζει τον σημερινό αγώνα των ιθαγενών σε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική για αυτονομία;

Επηρεάζει, διότι μετά την επανόρθωση των Σαντινίστας, όταν εξέλαβαν την αυτονομία ως την ενδεδειγμένη λύση, μετά το 1987 πραγματοποιούνται διαρκώς συναντήσεις του ιθαγενικού κινήματος στη Νικαράγουα. Αυτή η αντίληψη, λοιπόν, αρχίζει να παίρνει μορφή στις οργανώσεις των ιθαγενών. Προηγουμένως, υφίστατο επί αιώνες η αυτοδιοίκηση των ιθαγενών. Ακόμα και στην αποικιακή εποχή, χρησιμοποιήθηκαν από το Στέμμα οι αποκαλούμενες Δημοκρατίες των Ινδιάνων, εδαφικές περιοχές όπου άφηναν τους ιθαγενείς να αυτοδιοικούνται, εφόσον, φυσικά, πλήρωναν τις εισφορές σε είδος και σε εργασία. Οπότε, οι ιθαγενείς διέθεταν συνείδηση αυτοδιοίκησης, η οποία διατηρήθηκε καθόλη την αποικιακή περίοδο, ασφαλώς επηρεασμένη πολύ από τις ισπανικές παραδόσεις που γνώρισαν μέσω της Εκκλησίας, με τον τρόπο όμως που οι ιθαγενείς υιοθέτησαν και λειτούργησαν τις εκκλησιαστικές δομές. Δηλαδή, την κολεκτιβιστική τάση, τη συνέλευση ολόκληρης της κοινότητας, την κοινότητα ως το κέντρο της αυτοδιοίκησης.

Όμως, μετά τις διαδικασίες που προαναφέραμε, αρχίζει να γίνεται μια σύνθεση και άλλων αυτονομιστικών παραδόσεων: η περίπτωση της Ισπανίας, τα ελβετικά καντόνια, η σοβιετική εμπειρία, η εμπειρία της γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας, η ιταλική εμπειρία, όπου επίσης υπάρχουν μορφές αυτονομίας σε ορισμένες περιοχές, ιδιαίτερα στη βόρεια Ιταλία, η περίπτωση της Γροιλανδίας... Δηλαδή, ξεκινά μια σύνθεση των σύγχρονων μορφών διοικητικής αποκέντρωσης και όλα αυτά επηρεάζουν τη Νικαράγουα, όπου, σε τελική ανάλυση, η αυτονομία απορρέει από το κράτος. Ένα ενιαίο κράτος, το οποίο αποδέχεται ότι στο 38% της εθνικής επικράτειας λειτουργούν δύο αυτοδιοικήσεις με δυνατότητα εκλογών, τη στιγμή που στην υπόλοιπη χώρα, για παράδειγμα, ο πρόεδρος διορίζει τους κυβερνήτες των διοικητικών διαμερισμάτων.

Όλα τα παραπάνω επηρεάζουν το ιθαγενικό κίνημα, έτσι ώστε πριν ακόμα ξεσπάσει η ζαπατιστική επανάσταση, το 1994, είχε αρχίσει να συζητείται η αυτονομία ως σημαία του ιθαγενικού κινήματος. Όταν ξέσπασε η εξέγερση των Ζαπατίστας, το έδαφος ήταν προετοιμασμένο ώστε η αυτονομία να αποτελέσει ένα από τα κυριότερα αιτήματα. Το ίδιο συμβαίνει και αλλού: στη Γουατεμάλα, για παράδειγμα, όπου ορισμένες ομάδες αρχίζουν να υιοθετούν αυτό το αίτημα, στο Εκουαδόρ, στη Βολιβία, σε κάποιες περιοχές της Βραζιλίας κ.λπ.

Ποια είναι η πορεία της οικοδόμησης της αυτονομίας των Ζαπατίστας;

Όταν ξέσπασε η εξέγερση οι Ζαπατίστας δεν προέβαλαν το αίτημα της αυτονομίας. Ο Μάρκος και άλλοι διοικητές σε μια συνέντευξη είχαν δηλώσει ότι δεν ήθελαν ο Εθνικοαπελευθερωτικός Ζαπατιστικός Στρατός να χαρακτηριστεί ιθαγενικό κίνημα. Όμως, προφανώς η ιθαγενική σύνθεση είχε επιδράσει την οργάνωση που βρέθηκε στη ζούγκλα Λακαντόνα. Η Πρώτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως εθνική και δημοκρατική, μια διακήρυξη για την κοινωνική δικαιοσύνη. Μιλούν για ζητήματα πολύ απλά, όμως πολύ βαθιά: ειρήνη, δημοκρατία, δικαιοσύνη, ανεξαρτησία, ελευθερία... Όχι, όμως, για αυτονομία. Όταν άρχισε ο διάλογος με την κυβέρνηση, το πρώτο θέμα του διαλόγου αφορούσε τα δικαιώματα και την κουλτούρα των ιθαγενών. Η μορφή του διαλόγου, όπως και οτιδήποτε έχει σχέση με τους Ζαπατίστας, ήταν εντελώς διαφορετική απ' ό,τι άλλες διαδικασίες διαλόγου με ομάδες ένοπλης πάλης. Δηλαδή, δεν ήταν ένας διάλογος ανάμεσα στην ένοπλη ομάδα και την κυβέρνηση σε κάποιον μυστικό τόπο, χωρίς την παρουσία κανενός που δεν ανήκε είτε στη μια είτε στην άλλη πλευρά. Οι Ζαπατίστας είναι πολύ ικανοί και στον κανονισμό που συντάχτηκε για το διάλογο αναφερόταν ότι η κάθε πλευρά θα μπορούσε να προσκαλέσει όσα άτομα και συμβούλους κρίνει αναγκαία. Οι Ζαπατίστας, λοιπόν, κάλεσαν εκατοντάδες άτομα. Τότε, το τραπέζι του διαλόγου μετατράπηκε σε μια διαδικασία κοινωνικού και πολιτικού χαρακτήρα, που είχε μεγάλη απήχηση στους διανοούμενους και στον πολιτικό, κοινω-

νικό και ιδεολογικό μεξικανικό χώρο, καθώς και στην κοινωνία των πολιτών, τις πολιτικές οργανώσεις, τα κόμματα... σε όλους. Και το κυριότερο θέμα που συζητήθηκε αφορούσε την αυτονομία.

Το ιθαγενικό κίνημα πρότεινε πλέον την αυτονομία. Είτε την περιφερειακή αυτονομία, είτε, όπως πρότεινε το ιθαγενικό κίνημα της Οαχάκα, την κοινοτική αυτονομία - εδώ βλέπουμε δύο διαφορετικές προοπτικές. Το κίνημα της πολιτείας Γκερρέρο έδινε μεγάλη σημασία στην υπεράσπιση των φυσικών πόρων ενάντια σε φράγματα, απαλλοτριώσεις γης, δασών κ.λπ. Έτσι, το κάθε ένα από τα ιθαγενικά κινήματα συνεισέφερε στα ζητήματα που το απασχολούσαν περισσότερο. Η συνάντηση αυτών των κινημάτων με πολιτικούς, συνδικαλιστές, υπερασπιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων κ.λπ., στην πραγματικότητα, μετέτρεψε τον διάλογο σε ένα είδος πανεπιστημίου. Και εμείς μαθαίναμε από τους Ζαπατίστας και οι Ζαπατίστας μάθαιναν από το κίνημα της κοινωνίας των πολιτών και τους ιθαγενείς. Και εκεί έγιναν συζητήσεις -επί ώρες, μέρες, μήνες...- για τα δικαιώματα των γυναικών, την κουλτούρα, τα μέσα ενημέρωσης, την οικονομία... Όμως, το θέμα που ζωντάνευε τις συζητήσεις ήταν η αυτονομία των ιθαγενών, που αποτέλεσε τη σύνθεση των ιθαγενικών αιτημάτων. Τότε, λοιπόν, οι Ζαπατίστας υιοθέτησαν την αυτονομία.

Πιστεύω ότι η ιδέα της αυτονομίας προέρχεται έξω από το ζαπατισμό, όμως μέσα από το ιθαγενικό κίνημα. Το πλήρες όνομα της οργάνωσης των Ζαπατίστας είναι Εθνικοαπελευθερωτικός Ζαπατιστικός Στρατός. Πολλές φορές ξεχνάμε το πρώτο επίθετο, το οποίο μας παραπέμπει στα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα της δεκαετίας του '60 και του '70. Δηλαδή, σε αντάρτικα μαρξιστικής καταγωγής με εθνικοαπελευθερωτικά δημοκρατικά προγράμματα, όπου συνέκλιναν πολλές τάσεις. Στη διάρκεια του διαλόγου, οι Ζαπατίστας υιοθετούν την αυτονομία. Και όπως οι Ζαπατίστας ανατρέπουν και καλυτερεύουν όλα όσα καταπιάνονται, το ίδιο συνέβη και με το ζήτημα της αυτονομίας. Αργότερα, θα έρχονταν οι εμπειρίες στη ζαπατιστική αυτονομία.

Με όλα όσα έχουν συμβεί μετά την υπογραφή, τον Φεβρουάριο του 1996, των Συμφωνιών του Σαν Αντρές, πιστεύεις ότι σήμερα εξακολουθούν να ισχύουν αυτές οι Συμφωνίες;

Οι Συμφωνίες του Σαν Αντρές εξακολουθούν να έχουν βαθιά ιστορική ισχύ για έναν βασικό λόγο: οι Συμφωνίες δεν είναι κάποιο χαρτί που έχουν υπογράψει δύο διαφορετικές πλευρές, αλλά αποτελούν τη σύνθεση, είναι ντοκουμέντα που δίνουν μορφή στα συμπεράσματα, τις αποφάσεις και τη συναίνεση ενός κινήματος που έγιναν στη διάρκεια του διαλόγου, ο οποίος είχε βαθιά απήχηση στο πολιτικό και ιδεολογικό πεδίο και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τους ιθαγενείς του Μεξικού. Δηλαδή, δεν θα πρέπει να ερμηνεύσουμε τις Συμφωνίες σαν ένα έγγραφο που συμφωνήθηκε και υπογράφτηκε, αλλά θα πρέπει να τις αναλύσουμε με τα συμφραζόμενά τους, με τις συζητήσεις που κατέληξαν σε αυτές. Γι' αυτό τον λόγο πιστεύω ότι οι Ζαπατίστας ανατρέπουν οτιδήποτε με θετικό τρόπο, γιατί ήταν μια εμπειρία που σημάδεψε σε προσωπικό επίπεδο πολλούς. Εγώ είμαι ένας από αυτούς. Κατ' αρχήν, ο τρόπος με τον οποίο γινόταν η συζήτηση. Θυμάμαι πολύ καλά ότι ο Μάρκος κάλεσε όλους τους συμβούλους και μας είπε: «Η γραμμή για τους συμβούλους είναι ότι δεν υπάρχει γραμμή. Το μόνο που σας ζητώ είναι να ακολουθήσετε το δρόμο της συναίνεσης». Αυτό τι σήμαινε; Ότι θα συζητούσαμε, και θα ξανασυζητούσαμε... Εμείς ήμαστε συνηθισμένοι να παίρνουμε αποφάσεις κατά πλειοψηφία, στη ζύμωση των μικρών ομάδων μέχρι να αποκτήσουν την πλειοψηφία και να κερδίσουν την ψηφοφορία. Όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτό ήταν αδύνατο. Η παλιά πολιτική κουλτούρα ήταν αδύνατο να εφαρμοστεί, δεν έδινε αποτελέσματα. Επιχειρήθηκε από πολλούς, όμως απέτυχαν απέναντι στη μέθοδο των ιθαγενών, όπου θα έπρεπε να πείσεις, όχι να νικήσεις.

Τότε το ιθαγενικό κίνημα βρέθηκε μπροστά σε δύο βασικές θέσεις: η μία ήταν η περιφερειακή και θεσμική θέση, ενώ η άλλη η κοινοτική, για οικοδόμηση από τα κάτω. Και τελικά, θριάμβευσε η οπτική ενάντια στην εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος με κρατικές δομές και ενιαίου για όλους. Θριάμβευσε η κοινοτική άποψη.

Αυτές τις Συμφωνίες δεν μπορεί να τις αλλάξει κανείς, εφόσον δεν υπάρξει μια διαδικασία παρόμοιας ιστορικής βαρύτητας, που θα αποκαλούσαμε Συντακτική Συνέλευση. Εδώ βρίσκεται ένα σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να γίνει κατανοητό στον ευρωπαϊκό τρόπο σκέψης: Για μας, το Σύνταγμα δεν είναι χαρτιά υπογραμμένα από μια ομάδα εκλεγμένων αντιπροσώπων, αλλά χάρτα που αποτελεί το αποτέλεσμα κοινωνικών κατακλυσμών, επαναστατικών διαδικασιών, όπου στο τέλος οι αντιπρόσωποι αυ-

τών των διαδικασιών συμφωνούν σε κάτι. Οι Συμφωνίες του Σαν Αντρές είναι κάτι παρόμοιο στον κόσμο των ιθαγενών, προϊόν του ζαπατιστικού κατακλυσμού. Όταν, λοιπόν, η Άλλη Καμπάνια μιλά για ένα καινούργιο Σύνταγμα, αναφέρεται στη δημιουργία τέτοιων γεγονότων που θα επιτρέπουν να φτάσουμε σε πολύ σημαντικές κοινωνικές συμφωνίες. Οπότε, με αυτή την έννοια, οι Συμφωνίες του Σαν Αντρές εξακολουθούν να ισχύουν, εφόσον δεν υπάρχει μια διαδικασία με τα ίδια χαρακτηριστικά.

Ποια είναι η πορεία της οργανωτικής και πολιτικής εξέλιξης των Ζαπατίστας; Και πιο συγκεκριμένα, ποια είναι η έννοια και λειτουργία των Καρακόλ και των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης;

Μετά την προδοσία της κυβέρνησης απέναντι στις Συμφωνίες του Σαν Αντρές, το 2001, όταν το μεξικανικό Κογκρέσο ψήφισε μια συνταγματική μεταρρύθμιση -μάλλον αντιμεταρρύθμιση, αφού δεν σέβεται τις Συμφωνίες του Σαν Αντρές ούτε την πρόταση της Επιτροπής για την Ομόνοια και την Ειρήνευση (Cocopa)- και το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε τις ενστάσεις περισσότερων από 300 ιθαγενικών αρχών, οι Ζαπατίστας επέλεξαν την οικοδόμηση της αυτονομίας στην πράξη. Τότε, στην Τσιάπας και σε άλλες περιοχές της χώρας, κάνουν την εμφάνισή τους τέτοιου είδους αυτονομίες. Για παράδειγμα, η Κοινοτική Αστυνομία στην πολιτεία Γκερρέρο είναι αποτέλεσμα των Συμφωνιών του Σαν Αντρές· στην Οαχάκα, πάρα πολύ δήμοι είναι αυτόνομοι δήμοι σύμφωνα με τις αρχές των Συμφωνιών του Σαν Αντρές. Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στη Νικαράγουα, όπου έχουμε αυτονομίες σύμφωνες με το νόμο, στο Μεξικό, και ιδιαίτερα στους Ζαπατίστας, έχουμε αυτονομίες στην πράξη. Ωστόσο, αυτές οι αυτονομίες ξεπερνούν τις ιστορικές αυτοδιοικήσεις των ιθαγενών. Εδώ συνεισφέρουν τα σύγχρονα αιτήματα, το ελευθεριακό πνεύμα, η παρουσία των γυναικών, η δημοκρατία, η ανακλητότητα, η εναλλαγή στο κυβερνητικό έργο. Όλα αυτά συνοψίζονται στη φράση των Ζαπατίστας «κυβερνάμε υπακούοντας». Οι κυβερνήσεις έχουν όλα αυτά τα χαρακτηριστικά, δηλαδή είναι άντρες, γυναίκες, νέοι, γέροντες... δεν έχει σημασία η ηλικία, που εκλέγονται σε κοινοτικές συνελεύσεις για να αποτελέσουν μέρος της διακυβέρνησης και των κυβερνητικών οργάνων. Είναι εκατοντάδες, ίσως χιλιάδες, άνθρωποι που πριν από τρία ή έξι χρόνια εκλέχτηκαν και έχουν περάσει από τις κυβερνητικές θέσεις. Γεγονός πολύ σημαντικό, γιατί η διακυβέρνηση των Ζαπατίστας δεν αποτελείται από μια κυβέρνηση γραφειοκρατών που διαιωνίζεται στην εξουσία, αφού κάθε δέκα, δεκαπέντε, είκοσι μέρες, κάθε μήνα, ανάλογα με τον δήμο ή το Συμβούλιο Καλής Διακυβέρνησης, η κυβέρνηση αλλάζει. Και ό,τι παραμένει είναι τα ζητήματα, οι αναφορές. Κάθε χρόνο συντάσσονται και γνωστοποιούνται σε όλους τα ζητήματα που έχουν επιλυθεί, εκείνα που εκκρεμούν, και αυτή η διαδικασία δίνει τη συνέχεια στην κυβέρνηση. Με τον ίδιο τρόπο αντιμετωπίζουν τη δικαιοσύνη, την υγεία, την εκπαίδευση κ.λπ. Είναι μια ρήξη με το σύστημα της πολιτικής διαμεσολάβησης, το σύστημα του επαγγελματία πολιτικού, τη γραφειοκρατία. Δεν υπάρχει γραφειοκρατία! Δεν υπάρχει χώρος για τη γραφειοκρατία!

Ένα ιδιαίτερο στοιχείο στην ιστορία των πολιτικοστρατιωτικών κινημάτων των λατινοαμερικάνικων αντάρτικων είναι ότι οι Ζαπατίστας διαχωρίζονται από την κυβέρνηση. Παρότι ο EZLN αποτελεί την εγγύηση για την ύπαρξη αυτών των κυβερνήσεων, οι πολιτικοστρατιωτικές του δομές παραμένουν μακριά. Είναι, λοιπόν, μια διακυβέρνηση πολιτών, ανακλητή, όπου το υπέρτατο όργανο των αποφάσεων του λαού είναι η συνέλευση. Έτσι, πράγματι, «κυβερνούν υπακούοντας».

Τι οδήγησε τους Ζαπατίστας στην Έκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα και στην Άλλη Καμπάνια;

Η Έκτη Διακήρυξη είναι επακόλουθο την Πέμπτης, της Τέταρτης κ.λπ. Οι Ζαπατίστας πάντοτε είχαν ένα εθνικό και διεθνιστικό σχέδιο. Με την Έκτη επιστρέφουν στις απαρχές τους. Με όλα όσα συνέβησαν με το ιθαγενικό κίνημα και την αυτονομία και ακόμα με τη στρατιωτική, πολιτική και οικονομική πολιορκία της κυβέρνησης, αναδιπλώθηκαν στο ιθαγενικό ζήτημα. Όμως, οι Ζαπατίστας έχουν μια συνολική οπτική για το τι συμβαίνει στον κόσμο. Πάντα ήταν αντικαπιταλιστές, πάντα ήταν ριζοσπαστικοί, με την κυριολεκτική και θετική έννοια της λέξης, αφού πάντοτε φτάνουν στη ρίζα του προβλήματος. Και πάντοτε είχαν μια προοπτική πέρα από τις αυτονομίες των ιθαγενών. Οπότε, η Έκτη Διακήρυξη είναι σαν να είπαν: «Ωραία, φτάσαμε ως εδώ. Και τώρα, τι κάνουμε;» Με εδραιωμένες τις μορφές διακυβέρνησης και της πολιτικοστρατιωτικής δομής τους, έπρεπε να κοιτάξουν στο μέλλον. Δεν θα μπορούσαν να παραμείνουν εθνογραφικές νησίδες για να βλέπουν οι επισκέπτες το μουσείο των αυτονομιών. Ήθελαν και θέλουν το «κυβερνάμε υπακούοντας» να έχει συνέχεια στο σύγχρονο Μεξικό. Η Άλλη Καμπάνια, λοιπόν, είναι ένας τρόπος ανασύνθεσης και αδελφοποίησης με τους εκμεταλλευόμενους και τους καταπιεσμένους στο Μεξικό και τον κόσμο. Σαν να έλεγαν: «Σύντροφοι, συντρόφισσες, εδώ είμαστε. Ας ενωθούμε όλοι. Ας ενωθούμε οι ξεχασμένοι, οι εκμεταλλευόμενοι και ας φτιάξουμε έναν διαφορετικό κόσμο». Η Έκτη Διακήρυξη και η Άλλη Καμπάνια συναντούν ξανά το παρελθόν ατενίζοντας όμως το μέλλον.

Τι έχει δώσει μέχρι στιγμής η Άλλη Καμπάνια και ποιο πιστεύεις ότι θα είναι το μέλλον της;

Πιστεύω ότι η Άλλη Καμπάνια έχει ξεκινήσει και ότι έχει ξεκινήσει καλά. Όχι μόνο γιατί έχει τραβήξει την προσοχή των πιο ξεχασμένων κομματιών, εκείνων που δεν έχουν φωνή και δεν έχουν εισακουστεί ποτέ, αλλά και επειδή έχει αφυπνίσει τις ελπίδες πολλών που στη διάρκεια των προηγούμενων δεκαετιών πέρασαν από τα κινήματα για κοινωνική αλλαγή. Η Άλλη Καμπάνια, στην πρώτη της φάση, φιλοδοξεί να ακούσει και να εισακουστεί. Και έχει υποκινήσει τη συμμετοχή κομματιών, όπως πόρνες, κινήματα για τα δικαιώματα των γυναικών, λεσβίες, ομοφυλόφιλους, πάνκηδες, παλιές σοσιαλιστικές και αντικαπιταλιστικές οργανώσεις που δεν μπορούσαν να έχουν συμμετοχή στους αγώνες, οργανώσεις πολιτών, που επίσης με αποσπασματικό τρόπο προσπαθούσαν να δικαιωθούν στις διεκδικήσεις τους... Δηλαδή, η Άλλη Καμπάνια είναι ένας μικρός φάρος που καλεί για ενότητα, για συντονισμό των προσπαθειών, μια εκ νέου συνάντηση στην εθνική γεωγραφία. Δεν ξέρουμε πού θα οδηγήσει. Είναι κάτι που θα δημιουργήσουμε όλοι και όλες μαζί.

Και στη δεύτερη φάση, η Επιτροπή της Έκτης στο σύνολό της, δηλαδή η ιστορική Γενική Διοίκηση του EZLN, θα επισκεφτεί όλη τη χώρα. Ο Μάρκος σε κάθε μέρος που επισκέπτεται λέει ότι «θα επιστρέψουμε, και θα επιστρέψουμε για να μείνουμε όσο καιρό χρειάζεται». Πιστεύω ότι σε όλα τα μήκη και πλάτη της χώρας θα σκορπιστούν τα μέλη της Επιτροπής της Έκτης και της Άλλης Καμπάνιας και θα ξεκινήσει μια διαδικασία οικοδόμησης ενός κάτι που δεν ξέρουμε τι θα είναι. Όπως λένε, βρισκόμαστε πάνω σε μια μοτοσικλέτα: όποιος σταματήσει, θα πέσει. Το σημαντικό είναι να αντισταθούμε, να επιζήσουμε, να μπούμε σε αυτή τη μάχη των ιδεών και να βάλουμε μπροστά μια διαδικασία, κατά τη δική μου άποψη, ελευθεριακή, δημοκρατική, την οποία οι Ζαπατίστας έχουν ξεκινήσει.

μετάφραση: Νίκος Κοκκάλας

Μ Ε Ξ Ι Κ Ο

η γιορτή των νεκρών

της Λεωνόρα Μορελεόν

Η Μέρα των Νεκρών (2 Νοεμβρίου) γιορτάζεται αδιάκοπα τα τελευταία 800 χρόνια. Πρόκειται για μια γιορτή στην οποία οι Μεξικάνοι θυμούνται με χιούμορ και αγάπη τους νεκρούς τους, είτε πρόκειται για αγαπημένα πρόσωπα είτε για προσωπικότητες του δημόσιου βίου.

Πριν την άφιξη των Ισπανών, η Μέρα των Νεκρών γιορταζόταν τον ένατο μήνα του ηλιακού ημερολογίου των Αζτέκων (Ιούλιος-Αύγουστος), για να γιορτάσουν το τέλος του καλοκαιριού, του οποίου τα φρούτα προσφέρονταν στη θεά Μικτεκασίγουατλ. Οι Ισπανοί, κατά την άφιξή τους, στην προσπάθειά τους να εκχριστιανίσουν τον ιθαγενή πληθυσμό, άλλαξαν την ημερομηνία αυτή έτσι ώστε να συμπίπτει με τις χριστιανικές γιορτές όπως η Ημέρα των Αγίων Πάντων (31η Οκτωβρίου) και η Ημέρα των Νεκρών Πιστών (1η Νοεμβρίου).

Οι **Αζτέκοι** έθαβαν τους νεκρούς τους μαζί με τα αντικείμενα που πίστευαν ότι θα τους ήταν χρήσιμα στη μεγάλη διαδρομή που έπρεπε να διανύσουν μέσα από τα οκτώ επίπεδα του Κάτω Κόσμου, αντιμετωπίζοντας κάθε είδους κινδύνους μέχρι να φτάσουν στον πρώτο προορισμό τους, το Μικτλάν (ένατο επίπεδο) ή, αλλιώς, τον Κόσμο των Νεκρών, χώρο των θεών Μικτλαντεκούτλι και Μικτεκασίγουατλ («Κύριοι των Νεκρών»). Στο Μικτλάν οι νεκροί έπρεπε να περιμένουν για κάποιον καιρό για να φτάσουν επιτέλους στον τελικό τους προορισμό: τον παράδεισο ή, ακριβέστερα, κάποιον από τους υπάρχοντες παραδείσους. Στον παράδεισο, ονόματι Τλαλόκαν, είχαν άμεση πρόσβαση μόνο όσοι είχαν πεθάνει από πνιγμό, από κεραυνό και γενικά όσοι είχαν χαθεί σε κάποιο δυστύχημα. Στον παράδεισο Σιγουατλάμπα πήγαιναν οι γυναίκες που πέθαιναν κατά τη γέννα. Οι πολεμιστές κατέληγαν στον παράδεισο Τονατιούτσκαν, κ.λπ. Οι παράδεισοι, κατά τα λεγόμενα, δεν κερδίζονταν με μια σωστή και παραδειγματική ζωή ούτε με μεγαλουργήματα, αλλά με το πώς προέκυψε ο θάνατος.

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Ιωάννα Βίτσου, Κωνσταντίνα Γαβαλά, Βάσια Εξάρχου, Ελένη Μαλλιαρού

Το Μεξικό διατηρεί την παράδοση αυτή περισσότερο ανάμεσα στον ιθαγενικό πληθυσμό του. Το έθιμο έχει κοινά χαρακτηριστικά αλλά και διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις περιοχές όπου γιορτάζεται. Αξιοσημείωτη είναι η γιορτή της Μέρας των Νεκρών ανάμεσα στους ιθαγενείς Πουρέπετσας της πολιτείας Μιτσοακάν, στη Λίμνη Πάτσκουαρο και, συγκεκριμένα, στο νησάκι που υπάρχει σ' αυτήν, το Χανίτσιο. Η ταινία «Κάτω από το Ηφαίστειο», βασισμένη στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Μάλκολμ Λώρυ, μας δίνει μια καλή εικόνα για το τι συμβαίνει στο Χανίτσιο του Μεξικού εκείνες τις μέρες.

Σύμφωνα με το έθιμο, οι νεκροί επιστρέφουν στη γη μια φορά τον χρόνο για να επισκεφτούν τα αγαπημένα τους πρόσωπα και περιμένουν να είναι ευπρόσδεκτοι με αγάπη και με γενναιοδωρία. Ακριβώς για να τους υποδεχτούν οι ζωντανοί όπως τους αρμόζει, προβαίνουν σε διάφορες ενέργειες:

Όταν πλησιάζει η ημερομηνία, οι βιτρίνες των φούρνων και των ζαχαροπλαστείων γεμίζουν με χαριτωμένες «καλαβέρας», νεκροκεφαλές δηλαδή. Στο κατάστημα μπορεί κανείς ν' αγοράσει άσπρες νεκροκεφαλές φτιαγμένες από ζάχαρη στολισμένες με χαρούμενα και ζωηρά χρώματα και με ένα όνομα γραμμένο επάνω τους. Έτσι, ο πελάτης αγοράζει τη νεκροκεφαλή που φέρει το όνομα ενός αγαπημένου του προσώπου ο οποίος είναι νεκρός, μπορεί όμως και να αγοράσει νεκροκεφαλές με ονόματα ζωντανών του φίλων στους οποίους τις χαρίζει. Εννοείται ότι κανείς δεν προσβάλλεται με αυτά τα αστεία γιατί ο μεξικάνος έχει οικειότητα με το θέμα του θανάτου, το οποίο ποτίζει με μεγάλη δόση από χιούμορ. Οι φούρνοι επίσης πουλάνε το περίφημο Ψωμί των Νεκρών, σε σχήμα καρβελιού, που θυμίζει πολύ τη βασιλόπιττα τσουρέκι, στολισμένο με κομματάκια ζύμης σε σχήμα κόκκαλου και πασπαλισμένο με ζάχαρη.

Η Μέρα των Νεκρών εξακολουθεί να γιορτάζεται και ο κόσμος να πιστεύει σ' αυτή. Οι μη ιθαγενείς Μεξικάνοι, οι «μεστίσος», που αριθμητικά είναι πολύ περισσότεροι και έχουν έναν πιο δυτικό τρόπο ζωής, κρατούν αυτό το έθιμο αν και όχι με την ίδια αφοσίωση.

Πολύς κόσμος πηγαίνει στο νεκροταφείο, καθαρίζει τους τάφους των νεκρών του, τους στολίζει με λουλούδια, μοιράζεται στον χώρο αυτό κοσμικές χαρές με τους νεκρούς του: τρώει και τραγουδάει μαζί τους. Αυτό έχει μιαν εξήγηση: ο θάνατος δεν είναι το τέλος της ζωής αλλά μόνο ένα κομμάτι του κύκλου της ζωής. Ο θάνατος μπορεί να προκαλεί φόβο αλλά, παραδόξως, οι Μεξικάνοι ξορκίζουν τον φόβο τους πλησιάζοντας τον θάνατο με χιούμορ.

Η Μεξικάνα συγγραφέας και μεγάλη γνώστρια του θέματος, Αδέλα Φερνάνδες, μας διαβεβαιώνει ότι είναι η αιωνιότητα αυτή που συνδέει τους ζωντανούς με τους νεκρούς.

Στις 31 Οκτωβρίου στήνουν, λοιπόν, έναν **βωμό** σε κάποια γωνία του σπιτιού. Τοποθετούν επάνω του, με πολύ αγάπη και μεράκι, τη φωτογραφία του νεκρού (ή νεκρών), μαζί με τα αγαπημένα του φαγητά, γλυκά, ποτά, κάποιο προσωπικό αντικείμενο (ρούχο, κόσμημα, κ.λπ.), λαμπάδες και λουλούδια σεμπασύτσιτλ. Αυτή η συνήθεια έχει τις ρίζες της στην πεποίθηση ότι ο νεκρός μπορεί να χρειάζεται τροφή και άλλα χρήσιμα αντικείμενα στο μακρύ ταξίδι του προς το Μικτλάν.

Αφού στηθεί ο βωμός, παραμένει στη θέση του μέχρι τις 2 Νοεμβρίου, Μέρα των Νεκρών. Όσο υπάρχει βωμός στο σπίτι, θα πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένα παράθυρο ανοιχτό, μια χαραμάδα ή μια πόρτα μισάνοιχτη για να μπορεί ο νεκρός (ή οι νεκροί) να έχει ελεύθερη και φιλόξενη πρόσβαση στο σπίτι του. Αυτή η συνήθεια δεν περιορίζεται μόνο στην επαρχία, αλλά επίσης στις μεγάλες πόλεις μπορούμε να βρούμε κάθε λογής βωμούς: μικρούς, διακριτικούς και άλλους πιο φανταχτερούς. Σ' όλους, όμως, μπορεί κανείς να παρατηρήσει την προσπάθεια, την αγάπη και το μεράκι στο στήσιμό τους.

Είναι αναμφισβήτητο το γεγονός ότι η γιορτή της Μέρας των Νεκρών ξυπνά την καλλιτεχνική δημιουργικότητα του Μεξικάνου που συνοδεύεται πάντοτε από αίσθηση του χιούμορ. Αυτό το γεγονός φανερώνεται στις χειροτεχνίες (ζαχαροπλαστική, κεραμική, ξυλουργική, κ.λπ.), στην εικονογράφηση (ζωγραφική και γκραβούρες) και στη λογοτεχνία (αφηγήματα, ποιήματα). Αυτή η αίσθηση του χιούμορ, επειδή έχει να κάνει με τον θάνατο, συχνά την παρεξηγούν οι ξένοι, οι οποίοι μερικές φορές την χαρακτηρίζουν «μακάβρια».

Αξίζει να αναφέρουμε τον Χοσέ Γουαδαλούπε Ποσάδα (José Guadalupe Posada, 1852-1913), μεγάλο καλλιτέχνη της γκραβούρας, ο οποίος, μεταξύ άλλων,

ζωγράφιζε με πολλή αίσθηση του χιούμορ σκελετούς που αντιπροσώπευαν γυναίκες και άνδρες ντυμένους σύμφωνα με την ταξική τους προέλευση και σε διάφορες ανθρώπινες πόζες όπως, για παράδειγμα, να χορεύουν, να κάθονται, κ.λπ. Αυτές τις φυσιογνωμίες τις γνωρίζουμε ως **καλαβέρας.** Η αντιπροσωπευτικότερη μεταξύ αυτών είναι η Κατρίνα, μια πολύ κομψή γυναίκα, σκελετός όμως, ντυμένη σύμφωνα με τη μόδα που ίσχυε στις αρχές του 20ού αιώνα, στην οποία οι Μεξικάνοι βλέπουν το πρόσωπο του Χάρου.

Η λέξη **καλαβέρα,** που αυστηρά σημαίνει νεκροκεφαλή, χρησιμοποιείται αυτή τη φορά και για να ονομάσουμε ποιήματα λαϊκά, τα οποία ο οποιοσδήποτε μπορεί να γράψει και να τα αφιερώσει σε γνωστές προσωπικότητες, στους πολιτικούς, στους φίλους ή σε πρόσωπα του οικογενειακού, φιλικού και εργασιακού του περιβάλλοντος. Το ποίημα αναφέρει με χιούμορ πώς πεθαίνει ο άνθρωπος στον οποίον αφιερώνεται η εν λόγω **καλαβέρα.** Ο κόσμος βάζει σ' αυτά τα μικρά ποιήματα όλο το ταλέντο του και οπωσδήποτε μια σημαντική δόση χιούμορ, κι έτσι το διασκεδάζουν τόσο ο συγγραφέας όσο και ο άνθρωπος στον οποίον είναι αφιερωμένο το ποίημα και όσοι τυχαίνει να το διαβάσουν. Οι ρίζες της καλαβέρα ανάγονται στον 19ο αιώνα, όταν οι καλλιτέχνες χλεύαζαν τα δήθεν λόγια πένθιμα ποιήματα των πλουσίων. Η καλαβέρα εξακολουθεί να γράφεται και σήμερα και κυμαίνεται από το απλό χιούμορ μέχρι και την πολύ καυστική κριτική, όπως όταν απευθύνονται στους πολιτικούς. Ιδού ένα μικρό δείγμα:

La Muerte democrática

La Calaca no distingue
y menos su guadapa.
Lo mismo se lleva a un obispo
que a un cardenal.
Y no es su caso dar
sino quitar,
Y en el mundo muchos sufren
cuando la ven llegar.
Pero qué le vamos a hacer
si del quehacer se trata
y hay que barrer.
Lo mismo se llevó
a Díaz Ordaz,
a Hank González,
que a López Portillo.
Todos de la misma calapa
que jodieron a la Nación.
Y la muy emperifollada
se lleva a los presidentes,
a los tragafuegos,
banqueros, prostitutas,
cristianos y penitentes. (...)

Καλάκα (Χάρος) η δημοκρατική

Η Καλάκα δεν διακρίνει
πόσο μάλλον το δρεπάνι του.
Το ίδιο της κάνει ένας επίσκοπος
ή ένας καρδινάλιος.
Η δουλειά της δεν είναι να δίνει
αλλά να παίρνει.
Και στον κόσμο πολλοί υποφέρουν
όταν τη βλέπουν να φτάνει.
Αλλά τι μένει να κάνουμε,
η δουλειά είναι δουλειά
και το σκούπισμα σκούπισμα.
Το ίδιο πήρε μαζί της
τον Δίας Ορδάς
τον Χανκ Γκονσάλες
τον Λόπες Πορτίγιο.
Και οι τρεις τους στο ίδιο καζάνι βράζουν
αφού έβλαψαν τη χώρα.
Η κομψότατη κυρία*
παίρνει προέδρους,
φλογοφάγους,
τραπεζίτες, πόρνες,
χριστιανούς και μετανοιωμένους (...).

* Εννοεί την Κατρίνα, δηλαδή τον Χάρο.

στη φαβέλα Πάρκε Μπριστόλ του Σάο Πάουλο

συζήτηση με μουσικούς του κινήματος χιπ-χοπ

τη συζήτηση έκανε για την «αλάνα» ο Κρίτων Ηλιόπουλος

Ο Ντιμενόρ και ο Σονέκα δεν κάνουν απλώς μουσική ραπ. Δουλεύουν σε επιμορφωτικά προγράμματα, διοργανώνουν συζητήσεις, γυρίζουν ντοκιμαντέρ, καταγγέλλουν, γράφουν, κάνουν γκράφιτι. Μάχονται για ν' αλλάξουν οι συνθήκες ζωής τους, που καθορίζονται από τον τόπο γέννησης (φαβέλα), το χρώμα του δέρματος (μαύροι) και τις ευκαιρίες που δεν τους δόθηκαν ποτέ.

Η συζήτηση γίνεται για τις πρόσφατες (Μάιος του 2006) δολοφονίες ανύποπτων «υπόπτων» στη γειτονιά τους. Στη γωνία του σπιτιού του Ντιμενόρ οι εκτελεστές σκότωσαν δύο άτομα και τραυμάτισαν βαριά έναν. Ο ένας μετέφερε πίτσες και ο άλλος δούλευε σε συνεργείο αυτοκινήτων. Στέκονταν στο δρόμο και κουβέντιαζαν, όταν πέρασαν οι δολοφόνοι, σταμάτησαν και τους πυροβόλησαν με καραμπίνες. Όπως συνήθως, χρησιμοποιούσαν 12άρια φυσίγγια που τους διέλυσαν. Ήταν κυριολεκτικά παραμορφωμένοι.

Πώς επιλέχτηκαν τα θύματα;

Εντελώς τυχαία. Επειδή βρίσκονταν εκείνη την ώρα μπροστά τους. Δεν είχαν σχέση με καμία οργάνωση. Έτσι πάντα σκοτώνουν οι «εξολοθρευτές», έρχονται με μεγάλα θωρακισμένα αυτοκίνητα και πυροβολούν όποιον βρουν μπροστά τους.

Οι αστυνομικοί που δουλεύουν στη γειτονιά (τη μέρα) μένουν σε άλλες συνοικίες, εξίσου φτωχές. Ποτέ δεν δουλεύουν στον τόπο όπου μένουν. Στη γειτονιά κυκλοφορούν πάντα με πολιτικά και ποτέ δεν κουβαλούν πιστόλι. Ακόμα και οι ένστολοι που περιπολούν είναι «οι καλύτεροι άνθρωποι μέχρι να πέσει η νύχτα». Μετά τις έξι το βράδυ, αλλάζει το πράγμα...

Και το PCC;*

Οι μαζικές δολοφονίες μειώθηκαν μετά την εμφάνισή του. Σ' αυτό είμαστε κατηγορηματικοί και οι δύο.

Και με το εμπόριο ναρκωτικών τι γίνεται;

Οι πλούσιοι από τις καλές συνοικίες έρχονται εδώ ν' αγοράσουν ναρκωτικά. Τότε δεν φοβούνται τους εγκληματίες της φαβέλας. Εμείς του χιπ-χοπ αντιστεκόμαστε στην «εύκολη» διέξοδο των ναρκωτικών.

Δέχεστε απειλές από τους εμπόρους;

Μα είναι οι γείτονές μας, πιτσιρικάδες αμολούσαμε χαρταετό και τώρα είναι αρχηγοί στα ναρκωτικά. Δεν μας ενοχλούν. Μερικές φορές μας βοηθούν. Όταν κάποιος στη φαβέλα βρίσκεται σε δύσκολη θέση θα τον βοηθήσουν. Χωρίς να ζητήσουν ανταλλάγματα... όχι όπως οι πολιτικοί που έρχονται και μοιράζουν τρόφιμα για να ζητήσουν ψήφο. Με δύο κιλά ρύζι και φασόλια αγοράζουν την ψήφο των φουκαράδων.

Η αστυνομία κυνηγάει το ραπ; Το χιπ-χοπ;

Πριν δυο χρόνια σε μια συναυλία μάς πυροβόλησαν στο ψαχνό, στην πλατεία. Οι σφαίρες πέρασαν δίπλα στα κεφάλια μας. Ο κόσμος έβαλε τις φωνές και δεν σκόρπισε. Έτσι έφυγαν. Επί δύο μήνες έρχονταν στα σπίτια μας οι μπάτσοι και μας απειλούσαν. Οι μάγκες στις καλές συνοικίες είναι play-boy, εμείς είμαστε b-boy, εδώ αν κάνεις μουσική ραπ, αν φοράς ανάποδα το καπέλο, είσαι εγκληματίας.

Τα τραγούδια τους μιλούν για τις ανάγκες τους, για τη ζωή της φαβέλας για την καθημερινότητα και για τις ελπίδες τους.

Και το φανκ;

Είναι απολογία των ναρκωτικών, στις περισσότερες περιπτώσεις. Όποιος κάνει φανκ το κάνει για να τα κονομήσει. [Αναφέρουν παραδείγματα φίλων τους στη γειτονιά]. Είναι μόδα. Ο κάθε «οπλαρχηγός» παραγγέλνει ένα τραγουδάκι για πάρτη του και του το φτιάχνουν. Άσε που αυτό δεν είναι φανκ είναι Μαϊάμι Βας.

Ποιο πρόβλημα θεωρείτε σημαντικότερο στη γειτονιά;

[Ο Σονέκα λέει για την πείνα, όμως ο Ντιμενόρ διαφωνεί. Πιστεύει ότι το βασικότερο πρόβλημα είναι η μόρφωση.]

Μα γιατί το θεωρείς σημαντικότερο από την πείνα;

Γιατί οι άνθρωποι εδώ δεν ξέρουν ότι έχουν δικαιώματα, όπως οι άλλοι. Τους σκοτώνουν και το θεωρούν φυσιολογικό, τους συλλαμβάνουν και τους μπουντρουμιάζουν και δεν ξέρουν ότι έχουν δικαίωμα να ζητήσουν δικηγόρο. Ό,τι τους πει ο χωροφύλακας, ο πολιτικός, ο πλούσιος, ο μορφωμένος, η τηλεόραση, αυτό πιστεύουν. Δεν ξέρουν ότι είναι κι αυτοί πολίτες με δικαιώματα, σαν τους πλούσιους... γι' αυτό πρέπει να μορφωθεί ο κόσμος, για να μη δέχεται την κατάστασή του σαν μοιραία.

Πριν φύγουμε από τη φαβέλα Πάρκε Μπριστόλ δείχνουν ένα κτίριο το οποίο παλιότερα ήταν αστυνομικό τμήμα. Λένε ότι όταν το γκρέμισαν βρήκαν ομαδικό τάφο γεμάτο με σκελετούς...

* Για το PCC, βλ. σ. 46.

Χιλή: η δικιά μας 11η Σεπτεμβρίου

Στις 11 Σεπτεμβρίου 1973, η Λα Μονέδα, το Προεδρικό Μέγαρο της Χιλής, βομβαρδίζεται από τα αεροπλάνα του Πινοτσέτ και ο Σαλβαδόρ Αγιέντε, εκλεγμένος πρόεδρος της Χιλής, πέφτει νεκρός. Έτσι, φτάνει στο τέλος της μια εποχή, η εποχή της Λαϊκής Ενότητας, που έδωσε φωνή, έκφραση και ελπίδα στα μέχρι τότε αποκλεισμένα κομμάτια της χιλιάνικης κοινωνίας.

Στις επόμενες σελίδες, επιθυμώντας να δώσουμε το κλίμα εκείνης της περιόδου, επιλέξαμε να δημοσιεύσουμε μαρτυρίες των ίδιων των πρωταγωνιστών ή ανθρώπων που παρακολούθησαν από κοντά την πορεία της χιλιάνικης επανάστασης.

Φέτος συμπληρώνονται και 20 χρόνια από την απόπειρα δολοφονίας του Πινοτσέτ από το Πατριωτικό Μέτωπο Μανουέλ Ροδρίγες. Με την ευκαιρία αυτή δημοσιεύουμε μαρτυρίες μαχητών του Μετώπου.

Επιλογή, απόδοση: Μυρτώ Μπολώτα

Σύντομο ιστορικό

Τη δεκαετία του '60 τα λαϊκά στρώματα της χώρας ριζοσπαστικοποιούνται, με πρωτοστάτες τους ακτήμονες αγρότες, οι οποίοι πιέζουν για αγροτική μεταρρύθμιση και προχωρούν σε καταλήψεις μεγάλων ιδιοκτησιών γης. Το 1964, πρόεδρος εκλέγεται ο Φρέι Μοντάλβα, του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος, υποσχόμενος αναδιανομή της γης και εθνικοποίηση του ορυκτού πλούτου. Αντί αυτών, όμως, καταστέλλονται βίαια οι κινητοποιήσεις των αγροτών και των εργατών, με αποτέλεσμα την απόσπαση από το Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα των ριζοσπαστικότερων τάσεων, που στη συνέχεια θα στηρίξουν και θα συμμετάσχουν στην κυβέρνηση Λαϊκής Ενότητας. Πρόκειται για έναν συνασπισμό του Σοσιαλιστικού, του Κομουνιστικού και του Ριζοσπαστικού κόμματος, όπως επίσης και του MAPU και της Χριστιανικής Αριστεράς.

Τον Σεπτέμβριο του 1970, η Λαϊκή Ενότητα με τον Σαλβαδόρ Αγιέντε (Σοσιαλιστικό κόμμα) κερδίζει τις εκλογές (36,3% έναντι 34,9% του Αλεσάντρι) και αναλαμβάνει την εξουσία. Η κυβέρνηση ακολουθεί πολιτική κρατικοποιήσεων, εθνικοποίησης του ορυκτού πλούτου, απαλλοτρίωσης μεγάλων γαιοκτησιών και προστασίας των λαϊκών εισοδημάτων. Η πολιτική αυτή έρχεται γρήγορα αντιμέτωπη με την άρχουσα τάξη της χώρας και τα συμφέροντα βορειοαμερικάνικων πολυεθνικών.

Ύστερα από 1.000 ημέρες διακυβέρνησης, στις 11 Σεπτεμβρίου 1973, εκδηλώνεται στρατιωτικό πραξικόπημα από τον στρατηγό Αουγκούστο Πινοτσέτ και ο Αγιέντε βρίσκεται νεκρός στο Προεδρικό Μέγαρο. Ο χιλιάνικος λαός ζει έκτοτε και ως το 1984 κάτω από την πιο αιμοσταγή δικτατορία της ηπείρου. Χιλιάδες άνθρωποι συλλαμβάνονται, φυλακίζονται, βασανίζονται, «εξαφανίζονται». Δίνεται η ευκαιρία για το πρώτο νεοφιλελεύθερο οικονομικό πείραμα με την καθοδήγηση ομάδας οικονομολόγων από το Πανεπιστήμιο του Σικάγο, τους Chicago Boys. Η οικονομική αυτή πολιτική ακολουθείται με ιδιαίτερο ζήλο από τη χούντα, οδηγώντας την πλειοψηφία του λαού στην εξαθλίωση.

Σαλβαδόρ Αγιέντε

Παρόλη την απίστευτη σκληρότητα του καθεστώτος, ο χιλιάνικος λαός αντιστέκεται με μαζικές κινητοποιήσεις, παράνομες πολιτικές οργανώσεις, ακόμα και ένοπλες ομάδες.

Το 1981, με την πτώση της τιμής του χαλκού, η οικονομική κατάσταση της Χιλής επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο και οδηγεί τη χούντα σε εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις μεγαλώνοντας τις κοινωνικές ανισότητες. Το 1985, χριστιανοδημοκράτες και μετριοπαθείς σοσιαλιστές συσπειρώνονται με στόχο το πέρασμα στη δημοκρατία. Το 1988, το καθεστώς αναγκάζεται να προκηρύξει δημοψήφισμα για την παραμονή του Πινοτσέτ στην προεδρία. Το «ΟΧΙ» συγκεντρώνει ποσοστό 55,99% και το «ΝΑΙ» 44%. Ο Πινοτσέτ αποχωρεί από την προεδρία αυτοδιοριζόμενος αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και το 1989 γίνονται εκλογές, τις οποίες κερδίζει ο χριστιανοδημοκράτης Πατρίσιο Αϊλουίν.

Ο Μιχάλης Ράπτης (Πάμπλο) στη Χιλή του Αγιέντε

Άφησα το Περού και έφτασα στο Σαντιάγο τέλη Αυγούστου 1972. [...]

Ο επίσημος σκοπός της επίσκεψής μου στη Χιλή ήταν να επιδοθώ σε μια μελέτη των «αυτοδιαχειριστικών» μορφών που άρχισε να παίρνει η πραγματική, αυθόρμητη «λαϊκή εξουσία» στην οικονομία και σε άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής της χώρας. [...]

Η ευφορία των δύο πρώτων ετών της Λαϊκής Ενότητας είχε ήδη περάσει, οι οικονομικές δυσκολίες είχαν αρχίσει, η ρήξη με τα μεσαία στρώματα και τον πολιτικό τους εκπρόσωπο, τη Χριστιανοδημοκρατία του Φρέι, ήταν σχεδόν ολοκληρωμένη. Βρήκα την πρωτεύουσα να σαρώνεται από διαδόσεις περί επικείμενου πραξικοπήματος, και μια μεγάλη νευρικότητα να επικρατεί στους κυβερνητικούς κύκλους. Το δυστύχημα ήταν ότι η μεγάλη μάζα των εργαζομένων έμενε πρακτικά έξω από το πολιτικό παιχνίδι, που περιοριζόταν στις σφαίρες κυβέρνησης - αντιπολίτευσης. Ενώ μόνο η ενεργός συμμετοχή των μαζών θα μπορούσε να αποκαταστήσει έναν ευνοϊκό συσχετισμό δυνάμεων για την Αριστερά. [...]

Το πρόβλημα που έθετε η εμπειρία της Χιλής ήταν το ακόλουθο. Πώς μπορούσε μια κοινοβουλευτική κυβέρνηση ανομοιογενούς πολιτικού συνασπισμού να προχωρήσει «ειρηνικά» σε ριζική κοινωνική αλλαγή, σε μια μικρή χώρα διεθνώς απομονωμένη; [...]

Ο Αγιέντε διάλεξε το δρόμο της πιο άψογης δημοκρατικής διαδικασίας, έχοντας έως την τελευταία στιγμή εμπιστοσύνη στη συνταγματική νομιμοφροσύνη του στρατού, στη σύνθεση των επιτελείων του, ενώ δεν είχε επέλθει καμιά ουσιαστική αλλαγή σε ολόκληρο το ιεραρχικό κατεστημένο τους. [...] Η «απεργία των αστών» έληξε τον Οκτώβρη του 1972 με την είσοδο των στρατιωτικών στην κυβέρνηση. [...] Η συμμετοχή των στρατιωτικών εξύψωνε το κύρος του στρατού στο σύνολό του, ενίσχυε τις αυταπάτες περί «συνταγματικής νομιμοφροσύνης» του και διευκόλυνε το έργο των πραξικοπηματιών στις γραμμές του. [...]

Στις κρίσιμες βουλευτικές εκλογές του Μαρτίου 1973, ένα απροσδόκητο ποσοστό 41% περίπου ξαναψήφισε υπέρ της κυβέρνησης. [...] Η κυβέρνηση, αντί να επωφεληθεί από την εκλογική νίκη της και να στηριχθεί πιο αποφασιστικά στις μάζες και τις «αυτοδιαχειριστικές» μορφές που έπαιρνε στη βάση η «λαϊκή εξουσία», εξακολουθούσε να διατηρεί το λαό στο περιθώριο. [...] Θυμάμαι την τελευταία τεράστια συγκέντρωση στο Σαντιάγο, τον Ιούλιο του 1973, όταν χιλιάδες εργάτες και αγρότες, οπλισμένοι συμβολικά με ξύλα, τα επέσειαν και ζητούσαν από τον Αγιέντε να δείξει «στιβαρό χέρι» – και αυτός από τον εξώστη τους εξόρκιζε να ηρεμήσουν, διατηρώντας την εμπιστοσύνη τους στο στρατό. Λίγο αργότερα, όταν ο δημοκρατικός στρατηγός Πρατς αναγκάστηκε να παραιτηθεί και ζήτησε να περάσει στην αποστρατεία, ο Αγιέντε δυστυχώς δεν επέμεινε να τον μεταπείσει. Διόρισε αντίθετα στη θέση του τον Πινοτσέτ, στον οποίο διατήρησε την εμπιστοσύνη του έως τις τελευταίες δραματικές στιγμές της ζωής του. [...]

Άφησα και πάλι τη Χιλή τέλη του Ιουλίου 1973, αποφασισμένος να ξαναγυρίσω το ταχύτερο. Ήξερα ότι πλησίαζε αποφασιστική κρίση, αλλά έτρεφα την ελπίδα ότι υπήρχαν ακόμα δυνατότητες να αποσοβηθεί μια καταστροφή.

από το βιβλίο του Μ. Ράπτη *Η πολιτική μου αυτοβιογραφία*, εκδ. Ίκαρος, 1997

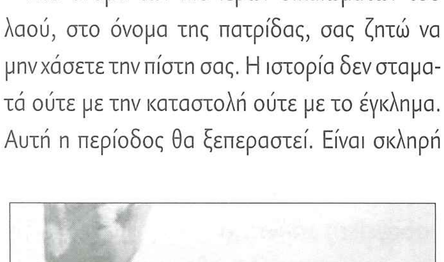
Αποσπάσματα από τα τελευταία λόγια του Σαλβαδόρ Αγιέντε

Ραδιοφωνική εκφώνηση της 11ης Σεπτεμβρίου 1973, Σαντιάγο, Χιλή

Ράδιο Μαγαγιάνες, 9:03 μ.μ.

Αυτή τη στιγμή περνάνε τα αεροπλάνα. Μπορεί να μας βομβαρδίσουν. [...]

Στο όνομα των πιο ιερών δικαιωμάτων του λαού, στο όνομα της πατρίδας, σας ζητώ να μην χάσετε την πίστη σας. Η ιστορία δεν σταματά ούτε με την καταστολή ούτε με το έγκλημα. Αυτή η περίοδος θα ξεπεραστεί. Είναι σκληρή και δύσκολη στιγμή: μπορεί να μας συντρίψουν. Αλλά το αύριο ανήκει στο λαό, ανήκει στους εργαζόμενους. Η ανθρωπότητα προχωράει προς την κατάκτηση μιας καλύτερης ζωής. [...]

9:10 μ.μ.

Ίσως αυτή να είναι η τελευταία φορά που σας απευθύνομαι. Η Πολεμική Αεροπορία βομβάρδισε τις κεραίες του Ράδιο Μαγαγιάνες. Τα λόγια μου δεν κρύβουν πίκρα αλλά απογοήτευση. Ας είναι αυτά η ηθική τιμωρία για όσους πρόδωσαν τον όρκο τους. [...]

Είναι μια ιστορική στιγμή και θα πληρώσω με τη ζωή μου την αφοσίωση στον λαό. Και σας λέω ότι είμαι σίγουρος ότι ο σπόρος που σπείραμε στην αξιοπρεπή συνείδηση χιλιάδων Χιλιανών σίγουρα δεν θα χαθεί. Έχουν τη δύναμη, μπορούν να μας υποτάξουν, όμως ούτε το έγκλημα ούτε η βία μπορούν να ανακόψουν την κοινωνική εξέλιξη. Η ιστορία είναι δική μας και τη γράφουν οι λαοί.

Εργαζόμενοι της πατρίδας μου, θέλω να σας ευχαριστήσω για τη διαρκή αφοσίωσή σας, για την εμπιστοσύνη που δείξατε σε έναν άνθρωπο, που απλώς υπήρξε εκφραστής της μεγάλης λαχτάρας για δικαιοσύνη, που έδωσε τον λόγο του ότι θα σεβαστεί το Σύνταγμα και τον νόμο και το έπραξε. Αυτή την κρίσιμη στιγμή, την τελευταία που σας απευθύνομαι, ας μας γίνει μάθημα ότι το ξένο κεφάλαιο, ο ιμπεριαλισμός, μαζί με την αντίδραση, έφτιαξαν το κλίμα για να έρθουν οι Ένοπλες Δυνάμεις σε ρήξη με τον παραδοσιακό τους ρόλο [...]

Απευθύνομαι σε σας, κυρίως στην ταπεινή γυναίκα της γης μας, στην αγρότισσα που πίστεψε

πώς έσωσα τα τελευταία λόγια του προέδρου

μαρτυρία του δημοσιογράφου Ερμάν Μπαραόνα

Στις 11 Σεπτεμβρίου 1973 βρισκόμουν στο Ράδιο Μαγαγιάνες. Πάντα πήγαινα νωρίς για τον πρωινό σχολιασμό των 7.30. Στον σταθμό έφτασα από το νότιο Σαντιάγο και υποχρεωτικά πέρασα από τη Λα Μονέδα (προεδρικό μέγαρο). Ήταν ήδη περικυκλωμένη από στρατεύματα. Έφτασα στον σταθμό περίπου στις 7.20, όταν τηλεφώνησε ο Πρόεδρος. Μίλησα μαζί του και μου είπε ότι σύμφωνα με πληροφορίες το Ναυτικό είχε εξεγερθεί. Τον ρώτησα αν έχει πληροφορίες για τον στρατό. Μου απάντησε: «Όχι. Ακριβώς γι' αυτό και σας τηλεφωνώ». Σχεδόν εξοργισμένος συνέχισε: «Γι' αυτό τηλεφωνώ. Θέλω να μάθω αν εσείς έχετε πληροφορίες». Του απάντησα ότι δεν ξέραμε τίποτα παραπάνω, παρά μόνο ότι η Μονέδα ήταν περικυκλωμένη, αλλά δεν γνωρίζαμε αν επρόκειτο για νομιμόφρονα ή μη στρατεύματα. Ζήτησε από τον σταθμό μας να οργανώσει τη «Φωνή της Πατρίδας», ένα σύνολο ραδιοφωνικών σταθμών που υποστήριζαν τον Αγιέντε και μετέδιδαν από κοινού σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Ζήτησα από τον παραγωγό να αρχίσει τις συνεννοήσεις με τους υπόλοιπους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Ο Αγιέντε ήθελε να μιλήσει στη χώρα.

Εκείνη την ώρα ήμουν πρακτικά μόνος στον σταθμό κι έτσι άρχισα να τηλεφωνώ σε συντρόφους, πληροφορώντας τους ότι ένα πραξικόπημα βρίσκεται σε εξέλιξη. Ορισμένοι κατάφεραν και ήρθαν, άλλοι όχι. Μοντάραμε μια ομάδα η οποία μετέδιδε όλο εκείνο το πρωινό. Μας τηλεφωνούσαν απειλώντας μας ότι θα μας κάνουν να σιωπήσουμε. Εμείς απαντούσαμε: «Το Ράδιο Μαγαγιάνες θα μεταδίδει μέχρι τέλους...» και άλλα τέτοια. Υπήρχε μεγάλη νευρικότητα. Πιστεύαμε ότι θα μας σκότωναν. Από τη μεριά της Μονέδα ακούγαμε τους βομβαρδισμούς, τις χαμηλές πτήσεις των αεροπλάνων, τα πάντα. Συνεχίσαμε μέχρι που τελικά μας έκοψαν τη συχνότητα. Προηγουμένως έκαναν παρεμβολές στη συχνότητά μας. Παρόλα αυτά καταφέραμε να μεταδώσουμε τα τελευταία λόγια του Αγιέντε. Οι πραξικοπηματίες βομβάρδισαν τις κεραίες αναμετάδοσης, εμείς όμως παραμείναμε, ούτε που ξέρω πώς, ο τελευταίος σταθμός. Έτσι καταφέραμε να μεταδώσουμε τον τελευταίο λόγο, με πάρα πολλά παράσιτα, είναι η αλήθεια, και τον σταθμό σε πλήρη αποδιοργάνωση. Γι' αυτό και η ποιότητα της εγγραφής δεν είναι και πάρα πολύ καλή.

Ο Αγιέντε είπε τις τελευταίες λέξεις του, παραμείναμε λιγάκι ακόμα στον αέρα, ύστερα βομβάρδισαν την κεραία μας και αυτό ήταν... Προσπαθήσαμε να «βγούμε» με δικά μας μέσα αλλά στάθηκε αδύνατον.

Όταν ήταν να μιλήσει ο Αγιέντε είπα στον εαυτό μου: «Αυτό πρέπει να το γράψεις». Λογικά θα το έγραφε ο παραγωγός, αλλά επειδή κυριαρχούσε τέτοια νευρικότητα και χάος, τον μαγνητοφώνησα κι εγώ για σιγουριά. Από τη στιγμή εκείνη και ύστερα σκεφτόμουν ότι έπρεπε να παραδώσω την κασέτα σε κάποιον. Δεν ξέραμε τι επρόκειτο να μας συμβεί αλλά, από την άλλη, είχαμε στα χέρια μας ένα πολύ σοβαρό πολιτικό ντοκουμέντο και, επιπλέον, κανείς είναι δημοσιογράφος σε όλες τις στιγμές.

Ορισμένοι αποφάσισαν να μείνουν επάνω, σε γραφεία φίλων. Εγώ κι ένας ακόμη σύντροφος αποφασίσαμε να φύγουμε. Στάθηκα πολύ τυχερός και κατάφερα να κάνω αυτό που έπρεπε, να παραδώσω την κασέτα.

σε μας, στη μητέρα που γνώρισε το ενδιαφέρον μας για τα παιδιά. Απευθύνομαι στους επαγγελματίες της πατρίδας, στους πατριώτες επαγγελματίες που συνέχισαν να δουλεύουν ενάντια στις ραδιουργίες των επαγγελματικών συντεχνιών, ταξικών συντεχνιών που υπερασπίστηκαν τα οφέλη της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Απευθύνομαι στη νεολαία, σε αυτούς που τραγούδησαν και αφιέρωσαν τη χαρά και το αγωνιστικό τους πνεύμα. Απευθύνομαι στον άντρα της Χιλής, στον εργάτη, τον αγρότη, τον διανοούμενο, σε αυτούς που θα εκδιωχθούν, γιατί στη χώρα μας ο φασισμός δηλώνει ήδη «παρών»: στις τρομοκρατικές επιθέσεις, ανατινάζοντας γέφυρες, κόβοντας σιδηροδρομικές γραμμές, καταστρέφοντας αγωγούς πετρελαίου και φυσικού αερίου, απέναντι στη σιωπή αυτών που είχαν καθήκον να ενεργήσουν. Είχαν τις δικές τους δεσμεύσεις. Η ιστορία θα τους κρίνει.

Πιθανόν το Ράδιο Μαγαγιάνες να σιωπήσει και το ήρεμο μέταλλο της φωνής μου να πάψει να φτάνει σε σας. Δεν έχει σημασία. Θα συνεχίσετε να την ακούτε. Θα είμαι πάντα μαζί σας. Να έχετε τουλάχιστον την ανάμνηση ενός άξιου ανθρώπου, πιστού στην πατρίδα.

Ο λαός πρέπει να υπερασπιστεί τον εαυτό του, όχι όμως να θυσιαστεί. Ο λαός δεν πρέπει να αφήσει να τον ισοπεδώσουν και να τον δολοφονήσουν, ούτε όμως και να ταπεινωθεί.

Εργαζόμενοι της πατρίδας μου, έχω εμπιστοσύνη στη Χιλή και το μέλλον της. Άλλοι άνθρωποι θα ξεπεράσουν αυτή την γκρίζα και πικρή στιγμή, στην οποία η προδοσία προσπαθεί να επιβληθεί. Συνεχίστε γνωρίζοντας ότι, πολύ γρήγορα, θα ξανανοίξουν οι μεγάλες λεωφόροι από όπου θα περάσει ο ελεύθερος άνθρωπος για να φτιάξει μια καλύτερη κοινωνία.

Ζήτω η Χιλή! Ζήτω ο λαός! Ζήτω οι εργαζόμενοι!

Αυτά είναι τα τελευταία λόγια μου και είμαι βέβαιος ότι η θυσία μου δεν είναι μάταιη, είμαι βέβαιος ότι, τουλάχιστον, θα αποτελέσει ένα ηθικό μάθημα που θα τιμωρήσει την ανεντιμότητα, τη δειλία και την προδοσία.

Μετάφραση – επιλογή: Ματούλα Παπαδημητρίου

Ολόκληρο τον τελευταίο λόγο του Αγιέντε μπορείτε να διαβάσετε και να ακούσετε (στα ισπανικά) στο: http://www.chilevive.cl/homenaje/allende/ultimas.shtml

Πατριωτικό Μέτωπο Μανουέλ Ροδρίγες

20 χρόνια
από την απόπειρα εναντίον του Πινοτσέτ

Το Πατριωτικό Μέτωπο Μανουέλ Ροδρίγες δημιουργήθηκε το 1983 και υπήρξε πολιτική πρωτοβουλία του Κομουνιστικού κόμματος Χιλής. Την περίοδο εκείνη, οι ένοπλες οργανώσεις, και ιδιαίτερα το MIR, έχουν αποδιοργανωθεί. ΄Ενα μαζικό κίνημα αρχίζει να προβάλλει δειλά, φέρνοντας στο προσκήνιο μια νέα γενιά αγωνιστών που αναζητούσε δυναμικότερη στάση απέναντι στη δικτατορία. Το Κ.Κ., ωστόσο, αντιμετωπίζει το Μέτωπο ως μοχλό πίεσης για τις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις και όχι ως το ένοπλο κίνημα που θα ανατρέψει τη δικτατορία. Η ανταπόκριση που βρίσκει στον λαό η δυναμική δράση του καθώς και η οργανωτική του ανάπτυξη, παίρνουν διαστάσεις που υπερβαίνουν τον πολιτικό σχεδιασμό τού Κ.Κ. Σταδιακά, τα σημαντικότερα ηγετικά στελέχη του διεκδικούν την πολιτική τους αυτονομία. Η απόπειρα κατά του Πινοτσέτ, το 1986, επέτεινε ακόμη περισσότερο τις υφιστάμενες πολιτικές διαφορές, ύστερα μάλιστα από το κύμα καταστολής που ξεσήκωσε. Το 1987 έρχεται η πλήρης ρήξη του με το Κ.Κ. Το Κ.Κ. καλεί τα μέλη του να αποσυρθούν, αλλά η πλειοψηφία τους παραμένει, στο οριστικά αυτονομημένο πλέον Μέτωπο.

Μετά το πέρασμα στον κοινοβουλευτισμό τα μέλη του Μετώπου παρέμειναν στις φυλακές, στην παρανομία ή στην εξορία. Τα προσκείμενα στο Κ.Κ. πρώην μέλη του Μετώπου έχουν δημιουργήσει το Πατριωτικό Κίνημα Μανουέλ Ροδρίγες (MPMR), που διεκδικεί από την πλευρά του την αγωνιστική παράδοση του Μετώπου και συμπλέει με τις επιλογές του Κ.Κ. Το ίδιο το FPMR δραστηριοποιείται σήμερα όλο και πιο ενεργά, χωρίς να καταφεύγει σε δυναμική δράση, επιδιώκοντας «να αναπτυχθεί το λαϊκό κίνημα με ανεξάρτητο τρόπο και σε μια επαναστατική προοπτική».

μαρτυρία της Φαμπιόλα
η μοναδική γυναίκα στην απόπειρα κατά του Πινοτσέτ

Η προσέγγισή μου στην πολιτική έγινε στο πανεπιστήμιο, όπου συνειδητοποίησα την πραγματική κατάσταση της χώρας. Προσχώρησα στους Νεολαίους Κομουνιστές. Αργότερα συμμετείχα στο Μέτωπο Μηδέν. Εκεί είχα την πρώτη μου επαφή με την ένοπλη πάλη. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, ένας φίλος με κάλεσε να προσχωρήσω σε μια στρατιωτική δομή υψηλότερου επιπέδου.

Συναντήθηκα μαζί του σ' ένα εστιατόριο. Τον συνόδευε και ο Ιγνάσιο Βαλενσουέλα, επιχειρησιακός αρχηγός του Πατριωτικού Μετώπου Μανουέλ Ροδρίγες (FPMR) και μου πρότειναν να προσχωρήσω στο Μέτωπο. Θυμάμαι ότι ένιωσα ανακάτεμα στο στομάχι και χρειάστηκε να καταφύγω για αρκετή ώρα στην τουαλέτα ώσπου να ηρεμήσω. ῾Ηξερα ότι εκείνη τη στιγμή θα έπαιρνα μια απόφαση που θα μου άλλαζε για πάντα τη ζωή. ΄Οταν κατάφερα να ηρεμήσω, αποδέχτηκα την πρόσκληση.

Η πρώτη μου ενέργεια ήταν η κατάληψη του ραδιοφωνικού σταθμού Μινερία, με στόχο να μεταδοθεί μια διακήρυξη κατά της δικτατορίας. Αποτέλεσμά του ορυμαγδού της μάχης ήταν ότι άρχισα να έχω συντρόφους τραυματισμένους, κρατούμενους και δολοφονημένους. Αυτή η στίβα εμπειριών και οριακών συγκινήσεων βάθυναν τη δέσμευση και την υπευθυνότητά μου απέναντι στο Μέτωπο.

Το 1986, ήμουν 27 χρόνων και, μια μέρα του Μάη, η Σεσίλια Μάγνι μου ζήτησε να συναντηθούμε. Μου ανακοίνωσε ότι είχα να εκπληρώσω μια αποστολή μακριά από το Σαντιάγο. Το ίδιο απόγευμα συναντήθηκα με τον σύντροφο που μου είχε υποδείξει. «Θα συμμετάσχεις σε μια επιχείρηση, της οποίας το αντικείμενο θα είναι η εκτέλεση του Πινοτσέτ», είπε και με κοίταξε έντονα στα μάτια. ΄Εμεινα σιωπηλή. «Οι πιθανότητες να βγεις ζωντανή είναι ελάχιστες», συμπλήρωσε. ΄Ετσι εντάχθηκα στην «Επιχείρηση 21ος αιώνας».

Η αγάπη για την οικογένεια και η προσκόλληση στη ζωή είναι πολύ δυνατές αλλά, όπως και οι υπόλοιποι σύντροφοί μου, έπρεπε να τις αφήσω πίσω μου. Η απόπειρα δεν ήταν η πρώτη μου ενέργεια κι αυτό διευκόλυνε τα πράγματα. Πιστεύω ότι το σημαντικότερο εκείνη τη στιγμή -πέρα από την πολιτική πίστη- ήταν η βαθιά εμπιστοσύνη στους συντρόφους. ΄Ημασταν ικανοί να θεμελιώσουμε μια σχέση που μας τροφοδοτούσε με θέρμη, τρυφερότητα και την απαραίτητη χαρά για να αντιμετωπίσουμε τη δικτατορία. Κι αυτή ήταν η μεγαλύτερη νίκη μας.

΄Οταν κάποιος περιμένει κάτι που επιθυμεί πολύ, αλλά ταυτόχρονα δεν θέλει να συμβεί, γιατί ξέρει ότι θα χάσει τη ζωή του εξαιτίας του, δημιουργείται μια περίπλοκη αντίφαση. Μόνο η πολιτικο-ιδεολογική στράτευση και η εμπιστοσύνη σ' εμάς τους ίδιους, μας επέτρεψε να την υπερβούμε. Στις 6 παρά τέταρτο το απόγευμα εκείνης της μέρας, όταν χτύπησε το τηλέφωνο, έπεσε μια μεγάλη σιωπή.

Το μεγαλύτερο όμως κόστος είναι ο χαμός τόσων και τόσων συντρόφων με τους οποίους είχα μοιραστεί όμορφες στιγμές. Η πραγματικότητα της πλειοψηφίας των επαναστατών, που έβαλαν στην άκρη τις οικογένειες ή τα προσωπικά τους σχέδια για να τελειώνουμε με τη δικτατορία, υπήρξε πολύ δύσκολη.

Είναι αδιανόητο ότι ο Μαουρίσιο Αρένας, αρχηγός της Μονάδας 504 (οπισθοφυλακή), πέθανε από καρκίνο στην Αργεντινή, μέσα στη μοναξιά που τον εξώθησε η παρανομία.

Ο ΄Εκτορ Φιγερόα και ο ΄Εκτορ Ματουράνα εκτίουν ποινή εξορίας είκοσι χρόνων στο Βέλγιο. Στην ίδια κατάσταση είναι και οι δραπέτες από την πρώην Δημόσια Φυλακή το 1989, οι οποίοι ακόμα ζουν στην παρανομία.

Η πιο περίπλοκη, όμως, περίπτωση είναι του Μαουρίσιο Ερνάντες, αρχηγού της Μονάδας 503, κρατούμενου στη Βραζιλία για την απαγωγή του διαφημιστή Ουάσιγκτον Ολιβέτο. ΄Εχει κατηγορηθεί ως αρχηγός μιας οργάνωσης κρατουμένων, του PCC, το οποίο έχει πραγματοποιήσει ένοπλες ενέργειες (βλ. και σ. 54). Ξεκινάμε καμπάνια για όλους αυτούς τους συντρόφους που κράτησαν μια τίμια στάση στον αγώνα ενάντια στη δικτατορία. Δεν μπορούμε να δεχτούμε ότι οι πατριώτες είναι καταδικασμένοι σε εξορία και πολλοί απ' αυτούς να ζουν στην παρανομία.

μαρτυρία του ΄Εκτορ Φιγερόα

Δεν είχα συνειδητοποιήσει ότι έχουν περάσει ήδη είκοσι χρόνια. Η απόπειρα ενάντια στον Πινοτσέτ ήταν μια ακόμα ενέργεια ανάμεσα στις άλλες ενάντια στη δικτατορία και, για την ακρίβεια, όχι η πιο επιτυχημένη. Σήμερα, αν την εξετάσουμε από πολιτική σκοπιά, η απόπειρα είχε τη σημασία της και βάσει αυτού οι πολιτικές αξιολογήσεις της μπορούν να είναι πολύ διαφοροποιημένες.

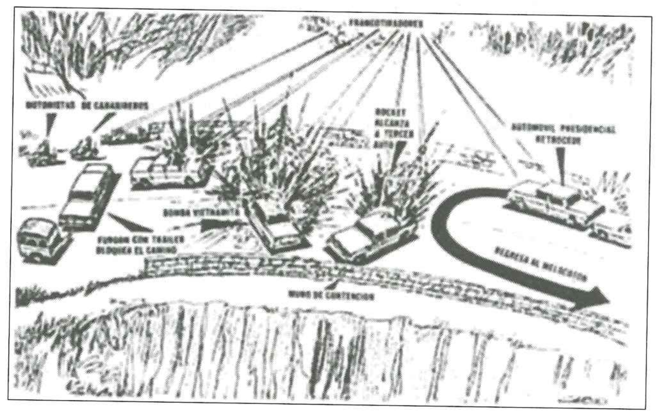
Εκείνη τη στιγμή δεν είχα την ευκαιρία να επιλέξω ούτε να αποφασίσω αν ήταν η σωστή στιγμή ή όχι. ΄Ημουν ένας μαχητής, όπως όλοι οι άλλοι. Είχα κληθεί να πραγματοποιήσω μια ενέργεια, λίγο πολύπλοκη, δύσκολη και επικίνδυνη, αλλά δεν γνωρίζαμε το αντικείμενο μέχρι μερικές ώρες πριν την ενέργεια. Πιστεύω ότι όλοι μπορούν να σκεφτούν και να έχουν άποψη, προσωπικά όμως πιστεύω ότι η γνώμη και η άποψή μου δεν θα μπορούσε να ενδιαφέρει κανέναν. Πολλοί, όλα αυτά τα χρόνια μου λένε το αντίθετο, αλλά εγώ δεν το βλέπω έτσι.

Η ενέργεια αυτή στόχευε στον άμεσο υπεύθυνο της καταστολής στη Χιλή. Το να λέμε όμως σήμερα ότι η απόπειρα βοήθησε ή άλλαξε την κατάσταση στη Χιλή, δεν μπορώ να το υποστηρίξω... Κάνοντας απολογισμό, πιστεύω ότι χάσαμε πολύ εξαιτίας αυτής της ενέργειας. Κι αυτό γιατί μετά την απόπειρα η καταστολή υπήρξε τρομακτική σε όλα τα επίπεδα.

Αλλά και είκοσι και τριάντα και σαράντα χρόνια μετά, θα έδινα την ίδια απάντηση: ο λαός έχει το δικαίωμα να αυτοπροστατευθεί και να αποδώσει δικαιοσύνη μόνος του ενάντια στους τυράννους. ΄Ηταν θεμιτό να γκρεμίσουμε τον τοίχο που εμπόδιζε την πρόσβαση στη δημοκρατία. Πρέπει να παίρνουμε υπόψη ότι εκείνη την εποχή συζητούσαμε για το πέρασμα στην πλήρη δημοκρατία, σε μια δημοκρατική κυβέρνηση, δεν μιλάγαμε για επανάσταση. Παρόλα αυτά, η διάθεσή μας ήταν να περάσουμε σε άλλο επίπεδο και να δείξουμε ότι όλες οι μορφές αγώνα είναι έγκυρες για ένα λαό. Οι στρατιωτικές ενέργειες θα μπορούσαν να χαρακτηρίσουν την οδό για να συνεχίσουμε στο μέλλον.

΄Οταν το Μέτωπο αγωνιζόταν ενάντια στη δικτατορία, δεν ήταν πολιτική οργάνωση αλλά στρατιωτικό εργαλείο. Στις συνθήκες αυτές η πολιτική ανάλυση ήταν πρακτικά αδύνατη. Υπήρχαν διαδικασίες, σε υψηλό επίπεδο, στις οποίες συγκεντρώνονταν και μπορούσαν να κάνουν αυτού του τύπου την ανάλυση.

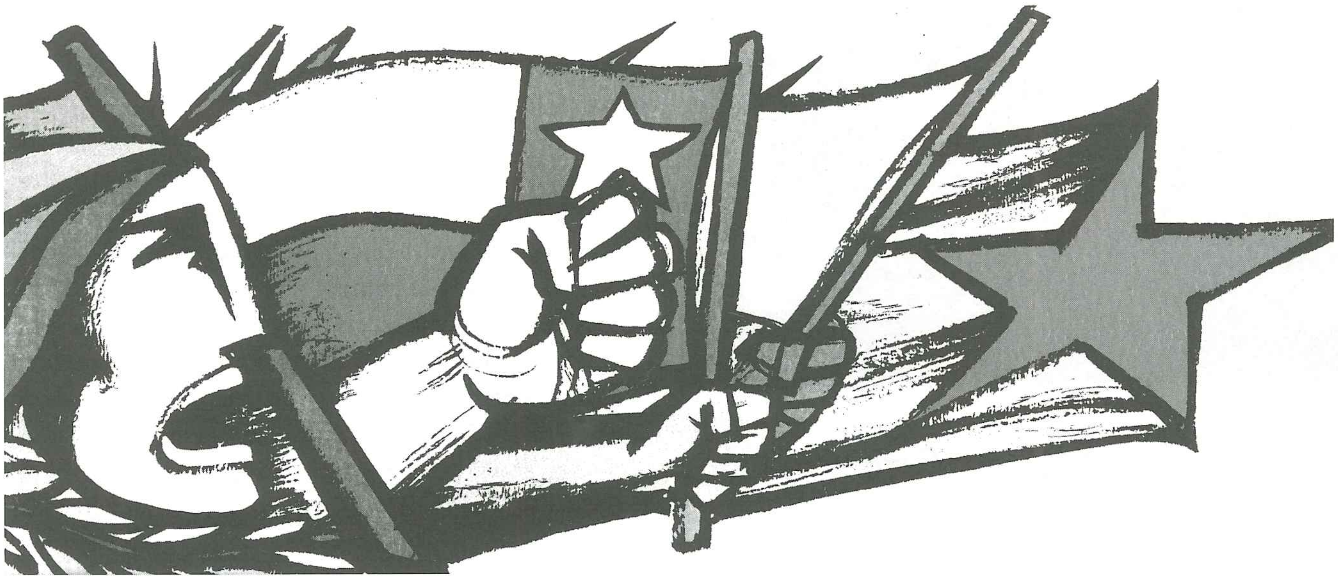
Μια καινούργια οργάνωση, ενταγμένη στο πολιτικό πλαίσιο της Χιλής, όπως προσπαθεί να κάνει σήμερα το Μέτωπο, που φιλοδοξεί να κάνει την επανάσταση και να πάρει την εξουσία, δεν πρέπει να ξεχνάει την ιστορία. Δεν πρέπει να παραβλέπει ότι η δεξιά και το μεγάλο κεφάλαιο δεν πρόκειται να συμφωνήσουν και θα κάνουν ό,τι είναι δυνατόν για να το καταστρέψουν. Ακόμη και στη δημοκρατία, δεν πρόκειται να διστάσουν ούτε μια στιγμή να δολοφονήσουν αυτό που τους ενοχλεί. Για να καταλήξω, μια επαναστατική οργάνωση δεν πρέπει να είναι στέρεη μόνο στον σχεδιασμό και τις προτάσεις της, πρέπει να είναι στέρεη και στην αυτοάμυνά της.

Με χαροποιεί το γεγονός ότι το σημερινό Μέτωπο αναζητά τις ρίζες του. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το Μέτωπο έχει μια ιστορία και πρέπει να νιώθει περηφάνια γι' αυτή. Είναι σημαντικό να γνωρίσουμε τις ιδέες που κυριαρχούσαν εκείνη την εποχή και έτσι να καταλάβουμε γιατί το Μέτωπο δεν ήταν τρομοκρατική οργάνωση, όπως πολλές φορές έχουν ισχυριστεί. Στο κάτω κάτω, το Μέτωπο επιχείρησε να εκτελέσει τον τύραννο σε μια εποχή που δεν είχες άλλη επιλογή.

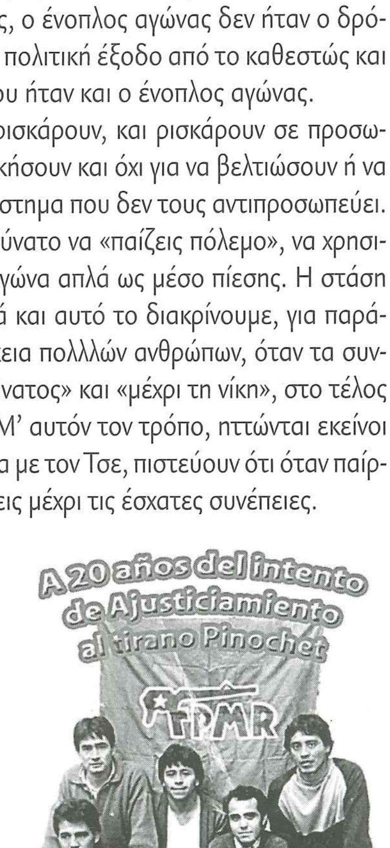
μαρτυρία του Έκτορ Ματουράνα

Το Μέτωπο εμφανίστηκε δυναμικά τα χρόνια του '80, όταν στις 14 Δεκεμβρίου του 1983 προκάλεσε ένα μεγάλο μπλακ άουτ σε εθνικό επίπεδο. Και πρωτύτερα, όμως, συζητιόταν η δημιουργία ένοπλης οργάνωσης. Η συζήτηση προϋπήρχε στις τάξεις του Κομουνιστικού κόμματος, ειδικά στη νεολαία. Στο πλαίσιο αυτό είχαν παρθεί αρκετές σημαντικές αποφάσεις, όπως, για παράδειγμα, οι πρώτες μαζικές διαδηλώσεις το '83. Ο κόσμος είχε πια κουραστεί από το καθεστώς και είχε πολύ λίγες επιλογές απέναντί του. Έτσι, άρχισε να αχνοφαίνεται μια έξοδος από αυτό με βιαιότερο τρόπο. Εκείνη την εποχή, υπήρχαν τάσεις που προωθούσαν τη δημιουργία οργανώσεων, οι οποίες επιχειρούσαν να δράσουν μέσα στο επιτρεπόμενο από τη δικτατορία πλαίσιο. Ακόμα όμως κι αυτές καταστάλθηκαν άγρια. Έτσι, δεν υπήρχε καμία άλλη διέξοδος πέρα από τη δημιουργία μιας λαϊκής δύναμης που θα κατόρθωνε να ρίξει το καθεστώς.

Θεωρούσαμε, λοιπόν, ότι εκτελώντας τον Πινοτσέτ θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια ρωγμή στη σχεδόν μονολιθική σκληρότητα του καθεστώτος. Βέβαια, εκείνη την εποχή, μεταξύ του Κομουνιστικού κόμματος και του Μετώπου υπήρχαν σοβαρές πολεμικές σχετικά με την πρέπουσα έξοδο από τη δικτατορία και τη δυνατότητα επαναστατικής διεξόδου. Στις τάξεις του Κομουνιστικού κόμματος, υπήρχαν απόψεις που υποστήριζαν ότι ο ένοπλος αγώνας ήταν μεν απαραίτητος για την πτώση του Πινοτσέτ, από τη στιγμή όμως που θα εκδιωκόταν, το Μέτωπο θα έπρεπε να καταθέσει τα όπλα και να αναστείλει τη λειτουργία του. Θεωρούσαν ότι η εξέγερση θα διαρκούσε μια δυο μέρες και στη συνέχεια θα γίνονταν διαπραγματεύσεις, από τις οποίες το Κομουνιστικό κόμμα θα σχημάτιζε προσωρινή κυβέρνηση μαζί με το Μέτωπο. Στην πραγματικότητα, οι διαπραγματεύσεις έγιναν, μόνο που το Κομουνιστικό κόμμα δεν καλέστηκε να συμμετάσχει.

Το Μέτωπο, από την άλλη, συνέδεε την απόπειρα εναντίον του Πινοτσέτ με την προσπάθεια δημιουργίας ένοπλων ομάδων στις φτωχογειτονιές. Η απόπειρα, δηλαδή, μαζί με αυτές τις μικρές ομάδες θα πυροδοτούσαν μια λαϊκή εξέγερση. Το Κομουνιστικό κόμμα, από τη μια πριμοδοτούσε την ακυβερνησία, από την άλλη αρνιόταν την ύπαρξη του Μετώπου και έπαιρνε αποστάσεις απ' αυτό, διατυμπανίζοντας ότι ακολουθεί τη δημοκρατική οδό ενώ, ταυτόχρονα, ενέτεινε τις συνομιλίες με μια ένοπλη οργάνωση, όπως ήταν το Μέτωπο. Γι' αυτούς, ο ένοπλος αγώνας δεν ήταν ο δρόμος. Αναζητούσαν μια πολιτική έξοδο από το καθεστώς και ένας τρόπος πίεσής του ήταν και ο ένοπλος αγώνας.

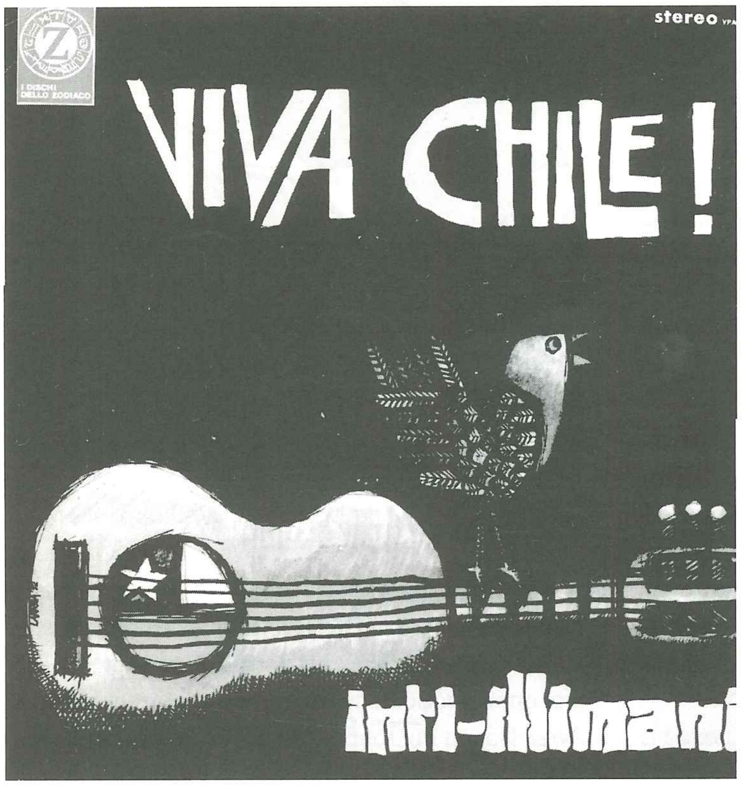
Οι μαχητές, όμως, ρισκάρουν, και ρισκάρουν σε προσωπικό επίπεδο, για να νικήσουν και όχι για να βελτιώσουν ή να εγκαθιδρύσουν ένα σύστημα που δεν τους αντιπροσωπεύει. Και, επιπλέον, είναι αδύνατο να «παίζεις πόλεμο», να χρησιμοποιείς τον ένοπλο αγώνα απλά ως μέσο πίεσης. Η στάση αυτή ζημιώνει πολιτικά και αυτό το διακρίνουμε, για παράδειγμα, στη δυσαρέσκεια πολλλών ανθρώπων, όταν τα συνθήματα «πατρίδα ή θάνατος» και «μέχρι τη νίκη», στο τέλος δεν πραγματώνονται. Μ' αυτόν τον τρόπο, πττώνται εκείνοι οι άνθρωποι που, όμοια με τον Τσε, πιστεύουν ότι όταν παίρνεις τα όπλα, τα παίρνεις μέχρι τις έσχατες συνέπειες.

20 χρόνια από την απόπειρα εκτέλεσης του τυράννου Πινοτσέτ.
Φωτογραφία από τις Δημόσιες Φυλακές, 1988.

Nueva Canción Chilena

το χιλιάνικο Νέο Κύμα

Το μουσικό κίνημα που έγινε παγκοσμίως γνωστό ως Nuena Canción Chilena (χιλιάνικο Νέο Κύμα) γνώρισε την ακμή του στη Χιλή τη δεκαετία 1964-1973 και, στη συνέχεια, έγινε παγκόσμια γνωστό στα χρόνια της εξορίας.

Οι ρίζες του χιλιάνικου Νέου Κύματος

Το χιλιάνικο Νέο Κύμα ουσιαστικά γεννήθηκε στην Αργεντινή από τον **Αταουάλπα Γιουπάνκι,** ο οποίος ερεύνησε και δημιούργησε φολκλορική μουσική βασισμένη στις μουσικές των ιθαγενών της χώρας του. Απ' αυτόν εμπνεύστηκαν δυο μεγάλες γυναίκες μουσικοί της Χιλής, η Βιολέτα Πάρρα και η Μαργκότ Λογιόλα, που έθεσαν τις βάσεις για τη δημιουργία της Νουέβα Κανσιόν.

Η **Μαργκότ Λογιόλα,** σπουδαία λαϊκή τραγουδίστρια, μελέτησε τη δεκαετία του 1950 τη μουσική των Μαπούτσε και των ιθαγενών του νησιού τού Πάσχα, δυο μουσικά ρεύματα εντελώς διαφορετικά από τα συνηθισμένα της Χιλής. Αργότερα δίδαξε αυτή τη μουσική στο Πανεπιστήμιο της Χιλής και στο Ινστιτούτο Μουσικών Ερευνών. Ίδρυσε δύο πρωτοπόρα μουσικά σχήματα, αρχικά τους Μιγιαράι και αργότερα τους Κουνκουμέν με επικεφαλής τον Ρονάλντο Αραγκόν και μέλος τον Βίκτορ Χάρα.

Ψυχή όμως του Νέου Κύματος ήταν η **Βιολέτα Πάρρα,** η οποία τη δεκαετία του 1950 μελέτησε τη μουσική των αγροτών του νότου της Χιλής, των καμπεσίνος.

Τότε, η ολιγαρχία, μέσω του ραδιοφώνου, ήθελε να περάσει ως εθνική κουλτούρα τα τραγούδια των ραντσέρος (ιδιοκτητών γης), μια μουσική αντιδραστική, που υμνεί τους πλούσιους γαιοκτήμονες και φαλλοκρατική, με τον άντρα αφέντη και τη γυναίκα υποταγμένη. Η Βιολέτα πίστευε ότι η μουσική δεν είναι δείγμα εθνικής υπερηφάνειας αλλά επικοινωνία με τον εαυτό μας. Στράφηκε προς τη μουσική των απλών χωρικών γιατί πίστευε ότι οι μεγάλες πόλεις, και κυρίως οι πρωτεύουσες, ήταν διεφθαρμένες από την κουλτούρα των γιάνκις. Στα τραγούδια της επικρατεί μια θαυμάσια ισορροπία ανάμεσα στο απλό και το σύνθετο και κατάφερε να δώσει μια φοβερή ώθηση στο λαϊκό φολκλορικό τραγούδι. Τα τραγούδια της (πιο γνωστό το Gracias a la Vida) θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν νεοφολκλορικά και ήταν η πιο έντεχνη μορφή του χιλιάνικου τραγουδιού. Κατάφερε να βάλει στα απλά τραγούδια των καμπεσίνος τη χροιά της κοινωνικής επανάστασης εκείνων των χρόνων.

Η επίδραση των παρισινών καφέ

Το 1960 η Βιολέτα Πάρρα με τα δυο παιδιά της, τον Άνχελ και την Ισαμπέλ, μετά από ένα συνέδριο των κομουνιστικών νεολαιών στη Φινλανδία, εγκαθίστανται στο Παρίσι. Η ίδια δίνει συναυλίες και τα παιδιά σπουδάζουν μουσική. Παράλληλα, συμμετέχουν σε διεθνείς μουσικές συναντήσεις σε διάφορα καφέ που ανθίζουν στην ακμή της γαλλικής **Νουβέλ Βαγκ.** Εκεί συνειδητοποιούν ότι το χιλιάνικο φολκλόρ είναι αρκετά περιορισμένο και ότι πρέπει να αναζητήσουν νέες μορφές κυρίως από τη μουσική των Άνδεων.

Τότε ο Σαλβαδόρ Αγιέντε τους καλεί στη Χιλή για να λάβουν μέρος στην προεκλογική καμπάνια του 1964. Δέχονται την πρόσκληση, οι εκλογές χάνονται, αλλά γεννιέται το Νέο Κύμα.

Η «Παρέα των Πάρρα»

Ο Άνχελ και η **Ισαμπέλ Πάρρα** ιδρύουν το 1964 στο κέντρο του Σαντιάγο την «Παρέα των Πάρρα» (Peña de los Parra), ένα εργαστήρι μουσικής δημιουργίας και άλλων μορφών τέχνης. Εκεί μαζεύονται αρκετοί μουσικοί, ψάχνουν νέες φόρμες έκφρασης, μελετούν τη μουσική των Άνδεων και βάζουν στο έντεχνο τραγούδι τα μουσικά όργανα των ιθαγενών της περιοχής (Αϊμάρα, Μαπούτσε και Κέτσουα) τσαράγκο, κένα και σαμπόνια. Επίσης χρησιμοποιείται το κουάτρο (Εκουαδόρ) και το καχόν (Περού).

Μια, δυο, τρεις... πολλές «παρέες»

Ακολούθησε ένα κύμα από «παρέες» στη Χιλή με κυριότερες την «παρέα της Αρχιτεκτονικής» του Βαλπαραΐσο, με τμήματα μουσικής και χορού όπου γεννήθη-

καν οι **Κιλαπαγιούν** και την «παρέα του Πολυτεχνείου» του Σαντιάγο, όπου γεννήθηκαν οι **Ίντι Ιλιμάνι** (Inti Illimani) και δίδασκε μουσική ο **Βίκτορ Χάρα.** Το Νέο Κύμα έχει πια γεννηθεί. Έχει τους δημιουργούς της, τους ερμηνευτές της, τα μουσικά της όργανα, ακόμα και την ενδυμασία της, το πόντσο, που το γνωρίζουμε από τα εξώφυλλα των άλμπουμ του.

Τα χρόνια 1965-1970 θεωρούνται η χρυσή εποχή του Νέου Κύματος, με τραγουδιστές τον Βίκτορ Χάρα, την Βιολέτα Πάρρα, τον Άνχελ Πάρρα και τον **Ρονάλντο Αραγκόν**, συγκροτήματα τους Ίντι Ιλιμάνι και τους Κιλαπαγιούν και μεγάλους συνθέτες τους **Λουίς ΄Αβνις, Πατρίσιο Μανς, Οράσιο Σαλίνας** και **Σέρχιο Ορτέγα.** Τον Μάρτιο του 1967 το Νέο Κύμα έχει την πρώτη μεγάλη απώλεια: αυτοκτονεί για αισθηματικούς λόγους η Βιολέτα Πάρρα.

Το Νέο Κύμα ως η μουσική έκφραση της Λαϊκής Ενότητας

Στα χρόνια εκείνα δημιουργείται η Λαϊκή Ενότητα (Unidad Popular) και το Νέο Κύμα γίνεται η μουσική της έκφραση από το 1967 ως το 1973. Ο Σέρχιο Ορτέγα συνθέτει το Venceremos (Θα νικήσουμε) και το El pueblo unido jamás será vencido (Λαός ενωμένος ποτέ νικημένος), που γίνονται οι ύμνοι της. Το Νέο Κύμα εκφράζει πλέον τον πολιτικό τρόπο σκέψης της Λατινικής Αμερικής εκείνη την εποχή. Ο Βίκτορ Χάρα συνθέτει δύο τραγούδια με έντονη αριστερή πολιτική χροιά, «Το δικαίωμα να ζεις ειρηνικά» για τον πόλεμο του Βιετνάμ και το «Τι χαρούμενες είναι οι εργάτριες».

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 γράφονται και λαϊκές καντάτες, όπως η «Λαϊκή καντάτα για τη Σάντα Μαρία του Ικίκε» από τον Λουίς ΄Αβνις, που αναφέρεται στη σφαγή 3.600 μεταλλωρύχων στο σχολείο της Σάντα Μαρία του Ικίκε κατά τη διάρκεια της μεγάλης απεργίας το 1907. Ο Άνχελ Πάρρα γράφει το «Ορατόριο για τον λαό».

Μετά την εκλογική νίκη του 1970, το Νέο Κύμα επισημοποιείται ως η μουσική έκφραση της αλλαγής και ως ο εκπρόσωπος της χιλιάνικης μουσικής στο κόσμο. Παράλληλα, ιδρύεται η δισκογραφική εταιρεία Ντικάπ (Dicap) που εκδίδει αποκλειστικά μουσική του Νέου Κύματος. Στη Χιλή φτάνουν μουσικοί από άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής, κυρίως από την Κούβα. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι δύο εκπρόσωποι της κουβανέζικης **Νουέβα Τρόβα** (Nueva Trova - νέοι τροβαδούροι) οι **Πάμπλο Μιλανές** και **Σίλβιο Ροντρίγκες.** Παράλληλα, οι ΄Ιντι Ιλιμάνι και οι Κιλαπαγιούν ξεπερνούν τα όρια της Λατινικής Αμερικής και κάνουν περιοδείες στην Ευρώπη, κάνοντας το Νέο Κύμα όλο και δημοφιλέστερο. Στις αρχές του 1973 το Νέο Κύμα χάνει έναν ακόμα από τους ιδρυτές της: πεθαίνει ο Ρονάλντο Αραγκόν, ο τραγουδιστής των Κουνκουμέν.

Το πραξικόπημα και η δολοφονία του Βίκτορ Χάρα

Ακολουθεί το πραξικόπημα της 11ης Σεπτεμβρίου 1973. Η περίοδος των χιλίων ημερών της Λαϊκής Ενότητας πνίγεται στο αίμα. Στο Προεδρικό Μέγαρο, τη Μονέδα, η οποία βομβαρδίζεται από τα αεροπλάνα του Πινοτσέτ, αυτοκτονεί ο Αγιέντε και σε όλη τη Χιλή συλλαμβάνονται χιλιάδες αγωνιστές. Ο Βίκτορ Χάρα δολοφονείται στο κλειστό Στάδιο της Χιλής στις 15 Σεπτεμβρίου. Λίγες μέρες αργότερα πεθαίνει και ο ποιητής Πάμπλο Νερούδα και η κηδεία του γίνεται μια διαμαρτυρία, η τελευταία, κατά της φασιστικής χούντας. Η Χιλή γεμίζει στρατόπεδα συγκέντρωσης και τόπους βασανιστηρίων. Η δημοκρατία μπήκε στο γύψο για 16 χρόνια. Τι γίνεται όμως με το Νέο Κύμα;

Το Νέο Κύμα μετά το πραξικόπημα

Πολλοί έχουν την άποψη ότι το Νέο Κύμα πέθανε μαζί με τον Αγιέντε την 11η Σεπτεμβρίου του 1973. Άλλοι μιλούν για την επιβίωσή του σε δύο επίπεδα. Το ένα στην εξορία και το άλλο μέσα στη Χιλή, στις σκληρές συνθήκες της χούντας. Ας δούμε το καθένα χωριστά.

Το Νέο Κύμα στην εξορία

Η 11η Σεπτέμβρη βρήκε τους ΄Ιντι Ιλιμάνι σε περιοδεία στη Ρώμη, όπου και αποφάσισαν να παραμείνουν και να εγκατασταθούν, και τους Κιλαπαγιούν στο Παρίσι όπου αποφάσισαν και αυτοί να εγκατασταθούν. Ο Άνχελ Πάρρα συλλαμβάνεται και εξορίζεται στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Τσακαμπούκο (σε ένα εγκαταλειμμένο ορυχείο νιτρικού άλατος) στην έρημο της Ατακάμα και μετά από μερικά χρόνια απελαύνεται και βρίσκεται στο Παρίσι. Στο Παρίσι θα βρεθούν επίσης και άλλοι εκπρόσωποι του Νέου Κύματος μεταξύ των οποίων και ο Σέρχιο Ορτέγα. Ο Πατρίσιο Μανς εγκαταστάθηκε στην Ελβετία.

Εκεί συνεχίζουν με συναυλίες στις οποίες ακούγονται οι γνωστές επιτυχίες του Νέου Κύματος, ενώ τα νέα τραγούδια που γράφονται στην εξορία καταγγέλλουν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Χιλή.

Το τραγούδι στη Χιλή του Πινοτσέτ

Η **περίοδος 1973-1975** πρέπει να θεωρηθεί ως νεκρή περίοδος για το Νέο Κύμα. Η χούντα καταστρέφει και απαγορεύει ό,τι είναι σχετικό με αυτό: δίσκους, έντυπο υλικό, μουσικά όργανα (τσαράνγκο, σαμπόνια κ.ά.) ακόμη και το πόντσο. Στη διετία αυτή δύο σύνολα κλασικής μουσικής, το **Μπαρόκο Αντίνο** (Barroco Andino) και η **Κάμαρα Τσίλε** (Cámara Chile), χρησιμοποιούν «περιθωριακά» για το καθεστώς όργανα, όπως τσαράνγκο, κένα και μπόμπο. Η αρχή για το **Κάντο Νουέβο** (Canto Nuevo) έχει γίνει.

Ακολουθεί η **περίοδος 1975-1977.** Επανεμφανίζονται τα όργανα των Άνδεων ενώ ανοίγουν κάποιες «παρέες». Σημαντικότερες η **Κάσα Φολκλόρικα Δόνια Χαβιέρα** και η **Αντοφαγάστα.** Το 1975 ιδρύεται η δισκογραφική εταιρία **Αλιέρσε** που κάνει παραγωγή δίσκων του Κάντο Νουέβο. Η αυστηρότατη λογοκρισία έκοβε όλα σχεδόν τα τραγούδια. Όμως, κατάφεραν να βγουν ορισμένα με αλληγορικό στίχο, που αγκαλιάστηκαν από τον κόσμο στις συναυλίες κυρίως, γιατί φοβόταν να αγοράσει τους δίσκους. Το 1977 δημιουργούνται οι **Ορτίγα** (Ortiga) και οι **Ακελάρε** (Aquelarre), που γράφουν τραγούδια

για την Αλιέρσε αλλά δεν καταφέρνουν να πουλήσουν αρκετούς δίσκους. Έχουν όμως επιτυχία σε τακτικές συναυλίες που διοργάνωνε στο θέατρο Καρικόλα η Αλιέρσε, με φοιτητικό κυρίως ακροατήριο.

Το 1977 διοργανώνεται το φεστιβάλ Μεγάλη Νύχτα του Φολκλόρ (Gran Noche de Folclor), με μεγάλη προσέλευση κόσμου. Τη στιγμή που οι Ακελάρε στο τραγούδι τους Al Gautivo de Til Til επαναλαμβάνουν συνεχώς τη λέξη ελευθερία, το κοινό τους αποθεώνει. Το Κάντο Νουέβο έχει πια ενηλικιωθεί. Την ίδια χρονιά εμφανίζονται και οι **Σαντιάγο δε Νουέβο Εξτρέμο** (Santiago de Nuevo Extremo) από τέσσερις φοιτητές του Πανεπιστημίου της Χιλής, οι οποίοι χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά και παραδοσιακά όργανα.

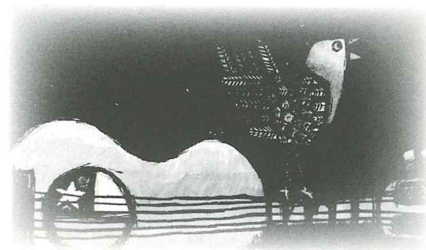
Τρίτη **περίοδος 1978-1980**. Οι Ορτίγα και οι Ακελάρε διαλύονται εξαιτίας δυσβάσταχτων οικονομικών προβλημάτων. Τρία μέλη των Σαντιάγο δε Νουέβο Εξτρέμο αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη Χιλή αλλά αυτοί ανανεώνονται, γίνονται εξαμελές συγκρότημα και έχουν πλέον τον τολμηρό στίχο τού **Λουίς λε Μπερτ.** Χαρακτηριστικό το απόσπασμα από το τραγούδι

A mi ciudad (στην πόλη μου)

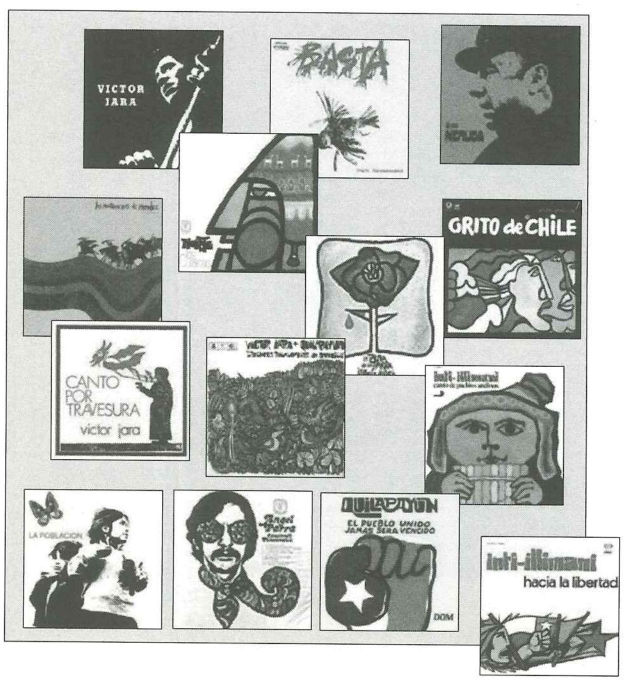
Στην πόλη μου πέθανε μια μέρα
ο ήλιος της άνοιξης.
Από το παράθυρο με συμβούλευσαν:
προχώρα, πάρε την κιθάρα σου.
Η φωνή σου θα είναι για όλους αυτούς
που κάποια μέρα είχαν
ιστορίες να διηγηθούν...

Οι καντόρες πομπλασιονάλες

Παράλληλα αναπτύσσεται το τραγούδι των **Καντόρες Πομπλασιονάλες** (Cantores Poblacionales) που είναι δύσκολο να λογοκριθεί για δύο λόγους. Πρώτον, γιατί ερμηνεύεται στις φτωχογειτονιές, όπου ο στρατός της χούντας μερικές φορές φοβόταν να πάει και, δεύτερο, γιατί τα τραγούδια δεν γράφτηκαν σε δίσκους. Στα μπαρ και καφέ των **πομπλασιόνες,** των φτωχογειτονιών, οι ερμηνευτές έλεγαν τα τραγούδια των εξόριστων καλλιτεχνών και δικά τους. Η πλέον χαρακτηριστική εκπρόσωπος αυτής της κίνησης θεωρείται η **Γκρισέλντα Νούνιες** ή **Λα Μπατουκάνα** (La Batucana), που την ημέρα έπλενε πιάτα και το βράδυ τραγουδούσε. Στο τραγούδι της Nochebuena οι στίχοι είναι κάτι παραπάνω από συμβολικοί:

Όταν θα ξεκαθαρίσει η μέρα
και επιστρέψει ο ήλιος
με το φως και τη ζεστασιά του,
θα είναι ο λαός μου ευτυχισμένος
όπως ήταν, θυμάμαι,
πριν από μερικά χρόνια.
Θα μπορεί να λέει την αλήθεια
χωρίς φόβο, με φωνή καθαρή.
Όταν τραγουδήσει η καινούρια μέρα
το ελεύθερο και θαρραλέο τραγούδι της
με την επιδέξια φωνή της,
όλος ο λαός θα είναι αφέντης...

Καλλιτέχνες εντός και εκτός

Το Κάντο Νουέβο έχει αγκαλιάσει τους φοιτητές και τις φτωχογειτονιές, αλλά μέχρι το 1980 δεν ακούγεται σε ραδιόφωνο και τηλεόραση. Την περίοδο 1981-1982, όμως, που η χούντα περνάει σοβαρή οικονομική κρίση, αδυνατώντας να αγοράσει ξένες τηλεοπτικές παραγωγές στρέφεται στην εγχώρια παραγωγή. Τότε, σε ορισμένες εκπομπές βρίσκουν θέση και καλλιτέχνες του Κάντο Νουέβο.

Θα αναφερθούμε σε δύο συγκροτήματα, τους **Ιγιαπού** (Illapu) και τους **Λος Μπλοπς** (Los Blops). Και τα δύο πρωτοεμφανίστηκαν στο φεστιβάλ της Βίνια δελ Μαρ το 1973, λίγους μήνες πριν το πραξικόπημα. Οι Μπλομπς σχεδόν διαλύονται. Πολλά μέλη τους αυτοεξορίζονται με οδυνηρές αναμνήσεις από τη Χιλή. Δύο απ' αυτούς συναντιούνται στο Εκουαδόρ και αποφασίζουν να ξαναγυρίσουν στη Χιλή, όπου σχηματίζουν ξανά τους Μπλομπς. Με στίχο πιο πολιτικοποιημένο από τον συνηθισμένο του Κάντο Νουέβο, σύντομα οι Μπλομπς τίθενται επικεφαλής του μουσικού κινήματος. Διαφορετική είναι η εξέλιξη των Ιγιαπού. Αυτοί παραμένουν στη Χιλή και είναι πολύ προσεκτικοί στις κινήσεις τους. Γενικά δεν προκαλούν το καθεστώς και κάνουν μια αξιόλογη καριέρα. Αυτό έχει ως συνέπεια να προσκαλούνται σε συναυλίες σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής και στην Ευρώπη, όπου μιλούν κατά του καθεστώτος. Έτσι, το 1981, ενώ βρίσκονται σε περιοδεία στην Ευρώπη, τους απαγορεύεται η επιστροφή στη Χιλή και εγκαθίστανται στο Μεξικό.

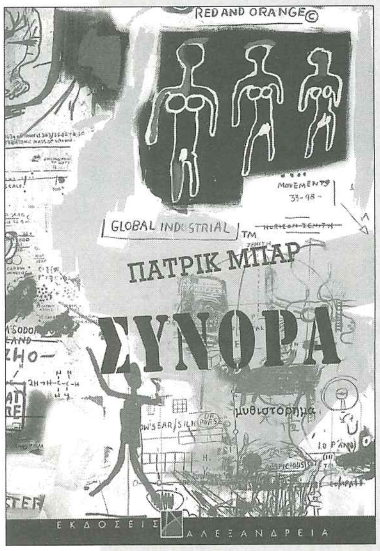
Το Νέο Κύμα επιστρέφει στη Χιλή και συμμετέχει στην εκστρατεία του ΟΧΙ

Το 1986, το δικαστήριο της Χιλής, εκδικάζοντας αγωγή της Ισαμπέλ Πάρρα, αποφασίζει την επιστροφή των εξόριστων καλλιτεχνών, γεγονός που εξοργίζει το καθεστώς που έχει, γενικά, αρκετές δυσκολίες επιβίωσης. Μερικοί εκπρόσωποι του Νέου Κύματος επιστρέφουν και στην καμπάνια για το δημοψήφισμα δίνουν, μαζί με το Κάντο Νουέβο, ένα ξεχωριστό μουσικό χρώμα, συμβάλλοντας στην επικράτηση του ΟΧΙ, που σηματοδοτεί και το τέλος της εποχής Πινοτσέτ. Ακολουθεί ο επαναπατρισμός και των υπόλοιπων καλλιτεχνών με συναυλίες και επανακυκλοφορία των παλιών και νέων κομματιών του Νέου Κύματος. Αναφέρουμε τέλος και τους **Λος Χάϊβας** (Los Jaivas), που παίζουν μουσική των Άνδεων χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά όργανα, με καλύτερη δουλειά τους τη μελοποίηση του ποιήματος Αλτούρας δε Μάτσου Πίτσου (Alturas De Machu Pichu) του Πάμπλο Νερούδα.

Μιχάλης Αντιτσάκης

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

τα «Σύνορα» της φρίκης

«Καλώς ήλθατε στη Σιουδάδ Χουάρες, στα αμερικανομεξικανικά σύνορα... από την κακή πλευρά του Ρίο Γκράντε, εκείνη του Μεξικού. Καλώς ήλθατε στην πόλη όπου ως κι ο διάβολος φοβάται να ζήσει».

Παρά τη διαβεβαίωση του συγγραφέα ότι *«η μυθιστορηματική πλοκή και λύση της ανήκουν στη μυθοπλασία»*, τα «Σύνορα» του Πατρίκ Μπαρ είναι ένα ακραίο πολιτικό θρίλερ, το οποίο αποδεικνύει ότι συχνά η πραγματικότητα γράφει σενάρια πολύ πιο εφιαλτικά ακόμα κι από την πιο προχωρημένη φαντασία. **Θέμα:** οι δολοφονίες νεαρών γυναικών, τα πτώματα των οποίων βρίσκονται φρικτά κατακρεουργημένα. **Τόπος:** η μεθοριακή ζώνη Μεξικού-ΗΠΑ, το τεράστιο αυτό εργαστήρι πειραματισμού και εφαρμογής των πιο ακραίων μεθόδων της ελεύθερης αγοράς. Εκεί που έχουν σπείρει τα εργοστάσια-κατσαβίδια τους οι πιο διάσημοι κολοσσοί της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. **Θύματα:** οι γυναίκες του μεροκάματου. **Σκηνικό:** η γενικευμένη ατιμωρησία και η διαφθορά αστυνομίας και δικαιοσύνης. **Κίνητρο:** τι έκπληξη, το κέρδος!

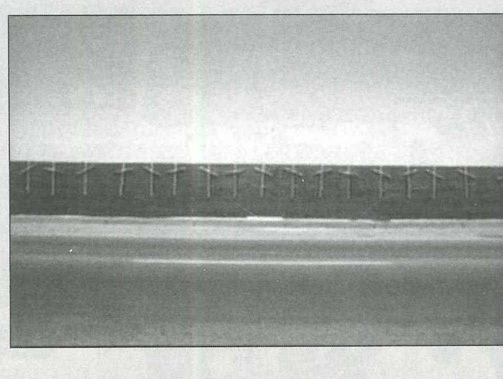
«Οι γυναίκες, εδώ, είναι μια δεξαμενή φρέσκιας σάρκας. Για τους άντρες. Όλους τους άντρες [...], νταβατζήδες, μπάτσους, επιστάτες των maquiladoras, είτε μιλάμε για απλά καμάκια είτε πατεράδες που διαπράττουν αιμομιξία. [...] Δεν πάει και πολύς καιρός από τότε που η κοιλάδα του Ρίο Μπράβο ήταν απλώς μια ελάχιστα εύφορη περιοχή στη μέση της ερήμου. Τα τελευταία χρόνια η Χουάρες επεκτάθηκε με την ταχύτητα που αναπτύσσονται τα μανιτάρια. Οι γυναίκες, που προηγουμένως ήταν κλεισμένες στο σπίτι, προσελήφθησαν μαζικά από τις πολυεθνικές. Επειδή είναι πιο πειθήνιες, λένε τα αφεντικά. [...] Γεύτηκαν την ελευθερία. Με ένα μισθό. Μηδαμινό, σίγουρα, αλλά πάντως μισθό. Κέρδισαν την ανεξαρτησία τους. Και οι άντρες τους τη βγάζουν από τη μύτη. Δεν μετριούνται πια οι βιασμοί, οι βιαιοπραγίες στο σπίτι. [...] Αν υπολογίζαμε στους μπάτσους, θα περιμέναμε για πολύ ακόμα!» (σ. 171).

«...δεν βρίσκεις ότι είναι εγκληματικό να υποχρεώνουν τις γυναίκες να επιδεικνύουν κάθε μήνα τα ταμπόν τους, για ν' αποδείξουν ότι δεν είναι έγκυοι, κι αν αρνηθούν να τις απολύουν; Δεν είναι εγκληματικό που γεννιούνται παιδιά πεθαμένα και χωρίς εγκέφαλο εξαιτίας της μόλυνσης του περιβάλλοντος; Δεν είναι εγκληματικό να βλέπεις τα παιδιά σου να πάσχουν από μολυβδίαση επειδή οι maquilas στοιβάζουν τόνους και τόνους μολύβδου έξω, στο ύπαιθρο, δίπλα στα γαλακτοκομεία; Δεν είναι εγκληματικό να πεθαίνεις από δηλητηρίαση και να 'χεις μολυνθεί από την ίδια την καντίνα της επιχείρησης όπου εργάζεσαι; Δεν είναι εγκληματικό να σε υποχρεώνουν να «περνάς από το θείο», από τα δεκατέσσερά σου που πρωτοπιάνεις δουλειά σε εργοστάσιο, διότι αλλιώς ο επιστάτης κανονίζει να σε απολύσουν και να σε βάλουν στη μαύρη λίστα, οπότε δεν ξαναβρίσκεις ποτέ πια δουλειά; Και μετά, απορείς που διάφοροι διεστραμμένοι περιμένουν τα κορίτσια σε απόμερα μέρη για να αποτελειώσουν τη δουλειά! Μα, είναι επόμενο, carajo, γαμώ το!» (σ. 199).

«Υπάρχουν σήμερα, από τον έναν ωκεανό στον άλλο, κάπου τρεις χιλιάδες maquiladoras. Κι είμαστε ακόμη στην αρχή. Τριάντα με σαράντα νέες έρχονται να εγκατασταθούν κάθε μήνα, από όλες τις ηπείρους. Απασχολούν ήδη πάνω από ένα εκατομμύριο άτομα, στην πλειονότητά τους γυναίκες. Γιατί γυναίκες; Σου το έχω ήδη εξηγήσει: τις κάνουν ό,τι θέλουν, [...] είναι υποταγμένες. Έτσι είναι η mujer mexicana: η ευτυχία του κάθε άντρα, μια υπάκουη Ινδιάνα, το πιάνεις; Και το νόμο τον γράφουν στα παλιά τους τα παπούτσια διότι, απλούστατα, σήμερα το μεξικάνικο κράτος το κυβερνούν οι maquiladoras. Μπορείς να φανταστείς λιγάκι τα κολοσσιαία ποσά που παίζονται; Τα ποσά που εξοικονομούν κάθε χρόνο οι πολυεθνικές λόγω των χαμηλών μισθών είναι ίσα με το εξωτερικό χρέος του Μεξικού, είτε το πιστεύεις είτε όχι! Τίποτε, άκουσε με καλά, τίποτε δεν γίνεται εδώ χωρίς τις maquilas. Ούτε καν το έγκλημα.» (σ. 201)

«Σύνορα» του Πατρίκ Μπαρ, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Ιούνιος 2004, μετάφραση Γιάννης Καυκιάς, σσ. 408. Ένα πολύ δυνατό βιβλίο, που απεικονίζει τη φρίκη της μεθοριακής ζώνης πολύ πιο τεκμηριωμένα κι από το καλύτερο ρεπορτάζ. «Διότι όταν κοιτάζεις στο βάθος της αβύσσου, η άβυσσος κοιτάζει κι εκείνη στο βάθος του είναι σου».

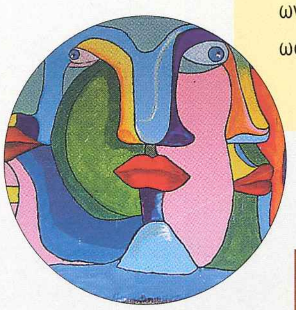

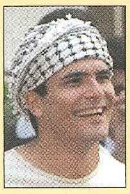
Η «αλάνα» ΣΤΟ ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Οι τοιχογραφίες μιλάνε με συμβολισμούς. Η «δικιά» μας τοιχογραφία (μουράλ) είναι αναπαραγωγή ενός μουράλ της Μπριγάδα Ραμόνα Πάρα (βλ. τ. 1, σ. 58). Μιλάει για τους ιθαγενείς της νότιας Αμερικής, τον τόπο τους, τα ζώα τους, τη διατροφή τους. Οι μορφές στο κέντρο εικονίζουν τους ιθαγενείς Μαπούτσε, τα βουνά πάνω δεξιά τις ΄Ανδεις, κάτω δεξιά φύλλα κόκας (φυτό βασικό για την επιβίωσή τους στα υψίπεδα των ΄Ανδεων), οι φτερούγες συμβολίζουν το ιερό πουλί τους, τον κόνδορα, και το καλαμπόκι ως βασικό είδος διατροφής των ιθαγενών.

Ο Λατούφ είναι Βραζιλιάνος κομίστας και σκιτσογράφος. Κάθε περίοδο αφιερώνεται σ' ένα θέμα. Παλιότερα (2003) είχε κάνει μια εξαιρετική δουλειά ενάντια στη δολοφονική αστυνομία της Βραζιλίας, τα εγκλήματά της στις φαβέλες, την ασυδοσία της στο κυνήγι του φτωχού, του μαύρου, του βιοπαλαιστή που δεν γίνεται ζητιάνος. Κάνει επίσης αποκαλυπτικό φωτορεπορτάζ.
Πρόσφατα το θέμα του είναι τα εγκλήματα του Ισραήλ και των Αμερικανών στο Λίβανο και την Παλαιστίνη. Σκίτσο του δημοσιεύουμε στο οπισθόφυλλο του τεύχους αυτού. http://latuff2.deviantart.com/

Σκίτσα του Βραζιλιάνου κομίτσα Λατούφ (Latuff) http://latuff2.deviantart.com/